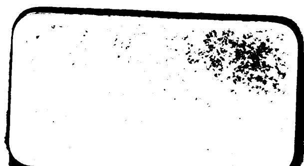

TAYLOR INSTITUTION
DOMI NUS ILLU
MINA TIO MEA

Fredrik Pipping.

EMILIE FLYGARE-CARLÉNS

SAMLADE ROMANER.

ÖFVERSEDD UPPLAGA.

19:de bandet.

STOCKHOLM.
P. B. EKLUNDS FÖRLAG.

Stockholm, tryckt hos Isaac Marcus, 1870.

TREDJE AFDELNINGEN.

Hustrun.

I.

Det flydda året.

Tretton månader hafva förflutit efter den mörka tilldragelse, som slutade andra afdelningen af detta arbete.

Det är i slutet af mars.

Helmer, som under mer än hälften af denna tid residerat ensam på Dagby, var nu i fullt bestyr för att emottaga familjen, hvilken hemförväntades från sin "stora tur." ....

Under tvänne månader hade det synts som om Ediths unga lif varit hemfallet till försoningsoffer åt hennes handlingar, och sjelf hade hon under denna tidpunkt ingen högre önskan än den att få dö.

Hon, otåligheten sjelf, var så exempellöst tålig under plågorna, så mild, tacksam, ja englalik mot hela sin omgifning, att alla spådde det denna förändring ej kunde innebära annat än ett förebud till en annan större förändring.

Blott i *en* sak visade hon en envishet, som erinrade om hennes gamla lynne.

Man kunde nämligen ej få flytta henne från den kammare, hon sist valt, ehuru minnet af det olyckliga uppträdet med grefve Herman bort göra denna till den minst tjenliga bostad, och så ansågs den äfven af både läkaren, hofrättsrådinnan och allt klokt folk, särdeles som hon ofta rysande lyddes åt dörren och sakta upprepade:

»Är fästmön rädd... se, månen klar!
Halloh.. de dödas ridt är snar.
Är fästmön rädd för döda?»

"Hör, min du," sade farbror en gång (under det han ömt och troget pysslade kring sin älskling), "nu skall du vara beskedlig och låta säga dig.. vi måste flytta dig in på andra sidan."

"Jag kan icke hindra er att göra med mig hvad j viljen," hade hon då stilla svarat, "men då man skiljer mig vid detta rum, skiljer man mig redan från lifvet."

Hennes blick föll omedvetet på det midt emot belägna fönstret — tvärt emot sjukas vana, tålde Edith icke alltid att ha nedfällda rullgardiner. Stundom ville hon se solen, stundom stjernorna.

"Hm, hm!" mumlade farbror, och då han just i detsamma varseblef en hand, som rätade upp och vattnade blommorna i samma fönster, dit Ediths blick förirrat sig, tillade han ytter-

ligare tre andra "hm" och lade dertill ännu ett fjerde, när en stund derefter förvaltaren i *sin* tur, liksom husets öfriga personal, kom till galleriet för att höra efter frökens tillstånd i dag och dervid lemnade farbror (den vanliga bulletin-utdelaren) en bukett de skönaste blommor att bjuda fröken från trädgårdsmästaren.

Edith visste icke att farbror hade så goda ögon som han hade.

Hon anade icke att han märkte huru fint hon ställde till för att, under det hon indrog blommornas doft, få kyssa en och en.

Men då hon en och annan gång sade: "Jag har så mycket älskat blommor i lifvet, farbror, att, ifall jag dör, jag nödvändigt vill hvila hufvudet på en dyna af dem, vi torkat och samlat ihop under min långa sjukdom".. svarade han, likväl mera för sig sjelf än till henne: "Ja det vore kanske så godt att du finge hvila på dina rosor, ty jag tror du aldrig kommer att *dansa* på dem."

Hofrättsrådinnan, som vid början af sjukdomen aldrig vikit från sin dotters sida, inskränkte sig, sedan faran upphört att sätta hennes nerver i spänning, till vissa regelmässiga besök om dagen. Hon hade redan till det yttre återtagit sitt lugn och sina vanor, ty hon kunde ej försumma Olga under hennes konfirmationstid, för att uteslutande egna sig åt Edith, hvars vård dessutom aldrig kunde vara i bättre händer än farbrors. Hufvud-

saken var dock den, att Edith, sjukrummet och allt det der på ett ytterst obehagligt sätt återkallade minnet af scener, dem hofrättsrådinnan fann det vara hennes pligt att söka glömma.

Ingen må dock tro henne så vidunderligt känslolös, att hon häruti lyckades.

Nej, för hvarje hopplös rapport, som ingick från hospitals-läkaren och Nilman (med hvilka Helmer å hennes vägnar brefvexlade), kom hon alltid i en skakning, som för flera timmar, ja, stundom dagar, gjorde henne otillgänglig för alla. Endast farbror Janne fick ana att hon ej egde det lugn hon visade.

Näst farbror var Helmer den person, för hvilken hon minst förställde sig. Den trygga, enkla värdigheten i Helmers eget väsende, hans stora, ja, utomordentliga förmåga att lägga band på sig under denna tid, som mer än en gång satte hans sjelfvälde på prof.. detta, som så sympatiserade med hofrättsrådinnans egna stolta känslor, orsakade i förening med den verksamma vänskap, han visade, ett förhållande, hvilket beständigt allt mer och mer närmade sig till full förtrolighet........

Så snart Edith kunde sitta uppe och hålla en penna, skref hon sjelf till Nilman, och detta bref förrådde en så djup sorg, ett så gränslöst deltagande för grefvens tillstånd, att Nilman, hvilken så starkt anklagat henne, ej kunde göra sig så hård som han föresatt sig.

Han förmådde olyckligtvis icke meddela henne någon tröst, men han kunde säga henne att han natt och dag vakade öfver sin älskade husbonde och att han gerna efterkomme hennes önskan, att direkte brefvexla med henne. Men förslaget om ett besök hos grefven (det hon för sig sjelf beslutat) afrådde han, liksom läkaren, på det bestämdaste.

Detta nedslog helt och hållet den smula mod, som åter ville börja lefva inom Edith.

"Jag måste ha ett muntligt budskap!" sade hon slutligen till sin mor och farbror Janne. "Ack, bed Helmer fara dit, mamma!"

"Kära barn, han har ju redan varit der en gång, men hvartill gagnade det: den stackars Herman kände ju icke ens igen honom."

"Ja, men han får se honom ändå. Han får af Nilman och doktorn höra ett och annat, som de ej kommit ihåg att skrifva om. Kunde han blott komma till Paris under sin gamle läkares vård!"

"Nåväl, må Helmer resa!"

Och Helmer reste.

Han hade ej fått taga afsked af Edith: hennes grannlagenhet förbjöd henne det.

Men då han kom tillbaka, satt hon uppe i biblioteket, och han fick för första gången återse henne efter den minnesrika natten.

Dock: i detta ögonblick kunde de hafva mötts ensamma utan att Ediths blyga känsla blifvit sårad, *så* upptagna voro bådas sinnen,

hennes af hvad hon skulle få *höra*, hans af hvad han skulle *meddela*.

Under början af den vecka, Helmer stannat hos grefven, hade denne ingenting förrådt, som kunnat gifva stöd åt ens den ringaste förhoppning, men då Helmer om aftonen upptog sin medförda fiol och började spela dessa samma melodier, som tjusat grefven, då han ansåg sig lik Saul, började han lyssna med begärlighet. En stråle af ljus trängde genom vansinnets mörker fram i hans ögon, och med sitt obeskrifligt milda leende sade han en gång till Nilman:

"Hör du: David har återkommit!"

Vid dessa ord kastade sig den trogne tjenaren på knä och gret som ett barn.

"Stackars Nilman!" sade den sjuke.

Men straxt derefter voro både David och Nilman glömda. Ljusstrålen slocknade på nytt.

Försöken repeterades hvarje dag och gåfvo alltid en, om än ovaraktig, belöning. Och då Helmer reste (grefve Herman hade då mer än två månader lefvat i sin natt), förklarade läkaren, att han nästan tordes ansvara för att grefven under sommaren skulle ha återvunnit så pass sinnesredighet, att man kunde våga föra honom till Paris.

Dessa tidningar lifvade Edith. Herman var nu såsom brudgum död för henne, men såsom en evigt dyrbar vän kände hon sig dock med honom evigt förbunden.

Emellertid låg alltjemt en tvinsjuka öfver Dagby. Och derföre, när vid pingsttiden Olga firat sin första nattvardshögtid, beslöt hofrättsrådinnan att göra ett tvärt slut på allt prat och sladder derigenom att hon med sin familj reste från alltsammans.

Först skulle man besöka en tysk badort, derefter på ett halft år göra en titt längre ut i verlden och till sist taga vägen hem om Paris, der man då med guds hjelp kunde träffa den käre grefven... kanske frisk.

Detta blef den bästa medicinen för Edith.

Men när hofrättsrådinnan reste, skedde det icke inkognito. Stora tillrustningar gjordes.

Farbror Janne tordes icke vägra att ledsaga sina slägtingar — ehuru hans hjerta drog djupa pustar vid tanken på hans uppoffrade sommarvandring — ty, som svägerskan sade, "han var ju deras naturliga hedersvakt."

Men hade farbror, då han allt för Ediths skull gaf sitt löfte, vetat hvilka eftergifter som fordrades af honom, är det osäkert om det någonsin blifvit gifvet.

Hans högst oumbärliga bolstervars-rock, hans persikofärgade väst med alla fickorna och hans förträffliga skinnkaschett.. passade det der nu, då fotvandraren måste krypa in i den eleganta vagnen?

"Nej," utbrast han, när man klämde in honom i den moderna paletåen, "det här står jag ej ut med."

Men då bedyrade hennes nåd vid sin heder, att det var en totalt omöjlig sak att han kunde resa utan en passande garderob, och så, i guds namn, lät då gubben stufva upp sig och hoppades att salig Frans i sin himmel skulle kasta ett vänligt öga ned på honom för hans uppoffring.

Men om farbror Janne suckade öfver resan, fans det någon annan som i stället jublade.

Ryttmästarens kloka förhållande att äfven under sin förvisning kämpa för det sternfeltska huset bar nu sin frukt, då hofrättsrådinnan en dag helt ämabelt sade:

"Min käre kusin Abbe, det är just tid för oss att åter börja lefva upp igen, och jag tror icke det skulle vara skadligt att ha ett muntert och trefligt ressällskap på vår färd, särdeles om kusin behagade åtaga sig de ekonomiska detaljerna.

Och på sin beredvillighet i den saken svor ryttmästaren vid både öfver- och underjorden.

Mamsell Octavie, som nu slutat den stora kursen af Olgas uppfostran, emottog i belöning för trogna tjenster reseanbudet med icke mindre nöje än ryttmästaren. Hvar och en af dessa tvänne personer, hvilka hade mycken sympati och förtroende till hvarandra, band sina intressen vid hofrättsrådinnan.

När nu till de tre hufvudpersonerna, moder och döttrar, lades farbror (hedersvakten), mamsell Octavie (sällskapsdamen) och rytt-

mästaren (intendenten), utgjorde de in summa sex, hvartill kommo kammarjungfrun, betjenten och Primus (jockeyen), åt hvilken, till farbrors evinnerliga förargelse, men "Tummelitens" egen outsägliga förtjusning, gjordes ett livré så grant som någonsin en dvärg burit.....

Men att nu tala om Edith, för hvars skull egentligen allt detta bråk gjordes, så var hon icke missnöjd med att lemna hemmet. Nu, så straxt efter allt det rysliga, som varit, kändes det så tvångfullt: något behöfdes framför allt annat, nämligen tid, och säkert vore det allra bäst, om denna för henne förflöte annorstädes än på Dagby.

Helmer tänkte i detta fall så fullt lika med Edith, att han genom en outtröttlighet, som ännu mera höjde honom i hofrättsrådinnans gunst, mångdubblade sin person för att påskynda allt.

"Nånå," hviskade hennes nåd till den rodnande mamsell Octavie, "vi komma väl hem igen! *Då*, när mycket blifvit läkt, få vi tänka på passande belöning åt honom."

Aldrig ett ögonblick sökte Edith att blifva ensam med Helmer, ej heller gjorde *han* något försök dertill. Men då han på res-morgonen räckte henne den blomsterbukett, som nu var blifven till en vänskaplig vana, sade han med osäker röst, ohörd af dem, hvilka ifrigt sprungo fram och åter i de upp- och nedvända rummen: "Vågar jag hoppas, att minnet

af den, som uppvaktat fröken Edith med de sista blommorna från Dagby, skall lefva längre än tills blommorna vissnat?"

Vid denna den allra första öppna häntydning, som Helmer gjort på sina känslor, öfvergöts Ediths finbleka kind af en hel purpurflod.

"Får jag besvära herr Helmer att bära ned och ge mig, då jag har stigit i vagnen, den här lilla dynan, som jag nyss sytt mig för resan!" Och i det hon uttalade dessa ord med kort och snabb ton, räckte hon honom en liten blå sammetsdyna.

. Med djup förundran emottog Helmer detta svar på sin fråga. Men då han fick det anförtrodda godset mellan sina händer och vid den lätta tryckningen kände något rassla derinom, förstod han svaret.. och ett strålande ljus uppgick i hans själ. Det var *hans* blommor som hon torkat och förde med sig.

Alltför finkänslig att lägga till ett enda ord mera, kunde han likväl icke neka sig att på ett annat sätt visa det han vågat förstå henne. Med en rörelse af vördnadsfull dyrkan förde han hastigt det blå sammetet mot sina läppar.

Edith såg det, och hennes hjerta darrade.

I den enda blick, de sedan vexlade, låg allt hvad som *nu* kunde förklaras.

"O," tänkte Helmer, då Edith nästa timma var borta, "om hon håller profvet af denna resa, då, då... Men intet dåraktigt hopp...

det kunde möjligen gå mig som den arme grefve Herman.”

Att tala om denna resa i detalj, är icke meningen. Flera kapitel kunde då fyllas endast med de triumfer, som Edith, eller snarare hofrättsrådinnan genom sin sköna beundrade dotter, firade.

Ryttmästaren, som på sjelfva resan byggt de mest sangviniska förhoppningar — han visste huru vigtig och oumbärlig händelserna i många fall kunde göra honom och huru mycket händelsernas makt verkade på en viss dam — ryttmästaren hade, för mera effekts skull, återtagit baron-titeln. Den klingade bra på hotellerna, der han alltid iakttog värdigheten af sällskapets hufvudman.

Också kallade honom Olga beständigt *monsieur le baron*, och med Olgas ynnest fick han nöja sig. Edith var känslolös för alla uppmärksamheter: hon genomskådade ”monsieur le baron” och hans nya planer, men hon hade nu förlorat lusten att leka.

Hennes närvarande nyck var en iskall likgiltighet för allt slags hyllning: hon visade sig med utseende och hållning af en qvinna, för hvilken allt det der var så gammalt, att det ej lönade mödan att märka, men derjemte inlade hon i sitt väsende denna förbindliga fin-

herrn der hemma ställer till, och jag skulle kunna vara vid det bästa lynne, derest jag icke hade anledning att vara vid det allra sämsta.. Men först affärerna..” Sedan dessa voro afslutade, hette det förtroligt:

”Det har naturligtvis varit min önskan, att se Edith göra ett för sin ställning passande parti, men då hittills intet konvenerat henne, med undantag af det olyckliga, som ändå ej blef af, kunde man väl icke tänka sig något mera på en gång briljant och lämpligt än det, som nu erbjöd sig i lord Clinton af C:s distingverade person.

Han är så betagen i henne, att han uppsökt oss här för att ännu en gång förnyat sitt hedrande anbud, men som hon beslutat att ruinera mig på både tålamod och moderation, så.. har hon ock gjort det. Men jag gratulerar henne, ifall vi vid något annat tillfälle bli af olika mening! Oss emellan sagdt, fruktar jag att hon åter svärmar för grefve Herman och några romantiska pligter mot honom, stackars karl, som visst icke numera bryr sig med någon kärlek, ty han har sjelf lemnat henne tillbaka förlofningsringen.

Deras sammanträffande var emellertid obeskrifligt rörande.. Farbror Janne hade redan en hel månad eller allt sedan vår hitkomst (dock detta vet nog herr Helmer) dagligen besökt den käre vännen, som nu, himlen och den skicklige läkaren vare prisad, åter är vid

sina sinnens bruk, men tyvärr af ett så skyggt och tungt sinne, att han knappt tål att se någon menniska.

Jag hade flera gånger, ehuru förgäfves, anhållit om det sorgliga nöjet att få helsa på honom, och jag fruktade att vi skulle nödgas lemna Paris utan att ha träffat honom, då han en dag, efter en liten biljett från Edith, sade till Janne att han önskade se henne. Hans läkare hade tillåtit det.

Jag lät naturligtvis ej öfvertala mig att lemna Edith ensam åt farbrors omsorg. Men, herr Helmer, när jag återsåg Herman, som jag ständigt skall hålla af, gick mig ett djupt stygn genom hjertat .. himlen gifve han aldrig satt sin fot på Dagby .. O, hvad han är förändrad! Edith höll på att svimna, men hon hämtade sig. Och jag och farbror drogo oss genast tillbaka ut i andra rummet, der vi dock hörde allt.

"Sörj icke, älskade Edith," sade han, "sörj icke mera för min skull: jag är vida lyckligare nu, än om jag bundit ditt lif vid mitt och sett dig tvina bort och dö .. vårt öde kunde ha blifvit fasansvärdt."

"Men huru oerhördt har du ej lidit för min skull!" Det stackars barnet fick knappt fram orden för tårar.

"Mera kunde jag ha fått lida!" svarade han med denna melankoliska mildhet i rösten, som är honom så egen. "O, det var en farlig villa,

hvari jag sväfvade.. nej, jag vet det nu: äktenskapet skulle icke för mig ha utvecklat den dröm jag drömde.. Dessutom..." han såg på henne såsom jag tror att en engel måste se på det menskliga väsende den vill trösta och försona med sig sjelf... "dessutom skall du en dag, dyra Edith, göra allt det godt, som du så villigt försökte, men icke kunde fullborda, emedan Gud icke tillät det."

Hon såg forskande och ömt på honom.

"Längre fram, när jag blifvit fullkomligt återställd, när *du* är fullt lycklig och jag utan fara kan se dig, då kommer jag som gästvän till ditt hus, och du blir min syster. En sådan kärlek kan du med frid skänka mig, och jag vet att du också alltid skall göra det. Ja, Edith, du skall åter i framtiden bli min goda engel, min verkliga engel, ty ingen passion blandar sig då i mina önskningar och förhoppningar."

Jag hörde icke rätt hvad hon svarade, ty hon talade lågt, men jag såg henne knäböja och med en blick, för hvilken lord Clinton skulle gifvit halfva sin förmögenhet, lägga sina händer i hans... Ett leende af sällhet syntes då på hans bleka läppar. I detta ögonblick var han säkert lycklig. Derpå, liksom han hastigt erinrat sig något, drog han ringen af sitt finger.. ingen hade vågat återfordra den.. och gaf den åt Edith med ett frågande ögonkast på hennes venstra hand. Hon framtog

hans, som hon bar på ett band kring halsen. Utbytet skedde alldeles tyst och med en omfamning.

"Ett minne," yttrade han till sist, "önskar jag likväl ega af dig... gif mig något!"

Hon fattade en sax, afklippte en af sina vackra lockar och, sedan hon äfven tagit en af hans, räckte hon honom sin och sade till honom: "Detta som underpant af vårt nya och oslitliga förbund... när helst du kommer, möter dig ett hjerta, som under hela sin lefnad förvarar din bild och ditt minne!" Härmed var det slut. Skola de väl någonsin mötas?

Han och jag vexlade endast ett par ord... vi ledo båda lika mycket af återseendet. Men jag har sedermera hört af Nilman, den alltid lika sjelfuppoffrande och outtröttlige tjenaren, att mötet med Edith välgörande verkat på grefven. Han vill dock för ingen del förnya det.

Är det emellertid ej undransvärdt att Edith, som just nu kunde njuta af ett fullkomligt lugn, i det stället efter besöket hos Herman blifvit ordentligt mjeltsjuk! Ingenting intresserar henne, hvarken det uppseende, hon väcker, den rikedom af nöjen, här erbjudes, eller de skatter af högre natur, som Paris bevarar, att icke tala om angenäma bekantskaper. Allt är henne fullkomligt likgiltigt. Sett hafva vi nu också i det närmaste allting, och då dertill summeras att vi något hvar börja känna hemlängtans inflytelse, så är det ej skäl för vidare uppehåll här.

Var således, min bäste herr Helmer, beredd på vår återkomst, ty sist om en vecka börja vi återfärden. Och då jag kommer hem till mitt kära Dagby igen, skola vi tillsammans förtroligt talas vid om en sak, som länge legat mig på hjertat.

Herr Helmers utmärkta sätt att förestå mitt bruk och öfriga affärer skulle alltid vunnit min aktning och mitt erkännande, men det är herr Helmers personliga, goda och älskvärda egenskaper och fasta karakter som vunnit min *vänskap* (hvarom ock detta så förtroliga bref bäst vittnar), och högst angenämt vore det mig, om jag på något mera bestämdt sätt, än genom orden, kunde öfvertyga min käre förvaltare att hans framtida lycka ofta är i mina tankar. Få se, om det projekt, jag har att göra, härtill kommer att bidraga?

Emellertid förblifver jag med aktning och vänskap herr Helmers förbundna

Aurora Sternfelt.

P. S. Jag hade orätt att säga det *ingenting* intresserar Edith. Det skulle också vara otänkbart att hon på de åtta månader, vi snart varit borta, icke haft mera än den enda nycken att visa sig oåtkomlig. Hon har med farbror Janne ströfvat omkring på alla dessa, jag säger visst icke annat, än högst välsignelserika inrättningar, som den moderna filantropien uppfunnit och hvilka ha så många namn, att

jag skulle stappla som ett barn på a b c, om jag ens ville försöka uppräkna dem.

Jag smickrar mig med att vara en god och rättvis matmoder för mina underhafvande, men mitt valspråk är: 'Måtta i allt!' Nyhetsmakeriet har sina *farliga* sidor. Och jag önskar att icke Edith, sedan hon sprungit sig trött för att studera alla dessa förträffliga saker, som hon väl inbillar sig få experimentera med på Dagby, slutar som — läserska."

Detta bref gaf icke Helmer så mycket att tänka på som det kunde synas. Han visste genom farbror Janne lika mycket, och ändå mer, än hofrättsrådinnan sjelf visste.

Så till exempel visste han, att Ediths ädla önskan att med sina rikedomar grundlägga något godt *i stort*, förnämligast härledde sig från hennes varma begär att emot *många* godtgöra hvad hon brutit emot *en*. Och om den ifver, hvarmed hon kastat sig in i dessa idéer, äfven kunde kallas en nyck, hvilade den åtminstone på en alltför ren grund att väcka annat än beundran, helst den uppstod i Ediths sinne just vid en tid, då så många flärdrika nöjen, så många glänsande frestelser omgåfvo henne.

Vid tanken på att Edith med orubblig bestämdhet tillbakavisat hvarje inverkan i afseende på det förnäma parti, som erbjöds henne, väck-

tes hos Helmer känslor af stolthet, af förtjusning, af.. skola vi säga det om honom, förnuftets man.. nästan dyrkan. "Ty", sade han till sig sjelf, "huru hängifvet, huru troget måste hon ej bevara ett minne, då hon — den fordom så flyktiga, så högdragna Edith, nu långt skild från föremålet för detta minne, vid hvilket *intet*, utom hennes känsla, band henne — två gånger kunnat motstå en så stor frestelse!"

Men då Helmer nu märkte att hans förhoppningar togo en alltför svindlande fart, fann han nödigt erinra sig att han ej egde *någon* bestämd ledning för dessa förhoppningar. Han hade aldrig ifrån henne fått ens så mycket som en helsning. Blott en enda hågkomst hade han erhållit: det var teckningen af ett landskap, som förtjust henne och i hvars midt hon hade ställt Primus' lilla roliga figur, hållande framför henne parasollen och en stor respåse, kanske för att ega rättighet att afteckna sig sjelf, sittande på kullen med ritstiftet i ena och albumet i andra handen.

Detta blad låg i farbror Jannes bref, men var ej åtföljdt af något förklarande ord. Att gubben emellertid icke sändt det utan egarinnans vilja, det visste Helmer med säkerhet.

Hvad han åter på intet sätt kunde begripa var hofrättsrådinnans mystiska vinkar, ty han ansåg henne långt skild från den misstanken att Ediths känsla kunde hafva fästat sig vid en man så under alla tänkbara förhoppningar att

nå det afundade målet. Dock, detta skrämde ej Helmer. Vunne han Edith — och *nu* visste han bäst sjelf, om det var hans afsigt att försöka detta — finge man sedan tänka på att beräkna och väga svårigheterna.

Helmer anade ej att hofrättsrådinnan längesedan hade upptäckt Ediths hemlighet, än mindre anade han att denna hemlighet befans i fleras händer och att det just var ångsten öfver att se den förrådd som kastat Edith i grefvens armar. Om han vetat detta och ytterligare känt att hofrättsrådinnan ansåg honom sjelf genom sin klokhet och tillbakadragenhet ha bevisat huru långt han var från alla anspråk på det omöjliga, om han slutligen begripit att den stolta moderns vänskap emot honom just tillkommit af tacksamhet för hans förstånd, en tacksamhet, som fortfor äfven då hon, såsom nu var fallet, icke mera fruktade honom.. så hade han insparat många af sina förhoppningar och åtminstone gifvit en vidsträcktare betydelse åt den mening i hofrättsrådinnans bref, som angick Ediths afslag till den engelske friaren. ”Men jag gratulerar henne, ifall vi vid något annat tillfälle bli af olika mening!”

Åtta dagar sednare fick Helmer från farbror underrättelse om afresan från Paris och snart derefter den ännu kärare underrättelsen om dagen för de resandes hemkomst, ytterligare bekräftad genom för-budet, hvilket äfven

uppgaf sjelfva klockslaget, då sällskapet var att förväntas . . . . .

Och med denna så vigtiga dag återknyta vi vår berättelse.

3.

Den 22 april.

"O, mitt sköna Dagby!" sade hofrättsrådinnan med en liten släng af verklig känsla, då vagnen, hvaruti hon sjelf åkte med sina döttrar och f. d. guvernanten, mot aftonen af förutnämde dag rullade ned för en af dessa pittoreska backar, som började kedjan af de höjder och djup, vid hvilkas ena gräns det stora bruket reste sig.

Ryttmästaren, som satt på kuskbocken (en plats, den han oftast utbytt mot sin bestämda i lilla vagnen bredvid farbror), vände sig just om med den anmärkningen, att det var *oväntadt* att herr Helmer ännu icke, då man blott hade en half mil qvar, kommit emot nådig tant, när man fick se en ryttare med lösa tyglar jaga genom dalen, som låg framför dem.

"Se, här ha vi honom!" utbrast hennes nåd, och så häftigt vände sig vid dessa ord mamsell Octavie och Olga, hvilka båda åkte baklänges, åt hvart sitt håll att Edith osedd

fick dölja den höga rodnaden på sina kinder och den häftiga darrning, som från hennes hjerta spridde sig till hvarje del af hennes varelse.

Men inseende att hon genast skulle blifva mål för en dubbel uppmärksamhet, ansträngde hon hela sin själskraft att visa sig, såsom de andra, tillbörligt glad vid mötet med en person, som hennes mor behagat upphöja till "en af oss sjelfva".

"Kusin Abbe," ropade Olga glädtigt (Olga ville nu vara full dam och härmade icke ogerna Ediths aflagda fasoner), "säg mig om jag bör beklaga eller lyckönska mig till mina fosterländska sympatier! I trots af allt hvad jag beundrat derute, kan jag icke i detta ögonblick erinra mig att ha sett någon vackrare karl än vår egen bruksförvaltare... se bara, så ståtlig han ser ut!"

"Ack," suckade mamsell Octavie, "så elegant, så ledigt han rider!"

"Miskund, mina damer," svarade ryttmästaren, ehuru han blott såg på Olga, "låten icke er ödmjukaste tjenare sluta sin bana genom att stupa omkull på de lagrar, som tillagas åt hans efterträdare!"

"Gyckelmakare!" hotade hennes nåd.. "Men, skämt apart, när jag undantar lord Clinton, hvars utseende hade denna magnifika finhet, som endast tillhör de utvalda bland hvarje lands ädlingar, så säger jag med Olga att jag

icke kan erinra mig ha sett någon, som haft ett bättre och manligare utseende än Helmer. Ja, jag tror till och med att han vuxit till sig .. hvad säger du, Edith?"

"Jo, mamma, jag tycker att han rider nästan lika väl som lord Clinton."

"Jaså," svarade hofrättsrådinnan, som i hastigheten icke gaf akt på den lätta piken, "hans lordskap hade ändå *någon* förtjenst .. nå nå, flera tör han få med tiden, då du i tankarna roar dig med dina minnen."

Men snart var Helmer så nära vagnen att näsduksviftningen upphörde, och nu sprang han af hästen och ilade, varm, strålande, begjuten af kärlekens och glädjens lågor, till hofrättsrådinnan, för hvilken han bugade nästan ända ned till jorden, förklarande sin och hela godsets förtjusning vid att återse henne frisk och välbehållen.

"Gudskelof," svarade hennes nåd, "att jag är så välkommen som jag ser att jag är och att..." Helmer hörde ej ett ord. Ändtligen, efter att ha helsat fröken Olga, fick han svänga om till andra sidan af vagnen.

Hvad hade han ej nu velat gifva för att kunna tala till Edith! Men det var omöjligt. Ett enda ögonkast på hennes sköna, ljufva ansigte och ett annat på den lilla blå sammetsdynan, som låg under hennes ena arm, betog honom andedrägten, och i sin förvirring fattade han mamsell Octavies hand, den han tryckte

till sina läppar med en hänryckning, som kom Octavie att med häpnad ana det hon underkänt makten af sina egna behag. Härefter var han i ett nu hos farbror Janne, med hvilken han utbytte ett trofast handslag.

"Käre herr Helmer, kom tillbaka!" ljöd hennes nåds röst. "Jag har mycket att fråga."

"Jag bönfaller om uppskof härmed till sednare på aftonen! Nu, då jag haft den lyckan att helsa min vördade patronessa" (så artig hade då Helmer aldrig i sin tid varit), "flyger jag tillbaka för att vara den förste som välkomnar henne hemma."

"Nåväl," svarade hon, som här fick en behaglig aning, "sitt då upp.. Vi komma efter."

Helmer svängde sig upp på hästen och for af som en blixt.

"Låt oss icke köra för fort, min käre ryttmästare! Det faller mig före som min artige bruksförvaltare med flit önskade något försprång.. kanske en liten tillställning är å bane."

Edith, som eljest icke var fallen för andra öfverraskningar än dem hon *sjelf* anordnade, kände sig likväl nu ytterst förtjust. Hvar kunde hon väl bättre, än i hvimlet bland muntra gäster, dölja sina känslor, som redan stormade under det tilltvingade lugnet! Ah, *han* beräknade nog, att en blick, ett ord lättare kan utbytas, der hundra ögon blicka på oss än der blott åtta eller tio finnas.

"Och att jemföra *honom* med mammas lord!" var hennes andra tanke. "Den ene en själfull, herrlig varelse till både kropp och ande" (Edith hade nu fullkomligt glömt huru många gånger hon beklagat att denne man ej egde mera än sin sköna yta), "den andre en ruin af allt!"

"Och han älskar mig *så* som jag sjelf älskar!" var hennes tredje tanke. Sedan hade hon inga tankar, utan försjönk i ett tillstånd af himmelskt drömmeri, hvaruti hon förblef, tills vagnen bullrande for genom allén upp på den stora gården.

Men till någon öfverraskning eller ståt syntes här ej minsta skymt. De inre fönsterluckorna i statvåningen voro tillskrufvade, såsom då herrskarinnan reste, och i stället för en rad blomstersmyckade damer och fina herrar sågos endast grupper af bruksfolket samt gamla bönder, bondqvinnor och en del af godsets ungdom intaga gården.

"Jag hoppas," sade Helmer, som slog upp vagnsdörren, "att hennes nåd icke har något emot att folket roar sig i afton! Logen är inredd till danssal, och spelmännen och ölfaten äro i ordning."

"Ack, käre herr Helmer," svarade hofrättsrådinnan, just en smula flat öfver sitt misstag, "de beskedliga menniskorna må visst roa sig. Vi skola längre fram på aftonen, då nöjet kommer i ordning, gå ned och se på dem.. men för all del intet tal eller uppehåll härute!"

Helmer log och bjöd sin patronessa armen för att gå igenom den långa raden af underhafvande, som räckte ända upp till trappan och, så vidt man i den tilltagande aftonskymningen kunde se, till och med ofvanför trappan.

"Tack för er välmening, kära barn, mycken tack, mina vänner.. ni vet att jag har omsorg om eder, att jag vill er väl!" Och helsande till höger och venster på de bugande och nigande "barnen", påskyndade hennes nåd sin gång. Men hon slapp ej undan så lätt heller. Då hon redan hunnit, såsom hon trodde, hamnen, den stora förstugan, kom det fruktade talet henne till mötes i skepnad af en lustig bonde.. och så roliga, djerfva och frispråkiga voro de saker, hvarmed han undfägnade sin värda matmoder, att hofrättsrådinnan, ehuru förundrad, likväl fann sig road och ville just vända sig till Helmer, som hon trodde ännu stod vid sin sida, för att fråga hvem det var (ty till sin förundran kände hon ej igen mannen), då bonden grep den ena af hennes nådiga händer, en bondqvinna på andra sidan den andra... och ett, tu, tre var hofrättsrådinnan försvunnen liksom genom trolleri. Omedelbart svärmade den öfriga skaran efter, dragande med sig hela den återvändande karavanen.

Helmer hade, väl befriad från hennes nåds arm, ilat förut; och just som hon lyckligt blifvit upptransporterad till andra våningen, flögo dörrarna till försalen upp.

Ett ljushaf slog emot de hemkommandes ögon, en frisk och glädtig musik nådde deras öron, medan en trupp dansande zigenerskor slingrade sig omkring dem lik en kedja och förde dem in i den stora danssalen. Denna sal, hvilken upptog hela ena gafvelsidan af Dagbys manbyggnad, stod nu förvandlad i en skogspark, med tredubbla rader af lampor, anordnade i de nyckfullaste och behagligaste former och kastande sitt bländande sken icke blott öfver flera små inbjudande grottor, utan äfven öfver ett stort zigenartält, framför hvilket grupper af fantastiska figurer hvilade omkring sin af elden upplysta aftonmåltid, medan en del ännu dansade efter ljudet af sina tamburiner.

"Men.. men," ropade hofrättsrådinnan, då hela den oräkneliga bondpersonalen kom uppstigande liksom ur jorden och tjugu tjensteandar befriade henne från ytterkläderna, liksom tjugu andra tjensteandar gjorde med fröknarna, "men, men.. låt mig då i guds namn hämta andan... jag är ju utom mig!"

Och "utom sig" var verkligen hennes nåd vid den angenäma bestörtningen att se hela Dagbys befolkning, hennes ödmjuka underhafvande, förvandlad i brukspatroner, militärer, baroner, grefvar, friherrinnor, patronessor, grefvinnor, fröknar och mamseller utan tal.. Och denna lysande park, som syntes så vördnadsbjudande, och dessa små pikanta grottor, dun-

kelt upplysta, men rikt försedda med lockande förfriskningar.. och detta effektrika tält med sin lifliga befolkning, som kringvandrande spåqvinnor gjorde än lifligare — hvilken god vilja för att få ihop allt det der, som också var så hjertinnerligt roligt att se, då man kom hem från utlandet, der man hade tillgång på allt, utom en hel skogstrakt, fylld med gamla bekanta, hvilka göra allt i verlden för att låta oss känna det vi äro bland *de våra.*

"Kors, är det du, Louise! Aldrig hade jag känt igen dig.. och min lilla Laura.. och min söta Hortense — som blifvit förlofvad — gratulerar, gratulerar.. och baron B., min vördige undersåte, som höll ett så ståtligt tal... Men jag vill nödvändigt ha rätt på Helmer... Mina goda vänner, så ni förtjust mig... Men hvar är då Helmer? Hvar är farbror.. och Edith och Olga..."

Så der ljöd det.

Emellertid hade Helmer i suset och bruset fått hjelpa Edith af med kappan, fått hålla hennes handskar och näsduk, medan hon framför en spegel i ett sidorum rullade upp sina lockar — och slutligen hade han i samma välvilliga spegel bemärkt, att hon egentligen endast var sysselsatt med att betrakta *hans* bild, den glaset äfven upptog. Visserligen hade de i hastigheten också kunnat utbyta ett par ord,. men innan någondera af dem fick makt öfver rösten (hvilken känslornas våldsam-

het nästan qväfde, ty under det der ”mellan fyra ögon” vexlade blickarna i spegeln själarnas helsning), måste Helmer, som från alla håll hörde sig ropas, fram att emottaga hennes nåds tacksägelser.

”Men, i himlens namn,” blef slutet på hela följden af ack och kors-bevars, min förträfflige herr Helmer, o. s. v., ”hvad har herrn då att ge alla dessa menniskor?”

”Åh, de få lefva på zigenarfot!”

”Ja, det duger nog, att dömma efter anordningen i grottorna.”

Och dugde gjorde det *så*, att hofrättsrådinnan sjelf med nöje tillstod, att en finare och bättre arrangerad supé aldrig varit gifven på Dagby. Och när hade der väl varit ett så öfverdådigt, muntert och friskt lif?

Efter hand utbyttes bonddrägterna mot mera lämpliga. Och sedan hennes nåd och fröknarna gjort sin toalett (dessförinnan hade de likväl besökt de verkliga underhafvandes fest på logen, der fröknarna, förvaltaren och ryttmästaren jemte många andra af de främmande deltogo i dansen), öppnades den förnäma societetens bal.

Det var blott en enda person, tillhörande log-societeten, som hade frihet att bivista båda högtidligheterna, och denne var Primus, hvars blotta figur roade, hvar den kom.

Men himmel, så förnäm Primus nu blifvit! Då de muntra drängarne på sina samman-

flätade armar buro honom i triumf omkring golfvet, såg han så stolt och föraktligt ned på Lotta (hvilken nu blifvit gift med sin kurtisör kusken), att det var underligt att hon vid en sådan blick icke försvann genom jorden.

Men så kunde Primus också nu skryta med berättelsen om andra äfventyr, än dem han upplefvat på "lejonet Pans" rygg. Hade han icke sett ... Men det vore fåfängt att försöka nämna allt hvad Primus sett och hört! Dvärgen hade blifvit en Münchhausen i miniatyr. Och den furor, han gjorde bland sällskapet, nedstämdes endast något litet, då han vid husbondens ankomst fann skäligt att en smula sänka sig från höjden. Nog var det ändå en förtret för Primus att, så mycket han än älskade "husbond", se denne så *ofta* lemna herrskapsvåningen. Men farbror hade i afseende på societeten samma smak som Primus, och derföre sågs han under mesta delen af festen språka med gubbarna på logen, skämta med flickorna och göra konster för barnen...

Emellertid bege vi oss till *stora* balen.

För de oinvigdes ögon syntes det som om glädjen var lika ny från festens början till dess slut, men för tvänne personer hade den innan midnatten förlorat sin mäktiga tjusning.

Helmer, återhållen af en öm grannlagenhet, ville icke uppbjuda Edith till *första* dansen, men denna grannlagenhet senterades icke af Edith, som deruti endast såg besannad sin

gamla fruktan, att han aldrig skulle våga nalkas henne på ett fullt familjert sätt.

Deremot dansade Helmer med en ung dam, den Edith icke förut sett, grefvinnan Rosalie T., som med sin man flyttat till orten under sternfeltska familjens frånvaro. Och Edith öfverraskades af det slags förtrolighet, som rådde mellan Helmer och *denna* dam.

Edith kunde naturligtvis icke veta att grefvinnan Rosalie en gång som fattig fröken bott inom samma församling som Helmer, att hon flitigt umgåtts i hans föräldrars hus och att hon nu, liksom hennes man, hvilken varit akademikamrat med Helmer, satte en heder uti att visa honom all den förbindliga uppmärksamhet, som hans förändrade läge fordrade af dem, hvilka många gånger under andra tider med honom delat sällskapslifvets nöjen på det gästfria Torsholm; och vid det täta umgänge, som grannskapet nu erbjöd, hade man *så* väl lärt känna och bedömma hvarandra, att bekantskapen öfvergått i ömsesidig vänskap.

Men Ediths reflexioner såväl öfver detta som allt annat voro glömda i och med den sekund, då Helmer, liksom insvepande henne i elden från sina djupa ögon, lade armen om hennes lif för att börja valsen.

Det gick icke denna gång som med valsen på Ramsvik, att den slutades med andra hvärfvet. Nu kände Helmer med hänförelse att han vågade svärma (tro och löften stodo ej nu

emellan dem, blott verldslig äregirighet och högmod), och visst låg det ett svärmeri i denna dans, som på luftiga vingar bar dem mot nya okända himlar.

Då musiken tystnade och medan alla de valsande paren hvimlade om hvarandra, förde Helmer sin dam in i det för ögonblicket utrymda zigenartältet, hvilket upplystes endast af ett svagt, magiskt sken.

Under valsen hade de ej vexlat några ord.

Darrande och med sänkta blickar satte sig Edith på mossbänken. Helmer stod framför henne. Hans ögon kunde icke lösslita sig från henne, hvars åsyn han så länge måst umbära och som nu i denna hemlighetsfulla halfdager, under denna vältaliga tystnad, så afstickande mot det brokiga hvimlet derute, syntes honom skön ända till förbländning.

En blyg, ljuf, outsäglig förvirring, så olik hennes vanliga förnäma hållning, fullbordade segern öfver Helmers sista sjelfbeherrskning.

"O, Edith, Edith," hviskade han med en röst, som passionen gjorde oredig, "gif mig en enda blick ur dina lysande stjernor, och jag vill icke begära mer förrän du tillåter det!"

Men hvaraf kom sig nu att Edith, som nyss med förtviflan sagt till sig sjelf: "Han skall aldrig våga att förtroligt nalkas mig!", just nu, då han vågade det, då detta betydelsefulla *du* för första gången halkade öfver hans läppar, kände sig liksom genom ett osa-

ligt under trollad tillbaka i sin fordna menniska?

Kunde väl någon, som såg hennes hastigt förändrade ansigtsuttryck, misstaga sig derpå? Var det ej högmodet som uppreste hennes sänkta panna, då hon erinrade sig att det var *bruksförvaltaren*, som tillät sig detta språk! Var det ej högmodet som krökte hennes läpp till ett hånfullt leende, och var det ej samma osaliga högmod som blixtrade i hennes öga, som återklingade i hennes röst, då hon gäckande frågade: "Och hvad *vidare* skulle då herr bruksförvaltaren begära?"

Stackars Edith! Hon hade visserligen haft olyckligare nycker, men aldrig någon som kostat henne högre förödmjukelser.

Helmers ansigte hade också förvandlats, men derpå låg ej hån, utan en dödligt bitter smärta.. Efter några ögonblick svarade han:

"Hvad jag ärnade begära har jag nu glömt och kommer säkert aldrig mer att minnas det."

Då han vändt sig om, då han var i tältdörren, hade Ediths lidelsefulla känslor redan återtagit sitt välde: ångren följde ögonblickligt.

"Helmer!" ropade hon besinningslöst.

Men Helmer var icke den man, som lät solen och molnen beherrska sin verld allt eftersom herrskarinnan skiftade solen och molnen. Han hörde väl af sinnesrörelsen i hennes ton att hon erfor ångerns hela välde, men det, som var skedt, *var* skedt.

"Befaller fröken något?"

"Ingenting!" svarade Edith.

Han skyndade bort.

"Ah," tänkte hon med trotsig tillförsigt, "det ger sig nog!" Och öfvertygad att Helmer säkert dragit sig undan för att skaffa luft åt den rörelse, han i hennes närvaro beherrskat, gick hon ut att blanda sig i de glada grupperna: vid sin återkomst skulle han finna henne leende och liknöjd för allt annat än nöjet... Men hennes stolta hopp sjönk snart. Fransäsen blåstes just upp, och lugnt och artigt, liksom inga störande intryck funnits till i verlden, förde Helmer sin fordna "flamma" Hortense (nu förlofvad, men alltid lika behagsjuk) till hennes plats.. Och Edith, som äfven uppsöktes af *sin* kavaljer, måste deltaga i denna fransäs och se (hon, som sjelf var så upprörd att hon förlorade minnet af sjelfva turerna) huru okonstladt Helmer underhöll sig icke blott med Hortense, utan äfven med grefvinnan Rosalie, som hade sin plats näst intill honom, och huru glädtigt han ursäktade sig hos en tredje dam, den odrägliga Octavie, som hade den dumma oförsigtigheten att snafva på sin egen klädning och falla honom så godt som midt i famnen, vid hvilken lilla mellanscen han hörbart sade: "Nästa fransäs är ju min, mamsell Octavie?"... hvartill hon med smältande ton svarade: "Ja, den är *vår!*"

"Ah, detta är rysligt.. En sådan beherrsk-

ning *kan* ej egas af *någon*, som älskar verkligt!" tänkte Edith. "Och älskar han ej så, *då*"... En natt af djupt mörker omtöcknade henne vid detta *då*.

"Fröken mår visst icke väl.. befaller fröken att vi sluta?" frågade Ediths kavaljer.

"Jag," sade Edith skrattande, "skulle *jag* icke må väl på en så munter fest!"... Och festen, den gick sin glada jemna gång, förhöjd af baron Abbes hundra putslustigheter, ty nu var han ej omedgörlig: det var så länge sedan han hörde ljudet af en väldig skrattsalva framkallad af hans talanger, att han ej ville neka sig denna triumf.. och i afseende på erfarenhet och anekdoter från resan motsvarade ryttmästarens plats i salongen den, som Primus hade på logen.

Under tiden uppfyllde Helmer en värds alla åligganden så fullkomligt, både till hofrättsrådinnans och gästernas nöje, att hans beröm, då de fullproppade vagnarna efter den stora frukosten aflägsnade sig, genljöd öfverallt.

"Min snälla Octavie," sade hennes nåd, vinkande denna till sängkammarens ostörda lugn, "jag tycker verkligen att våra planer gå af sig sjelfva: jag är frapperad af den oskrymtade glädje, han visade vid återseendet, och jag ärnar tala med honom redan om några dagar."

"Men jag tror," hviskade Octavie (som fruktade att *allt* kunde förloras genom att

brådstörta med saken), "att det utan tvifvel blir bäst att ännu dröja."

"Nå, jag lofvar att sondera honom först! Hans lilla låga för Edith har emellertid fullkomligt fladdrat ut."

"Jag tror *nästan*, hennes nåd..."

"Nästan?"

"Jag säger så, emedan det under valsen såg annorlunda ut för mina ögon. Men sedan de några minuter dröjt i tältet, hade de ett mycket olika utseende. *Han*, som kom först tillbaka, hade ett så bestämdt uttryck af samlad kraft, att jag *gissade* han behöft anlita den. *Hon* åter visade sig hög och kall, alldeles som fordom."

"Så mycket förträffligare! Han har försökt en liten artighet och blifvit afklippt. Ingenting kan göra oss mera lugna. Han är minsann icke den, som kastar bort sina artigheter förgäfves."

4.

Farbror Jannes afsked.

Då Edith efter gästernas afresa inträdde i sitt rum, skyndade hon att nedböja sitt brännande ansigte öfver den vas med friska

blommor, som i går afton blifvit ditsatt.. hon visste väl af hvem. Skulle dessa blommor, de tysta budbärarne af en hemlig kärlek, i morgon ombytas, liksom de förra året hvarje dag ombyttes? . .

Hon vågade ej tro det. Och hon hade rätt.

Men... den blå sammetsdynan, som i brådskan vid vagnens urpackning blifvit borta? Ack, hon fick icke behålla ens denna villa, ty bäst hon undrade och drömde, kom fröknе-Kerstin in med det förkomna godset i hand och berättade skrattande att "det riktigt varit ett spektakel med sakerna, så om hvarandra hade de blifvit kastade... Kan fröken gissa, hvart den här hade flugit hän?"

"Nej!" svarade Edith med bleknad kind.

"Minsann fick jag den inte af bruksförvaltaren, som nyss ropade på mig och sa' att han aldrig kunde förstå huru den kommit upp till honom. Men jag begrep det jag, för den högfärdige bytingen Primus skulle bära upp något af ryttmästarns rebus i kavaljersflygeln, och så har den här lilla tingesten följt med."

"Ja, det är alltför möjligt.. Men *du* kan just få det gamla sammetet, du, till en bröstlapp.. tag hit dynan!" Och i ett nu hade Edith sprättat sönder den, rifvit ur alla de torkade blommorna (hennes tröst och förhoppning under resan), kastat dem på brasan och lemnat öfverdraget åt den djupt nigande Kerstin, hvil-

ken, just då hon gick ut från fröken, mötte bruksförvaltaren i förstugan.

"Se, jag fick den af fröken Edith, jag!" sade Kerstin, hållande sin tilltänkta bröstlapp i vädret.

"Hvarför är ej dynan hel?" frågade han.

"Åh, inte kunde jag väl nyttja den sådan, förstås!"

"Och derför kastade du helt visligt bort det, som hon var fylld med?"

"Nej, bevars, det gamla bosset brände fröken sjelf opp!" Och härmed sprang Kerstin sin väg.

"Godt," sade Helmer i sin själ, "hon har förstått mig: dessa minnen borde brännas och fullkomligt förkolna."

Men om minnena verkligen förkolnade med blommorna, blef en annan sak . . . .

På Dagby hade emellertid allt återtagit sitt vanliga utseende. Att Helmer icke mera egde samma liflighet som den första aftonen, var så naturligt att ingen derpå undrade: den aftonen hade ju varit utom ordningen. Dessutom tillbragte han mycket af den tid, han fordom egnat åt hofrättsrådinnans salong, nu på Sorrby hos grefve T:s. Och slutligen gjorde de otaliga bjudningarne för de hemkomna allt detta mindre märkbart. Mot hofrättsrådinnan var han ständigt så uppmärksam, att *hon* icke kunde se någon skilnad .. och *då* fans heller ingen . . . .

"Nu skall du öppet säga mig, min du, om det är *något* som jag i råd eller dåd kan gagna dig med?"

Så frågade farbror, aftonen före den lycksaliga dag, då han skulle återtaga den persikofärgade västen, kaschetten och renseln, således aftonen före sin afresa. När han nu såg Edith åter väl bergad och, som det tycktes, lycklig i hemmet, kunde ingenting förmå honom att låta släpa sig omkring på dessa nöjen, som blefvo dubbelt obehagliga, då han jemförde dem med *dem*, som han egde under sitt enkla nomad-lif.

"Jag vet ingenting särskilt, älskade farbror! Men när jag i tankarna öfverflyger den långa färd, vi gjort tillsammans, när jag återkallar de många goda tankar, farbror väckt hos mig, vare sig då vi betraktade naturen, konstens minnesverk, det menskliga lidandet eller de herrliga inrättningar, som blifvit egnade åt dess afhjelpande .. då, när jag stannar vid alla dessa stunder af ren glädje, blir mitt hjerta trångt, och i *intet* annat afseende kan jag visa farbror min tacksamhet och kärlek än derigenom att jag har uträttat *något*, tills farbror nästa gång återkommer."

"Tack, min du .. himlen välsigne dig för din kärlek till din gamle farbror! Hade icke den fallit som dagg på mitt hjerta, skulle jag många gånger tröttnat. Men, kära barn, för att tala om dina högsinta önskningar, så

fordras att du måste få din mor med i saken: *du* råder ännu öfver ingenting. Borde icke jag tala med henne? Jag fruktar att hon icke lätt öfvertalas."

"Nej, farbror, lemna allt åt mig! Jag måste helt och hållet ensam verka det goda. Det är *jag* som behöfver försona och vill blott af min egen gamle farbror Janne hafva goda råd. Om slöjdskolan, som vi börja med, äro vi ense.. o, hvad den skall bli nyttig, huru många verksamma och för samhället gagneliga medlemmar komma ej att framdeles utgå derifrån!"

"Och hvilka välsignelser skola ej falla tillbaka på dig..."

"... och på den ädle Herman, den högsinte martyren. Huru skall ej han röras och förstå mig, då han får höra omtalas att min vackra stiftelse kallas "Hermans slöjdskola"!

"Du har rätt, min du! Han skall finna denna försoning ljuf, och han skall vara säll i medvetandet att du städse behåller honom i ett varmt minne... Men har du blott tålamod att gå i land med ditt företag? Du må tro, det fordras ej blott medel och god vilja, det fordras äfven en vidsträckt och djup omtanke, en aldrig tröttnande menniskokärlek och en oförminskad ihärdighet mot de tusen större och mindre motigheter och bekymmer, som dervid kunna möta, ty icke straxt få vi räkna på skörden efter vårt utsäde."

"Jag tänker icke begära brådmognad, farbror, och jag blir tålamodet sjelft. Skulle dessutom min kraft minskas — min vilja gör det visst icke — så kommer farbror och hjelper mig och håller mig uppe."

"Topp, min du, jag skall bli din lärmästare, din intendent, allt hvad du behagar! Och nu, säg, är det *ingenting* annat som ligger dig om hjertat och som kanske, sedan jag är borta, du ångrar att ej ha talat med mig om?"

Edith besinnade sig några ögonblick..hon stred med sig sjelf. "Nej," tänkte hon slutligen, "hvartill tjenar det att förråda en försmådd kärlek.. Kan *den* väl gömmas djupt nog.. Nej, nej, ingen svaghet."

"Du tänker efter, min du?"

"Jag gör så, farbror, men jag finner ingenting som jag *bör* säga, emedan det ej gagnar."

"Du vet det bäst, barn!"

Farbror tog hennes ord såsom ett erkännande att hon uppgifvit sin unga dröm, och ehuru farbror Janne ej visste någon man, till hvilken han hellre ville hafva anförtrott Edith än åt Helmer, insåg han dock att, då hon beslutat sig att försaka (det han vid erinringen af många saker både före och under resan ej trott), hon bäst bedömt de svårigheter, som skulle hafva mött.....

Följande morgon var Edith tidigt uppe. Hon ville ledsaga gubben ett stycke på väg.

Af hofrättsrådinnan och alla de andra hade farbror tagit afsked om aftonen. Men då han nu med renseln på ryggen och knölpåken i hand kom ut på gården, åtföljd af Primus, på hvars lilla rygg portören dinglade, och Murre, som denna gång inskränkte sig att, i stället för pepparkakorna, bära husbondens tobakspung, möttes han ej ensamt af Edith (hvilken redan än tidigare serverat honom kaffet), utan äfven af Helmer, som kom ut från sin flygel för att säga ännu ett farväl åt den aktade mannen.

Vid detta möte vände Edith bort sitt ansigte, på det farbror icke måtte märka huru väl hon kanske ändå behöft hans råd, och innan hon fått jemka den lätta halmhatten till rätta öfver de mjuka silkeslockarne, i hvilka en fångad solstråle lekte, hade farbror med förvaltaren redan hunnit till porten.

"Nå, min du, hvart tar du vägen?" Gubben vände sig om.

I ögonblicket var Edith vid hans sida.

"Här, älskade farbror! Jag följer med så långt, att jag får duka upp åt farbror den första frukosten." Hon visade på en liten korg, som hon bar på armen.

"Och ändå har du lastat mina fickor så fulla, att jag går helt ovigt."

"Kanske kommer det," inföll Helmer, "snarare deraf att promenaderna nu så länge skett i vagn."

"Ja, husbond," sade Primus, stretande med

sitt lilla bagage, "det är ackurat som herr förvaltarn säger: en blir så orimligt välmående af att *rulla* fram på vägarna i stället för att *gå*, att det riktigt frestar på lemmarna, när en se'n skall lita dem till. Och nog kunde husbond alltid tagit vagnen, så långt som hennes nåd bjöd!"

"Menar du det, din lille slyngel!" svarade farbror. "Men, ser du, jag vill icke skämma bort mig längre, jag, och du får väl tala vid dina lemmar att de äro så medgörliga och lerka sig efter våra gamla vanor."

Primus gjorde en mäkta sur min. Men farbror fröjdade sig hjertligen öfver att han fått tillfälle att ge Primus en så ansenlig skrapa, hvarvid han dock såg så hjertinnerligt god och skälmaktig ut, att både Edith och Helmer logo åt gubbens bannor.

Helmer följde med endast ett litet stycke. Men då han skildes från farbror Janne, Dagbys goda engel, bäfvade ett dubbelt stygn af smärta genom hans bröst: nu stod ingen vänlig genius och vaktade härden. Hvilka bittra uppträden hade ej följt, då han förra gången skildes derifrån! Och sedan... och sedan... var han den enda länken emellan... Helmer qväfde slutet af denna tanke: det behöfdes ju ingen länk numera.

"Jag är säker," sade farbror, då han gaf den unge mannen det sista handslaget, "att Dagbys underhafvande skulle göra en svår för-

lust, ifall herr Helmer någon gång öfvergåfve dem. Men får jag höra att det framdeles så händer, skall jag alltid vara öfvertygad att det skett af de aktningsvärdaste skäl."

Vid denna anspelning blef Helmer blodröd, och det var endast hans blick som svarade.

. . . .

"En hederlig och förträfflig menniska!" sade farbror, då förvaltaren var borta. "Jag högaktar den mannen, icke för det att han ställer till förlustelser åt svägerskan och behagar herrskaperna i orten, utan emedan jag inhämtat att han utan bråk och skryt, utan resonerande och docerande uträttat mera verkligt godt på Dagby, det han endast förvaltar, än någon godsegare häromkring verkat för sina egna underlydande. Det skulle vara mig en hjertefröjd, om jag finge höra att han gjort lycka."

"Han försummade den, då den bjöds honom!" svarade Edith med tillgjord likgiltighet. "Farbror mins visst, att Hortense von Y. en tid icke önskade något bättre än att bli fru Helmer."

"Han hade alltför mycket heder i sig att narra en stackars qvinna för hennes pengars skull."

"Men det var skada att han ej fick längre tid till besinning. Hortenses förlofning med major H. kom så hastigt."

"Stor sak i hvem den lilla slinkan gifter

sig med! Han lär icke anse sig ha gjort någon förlust.".....

Efter ett par timmar stannade sällskapet och slog sig ned i det unga majgräset.

Edith dukade, gubben och Primus hjelpte till, och nu, under det Edith ömsom gret och skrattade, flyktade åter en timma: det var så skönt, men ändå så vemodigt ljuft härute, med den unga våren framtittande i hvarje knopp och blad, den godlynte, älsklige farbror Janne bredvid sig och Primus och Murre rullande om hvarandra i fonden, att hjertat både vidgade sig och hopklämdes.

Men beklämningen blef dock öfvervägande, då gubben slutligen sade:

"Seså, min du, kredensa mig nu det sista glaset, och så intet pjunk! Stoppa in lemningarna du, Primus, och se glad ut, pojke!" Vid denna uppmaning drog likväl farbror sjelf rockärmen öfver ögonen.

"Allt klart och packadt, husbond!" rapporterade Primus, delande den sista pastejen mellan sig och Murre.

Farbror Janne steg upp och utsträckte armarne mot sin älskling.

"Om du skulle komma i något slags bekymmer, min du..." här blef rösten oklar: gubben nödgades rent af taga till näsduken.

"Ja, i det fallet, farbror, vet jag hvar min bäste vän fins, min ende vän på jorden!"

"Nej, icke så, barn.. men jag kan ju få

passera för din bäste vän tills vidare... Jag ger mig nu långt bort. Sedan jag en tid fröjdat dem der hemma i Grandalen, vill jag tillbringa den här sommaren i Norrland och vandrar kanske ända upp till lappfjällen, ty det torde bli min sista stor-vandring, och derför vill jag rätt njuta af den. Men hvar helst jag är, då du kallar mig — och du skall få uppgift för brefven — så ger jag mig af.. Och nu, gud vare med dig! En sista förmaning, barn, som du bör lägga väl på minnet: trotsa icke din mor, om hon sätter sig emot dina vackra planer! Gå sakta till väga med henne... Och ännu ett: lek aldrig med elden!"

Edith sökte hämma sin smärta. Tre gånger kastade hon sig i gubbens famn.

Ändtligen hade hon emottagit hans sista välsignelse.

Då hon nu stod ensam qvar och såg honom med sin trogne följeslagare försvinna nedåt backen, greps hon af en verklig förtviflan.

Men hur djupa, hur ömma Ediths känslor än voro för honom, som nu var borta, mäktade de likväl ej undertrycka den, som ensam beherrskade alla. Och då hon, med sänkt hufvud och själen uppfylld af veka, milda intryck, vandrade hem, undrade hon om hon icke på den långa vägen skulle göra något möte.

Men utom ett par arbetare från smedjan mötte hon ingen, och med en tung suck af

bedragen väntan uppsökte hon åter sin kammare.

Föga hjelpte det henne att hon sade till sig sjelf: "Jag har förtjenat de plågor, jag lider . . jag har förtjenat dem tusen gånger, då jag, som genomgått så hårda pröfningar för min lättsinnighet, likväl ännu en gång lät högmodet tillstänga dörren mellan mig och paradiset, och det just i det ögonblick jag stod på sjelfva tröskeln!"

5.

Ediths skola.

Efter ett par dagar vände sig Edith, nu dubbelt i behof af sjelfverksamhet, till modern med de planer, hvilka på förhand blifvit uppgjorda. Men icke förr hade hon eldigt och kraftfullt utvecklat sina tankar, än hofrättsrådinnan med en köld, som redan satte Ediths varma blod i rörelse, långsamt svarade:

"Kära du, lemna sådant der åt staten att sörja för! Skulle enskilta personer befatta sig med att grundlägga dylika oerhördt kostsamma inrättningar, så skulle man snart spekulera

bort sin förmögenhet. Du måste forströ dig med något mindre dyrt, mitt barn!"

"Men jag känner mig nu icke böjd för någon annan förströelse. Och med den stora rikedom, jag får, kan väl en summa af tjugufem eller högst trettiotusen riksdaler — högre bestiger sig ej kostnadsförslaget — göra hvarken från eller till."

"Är du tokig... trettiotusen riksdaler icke göra hvarken från eller till! Det lärer emellertid göra så mycket mer som du ännu icke eger *någon* förmögenhet. Du vet att din far icke lemnade arf efter sig."

"Det har jag väl hört så många gånger att jag icke gerna kan glömma det. Men har ej mamma alltid bestämt Odensberg som min hemgift.. kan då ej på inkomsten deraf denna summa afgå?"

"Efter min död förmodar jag att ni kommer att ärfva omkring tre hundra tusen riksdaler hvardera.. men angående hemgiften, som utgör en särskilt punkt, har jag ännu icke tagit något annat beslut, än att den skall rätta sig efter det val ni gör. Hade du gift dig med den engelske lorden..."

"Jag vet icke," inföll Edith, och förtrytelsen blixtrade ur hennes ögon, "hvar man skall börja, der icke slutet blir den engelske lorden! Skola då alla menniskor, hvilka kunnat draga nytta af den slöjdskola, jag vill inrätta, plikta för det jag icke gifte mig med denne utlef-

vade roué, som jag snart blir sjuk af att endast höra nämnas!"

"Hvilket språk... det syns att farbror lemnat oss och att ditt mest älskvärda lynne återkommit."

Slagen af denna anmärkning och erinrande sig farbror Jannes sista ömma förmaning, sade hon undfallande:

"Förlåt mig, mamma, jag var verkligen mycket för häftig! Men det gjorde mig så ondt att mamma icke ens ville taga i öfvervägande detta förslag, som afsåg så mycket godt."

"Att jag icke tager det i öfvervägande härleder deraf, att jag aldrig bifaller det."

"Åh," utbrast Edith, "det är förfärligt detta myndighets-tillstånd, som gör menniskan till slaf midt under rikedomen! Hvad godt har jag af vissheten att jag skall *bli* rik?"

"Denna klagan hade du sluppit, om du gift dig..."

"...med lord Clinton.. är det icke så?" ifyllde Edith. "Godt! Efter jag försummade mig den gången, måste jag tänka på att reparera skadan, ty jag märker väl att endast giftermålet ger mig frihet till åtminstone halfmyndighets-tillstånd. Emellertid, tills detta hinner rangera sig, säljer jag mina juveler och allt hvad dyrbart jag kan umbära, för att åtminstone få i ordning en flickskola. Den kan tillvägabringas med få resurser, och jag skall sjelf ha öfverinseendet dervid."

"Som du behagar: vill du vara utan juveler, så blir det din ensak, men räkna ej på några nya!"

"Jag räknar ej derpå: jag behöfver inga juveler... Men, mamma.. än en gång, kasta en enda tanke på allt det goda, stora och sköna vi kunde verka!"

"Du är en svärmerska, mitt barn! Då du en gång som hustru tager din ärfda egendom i besittning, så rådgör med din man om detta projekt, och går han in derpå, så bygg och inrätta så många arbetshus och kolonier du behagar. Men på Dagby ha vi bråk gudi nog förut" . . . .

Dagen efter detta samtal reste Edith till staden. Genom kommissionär försåldes juvelerna jemte en mängd guldnipper, och projektet sattes i handling.

Hela orten talade nu om ingenting annat än Ediths originella idéer och stora sjelfrådighet, och hofrättsrådinnan beundrades för sin moderation.

Vid sådant tal log den stolta damen och svarade förnämt:

"Det der må hon gerna bortkasta, ifall något verkligt godt dermed kan vinnas. Men hon är ung, häftig, oerfaren.. jag låter henne ej disponera öfver mera än sin handkassa och sina nipper."

Om det nu var någon som icke visste hur stor handkassa fröken Sternfelt årligen fick an-

vända för sin toalett, så kunde man *fråga*, och som ingen hemlighet behöfdes, blef det ej heller svårt att få veta det denna toalettkassa ungefär motsvarade hvad en hel tarflig familj på året kunde lefva af.

Efter tre veckor, af Edith tillbragta i en verksamhet, som nästan hämmade kärleken, var det halfannan fjerdingsväg från Dagby anordnade huset fullt färdigt att invigas till skola åt trettio unga flickor, det antal, som hon bestämt.

Edith hade antagit fyra fattiga fruntimmer som lärarinnor, två för de bokliga kunskaperna och två för alla slags qvinliga slöjder. Sjelf skulle hon hafva tillsyn öfver det hela, och hon var jublande glad, då hon på första dagen samlade omkring sig de unga, då hon till dem fick ur sitt hjerta tala varma uppmaningar att de genom flit och lydnad skulle göra henne mödan lätt, hvaremot hon i stället ville för dem vara en öm mor samt, sedan de med hedrande betyg utgått ur skolan, skaffa dem goda och passande platser. Premier för första qvartalet bestämdes då äfven.

Samma afton skref hon till farbror Janne:

"Nåväl, älskade farbror, tills vidare vill jag låta mig nöja med detta lilla! Jag öfvar och uppfostrar mig nu för en kommande större verksamhet, och jag känner mig lyftad, när jag tänker på den rena glädje, mina trettio flickor skola bereda mig. De blifva danade till sed-

liga, nyttiga och förnuftiga varelser: de skola framdeles i sitt husmoderliga kall öfverflytta sedligheten och arbetsamheten på de sina. Jag lefver således icke blott i dem, utan äfven i det goda, som de i sin mån komma att verka.

Ack, hvarföre har jag icke förut valt en sådan verksamhet! Hur längtar jag ej efter att det skall blifva i morgon" ....

Och när andra morgonen kom, stod fröken Ediths droska åter för dörren, och så upptagen var hon om förmiddagarne af sitt lärokall, ty hon tog äfven del i detta, och på eftermiddagarne af planritningar för nya inrättningar jemte läsningen af alla de slags skrifter, som utkommit och utkommo i dessa ämnen, att hon ej hade *tid* emottaga en enda bjudning.

Helmer, liksom de andra, teg och såg på. Om de stått i ett annat förhållande till hvarandra, huru gerna hade han ej då velat stödja, leda och hjelpa henne! Han var djupt intresserad af att se huru länge hennes flyktiga sinne skulle stanna vid det mål, det *nu* kastat sig öfver.

Hofrättsrådinnan undrade detsamma och med henne hela trakten.

De första tvänne veckorna reste Edith till sin skola hvarenda dag, den tredje blef det hvarannan och den fjerde endast två gånger.

Hon älskade sin skola ännu och drömde mången liffull dröm om utvidgad verksamhet,

men, o ve... det blef dock trivialt att för barnen förklara samma saker dag ut och dag in.

"Det är också icke nödvändigt," sade hon ursäktande sig inför sig sjelf, "att jag beständigt lägger hand vid verket. Jag har satt det i gång... fjäsk tjenar till intet."

Med retelsens slut bröt den dämda floden af hennes känslor åter lös, ty det enda, som i Ediths själ öfverlefde omstörtning efter omstörtning, var hennes kärlek.. och frigjord på nytt, lade den hennes hjerta i starkare fjättrar än någonsin. Hon blef liknöjd för allt, utom sin egen smärta, och orkade ej mer sysselsätta sig med något... skolan var glömd.

Helmer såg och bedömde rätt denna nya förändring. Men det djupa sår, han erhållit, var ännu icke läkt. Förnuftet, som ånyo kommit till välde, sade honom att ingenting skulle blifva den qvinnan fullt heligt, hvilken, i sjelfva det ögonblick kärlekens allmakt vidrörde hennes hjerta och var nära att för evigt förena det med ett annat, låtit en nyck af högmod bortfläkta de heliga känslor, som nyss slogo upp i ren låga. Nej, äktenskapet skulle ej blifva lyckligt hvarken för henne eller *med* henne. Och när hon, efter den sorgliga dramen med grefve Herman, ännu icke var botad för sitt lättsinne, *när* skulle hon väl då blifva det?

Utomdess nödgades Helmer tillstå för sig sjelf att, då Edith, hvarje stund som hon icke

stod under passionens inflytelse, med förakt betraktade hans ringa stånd, det icke fans mycket hopp för den förmodan, att hon i ett möjligt blifvande äktenskap skulle glömma denna väsendtlighet. Ångern kunde komma afklädd både poesi och kärlek.. ångern naken.

"Nej, icke detta," sade han med stolt ovilja till sig sjelf, och läppen darrade, bröstet svällde, ögat blixtrade... "icke ånger, icke förakt i utbyte mot trogen och redlig kärlek: bättre då evig skilsmässa"........

Men var väl Helmer den ende, som gaf akt på Ediths olyckliga förändring, som såg det knappt skylda intryck, hvilket hans ankomst och aflägsnande visade på hennes ansigte? Nej, äfven hofrättsrådinnan hade nu fått öppna ögon genom tre beställsamma hjelpare.

Den förste var ryttmästaren.

Efter sex veckors frånvaro vid mötet återkommen till denna ort, der han tycktes ärna för alltid nedslå sin jordiska hydda, öfverraskades han på det mest slående sätt af Ediths förändrade tillstånd. Ryttmästaren hade visserligen flera gånger uppgifvit hoppet på denna eröfring, men åter, efter bättre öfvervägande, erinrat sig det gamla ordspråket "trägen vinner", till hvilket han lade den af erfarenheten bestyrkta satsen att qvinnor, hvilka länge förkastat alla slags anbud, vanligen sluta med att taga den, som, trogen och ofta förkastad, ännu står qvar, sedan de andra försvunnit.

Men nu, *nu* uppstod ett spöke värre än det hamletska: en kärlek, som ryttmästaren icke velat eller kunnat tro på, och likväl nödgades han, vid det hans ögon intygade, tillstå att det ej var blott en fantasi som lefde inom Edith. Nej, kärlek, vansinnig, stormande kärlek var det, och ehuru ryttmästaren vid denna öfvertygelse ordentligt rasade, så prisade han sig dock lycklig, som alltid ställt sig så välbetänkt, att hans hyllning i *nödfall* kunde gälla Olga.

Men för missräkningen, att nödgas dyrka endast penningen i den stackars Olgas person, skulle *hon*, ur hvars bojor han ej *kunde* lösa sig, få dyrt plikta.

"Min nådiga tant," hette det, under det en vördnadsfull kyss på den nådiga tantens hand fyllde den nödvändiga pausen, "jag vet knappt om jag vågar uttrycka mitt varma deltagande i tants bittra bekymmer, men det vet jag att ingen kan deraf vara mera smärtad än jag, som sett den exemplariska resignation, hvarmed tant nödgades offra sin älsklings-idé med den älskvärde lord Clinton."

"Hvad menar Åbbe?" Hennes nåd gjorde stora ögon: ännu var hon i sitt välgörande mörker.

"Tants fråga sätter mig i förlägenhet.. skulle jag hafva begått den oförlåtliga förseelsen att tala om en sak, som.. som.. ännu är min vördade tant obekant, medan den ut-

gör sällskapskretsarnes åtlöje, ty icke ens fröken Ediths trognaste vänner förmå här uträtta mera än att möta gycklet med föraktets lugna tystnad."

"Hvarom är fråga? Säg det helt enkelt!"

Hofrättsrådinnans ansigte hade antagit en mörk färg, men hon behöll sin kalla fattning.

"Om frökens *tendresse* för herr förvaltaren."

En skiftning i askgrått gick öfver hennes nåds kind, då denna hemlighet, som hon ansett död och begrafven, nu reste sig upp igen och dertill redan stämplad med det allmänna åtlöjet, ty hon trodde på ryttmästarens lösa, väl beräknade fraser.

Men innan hon yttrat sig, hastade denne att fullbordande tillägga:

"Vi äro likväl skyldiga att erkänna det frökens förvillelse icke är ensam: fru von Y. delade den en tid. 'Men himmel', ropar man, 'hvad var den lilla enkan mot fröken Sternfelt!'"

Hofrättsrådinnans röst förrådde knappt en darrning, då hon svarade: "Det blir min ensak att upprätthålla det sternfeltska husets anseende."

Dagen derefter inställde sig mamsell Octavie.

"Jag har haft mod att tiga, hennes nåd, så länge det endast gällde mig, men jag uthärdar ej att se det hela vårt köns värdighet blir kränkt. Sådana smäktande miner, som fröken under sista veckan gifvit Helmer — hon eger ju icke mera ens en skymt af beherrsk-

ning — ger ingen qvinna, som ej förlorat all medvetenhet af eget värde."

"Tyst, mamsell, hon glömmer sig alldeles!" sade den allt mer retade modern. "I morgon talar jag med min dotter och äfven med förvaltaren. Antingen skall *mitt* förslag genast gå i verket, eller lemnar han Dagby."

Ännu hade hofrättsrådinnan en post qvar. Samma afton kom Olga inrusande i hennes rum:

"Min gud, söta mamma, sådan skam att nödgas blygas för den, som just skulle gifva *mig* goda exempel! Nyss satt jag nere i parken och läste.. Edith satt på ett annat ställe: jag såg henne väl, men hon såg icke mig. Nå, hvad tror mamma hände? Helmer går förbi. I samma ögonblick hon hör hans steg, fäller hon boken och utsträcker armarna. Nej, mamma, jag kan icke låta bli att skratta!" och Olga skrattade så att hon var nära att kikna, under det hon härmade Ediths rörelse ända tills armarna nedsjönko liksom förlamade.. "Jag är ej säker," tillade hon, "att han ej märkte någon rörelse från buskaget, ty jag tyckte han rodnade, men han skyndade på sina steg. Det är klart som dagen, att äfven han inser att stolta fröken Edith gör sig till ett spektakel."

"Du tiger!" svarade modern med en köld, som var fruktansvärd. "Detta *skall* taga slut."...

Just i samma stund uttalades samma ord

af Edith, som ännu satt qvar på den plats, der Olga spionerat på henne.

"I morgon skall detta hafva ett slut, ty om det längre fortfar på detta sätt, förmörkas mitt förstånd. Jag måste öfvervinna denna dumma blygsamhet, som här endast är ett pryderi! Han älskar mig ännu. Jag har med girighet observerat hvarje hans rörelse och blick: han har ej alltid kunnat skydda sig med stoltheten, och denna stolthet, som jag på en gång tillber och afskyr... hvad har den ej kostat mig, hvad skall den väl ännu kosta mig!"

Hon dolde sitt ansigte i händerna.

"Men," återtog hon med klarnad blick och upprest hufvud, "jag vill icke tveka längre: nej, jag vill vinna denna seger öfver fördomen.. och kan jag tveka, då hans fördubblade kärlek blir min belöning! Aldrig mera efter det som förefallit skall han, som eger fattigdomens högmod och värdighet, söka nalkas mig, men *jag* vill nalkas honom... och *huru* skall han ej öfverraskas, tjusas vid den omätliga sällhet, jag vill bjuda honom! Detta steg är utom den vanliga ordningen. Må vara, hvad betyder det! Bland dumma former är icke *det* den minst dumma, att det afgörande ordet nödvändigt skall komma från *mannens* läppar. O, min gud! Grymt har jag förolämpat honom.. lysande blir i morgon upprättelsen."

6.

Ediths frieri.

Visst hade solen, himlen, jorden, blommorna ett annat utseende på denna dag än de eljest egde. Åtminstone syntes alltsammans för Edith i en rosenfärgad, bländande skär dager. Till och med fåglarna hade lånat sina tungor från himlens serafer, och alla och *allt*, himmel, jord och luft, var blott en enda hymn .. kärlekens segerhymn.

Långt ifrån att hafva vaknat med sansade känslor, mera öfverensstämmande med hennes qvinnliga värdighet, hade Edith i drömmen endast repeterat den roll, hon under flera dagar tänkt sig in uti, och icke så mycket som en fläkt af fruktan eller tvehågsenhet fördunklade den triumferande och genomgripande lycksalighet, hon erfor, då hon sade till sig sjelf:

"Han skall beundra mitt mod, han skall välsigna det och vara stolt öfver den qvinna, som för hans skull trotsar de skrankor, dem verlden upprest."

Men huru skulle hon nu ställa till?

I dag måste det ske... Redan spanade allas blickar på henne, hon såg det och trotsade i liknöjdhet.. snart väntade kanske en förklaring med hennes mor, men innan dess

skulle en annan förklaring hafva gjort alla andra utan verkan.

Borde hon skrifva... omöjligt.

Utsätta ett möte... lika omöjligt.

Träffa honom händelsevis... det gick an!

Så beslutadt, uppehöll hon sig ej med vidare öfverläggning, utan gjorde genast sin morgontoalett med en omsorg och en elegans, som hon knappt vårdat sig om i toaletternas egentliga hemland, der hon dock icke försmått att i grund studera konsten.

Hon ville vara skön, och hennes spegel sade henne att hon så var.

Det var den tid på morgonen, då Helmer, som hon längesedan sett gå ned åt smedjan, plägade återkomma derifrån. Och fattande en bok, ilade hon snabbt genom sällskapsrummen, der ännu ingen fans, utför trappan och ned på gården.

Men just som hon skulle öppna porten och sätta foten ut i allén, var det på en gång slut med hennes djerfva mod och sjelfförtröstan: *qvinnan* tog ut sin rätt i hennes natur, och bäfvande för att just *nu* i sjelfva detta ögonblick möta Helmer, nu, då han utan tvifvel på hennes ansigte skulle kunna läsa hennes beslut, slog hon häftigt igen porten och flydde till den motsatta, som från andra ändan af gården förde till köksträdgården och från den ut på fältet, det hon nästan andlös uppnådde.

Men då hon nu, ändtligen tyckande sig i säkerhet, vid foten af en stor ek slog upp sina ögon, gaf hon till ett rop och föll, utan ett ljud vidare, till marken.

Den, som hon först velat möta och sedan, beherrskad af blygsamhetens känsla, velat fly, hade skickelsen ändå kastat i hennes väg. Helmer stod nästan midt framför henne och hade länge med häpen undran åsett huru hon med en skrämd dufvas lätta vingslag ilade öfver fältet, utan att tyckas veta hvart hon ställde sin färd.

"Fröken Edith, i himlens namn, har något skrämt fröken?" Han lutade sig ned till henne. Hans varma andedrägt vidrörde nästan hennes kind.

På samma gång vidrörde det darrande ljudet i hans röst hennes själ. Hon återfick hastigt sans och kraft, hon reste sig upp och satte sig under ekens lummiga krona. Ännu kunde hon likväl icke tala läpparnas språk.

Men var ögonens lika stumt?

Man måste antaga att så icke var, ty Helmer vände sig hastigt bort, synbart för att icke underkastas dess vådliga inflytelse.

Flera minuter förblefvo de tysta.

Då utbrast plötsligt Edith, som i detta tillfälliga möte såg ett tecken från himlen och med en sådan tro äfven återfick sin hänförelse:

"O, låt det nu vara slut med detta långa missförstånd! Har jag ej gråtit nog, ångrat

nog, har jag ej förödmjukat mig nog, så se mig nu göra det, då jag högt bekänner att jag tusen gånger hellre vill dö än lefva detta eländiga, osaliga lif, som jag nu i tvänne månader fört, oaktadt alla försök att genom verksamhet förädla det... Jag vet att hvad jag nu sagt och gjort, strängt skulle tadlas af dessa kalla, pedantiska qvinnor, som ej veta hvad känsla är... men du, o, *du* skall förstå mig: du ensam kan begripa den upprättelse, som jag erbjuder dig, den enda, som är oss båda värdig!"

Redan tyckte sig Edith i sin svärmande inbillning se sin älskare vid sina fötter, redan tyckte hon sig höra honom yra af förtjusning och i sin hänförelse utgjuta för henne sina förgångna smärtor, sin närvarande salighet.

Men när hennes egen yrsel tillät henne att begagna de lekamliga ögonen, då — o, förödmjukelse, o, dödsqval utan like — då stod Helmer ännu på samma ställe, och öfver hans panna hvilade ett moln, i hans öga ett allvar, som ej lät ana annat än att den bekännelse, han nyss hört, fyllde hans hjerta med bekymmer; och skulle hon ytterligare våga tyda dessa rynkor vid hans sköna ögonbryn, kunde hon lätteligen tro att han, långt ifrån att uppskatta och beundra hennes handlingssätt, i hög grad ogillade det.

Det är svårt att beskrifva hvad Helmer erfor.

Först slogs han af en djup, oemotståndlig rörelse vid detta så öppna, oväntade och lidelsefulla språk, vid det bländande i den tanken: "*Så* förmår denna stolta qvinna förödmjuka sig för att godtgöra en förvillelse, *så* ädelt och stort kan hon handla, ehuru jag, om jag ock icke förmått hålla tillbaka hvarje blick och åtbörd, som kunnat förråda mig, likväl visat att jag *velat* detta ... Men" — här kastade sig hastigt hans tanke åt ett annat håll — "hon såg klart mitt bemödande att undfly henne. Var det då *hon*, den rena unga flickan, som skulle afhända sig sitt köns skönaste prydnad, blygsamheten, för att *uppmuntra* sin älskare! Skulle hon väl hafva gjort det, om en upphöjdare känsla än en vild passion, flyktig som alla hennes intryck, haft ett rum jemte denna? Och framför allt, skulle hon hafva gjort det, om denne älskare af henne varit ansedd som full *jemlike?* Nej, hon kunde bjuda sig endast till en man, hvilken hon satte *så* lågt, att hennes blygsamhet ej ens sårades af den upp- och nedvända ordningen."

Efter dessa bittra réflexioner, till hvilka Helmer drefs af sin ånyo sårade stolthet, var det temligen gifvet, att han ej skulle komma att återge den roll, Edith redan utsett åt honom.

Häpnad, undran, blygsel, ånger och slutligen förtviflan — se der de rörelser, som skiftesvis målade sig på Ediths ansigte, medan hon följde de olika uttrycken i Helmers. Hans

tvekan hade redan talat tillräckligt, och så förnedrad förekom hon sig i sina egna ögon, så bittert förödmjukad, att hon velat bedja träden falla öfver henne och skyla henne. Framför allt hade hon velat fly, om hon egt krafter dertill, men hennes skakning var så mäktig, att hon ej egde någon makt öfver kroppen. Det ljus, hvaruti hon nu såg sin egen handling, tillintetgjorde henne helt och hållet.

"Fröken Edith," sade slutligen Helmer, i det han, kämpande med tusen olika intryck, satte sig bredvid henne, "förlåt, om min tystnad..."

"Det behöfs ingenting mer!" svarade hon, och den ädla och allvarliga åtbörd, hon dervid gjorde med handen, vittnade om en återvändande sjelfkänsla. "Jag tager Gud till vittne att, om jag en enda gång anat att min handling kunnat blifva vägd på en annan vågskål än den, hvarpå jag sjelf vägde den, jag hellre velat... Men", tillade hon, häftigt afbrytande sig, icke tänkande på hvad hon förrådde, "hvilket grymt öde var ej också detta: jag flyr från allén, dit jag först ärnat mig.. flyr, kufvad af den tanken att mitt uppsåt (det jag dock nyss, såsom det ädlaste, triumferat öfver) skulle läsas i mitt ansigte.. flyr hit och.. tror på en försyn!"

Denna sista bekännelse, i hvilken låg en så skär och blyg färgton, en så rörande förebråelse, besegrade intill sista skymten af Hel-

mers bitterhet. Hade han ej sjelf sett henne flyende, sett henne andlös nedstörta på detta ställe, dit hon trodde att *Gud* ledt hennes omedvetna steg!

”Dyra fröken Edith,” sade han med djup och öm röst, ”jag var orättvis, mer än orättvis.. en fattig, men stolt man blir det emot sin vilja, emedan han är misstrogen, till och med i frågan om sin lycka. Men om” — han slöt hastigt den unga qvinnans hand, nu darrande som ett asplöf, i sin, medan hans ögon sänkte sig djupt i hennes — ”om jag vågade förlita mig på att denna lycka vore något mera än ett försvinnande irrbloss, då skulle jag säga till dig, *dig*, som jag i tvänne år tillbedt: Emottag det rum i mitt hjerta, som af *ingen* förut varit ohelgadt, och endast min tacksamhet skall kunna jemföras med min sällhet!”

Ediths ansigte, lågande af rodnad och heliga tårar, var sänkt mot hennes ena hand. Hon ville tala, men sällheten följde så häftigt på den förfärliga smärtan, att den, vibrerande genom hvarje nerv, beröfvade henne förmågan till allt, utom att *känna*.

Fattad af fruktan att Edith skulle offra sitt hjerta och bägges sällhet för att vinna den enda upprättelse, hon kanske nu ville hafva, betraktade henne Helmer några ögonblick under stigande ångest. Och då intet svar kom, sade han slutligen sakta och sorgset:

”Således en ny villa?”

Ediths blick lyftades nu långsamt till honom. Den var nästan ödmjuk, denna blick. "Om," hviskade hon, "du efter en så stor svaghet, som jag visat, anser mig värdig det rum, som du invigt åt mig i ditt hjerta, så vill jag i det se mitt värn, min himmel!"

Skulle Helmer älskat som han gjorde, om han ej nu, i trots af allt hvad förnuftet vid detta kärleksförbund hade att invända, böjt sig under förtrollningens välde!

Förgätande att de befunno sig på öppna fältet, der kommande och gående hvarje ögonblick kunde störa dem, slingrade han sin arm fast om Ediths fina gestalt. Men medan hennes hufvud sjönk mot hans bröst, medan hennes häftigt flygande pulsar slogo takten till hymnen, som åter för hennes öron, hennes själ uppstämdes, medan hon nästan sanslös af sin hänryckning kände hans kyssar på sina händer, sina läppar, och medan han var lika sanslös som hon, fans en tredje person, som, ehuru skådande allt detta på afstånd, äfven kände sig fattad af sanslöshet, men det var raseriets; och om Edith och hennes älskare i detta ögonblick sett och varseblifvit huru ryttmästaren, som med bössan på axeln kom från jagten, på afstånd betraktade dem, skulle de hafva förstått att denne man var besluten att våga allt för att mörda deras nyknoppade lycka.

Men förrän Helmer fått makt öfver sina känslor, var ryttmästaren försvunnen.

”Edith, min Edith, vet du att min mor på dödssängen förutspådde mig denna nästan ofattliga lycka! Säkert är det hennes böner som utverkat mig den.”

”Huru,” svarade Edith med blyg nyfikenhet, ”du hade då förtrott henne...”

”Hon anade allt — om du visste hvilket ljuft och heligt förhållande det var emellan mig och min mor... *Hon* försvarade dig, då jag anklagade dig.”

”Ack, hvarför fick jag ej på mina knän tacka henne.. hon skulle hafva välsignat mig, denna ömma mor, hvars minne jag redan älskar.”

”*Hon* välsignar oss äfven der hon nu är, men.. älskade Edith, hvad skall *din* mor göra? Det har mera än en gång förekommit mig som om hindren för vår förening nästan vore oöfverstigliga.”

”Jag vill icke att du talar om något oöfverstigligt!” sade hon sorglöst liksom om allt nu varit beställdt. ”O, Helmer, är det ej sant att det icke *fins* något sådant?”

”Kalla mig Ernst.. detta namn, som min oförgätliga mor uttalade så ömt, huru skönt måste ej det klinga från dina läppar!”

”Ernst.. ack, ja, så vill jag ständigt nämna dig.. du vet icke, du, huru många gånger jag redan upprepat det för mig sjelf... Men kan jag uttala det *så* som din mor, min Ernst?”

”Tusen, tusen gånger ljufvare... Men vi

våga ej längre svärma: vi måste tänka och öfverväga... Din mor?"

"Jag skall tala med henne, genast då jag kommer upp."

"Det får du icke göra, älskade.. du är så häftig: du skämmer bort alltsammans."

"Nej, frukta ej, jag blir nog klokare än så! Och jag vill nödvändigt vara den första af oss som yppar vårt förbund."

"Men," sade Helmer leende, "du har nu i det närmaste gifvit bort din vilja: du vet väl att hustrun måste rätta sig efter sin man."

"Ah, du betraktar mig redan som din hustru.. så mycket bättre: det tycker jag allra bäst om, ty jag bär fasa för ordet *fästmö*... Det är alltså din vilja, säger du..."

"... att du förblir overksam och låter mig ensam handla... Detta är icke skämt, älskade Edith! För vår framtida sällhets skull måste du rätta dig härefter."

"Ja, så framt du lofvar mig att det en annan gång blir jag som får befalla. Du vet väl, min Ernst, att jag är så litet van att lyda att vi måste ingå en traktat rörande den saken: hälften af spiran hvar.. är du nöjd med det?"

"Mycket nöjd, blott det blir jag som får uppgöra planen för delningen, men tills vi hinna bestämma detta, så" (han kysste hennes små rosenfärgade fingrar) "blir det vid den uppgjorda traktaten.. Allvarsamt, min Edith, det

motstånd, som väntar oss, måste sakta, försigtigt och genom klokhet undermineras, ej brytas, ty i det fallet — kom ihåg att jag säger dig det — blir det våra förhoppningar som få sitta emellan."

"Jag lofvar dig, du älskade, ack, för mycket älskade Ernst, att jag från och med denna gudomliga stund vill betrakta mig som din hustru, af hvilken du har rättighet att vänta uppfyllandet af din önskan.. och, tro mig, hvad helst jag i min sällhet skämtar, är det mig dock riktigt ljuft att lyda dig, att en gång vara i saknad af denna sjelfrådighet, som hittills fallit mig så naturlig. Ja, jag är stolt öfver att du i första ögonblicket af vår förening låtit mig känna att — om det också är jag som valt dig framför alla andra män, liksom du bland alla qvinnor, hvilka sökt fängsla dig, valt mig — jag dock icke i dig vunnit en blott och bart älskare, en lydig slaf af mina nycker, ty hade du *kunnat* bli det, så skulle du aldrig haft en annan vilja än min, första gången det blef fråga om vilja, och då skulle du äfven varit nöjd att låta mig ensam uppbära första stormen."

"Jag skall minnas dessa ord för framtiden och den händelse att du då tänker olika!" svarade Helmer med själfull glädtighet.. "Men nu, o ve, måste vi skiljas och återvända. Jag tar vägen omkring, för att få tid att begrunda huru jag skall inleda saken."

”Säg mig dock om du snart, kanske redan i dag, ärnar tala med mamma?”

”Jag vet det icke, älskade.. jag vill för ingen del förhasta mig.. händelsen kan dock tvinga mig att fatta ett snabbare beslut... Och nu farväl... Hvarthän jag går, bär jag himlen med mig, ty hända hvad som helst, är du dock nu *min!*”

”Ja, gudskelof.. men du måste kalla mig din hustru, innan jag lemnar dig: det skall gifva mig allt det mod, jag behöfver.”

”Min hustru, min dyra och heliga maka, ja, så anser jag dig.. och var säker att jag icke uppgifver de rättigheter, ditt löfte gifvit mig, äfven om en gång till så många hinder lade sig i vägen!”

7.

Patronessan och bruksförvaltaren.

Då Edith återkom, satt Olga på gungbrädet under lindarne och skrattade af hjertans grund åt ryttmästaren, som i egenskap af kalkontupp på det mest siratliga sätt stoltserade med sin utbredda solfjäder, formerad af rockskörten.

”Klo-klo-klo-klock!” ljöd det från kalkon-

tuppen, som, sin natur likmätigt, kände sig mycket uppretad vid åsynen af Ediths röda schal.. man vet att dessa högmögende djur ej tåla den röda färgen. Men ifrågavarande kalkon hade ock en annan egenhet: han hörde till de talande fåglarne, ehuru han, antingen för att maskera denna ovanliga talang eller skryta med buktaleriets ännu ovanligare, satte rösten från ett annat håll, då han högt och ljudligt lät förnimma följande lilla strof:

»Från hemligt möte tärnan kom!»

Öfverlycklig som Edith var, kunde hon ej inrymma en sådan känsla som förtrytelse, men sin bestörtning förmådde hon ej dölja, då hon redan fann sin ljufva hemlighet utspionerad och förrådd.

"Hvad han är rolig!" sade Olga, klappande händerna, då kalkontuppen hastigt förvandlade sig i en surrande fluga, som kretsade omkring den lilla fröken och, emot flugors sed, qvad:

"Vackra dam, tag mig under ditt beskydd! Jag hade hängt upp mig i ett spindelnät och var nära att ge mig förlorad, då en förmäten geting kom och störtade sig öfver både min spindel och dess väfnad. Jag fick min frihet, men den stackars lilla spindeln kommer visst icke att spinna flera nät."

"Sådana söta fabler han improviserar! La Fontaines voro icke näpnare, eller hvad tycker du, Edith.. skall jag höra den lille tiggaren?"

"Jag tycker att flugan (hur litet kryp hon än är) hellre bort försöka sig i öppen fejd med getingen, än smyga undan och begära nytt beskydd, så fort spindelns gick förloradt. För min del lånade jag bestämdt icke mitt hägn åt en så feg insekt."

Edith sade detta skämtande och leende, allt under det hon steg upp för trappan, men nog kände hon sitt blod börja svalla varmare vid den oförskämda djerfheten hos denne person, hvilken sjelf väft sig fast i det spindelnät, som han drog kring hela Dagby.

Hvems inflytande hade han att tacka för det han stod så säkert?

Om hon gett sig tid att besvara frågan, skulle hon fattat att inflytandet låg i den oförskämda djerfhet, hvarmed han medel- eller omedelbart blandade sig i *allt*, som tilldrog sig inom familjen, och genom sin trovärdiga, enkla och dubbla inställsamhet allt mer och mer skaffade sig nådig tants öra, på samma gång som hans förhållande på ett annat håll blef intimare... Det var nu en riktigt energisk vänskap som rådde mellan honom och mamsell Octavie.....

"Jag beklagar henne!" sade Olga med en förnäm blick, då hennes syster försvunnit inåt förstugan.

"Och *jag*," sade ryttmästaren, sättande sig bredvid sin tankes tilltänkta föremål, "jag fasar för tants rättvisa vrede, så mycket mäk-

tigare som den är lugn och kall. Men på det hela" (här gjorde ryttmästaren sitt allra bästa för att i sina ögon inlägga en *sqvallrande* blick, så mycket svårare att frambringa som det i hans hjerta ingenting i den vägen fans att sqvallra om), "på det hela är saken mensklig nog å hans sida... Det finnes varelser som göra förnuftet hos oss till en blott leksak... Många flera än den förmätne Helmer ha med öfvertygelsen om sin ringhet icke ändå, o Olga, kunnat hindra sig från att hysa känslor, hvilka kostat dem deras lugn!"

Mycket intresserad och uppmärksam afhörde Olga ryttmästarens galanteri, hvilket i dag förekom långt tydligare än vanligt.. en helt naturlig sak, då han just i dag insett att Olga var hans *öde* och att det blefve nödvändigt att tillse det ödet icke ginge honom ur händerna.

Men på samma gång oerhördt djupt pinad af sitt eget hyckleri, hvilket förfärligt afstack mot de konvulsiviska ryckningarne i hans nerver, den sjudande svartsjukan i hans själ, orkade han ej fortsätta rollen, utan var färdig att åter taga sin tillflykt till sina *lättare* talanger, då hofrättsrådinnan i detsamma kom ned på gården.

Vid hennes åsyn steg ryttmästaren upp, och med minen af en prestaf, färdig att sätta sig i spetsen för en likprocession, afvaktade han vördnadsfullt hennes ankomst. Han hade

redan haft tillfälle att aflägga sin giftiga rapport, men verkan deraf syntes ej på hofrättsrådinnans ansigte.. det var så oläsligt som ett pergament utan skrift.

"Lundin," yttrade hennes nåd i sin vanliga ton till betjenten, som följde efter, "gå ned åt smedjan och bed herr Helmer, antingen du träffar honom der eller ute på egorna, att han ville vara god komma ned i paviljongen och hjelpa mig att genomse några räkningar!"

Nickande åt Olga och ryttmästaren, tillade hon, i det hon utan uppehåll gick förbi dem: "Det är en sådan hetta i rummen att jag, för att kunna arbeta, nödgas söka paviljongens svalka."

Edith, som stod vid sitt öppna fönster och hörde hvarje ord, anade att hennes älskare ej skulle få någon tid att öfverväga hvad beslut han borde taga (ty säkert var ryttmästarens obegripliga kunskap öfverflyttad till den, som i första rummet var intressad deraf); och utan tvifvel gällde mötet allt annat än uppgörandet af *brukets* räkningar.

"Nåväl," tänkte Edith med klappande hjerta, "hvad det än blir af, tillhör jag den *ende*, jag älskat och skall älska, och jag vill lyda min Ernst och ej blanda mig i något. Jag, som för icke längesedan fruktade att han aldrig skulle ega mod att se upp till mig.. till *mig*.. o, all kärleks under.. nu är det jag som ser upp till honom. Hvilken makt han

af djupt obehag, men som han ännu icke anade något bestämdt, ansåg han lämpligast att låta hofrättsrådinnan sjelf afbryta den paus, som uppstått.

"Befattningen vid Dagby tillåter herr Helmer, helst efter löneförhöjningen och med den hemgift, jag ärnar bruden, ifall jag får ha ett ord med vid valet, att göra allvar af denna förändring. Jag behöfver icke tillägga huru mycket nöje det skulle tillskynda mig, att i min bruksförvaltares hus ha ett trefligt och angenämt umgänge, hvilket för mig blir så mycket värdefullare som jag väl icke kan påräkna att särdeles länge få behålla någon af mina döttrar."

"Hennes nåd har öfverraskat mig, och jag lider af att jag i detta ögonblick icke förmår visa den tacksamhet, hennes nåd bort kunna påräkna för sina mer än hulda omsorger, omsorger, hvilka, jag nödgas tillstå det, jag i intet fall förtjenar. Men till allt detta finnes blott *ett* skäl, som jag anser mig öppet böra erkänna: mitt hjerta är redan fästadt."

"Detta har jag länge anat, min bäste herr Helmer!" Hennes nåds leende antog nu en tjusande makt.

"Verkligen! Jag fruktar att hennes nåd misstager sig."

"Åh nej, ett fruntimmers blick är säker i den vägen! Seså, min vän, intet pryderi nu.. lemna det åt qvinnan, och låt mig säga att min för-

träfliga Octavie i alla afseenden skall för herr Helmer bli en värdig maka."

"Mamsell Octavie", svarade Helmer lugnt, "är ett ganska aktningsvärdt fruntimmer och säkert värdig hvarje hederlig mans val, hvars kärlek hon förut vunnit. Men, som jag tog mig friheten att på förhand gissa, hennes nåd misstog sig."

"Må vara, käre herr Helmer.. men då" (hofrättsrådinnan småskrattade med fin skälmaktighet) "vill jag också hålla vad om att det är en inklination, som ingen menniska gissar och hvilken således icke bör bli till hinder för det förslag jag gjort. Octavie för med sig 11,000 riksdaler i hemgift.. och jag åtager mig dessutom att låta inreda kavaljersflygeln till en passande bostad för min gifte bruksförvaltare."

"Jag upprepar, att hennes nåds ynnestprof smärta mig, emedan jag ej kan besvara dem. Och för att fullständigt visa detta, måste jag..."

"Dröj ett ögonblick, herr Helmer," inföll hofrättsrådinnan med en lätt förändring i rösten, hvarvid leendet plötsligt lemnade hennes läppar, "låtom oss besinna oss några minuter innan vi fortsätta! Det finnes saker som, en gång uttalade, gifva anledning till de mest smärtsamma brytningar."

"Jag känner," svarade Helmer, mer och mer upprörd, "allt hvad hennes nåds ädelhet vill bespara mig. Men tvinga mig ej till en

tystnad, som icke kan ha annat än olyckliga följder! Detta ämne *måste* vidröras: mitt samvete förbjuder alla smygvägar."

"Nå väl då... af denna rättskaffenshet väntar jag mig de bästa följder, och ehuru jag med oförställd sorg finner att vi måste skiljas, skall jag ej längre sky en full öppenhet.. Herr Helmer älskar Edith, och min dotter besvarar denna känsla."

Så, utan omsvep, hade Helmer aldrig trott att saken kunde komma å bane. Han fattade ett svagt hopp, och detta hopp stegrades ännu mera, då hofrättsrådinnan, innan han hunnit svara, okonstladt tillade:

"Jag finner ingenting att förebrå er någondera för dessa känslor."

"Hvad," utbrast Helmer med en hänryckning, som han endast svagt kunde dämpa, "hennes nåd skulle vara nog fördomsfri att..."

"Ja, min gode herr Helmer, så fördomsfri är jag visst, att jag såsom menniska icke vill upphäfva mig till herrskarinna öfver andra menniskors *känslor*. Men i min egenskap af mor har jag pligter, som, ehuru påkostande, måste uppfyllas. Och då jag insåg att *de*, hvilka nära dessa känslor, hvarom vi tala, i stället att med förnuftet mota, besegra och slutligen qväfva dem, i det stället läto dem uppväxa till förhoppningar, hvilka *aldrig* kunna realiseras, ansåg jag tiden vara inne att begränsa dem. Och jag hade vågat hoppas att

den person, jag hittills skänkt min fulla aktning och vänskap, velat förstå det sätt, hvarpå jag uppfyllde mitt plågsamma värf, och att han skulle hafva mött mig på halfva vägen."

"Men detta hade varit en feghet, för hvilken min karakter är främmande. Jag har i dag för första gången i direkta ord för fröken Edith vågat förklara mina känslor. Hon har emottagit offret deraf. Och derest försäkran om den vördnadsfullaste sonliga ömhet, det mest outtröttliga bemödande att visa ett varmt hjertas heliga tacksamhet kunde öfvervinna den minsta del af hennes nåds motvilja, så..."

"Nog, min herre, det här går för långt," afbröt hofrättsrådinnan, förlorande sin sjelfbeherrskning: "det blir ju ett ordentligt *frieri!* En man utan adligt namn, utan förmögenhet, utan relationer, utan utsigter, friar till en af provinsens första arftagerskor.. är icke detta, lindrigast sagdt, så löjligt, att herr Helmer i främsta rummet sjelf borde rodna deröfver."

"Jag rodnar emellertid icke deröfver!" inföll Helmer med en enkelhet, så värdig, att hennes nåd sjelf nästan rodnade öfver sitt sista yttrande. "Det är sant att jag icke är adelsman, och hvarken eger jag förmögenhet eller vigtiga relationer, men deremot är jag af en slägt nog hederlig och aktad för att från mitt frieri till fröken Edith borttaga allt sken af förolämpning. Härtill lägger jag en

obefläckad karakter och ett fast och varmt uppsåt att bereda hennes verkliga lycka, en lycka, som hon ej kommer att vinna med någon annan, ty hon älskar blott mig ... Och," bifogade han dröjande.. "jag skall våga tillägga ännu något: en djup och lefvande kärlek, sådan som den, hvilken förenar fröken Edith med mig, är en mäktig kraft.. den skall fullborda allt det sköna och ädla, som finnes hos henne."

"Det är visst bra ... jag tviflar ej på att herr Helmer skulle göra underverk, men det hindrar icke att de måste inställas, ty med *mitt* samtycke blir min dotter aldrig hustru åt min bruksförvaltare."

"Det tror jag, men i och med detsamma jag erhölle en sons rättigheter, försvunne naturligtvis denna titel."

"Men dessa rättigheter skola icke blifva herr Helmer tillerkända.. jag säger det bestämdt, högtidligt, på mitt ord, som jag brukar hålla. Och efter det som nu tilldragit sig, inser herr Helmer, att det är omöjligt att fortfara med befattningen på Dagby.. och från i öfvermorgon är den slutad: jag vet att herrn förer sina böcker så ordentligt att detta kan ske ... I alla fall *måste* det ske!"

"Och fröken Ediths hjerta och lycka skola då uppoffras för.. ja, för hvad.. för det jag icke bär ett adligt namn, icke har en titel, således för en skugga.. ty bristen på rike-

dom är det ej: hennes nåd tänker i den delen sjelf för upphöjdt att fästa afseende på något, hvaraf i detta hus finnes tillräckligt förut... Men kasta nu en blick på fröken Ediths karakter, på hennes känslor. Den förra är trotsig, de sednare häftiga. Hon skall taga något förtvifladt beslut, om hon bringas till det yttersta. O, bringa henne då ej dit! Jag törs icke bedja, emedan min obetydlighet i hennes nåds ögon gör mig till en pligt att icke begagna de vapen, hvilka jag som en förnäm och rik man skulle tillåta mig. Men då jag icke vågar böja mina knän för den jag ur min själ ville anropa om bönhörelse, för den, till hvilken jag med vördnad och sonlig undergifvenhet blickar upp, äfven då hon är emot mig — ty det är hennes fördom, icke hennes ädla hjerta, som är emot mig — så vågar jag åtminstone erinra, att det är en dotters framtid, sällhet, lif som här afgöres."

"Herr Helmer!" Hofrättsrådinnans röst hade en lindrig darrning. Hon var synbart rörd. "Jag värderar herr Helmer ännu i denna stund: jag ville önska att förhållandena vore annorlunda än de äro, men jag kan ej ändra dem. Och hvad beträffar Edith, garanterar just häftigheten i hennes känslor för deras öfvergående... Dessutom" (här blixtrade det till i hofrättsrådinnans öga, och ett uttryck af djup, harmfull förbittring följde på den lilla rörelsen) "dessutom lofvade jag henne, då hon, döf för

mina böner, ja till och med tårar, afslog lord Clintons sista anbud, att jag säkert skulle minnas hennes olydnad, och jag mins den... Hon må komma!"

Vid denna så bjerta förändring kunde Helmer knappt bemästra en rörelse af vedervilja. Han förstod nu fullkomligt huru oåtkomlig denna qvinna var, till trots för hennes rättsinnighet och det i grunden goda, men kalla hjertat, som klappade i hennes bröst.

Utan ett ord till svar steg han upp och fattade sin hatt.

"Jag ser att vi förstått hvarandra!" återtog hon lugnare. "Vi skola icke skiljas som ovänner... Men jag kan ju lita på att herr Helmer reser i öfvermorgon?"

"Mycket säkert!"

"Och, min bäste herr Helmer, inga uppträden.. vi ha haft nog af det slaget. Bland bildadt folk bör allt gå nobelt till: man måste tro att resan gäller affärer."

"Det går an..."

"Och Edith.. vore det ej bäst, om hon blefve i samma tro?"

"Jag kan icke bedraga henne och vill det icke heller!"

"Men då det i alla fall är fullkomligt slut.. och det inser herr Helmer?"

"Jag inser ingenting annat än hvad som ligger i öppen dag. Hennes nåd nekar mig fröken Ediths hand. Det är hennes nåds

rätt, mot hvilken jag ingen makt kan sätta. Men fröken Ediths hjerta tillhör mig, hennes tro likaledes, och ingendera delen kan någon annan fråntaga mig än hon sjelf."

"Detta är icke rättskaffens... Herr Helmer hyser då anspråk?"

"Icke anspråk, men hopp, alltid hopp, intill dess fröken Edith förklarar mig att jag ej eger något."

"Förträffligt! Jag räknade på förnuft och hederskänsla och finner allt annat. Ediths trotsiga lynne lärer växa vid en sådan hjelp.. men jag..." Hon afbröt tvärt, kastande en genomborrande blick på förvaltaren.

En märkbar blekhet drog öfver Helmers ansigte. Men han svarade med beherrskning: "Hennes nåd kan alltid räkna på *min* hederskänsla. Om jag eger något välde öfver fröken, och jag tror det, så skall det likväl aldrig användas till ett så ovärdigt mål som att bringa henne i harnesk mot sin mor.. af *mig* skall hon endast lära undergifvenhet och tålamod. Men om hon förmår uppskatta nyttan och pligten af dessa känslor, då hennes hjerta så djupt såras, det vet jag ej!"

Efter uttalandet af dessa ord bugade han sig djupt och lemnade hastigt paviljongen.

8.

Ena hälften af en intrig.

Då Edith med flygande pulsar kom till middagsbordet, i hopp att genom en utbytt blick med sin älskare få en telegraf-rapport om hans sammankomst med modern, var första nedslående tecken Helmers tomma plats.

Det andra, ännu mer nedslående tecknet var mamsell Octavies askgrå kinder och gnistrande ögon. Men det tredje, det allra värsta, det, som talade mest, var hofrättsrådinnans godlynta glädtighet.

Måltiden gick emellertid hjelpligt, och glad att slippa något enskilt förhör (hofrättsrådinnan var icke mindre angelägen, hon, att slippa en enskilt sammankomst med Edith), skyndade denna till sitt rum, som åtminstone gaf henne den trösten att kunna se upp till sin älskare.

Så fort hon kom in, varseblef hon genast ett bref, hvilket låg instucket mellan blommorna i en stor bukett. Det bakom gardiner öppna fönstret hade gjort blommornas resa ganska lätt.

Med en åtbörd af nästan vild förtjusning ryckte Edith ut brefvet, kastade sig på soffan och läste följande:

"Älskade!

Allt är förklaradt mellan mig och din mor! I följd af det förslag, hon gjorde till en för-

bindelse mellan mig och mamsell Octavie, kunde hedern icke tillåta mig att låta henne förblifva i den villfarelse, hon med så utmärkt takt önskade bibehålla. Och ännu sedan hon erhållit visshet om det värsta, visade hon vida mera skonsamhet och grannlagenhet än jag vågat påräkna.

Men mod nu, älskade, dyra Edith, ty så visst du bevarar mig din tro, blir du också en gång min maka: du är det ju redan genom våra hjertans och löftens förbund. Slutet på denna sammankomst — du anar det redan — blef ett fast, bestämdt och åtminstone för denna gång oåterkalleligt nej, åtföljdt af entledigande från min befattning och tillsägelse att i öfvermorgon lemna Dagby."

Då Edith hann till dessa ord, uppgaf hon ett ofrivilligt utrop af hejdlös smärta. Ljudet deraf uppfattades af den i biblioteket sysslande Octavie.. det lindrade hennes egna smärtor, detta ljud, ty hon förstod att tolka det.

Med skymd blick fortsatte Edith sin läsning:

"Nu, min herrliga Edith, gäller det att visa om du har det förtroende till mig, som du lofvat! Inför din mor har jag oåterkalleligt förklarat, att jag aldrig uppgifver hoppet förr än du sjelf beröfvar mig det.. och som du icke skall tillskynda din Ernst en så förfärlig smärta, så är jag vid godt mod midt under qvalet, ty jag vore ju ej värdig din kärlek,

om icke vissheten att den tillhör mig ingåfve mig en förtröstan nog stor att besegra sjelfva skilsmässans bitterhet.

Skall då icke också vissheten om *min* kärlek ingifva dig samma mod, älskade? Låt mig hoppas det!

Vi måste vänta. Jag måste resa. Dessa två saker äro afgjorda.

Men jag skyndar att börja en ny bana. Jag är icke alldeles medellös, och genom verksamhet och arbete skall det med guds hjelp och dina förböner lyckas mig att komma i en någorlunda oberoende ställning, och för hvarje suck af saknad, som jag ej kan hålla tillbaka, skall jag också ega en förhoppning.

Men så grym denna närvarande stund än är emot oss, måste vi likväl icke glömma att den i sitt sköte bär framtiden. Således, älskade, akta väl de förhoppningar, den gömmer, ty på *dig* beror för ögonblicket *allt*. Det är af allra största vigt, att din mor icke retas till något steg af bestämdare beskaffenhet. Genom undergifvenhet och tålamod kan hon möjligen blidkas, genom ståndaktigheten, renheten och allvaret af vår kärlek slutligen röras. Men först fordras att du med mildhet, ömhet och fördragsamhet försonar den sorg, du tillskyndade hennes stolta sinne, då du afslog det parti, hon framför alla önskade.

I afton går jag ned som vanligt — din mor har alltför mycken grannlagenhet att låtsa

om något — och jag får således åtminstone *se* dig och byta en blick... O, jag ber dig, låt mig finna dig stark! Jag känner så väl den varma häftigheten af dina känslor, men jag vill ej tro att du kan gifva *vår* smärta, vår kärleks heliga smärta, till pris åt ryttmästarens qvickheter. Nej, för din Ernsts skull bemödar du dig om att vara modig.. han skall derför älska dig dubbelt.

Innan jag reser, träffas vi, ty lyckligtvis begärde din mor ej den uppoffringen att jag skulle skiljas vid dig utan afsked... Farväl då tills i afton, min ljufva herrskarinna.. Tänk på morgonen och

din *Ernst.*"

Edith hade läst till slut, läst med hvarje droppe af sitt blod, och hennes läppar hade hvilat på alla de ställen, som tolkade hennes älskares känslor. De ömma uppmaningar, han gjorde till hennes förnuft och mod, hade deremot icke den verkan, han beräknat, ty i tröstlös förtviflan vred hon sina händer.

Skilsmässa vore ju döden.

Och redan glömmande sitt högtidliga löfte att lemna allt åt *honom*, utom hvad hon kunde verka genom tålamod och undergifvenhet (var det väl nu tid att tänka på sådant), uppgjorde hon hundra planer. "Reser han först," sade hon i sin smärtas vilda svallning, "o, då ser jag huru det går: otaliga förolämpningar af

mamma skola göra honom hvarje försök till närmande omöjligt. Han skall icke komma åter.. eller få vi vänta tills åren kylt hans kärlek, blekt rosorna från mina kinder och vi mötas endast som tvänne mumier... Nej, jag går icke in på detta.. jag vill njuta lifvet, medan jag är ung, eller..."

En halfqväfd nysning från biblioteket kom Edith att spritta till.

"Åter spioneri.. det är Octavie, som i sin svartsjuka besvärjer upp alla onda makter emot mig. Stackars Octavie, stackars Hortense... Nu, då han tillhör *mig*, kunde jag ega medlidande för er, om jag ej, i trots af min höga lycka, behöfde allt medlidande för mig sjelf... Emellertid är Octavie elak: hon skulle kunna förmå sig till *allt* för att bereda min ofärd."

Vid denna reflexion, som i sig sjelf icke tycktes innebära något glädjande, flög likväl en häftig glädjesprittning genom Ediths själ.. "Der", sade hon i sakta jubel till sig sjelf, "*der* har jag det! Denna plan är den enda möjliga och den sannolikaste att lyckas.. sannolikaste, hvad vill det säga? Den lyckas bestämdt!"

Hon gick några minuter i stor spänning af och an. "När Ernst får veta det (hvilket blir *efteråt*, ty jag inser väl att han hellre skulle uppoffra intill sjelfva hoppet att få ega mig än samtycka dertill), så skall han nog förlåta mig för den omätliga kärleks skull, som kunnat ingifva mig en dylik idé."

Och det var endast en qvinna med Ediths sangviniska lynne, med hennes brinnande otålighet, hvilken genast ville tvinga allt till mognad, framför allt en qvinna med Ediths glödande känslor och djerfva ande, som kunde uppfinna och sätta i verket en sådan plan ... Emellertid uppstego några små nya skrupler, aldrig förut erfarna vid hennes nyckfulla ingifvelser, nämligen fruktan och oron att misshaga en annan. Men vid betraktandet af den gifna fördelen å ena sidan och den oändligt korta tid, som återstod till handling, å den andra, fick man ej för länge väga medlen. Straxt efter sedan Edith tagit sitt parti att *blindt* gå i faran, skref hon några rader på ett papper, rullade ihop det och stack det behändigt under skärpet, som omslöt hennes smärta lif.

Hon hade ej förr slutat, än en vagn körde in på gården ... "Godt," sade hon förtjust, "främmande gör konversationen mera allmän och tryckningen inomhus mindre kännbar."

Det var Helmers vänner, grefve Patrik T. och hans unga grefvinna, som kommo på besök.

Kaffet hade gjort sin rund. Smultron och drufvor, lysande från präktiga kristallskålar, upptogo bordet, kring hvilket damerna sutto, underhållna af ryttmästaren, som uppbjöd hela sin förmåga att intressera.

Äfven Edith var denna afton synnerligen

älskvärd. Hon bemötte sin mor med den utsöktaste uppmärksamhet, och hennes glädtighet var så frisk, att hennes nåd och mamsell Octavie utbytte blickar af undran. De voro ganska vissa att hon fått *någon* rapport om sakernas framåtskridande.

Grefve T., som hörde till de få menniskor, hvilka icke kände sig roade af ryttmästarens upptåg eller samtal, hade gått ut att söka rätt på Helmer.

”Jag tror”, sade hennes nåd, då det led åt té-tiden, ”att din man, min söta Rosalie, glömmer sig qvar på egorna. Han lärer ock, efter hvad det förljudes, vara en väldig landtbrukare.”

”Ja,” svarade den unga damen leende, ”min Patrik är en verklig föresyn i den ädla konsten att odla mossar och skogsmarker: jag tror att han kan göra ängar af intet. Men angående hans närvarande rymning få vi visst skrifva den mindre på räkningen af tants åkrar än på tants förvaltare. Patrik är så road af Helmers sällskap. Men han kunde väl vara mindre egennyttig, ty *jag* är också mycket road af att språka med herr Ernst, såsom jag ännu ibland från gamla tider tar mig friheten att kalla honom.”

”Rosalie har ju ofta varit i hans föräldrars hus!” inföll Olga. ”Huru hade de der menniskorna det?”

”Just *så* som vi ha det något hvar, vi,

bortskämda skötebarn af lyckan, ehuru *jag* för min del den tiden visst icke var något sådant skötebarn. Jag var då en fattig fröken med föga utsigt, och en af de angenämaste erinringar, jag eger från min flicktid, är umgänget i det eleganta helmerska huset."

"Så-åh," inföll hennes nåd, "der lefdes verkligen utsökt?"

"Ja, verkligen! Fru Helmer sjelf, dotter ur en *gammal* adlig, men icke rik familj, var ett vackert, superbt fruntimmer med fin bildning och fina vanor, och jag vet mig aldrig ha sett någon dam med mera behag utöfva värdinneskapet vid sina fester. Men hennes största värde låg likväl i hennes förstånd och mildhet.. hon var en exemplarisk hustru och mor."

"Än hennes man?"

"Patron Helmer sjelf egde mycken smidighet och elegans, men han var en man helt och hållet för skenet och för verlden, mycket ansedd, emedan han dels hade för sig denna ytliga värdighet, som alltid imponerar, dels också var färdig med råd och dåd och hjelp till alla, som anlitade honom. Men han förstod ej att lefva efter sina tillgångar.. och då unga Helmer tillträdde sitt fädernegods, det präktiga Torsholm, hviskades det om att han fick såväl *börja* som *sluta* med uppoffringar. Det vissa är, att han gjorde allt för sin fars minne och att han är af en sällsynt aktningsvärd karakter."

Med förtjusning och tacksamhet lyssnade Edith till dessa detaljer, hvilka voro helt nya för Dagby. Men ryttmästaren fick deremot ett anfall af oro och qväfd harm, ty han varsnade att nådig tant blef tankfull, och alltså måste han blanda sig i samtalet.

"Man skulle frestas tro," sade han skämtande, "att fru grefvinnan varit *mycket* nådigt sinnad mot vår ex-patron, då minnena ännu ega en så frisk kolorit."

"Ja, ja," svarade grefvinnan Rosalie skrattande, "det torde icke varit så utan. Om herrskapet endast kunde föreställa sig så många krossadé hjertan han lemnade mellan hvarje akademi-tur han var hemma! Men, skämt à part, så fins väl ingen karl, som så litet missbrukat sina fördelar. I hans hembygd vet jag två arftagerskor, som icke begärt något bättre än att få hjelpa honom reparera sina affärer. Men jag känner ej om han någonsin varit kär."

"Kanske", yttrade hennes nåd med beundransvärd kallblodighet, "kommer hans timma att slå under den tid han är borta. Han skall just i dessa dagar för brukets räkning anträda en längre resa."

"Nå, det har jag icke hört, tant lilla!"

"Det blef just beslutadt i dag."

En sky sväfvade vid dessa ord öfver Ediths kind, men ryttmästaren fick sin grannaste färg. Mamsell Octavie nödgades hastigt vända sig om för att stjäla undan en förrädisk tår.

Nästan i samma stund inträdde herrarne.

Ingen kunde hvarken på hofrättsrådinnan eller Helmer se, att något dem emellan varit oklart.

Då hennes nåd råkade tappa sin knytnål, var det Helmer som genast uppfångade och med en artig bugning återlemnade den, hvarvid hennes nåd sade: "Min bäste herr Helmer, vi sitta just här, grefvinnan Rosalie och jag, och beklaga att de eviga affärerna tvinga herr Helmer att lemna oss."

"Hvart reser du?" frågade grefve Patrik, "Blir du länge borta?"

"Jag reser åt Småland, kanske också uppåt Stockholms-trakten. Men huru snart jag återkommer kan jag icke uppge, det beror på brukspatronessan."

"Nej, skyll icke på mig! Det beror mera på hur snart herr Helmer får de kinkiga transaktionerna reglerade."

Helmer återgaf hofrättsrådinnan det fina småleende, som åtföljt hennes ord, i det han helt obesväradt sade: "Jag försäkrar hennes nåd, att jag icke skall lemna något oförsökt för att få dessa kinkiga transaktioner ordnade!"

"Hvilken beherrskning!" tänkte Edith, men hon måste hålla ögonen på broderiet, på det att de icke skulle förråda sig.

"Hvad säger herr Helmer, om vi i afton skulle försöka duetten, som vi sist höllo på med?" frågade grefvinnan Rosalie.

"Aha," inföll hennes nåd, "det fins då någon, som kan förmå herr Helmer att låta höra sig."

Helmer flög efter sin fiol (med Rosalie kunde han alltid spela), men medan duetten utfördes på ett sätt, som kom hofrättsrådinnan att gång efter gång nicka ett sakta bifall, satt Edith tillbakalutad mot ena soffan och tycktes försänkt i sina grubblerier. Mamsell Octavie satt på en stol bredvid henne, delande sin uppmärksamhet mellan musiken och Ediths synbara tankspriddhet.

Slutligen reste sig Edith till hälften upp och stödde sig mot armbågen, men vid denna rörelse halkade det lilla hoprullade papperet från sitt gömställe ned på soffdynan. Edith märkte det ej, men mamsell Octavies falkblick spanade rof, och hon brann af otålighet att komma åt den hemlighet, som pappersremsan innehöll, men *huru* . . Edith skulle troligen märka sin förlust . . papperet låg ju straxt bredvid henne.

Men då nu den unga fröken med en drömmande blick åt instrumentet reste sig helt och hållet, ljusnade utsigten för guvernanten, och knappt hade Edith hunnit ett steg från soffan, innan Octavie kastat sin näsduk öfver biljetten . . nästa sekund hvilade den trygg i hennes kjortelficka.

Först då man gjorde sig i ordning att gå ut i matsalen, fick Edith byta en blick med sin älskare. Och medan han lade igen forte-

pianot och hon vände upp och ned på noterna, blef det äfven tillfälle att hviska ett par ord:

"Du har varit långt starkare än jag vågade hoppas, dyra Edith.. hvad jag tackar dig!"

"Men jag har så mycket att tala med dig, Ernst... Om du promenerar sednare i afton, så stanna ett par ögonblick vid 1-tiden utanför verandan!"

Ernst hann blott afgifva svaret med ögonen.

9.

Intrigernas andra hälft.

Dagbys innevånare lågo i sin bästa slummer, åtminstone *de*, hvilka icke omsorgen om egna intressen beröfvade hvilans behag. Allt var tyst: blott suset i träden och dånet från den djupa forsen afbröto stillheten under denna mystiska nattskymning, som skilde juni och juli.

Edith hade längesedan lemnat sitt rum. Hon gick af och an i galleriet, hvilket, som man vet, låg närmast arbetssalen. Än blickade hon ut genom fönstret, för att urskilja Helmers höga gestalt, än höll hon klockan mot det svaga nattljuset, men fann alltid att tiden gäc-

kade henne. Slutligen, då icke mera än en qvart återstod, gick hon in i sängkammaren för att kasta en slutlig blick på sin toalett.

Öfver en vid, fotsid bluskläduing af hvitt musslin bar hon en halflång rubinfärgad sidenkofta med öppna ärmar eller, som det då benämdes, en polsk rock, hvilken smidigt slöt sig intill hennes elastiska växt. Lockarna, förändrade till flätor, voro med vårdslöst koketteri fästade i vågor under en liten spetsmössa, hvars lätta sky slöt sig omkring det förtjusande ansigtet och slutade under hakan i en rosenröd bandros, hvars snibbar näsvist lekte på batisten mellan de med snörmakeri kantade rockslagen.

Vid granskningen i spegeln syntes Edith tillfreds, ty i denna så enkla, men behagsjuka drägt var hon ännu skönare än i fulla glansen af en lysande toalett. Hon var dock allftör upptagen af vigtiga tankar att länge dröja vid denna triumf. Hon gick åter ut, denna gång ända till salen, och snart, då hon tyckte sig höra steg, låg hennes hand på låset till glasdörrarna — nästa ögonblick var hon ute.

"Jag har redan några minuter väntat dig, min sköna herrskarinna!" sade Ernst och såg upp till henne, som behagfullt böjde sig öfver gallerverket, med blickar, i hvilka hon, så dunkel natten än var, läste en berusning, som fann gensvar i hennes eget bröst, ehuru hon

annars i närvarande stund var mera rik på tankar än känslor.

”Dyre Ernst,” sade hon med en lätt, men dock ganska märkbar oro, ”jag kan endast *hoppas* att ingen ser dig!”

”Frukta icke.. alla sängkamrar ligga åt trädgårdssidan: annars hade jag ej vågat stjäla mig 'till dessa herrliga ögonblick, hvilka bli min tröst, då jag är borta...”

”Borta... o, Ernst, jag blir vansinnig, jag, då jag endast tänker på att du skall resa... du vet icke hvad det kostat mig att i afton visa detta lugn.”

”Skulle *jag* icke förstå det, *jag*, som känner mig så stolt öfver mitt inflytande — jag har sagt till mig sjelf: För att ännu mera höja sig i min kärlek och min aktning har hon öfvervunnit sin häftighet, sin sjelfrådiga natur och följt mina råd... O, hvilken himmel i denna tro!”

”Ernst, Ernst.. allt detta är godt och väl, jag försöker — men hvad vill du jag skall göra om... när... Ah, jag hör knappt din röst för ångest.. det är förfärligt.. jag kan icke dölja att jag är rädd.. om någon går öfver gården.. hvilka historier.. Ack, kom hellre upp... på en sekund svänger du dig öfver gallret.”

”Nej, nej, älskade, föreslå ej detta!”

”Och hvarföre icke? Du vet ju att mitt

rykte, Ernst, mitt *rykte* skulle få en farlig stöt, om någon funne dig här vid denna tid."

"Så vill jag genast gå, min Edith!"

"För guds skull, nej, då blir jag utom mig! Gå .. när vi endast ha morgondagen att se hvarandra, och det i sällskap till, der vi ej få yttra ett enda ord ... kan du det?"

"Jag måste ju."

"Du är grymt förfinad i din grannlagenhet."

"Edith, Edith!"

"Älskade, dyre Ernst!"

"Nej, nej!"

"Ah, är det kärleken som har betänkligheter?"

"Det är förnuftet .. fresta mig ej!"

"Hu, hvad jag fryser .. fruktan dödar mig."

"God natt, älskade!"

"God natt då! Detta är således vårt sista möte, ty omgifna af mamsell Octavie, Olga och det odjuret ryttmästaren, kunna vi ej tänka på en minuts frihet. Men farväl, gode Ernst! Jag sätter mig icke längre emot din vilja, ehuru den kostar mig tårar ... jag påminner dig blott, att det är din egen skull, ifall vi ej innan din afresa mera få tala vid hvarandra. Gud välsigne dig .. god natt, god natt!"

Hon drog sig från balustraden och gaf sig min af att vilja tillstänga dörren.

"Edith, du gör mig tokig!"

"God natt, god natt!"

Den följande sekunden var Ernst öfver

gallerverket, glasdörrarna stängda och efter ännu en ytterligare sekund befann han sig med den älskade i biblioteket.

"Hvilken farlig qvinna du är, Edith!"

"Farlig .. ack, nej .. Men om vi nu skola vara fullt trygga, få vi ej dröja här — tänk, om någon menniska kände sig sömnlös och behöfde en bok!"

"Och derom talar du så lugnt."

"Bör man då icke vara beredd på allt?"

"Jo, då det kan ske, men nu fins det ej mera än två utvägar: antingen stanna vi här eller hoppar jag genast tillbaka ned igen."

"Eller gå vi in i min kammare, der vi äro fullkomligt säkra"... och som hon talade, stötte hon upp dörren och sköt sin älskare in.

En praktfull lampa i hörnet af rummet upplyste med ett svagt sken det jungfruliga templet, som med sina hvita gardiner, sina blommor, sin skärhet och sin friskhet kom Ernsts sinnen att svindla.

"Edith," sade han sakta, "du är förfärligt oförsigtig!"

"Hvad är det du säger, Ernst, tror du jag har tänkt att vi skola bli ensamma här?"

"Icke ensamma."

"Långt derifrån .. med ett enda ord skall jag göra dig lika lugn och säker som jag är: det är din mors ande vi skola bönfalla om att blifva oss nära, och kan du väl tro att *hon* skulle öfverge oss!"

"Tack, min Edith, du har nämt ett skyddshelgon, i hvars närhet allt, som icke är rent, viker bort.. Låt oss då sätta oss i denna helgedom, som jag nu vågar betrakta, liksom jag nu också vågar betrakta dig... Hvad du är hänryckande skön, just så som du nu är! Denna drägt måste du lofva mig att gömma till en annan sällare tid. Hur ljuft att veta det ingen annan mans blickar än mina skola se dig i den?"

"Åh, jag har redan tänkt ut en hel mängd pikanta och tjusande drägter för denna tid — du skall få se hur behagsjuk jag blir."

"Jag tviflar ej det ringaste derpå, och blott du inskränker makten af dina sirén-konster till mig, får du vara så behagsjuk du vill. Men, vet du, om jag skall dömma efter de rörelser, jag redan otaliga gånger erfarit, kommer jag icke att bli särdeles förtjust, om du återtager dina fordna vanor att kokettera för alla. En hustru, min Edith, till och med en älskarinna, har..."

"Tyst, min herre, jag har ju redan den förmån att känna era tänkesätt i denna kinkiga punkt! Någon gång, *då och då*, en liten uppoffring, men icke så ofta att det öfvergår till vana: sådant vore högst farligt, ty vanan föder omärkligt pretentioner och..."

"O, elaka, hvilket minne!" Han drog den tjusande qvinnan intill sig och satte sig med henne på soffan.

Denna soffa stod midt emot dörren.

"Min Ernst," hviskade Edith i förändrad ton, "huru kunna vi skämta, vi, som endast ha några timmar att lefva, då..."

Hon tystnade. En stråle af nästan vild fröjd sprang upp i hennes öga.. Hon hade uppfattat ett lätt ljud i salen, och detta ljud kunde urskiljas, ty med undantag af dörren till Ediths rum voro de andra öppna.

"Hvad för *då*, älskade?" frågade Helmer, som ingenting hört.

"Jag menade blott att det lif, jag kommer att föra, då du är borta, blir värre än döden, ty den hoppas jag ger glömska."

"Intet missmod... Vi skola nu förnuftigt öfverväga.. Din mor var ju älsklig i afton: jag såg hennes blick ett par gånger med uttryck af ömhet fästad på dig, jag skulle nästan våga säga äfven på mig. Säkert öfverlade hon, och blott hon icke retas genom motstånd, blott du alltid blir såsom nu, skall du få se att, sedan hon sett sitt välde respekteras, vi redan efter ett halft år, kanske ännu förr, kunna försöka att återtaga ämnet."

"Ett halft år.. Ernst, Ernst, kallar du det *redan!* Men ts.. hör, hvad är detta?"......

En stund förrän Edith yttrade de sista orden, hade mamsell Octavie försigtigt stuckit in hufvudet i hofrättsrådinnans sängkammare.

"Jag ber allra ödmjukast om ursäkt, hennes nåd!"

"Hvad i himlens namn står på . . är elden lös?"

"På visst sätt, hennes nåd, men icke i huset. I detta ögonblick, just under det jag står här, har fröken sin älskare innesluten i sin sängkammare: jag har med mina egna ögon sett honom svänga sig upp på verandan och gå in."

"Hennes svartsjuka gör henne rättnu galen, och hon lyckas förmodligen snart att göra mig så med."

Men medan hofrättsrådinnan talade, så, huru stor galenskapen än förekom henne, steg hon likväl skyndsamt upp och kastade en morgonrock öfver sig.

"Om hennes nåd tviflar, så..."

Mamsell Octavie tände hastigt ljus och lemnade hofrättsrådinnan den biljett, hon samma afton funnit på soffan, der Edith suttit.

Biljetten innehöll endast dessa ord:

"Min Ernst, vi *måste* träffas! Jag håller dörren till verandan och ännu ett par andra öppna klockan 1."

"Ha, den ovärdiga!" ropade med darrande röst hofrättsrådinnan, då hon höll beviset på dotterns djerfva lättsinne i sin hand. "Hennes undergifvenhet, hennes milda foglighet, var då endast en mask, och jag, dåraktiga mor, som verkligen kände mig uppmjukad, som trodde att *han* visat henne sin pligt, ty han har ett sätt, den der karlen, som . . . Men nu vill jag

väl se om det är möjligt att hon tillåtit sig vanhedra både mig och sig. Kom!"

"Det värsta," tillade den listiga tjensteanden, "är att de främmande deruppe få reda på alltihop. Min gud, sådant olyckligt spektakel i orten!"

"Tig menniska!" sade hennes nåd med djup och kort röst, i det hon med ljuset i hand gick förut.

"Hvad är detta?" hade Edith sagt och dervid, i stället att draga sig undan sin älskares omfamning, slutit sig närmare intill honom.

"Vid himlen," utbrast Helmer, och hans kind blef blek af smärta, "vi äro spionerade... O Edith, ditt rykte!"

"Än se'n," svarade hon med ett lugn, som kom honom att häpna, ty det var alltför bjert afstickande mot den oro, hon nyss visat på verandan, "skall jag icke bli din hustru.. eger jag icke rättighet att taga afsked af den, som jag svurit min tro!"

"Huru som helst, är jag nu här," sade han med återvändande fattning, "och komma hvad som komma vill, står du nu för evigt under mitt beskydd."

"Det var just det jag visste!" tänkte Edith.

I samma ögonblick flög dörren upp.

Med gnistrande ögon stod hofrättsrådinnan

på tröskeln, mamsell Octavie, darrande af svartsjuka och tillfredsställd hämdlust, bakom henne.

"Vet ni, min herre" (det var till älskaren som den sårade modern, med en röst nära qväfd af sinnesrörelse, först vände sig), "vet ni hvilken lömsk nedrighet ni begått, då ni med vanära brännmärkt det hus, som med förtroende emottagit er!"

"Dessa skymford," svarade Helmer, som hastigt uppstigit, "kunna icke (om hennes nåd ger sig tid att granska förhållandet) här användas. Jag har begärt Ediths hand, men jag har icke blott med hån blifvit afslagen, utan äfven bortvisad från Dagby. Detta var hennes nåds rättighet, men min kärlek, mina med Edith vexlade löften hade också en rättighet: jag förmådde icke resa utan afsked, och då hvarje annan väg dertill var stängd, nödgades jag begagna hvad jag sjelf mest afskyr .. smygvägar."

"Nej, tro honom ej, mamma, det är ej han som begagnat dessa smygvägar! Han visste ej, jag bedyrar det inför Gud, det ringaste om detta möte, hvilket jag på förhand beslutat. Det är jag som med böner, med kokettteriets konster lockat honom dertill, då han, såsom jag förut bedt honom, vid återkomsten från parken stannade nedanför verandan..."

"Jaså, nedanför verandan.. men denna biljett, som du tappat, öfverensstämmer icke alldeles med dina uppgifter."

Vid dessa ord fattades Helmer af en häftig oro: han började ana att något helt annat än han visste låg härunder.

"Biljetten," återtog Edith, "var endast skrifven för dens räkning, som uppfångade den i afsigt att förråda mig. Den tappades med flit... Och detta hemliga möte, det jag under andra förhållanden icke kunnat föreslå, var nu, då mamma så bestämdt afvisat Ernsts anbud, min sista utväg, ty jag kunde icke misstaga mig om huru mamsell skulle använda sin kunskap. I morgon känner hela trakten att min älskare denna natt varit af mig emottagen i mitt enskilta rum.. för sin egen heders skull kan mamma då icke neka sitt bifall till vår förening: jag har gifvit mitt rykte till pris för att vinna den enda sällhet, jag anser värdt att lefva för, och jag har ej betalt den för dyrt... O, Ernst," tillade hon i en helt olika ton, mjuk, orolig, bönfallande, då hon såg den mörka flammande rodnanden på hans kind, de djupa rynkorna på hans panna, "förlåt, förlåt att jag icke kunde följa ditt råd, icke hafva undergifvenhet, tålamod och allt detta, som är främmande för mig! Men, o ve, jag ser att jag ohjelpligt förolämpat dig, då jag kastat skugga på min heder."

"Nej, vid gud, detta är då det vansinnigaste jag under hela min lifstid hört! Medan hennes mor, hennes så djupt förolämpade mor, står här slagen af häpnad öfver en djerfhet,

som icke har sin like, är det hos sin *älskare* hon bönfaller om förlåtelse!"

"Och hon har skäl dertill," svarade Helmer med en ton, som midt i tumultet af hofrättsrådinnans kränkta och retade känslor bjöd aktning, "ty genom denna öfverlagda plan har hon lika mycket förorättat sin älskare som sin mor. Jag hade hennes heliga löfte att ej företaga något, och jag vågar bedyra att den smärta, jag erfar vid allt detta, är lika djup som hennes nåds. Ediths heder var mig dyrbarare än hennes egande, och jag skall aldrig upphöra att förebrå mig det jag gaf vika för ett ögonblicks svaghet."

"Detta språk, herr Helmer," sade hofrättsrådinnan, som, under det han talade, återfick ett sken af sans och besinning, "är värdigt. Gå nu.. vanliga vägen förstås! Ni skall i morgon ha mitt slutliga svar.. Mamsell Octavie, lys ut förvaltaren!"

Helmer bugade sig vördnadsfullt och lemnade rummet utan att kasta ens en blick på Edith.

Det var en förfärlig ansträngning i detta mod: han kunde genom själens ögon skönja den förtviflade blick, hon sände efter honom, men han kände att denna stränghet nu för henne skulle vara gagneligare än hans svaghet, och just för hennes skull segrade han öfver denna svaghet, som i sista sekunden ville vända hans ögon åt den ångestfulla.

Då mamsell Octavie, som åtlydt hennes nåds befallning, återkom, stodo mor och dotter ännu orörliga på sina platser.

"Lemna oss, men låt biblioteksdörren stå öppen!" sade hofrättsrådinnan, i det hon gjorde en rörelse med handen.

Högst misslynt med anvisningen, men i alla fall belåten med hvad hon uträttat, skyndade mamsell Octavie att aflägga räkenskap för ryttmästaren, som, invigd i förtroendet, under häftigaste oro afvaktade resultatet i öfra våningens tambur . . . . .

"Nåväl," sade slutligen hofrättsrådinnan med en lång och fast blick på sin dotter, "hvad ärnar du företaga, sedan du på detta sätt vanärat din familj?"

"Jag ärnar släpa mig till hans fötter och tigga om hans förlåtelse, tills jag vinner den."

"Således blott han, ingenting annat än *han?*"

"Ingenting annat än han!"

"Kärleken har beröfvat dig icke blott blygsamheten, all känsla af eget värde, nära nog förståndet, utan den har äfven beröfvat dig intill sista medvetandet om ett barns pligter. Du kastar icke en gång en tanke på den omständigheten, att du *dödligt* förolämpat din mor, och du vet väl om denna mor är sinnad att ostraffadt låta kränka sig i sjelfva sina moderliga rättigheter."

"Straffa mig huru som helst, mamma, jag förtjenar det, och jag vågar icke" (här föll

Edith till sin mors fötter) ”ens bedja om tillgift.. allt, allt underkastar jag mig, utom det enda: slit honom icke ifrån mig! Det är ju sant, att mamma icke mera kan det?”

”Du misstager dig mycket, om du fortfar i den tron. Jag kan i morgon dag resa bort med dig och i ett främmande land gömma den nesa, du dragit öfver oss, tills tadlets häftighet afstannat. Det blir för dig ett rättvist straff att veta det du, ifall du följt Helmers råd om foglighet och undergifvenhet, måhända i en framtid kunnat beveka mig, hvaremot du genom att ha tillvägabragt en skandal af så afskyvärd beskaffenhet som denna förstört den enda möjliga utsigten att nå målet.”

”Detta straff skall blifva mig sparadt!” sade Edith, i det hon reste sig upp. ”Hör nu äfven mig, mamma! Jag talar lugnt och med högtidligt bestämdt allvar. Skilsmässan från honom ärnar jag *icke* öfverlefva. Mamma skall snart.. spärra in mig hur som helst.. till underrättelsen om sin dotters förlorade rykte äfven få tillägga *den*, att hon i sin kärleks vansinne slutat dernere...” Hon ryckte hastigt upp gardinen och visade med handen åt strömmen, hvars majestätiska dån tycktes gifva ett dystert svar.. och så vildt, så förtvifladt och sönderslitande var uttrycket i hennes marmorhvita ansigte, att hofrättsrådinnan ryste.

”Du skall få honom, olyckliga, förhärdade,”

sade hon med hoppressad röst, ”men det blir endast på vissa vilkor, om du har mod att gå in på dem.”

”Jag går in på hvarje vilkor.”

”Vi få se!”

10.

Intrigens upplösning.

Tidigt andra morgonen erhöll Helmer följande bref från hofrättrådinnan:

”Efter hvad som passerat och efter min halsstarriga dotters sista förklaring, den jag vid bedömmandet af hennes lynne, hennes till vansinne stigna lidelse, väl tror henne i stånd att hålla (att nämligen förr sluta med sjelfmord, än underkasta sig min vilja att genast resa och afsäga sig sin dåraktiga villa), nödgas jag emot min vilja lemna mitt bifall till detta giftermål, hvilket måhända i sig sjelft skall bli ett tillräckligt straff, enär jag vid mitt medgifvande fäster vilkor, dem ingenting i verlden kan förmå mig att ändra.

Se här dessa vilkor:

I följd af den djupa kränkning, Edith genom sin skandalösa intrig tillfogat sin mors hjerta och myndighet, och i följd af det lika

ovärdiga som oädla sätt, hvarpå hon sedermera, i stället för att visa ånger, tilltrotsat sig sin mors samtycke — det hon måhända en dag med tålamod vunnit.. jag säger blott *måhända*, ty det är ovisst om hon någonsin vunnit det — kommer hon, om hon framhärdar i sitt beslut att ingå äktenskap emot min vilja, att skiljas från mig utan min moderliga välsignelse och utan en enda skilling af den hemgift, som var henne bestämd.

Kan hon umbära dessa båda saker, kan hon finna sig uti att lefva ett inskränkt, bekymmersamt och, hvad jag gissar, snart ångerfullt lif — ty, tro mig, Edith är ej den qvinna som utan ånger försakar prakt, beqvämlighet och nöjen längre än hon förvillas af sin passion — så låt då taga ut lysningen när som helst.. Men härvid ännu ett vilkor:

Från den dag ert förbund offentligen afkunnas, flyttar ock Edith, till ett *offentligt* tecken att bandet mellan henne och hennes mor är brutet, från föräldrahemmet. Hon står med detsamma under sin tillkommande makes hägn. Och prostgården torde lemna ett passande skydd, tills vigseln är förbi.

Försök hvarken sjelf eller genom andra att inverka på mig: det är fåfängt! I samma stund Edith på *detta sätt* lemnat sin mors hus, är hon der för alltid en främling.

Jag har nu sagt allt och tillägger endast dessa ord: Betänk steget, innan det oåterkalle-

ligen tages, ty det torde bli lika vådligt för eder båda!

Vägen till Edith står öppen på förmiddagen, men i hvad fall som helst väntar jag att herr Helmer i morgon, såsom bestämdt är, lemnar Dagby.

Aurora Sternfelt."

Sedan Ernst i tvänne timmar öfvertänkt och pröfvat detta fasta, lugna, men hårda bref, gick han upp i stora byggningen och direkte till biblioteket.

Edith, som ännu tidigare erhållit del af sin mors vilkor, hade tillbragt dessa väntans timmar i förfärlig spänning.

Men i trots af sin brinnande längtan att få höra Helmers utslag, att få höra om han med lika stor glädje skulle vilja emottaga den fattiga, den förskjutna, den tadlade Edith som den rika, bortfjäsade arftagerskan, var hon likväl så full af fruktan för det ögonblick, som snart skulle inträda, att hon lika ofta önskade återhålla som påskynda Helmers besök.

Den stränghet, hvarmed han föregående natten dömt henne, bidrog ej heller till hennes lugnande. Hon kände med en rysning, som kom hennes hjerta nästan att stanna, att, samma stund hans aktning vore förlorad, hans kärlek aldrig mera skulle kunna blifva densamma. Och att förlora *den* . . . "Måtte jag icke lefva för att straffas så rysligt," bad hon

med hopknäppta händer, "då, o min mor, vore du alltför grymt hämnad på din felande dotter."

I detta ögonblick hördes Helmers steg.

Hon blef orörlig qvarsittande i hvilstolen...

"Får jag komma in?"

Ett knappt hörbart "ack" blef Ediths darrande svar. Och nu var han inne.

Han stannade, sjelf nästan andlös, framför den unga qvinnan, som med flämtande bröst och sänkta ögon afvaktade lifvet eller döden.

Blodet, som underhöll de friska rosorna på hennes sammetslena kind, hade strömmat till hjertat, medan den långa mörka ögonfransen, i hvilken ännu en glittrande daggdroppe hängde, blygt slöt sig intill den lätta, blå hvälfning, som under ögonen aftecknade sig på den hvita grunden.. hela hennes förtjusande varelse syntes ett idealiseradt mästerverk i marmor, och den svarta sidenklädningen, som i mjuka behagfulla veck flöt kring hennes lemmar, fick, genom den halfliggande ställning hon intog, utseende af ett lätt moln, hvilket likväl blott tjenade att ännu mera höja det undergifna, det bönfallande, men i sjelfva sin förvirring passionerade uttrycket på hennes ansigte.

En brinnande suck från Helmers läppar kom henne slutligen att långsamt upplyfta ögonen. Och om hennes hjertas slag nu hämmades, var det af en annan rörelse än fruktans. Också hade hon icke förr varseblifvit

det ömma, milda leende, som sväfvade öfver Helmers läppar och liksom förklarade hela hans ansigte, och den djupa och kärleksvarma blicken, än hon med ett glädjeskri störtade upp. Hans famn öppnade sig mot henne, och darrande slöt hon sig intill denna fristad, som hennes val helgat, hennes sällhets, hennes förhoppningars enda hamn.

"Arma, älskade qvinna," sade han sakta, i det hans läppar satte den första rosen tillbaka på hennes hvita kind, "hvad har du ej i din blinda hängifvenhet uppoffrat för mig! Jag har strängt frågát mig sjelf om jag kan emottaga offret."

"O, du talar om *mitt* offer, du, som egde rätt att ge mig de allvarligaste förebråelser!"

"Förebråelser?" upprepade han, medan hans ögon förlorade sig i åskådandet af den nya rörande skönhet, hon i dag uppenbarade.. "Då skulle du icke se på mig med denna blick, som.. ack, Edith, jag önskade att..." Han afslöt icke meningen. Han ville icke säga henne, att han öfver sitt förnuft fruktade inflytelsen af denna magnetiserande skönhet.

Men Edith förstod honom utan ord.

"O, Ernst," sade hon nästan ödmjukt, "har du ej förut fattat ditt beslut, innan du kom hit, så gå tillbaka.. du skall göra det i ensamheten med dig sjelf, icke hos mig, icke under något annat inflytande än ditt eget."

"Du läser klart i min själ, älskade.. men

du misstog dig dock i det, som rörer det närvarande, ty mitt beslut är fattadt, så fast jag kunnat fatta det, innan jag talat med dig."

"Men, Ernst, att komma så fattig, så alldeles utfattig som jag nu är!"

"Tro mig, min Edith, att jag för min egen skull hellre mottager dig fattig! Ja, sådan är du mig tusen gånger dyrbarare. Ty huru fröjdrikt skall ej arbetet bli, då jag arbetar för dig! Men för *din* skull bäfvar jag: du är van vid öfverflöd, lyx och förfining. Jag kan till vår bergning endast arrendera en egendom. Passar du till en arrendators hustru?"

"Om du med din mildhet och klokhet leder mig, hoppas jag kunna ombilda mig från de vanor, jag hittills haft. Vet du ej, Ernst, att himlen är, der kärleken är."

"Men, älskade Edith, kärleken i det tarfliga hemmet och vid de husliga göromålen torde icke förekomma dig lika romantisk och ljuf som..."

"Nej, Ernst, detta får du icke tala ut.. du skall icke bedröfva mig genom att misstro mig! Jag har varit flyktig, lättsinnig, nyckfull, men jag har dock på botten af min själ någon kraft, och att jag i min känsla för *dig* åtminstone icke varit flyktig, det vet du, då den varat i tvänne år."

"Men under dessa tvänne år har du oupphörligt haft eggande svårigheter att bekämpa, först i ditt eget högmod, sedan i..."

"O, Ernst, huru kan du minnas detta?"

"Det är nödvändigt att minnas både detta och mycket mera, min Edith! Framför allt är det nödvändigt att du ser framtiden lugnt och redigt. Då vi blifvit förenade genom äktenskapets band, och således alla dessa excentriska retelser upphört, blandar sig med sällheten, huru hög den än blir, en del prosa, hvilken på din poetiska själ kan verka icke blott störande, utan äfven framkalla betraktelser öfver enformigheten i denna sällhet."

"Men, Ernst," sade Edith, efter att några ögonblick hafva iakttagit tystnad, "hvad bör jag dömma af all den omsorg, du visar att framdraga skuggorna .. bör jag ej tro att det..."

"Du bör tro, o Edith, att det är den mannens pligt, som indrager ditt öde i sitt, att, innan detta sker, gifva dig en tydlig klarhet af den ställning, du som hans följeslagerska har att vänta. Vet, älskade, att om jag i denna afgörande stund svärmade ut i romantiska drömmar, dem jag ej sedan förmådde göra till verklighet, vore jag icke värdig den djupa och starka kärlek, du egnar mig!"

"Jag känner att jag kan tro detta, min Ernst, och jag högaktar dig mångdubbelt för det du icke vill dåra den qvinna, som så besinningslöst kastat sig i dina armar. Men vill också du nu vara öfvertygad, att jag skall veta taga prosan med poesien, arbetet med säll-

beten.. vill du tro att din kärlek är mig för dyrbar att äfventyra genom någon svaghet?"

"Jag vet fullt och fast att du skall försöka, men det är endast framtiden förbehållet att gifva förklaringen på det frågtecken jag ställer vid ditt löfte..."

"Är det mera? Ja, jag ser det i dina ögon, Ernst, att mitt prof icke är slut ännu."

"Edith, älskade, innan vi uttala det afgörande beslutet," sade Helmer med en röst darrande af djup sinnesrörelse, "så låt mig göra dig en enda fråga ännu.. den smärtar mig öfver all beskrifning, men jag kan icke återhålla den..."

"Tala... hvad menar du?"

"Har du betänkt hvad det vill säga för en dotter att gå från sin mors tröskel till det vigtiga företag, du ärnar, utan.. utan välsignelse? Jag ryser lika mycket för den ånger, hvilken kanske snart nog skall fatta dig, som jag ryser för den grymma tanken att din kärlek vore så sanslös, att den helt och hållet komme dig att förbise denna stora olycka. Föräldrarnas välsignelser bygga barnens bo. Huru skall vårt bo lyckas, då det förnämsta fattas oss?"

"Du kommer mig att djupt rodna för mig sjelf!" svarade Edith med tyst, bäfvande ton. "Jag har varit, jag måste erkänna det, en icke god dotter, och du har rättighet att frukta det jag ej skall blifva en bättre hustru. Men,

Ernst, ehuru jag icke bör klandra mammas förhållande emot mig, så har det dock från barndomen haft en djup inverkan. Ömsom smekt och förgudad, ömsom trampad i stoftet för att lära mig en hörsamhet, som mitt eget trotsiga lynne stundom icke ville underkasta sig, växte jag upp, och under årens lopp uppstodo allt flera och flera ojemnheter. Vi fordrade båda för mycket. Men allt detta skall upplösa sig, då jag är skild ifrån henne. Jag skall då kunna skrifva och säga henne att, hvilka mina fel än varit, jag dock har en dotters hjerta. Och långt ifrån att beklaga mig öfver det straff, hon utfäst, finner jag det fullt rättmätigt, och en dag, Ernst, en dag, det är min fasta tro, skola mamma och jag älska hvarandra dubbelt mera än vi någonsin gjort."

"Dessa dina ord, denna tro, framför allt den lugna undergifvenhet, hvarmed du betraktar de vilkor, hon gjort, skänka äfven mig hopp... Men, min Edith, den slutliga stadfästelsen på våra löften får icke ske ännu."

"Hvad!" utbrast Edith förfärad.

"Mod, min älskade, tre månader äro ju en kort evighet, men denna måste vi ur två skäl underkasta oss.. först af det, att jag behöfver denna tid att sätta min ekonomi i ordning, och sedan af det ännu vigtigare, att det för dig blir nödigt att i ensamhet med dig sjelf pröfva dina krafter och bereda dig på förändringen. Kanhända, min Edith, behöfs det icke

mera än dessa tre månader för att komma dig att ändra tankar."

"Ernst, förlåt mig, men.. men.. detta är grymt af dig! Hvad vill du jag skall göra i detta hem, der jag från i dag redan är en främling?"

"Jag vill, min älskade, stackars Edith, att du just i dessa smärtsamma förhållanden skall rena dig från alla de fel, som fördunklat glansen af din i grunden så sköna och ädla karakter. Det finnes ingen ställning, hur kinkig som helst, der man ej kan upprätthålla sig genom sin egen värdighet. Och var säker att, om också din mor blir kall emot dig, hon dock inom sig är tillfreds med detta dröjsmål. Hade det icke i verldens ögon fått utseende af en verklig skandal, om du genast efter uppträdet i natt lemnat din mors hus för att bli maka åt en man, som ännu icke åt dig hunnit ordna ett hem?"

"Ack, huru klok, huru försigtig, huru ädelt omtänksam du är, min Ernst! Jag finner mig i allt hvad du anordnar. Och under dessa tre månader skall jag oupphörligt upprepa för mig sjelf att, om mamma än tagit allt annat ifrån mig, hon dock gifvit mig det förnämsta, då hon tillåtit mig att förena mitt öde med ditt.. ty ingen, *ingen* man på jorden kunde så hafva passat för mig som du!"

"Detta vågar jag sjelf tro, älskade, och hade icke min öfvertygelse varit sådan, skulle

jag af hela min själ sökt öfvertala dig att *endast* se på dina dotterliga pligter och försaka tills bättre tider. Men måhända skall min Edith skönast utveckla sig i motgången.".... Hvad de sedan talade med hvarandra kunna vi förbigå.

Det blef öfverenskommet, att Ernst genom tvänne bref i veckan skulle förkorta tidens längd, att han vid medlet af tredje månaden skulle skicka sina papper för lysningen, men att han sjelf icke skulle komma förrän aftonen före vigseln. Innan han lemnade Dagby, ville han dessutom tala med prosten, ty ehuru grefve T:s säkert med glädje skulle erbjuda Edith sitt hus, vore det dock alltid det mest passande att välja det ställe, som modern sjelf föreslagit.

Ernst fick icke, under den tid han var qvar, återse hofrättsrådinnan. Men han skref till henne ett bref fullt af vördnadsfull tacksamhet och utvecklade deri ungefär samma skäl, han uppgifvit för Edith såsom grund för dröjsmålet.

En kort, men i allo fullständig förklaring egde samma förmiddag rum mellan Ernst och grefve T:s, som med djupt deltagande afhörde berättelsen om det nya nattliga dramat på Dagby.

Med obeskriflig välvilja erbjöd grefve Patrik sin tjenst i affärsväg, och den vänliga grefvinnan Rosalie var ej mindre benägen att åtaga sig en systers roll hos den stackars

Edith. "Åtminstone", sade hon, "kan jag skänka henne den trösten att få tala om den, som hon med gränslös kärlek måste älska, då hon gör så fabelaktiga uppoffringar."

"Tadla henne ej alltför strängt!" bad Ernst. "Ehuru jag ej har någon ursäkt för henne, så smärtar mig dock förfärligt hvarje hård dom, som fälles öfver henne."

"Åh, lugna dig, du!" inföll grefve Patrik. "Om du är för blygsam att gilla ursäkten, kunna vi andra ändå ganska väl begripa att, med hennes glödande natur, kärleken måste gestalta sig på ett mera sydländskt sätt än hos dem, hvilka ha att berömma sig af ett lugnare temperament.. Och res med mod! Du lemnar vänner qvar, som skola vaka öfver din dyrbara skatt... ty på *alla* vilkor är hon en skatt af ovanligt värde."

"Och tänk icke," tillade Rosalie, räckande honom handen, "att ej också jag kan skapa mig en föreställning om allt det, som inverkat på henne.".....

Sedan Helmer tillbragt det öfriga af dagen med ordnandet af sina böcker, öfverlemnades de åt ryttmästaren, hvilken, under det hans hjerta hoppade af glädje, hycklade ett deltagande, det likväl Helmer helt kallt tillbakavisade. Och följande morgon var det med ett lugn, vida högre än han kunnat hoppas, som han, efter att ha lemnat sin älskade den sista buketten, af hvilken hon återgaf honom hälf-

ten, fuktad med daggen af sina tårar, skildes från detta Dagby, der han varit så olycklig och så lycklig och från hvilket han nu förde med sig minnet af en kärlek, den han hoppades skulle beströ hans kommande lefnad med sköna rosor, om än ett törne här och hvar skulle erinra honom att jorden ej bär rosor *utan* törnen.

Helmers förhoppningar och planer, uppgjorda i en enkel skala, voro också på intet sätt tagna i luften. Han hade, utom besparingen af halftannat års högst betydlig lön på Dagby, 10,000 riksdaler efter sin mor jemte hennes lilla prydliga och vackra bo, det han ej velat försälja, emedan det för honom egde så många och ljufva minnen. Och dessutom hade han åtminstone *hoppet* att (mot en pension lika stor som räntan på det kapital, hvilket blifvit utsatt för hans aflidne fars sidoarfvingar) nu, sedan dessa voro döda, med moderns medgifvande återbekomma sjelfva kapitalet.

II.

Edith lemnar sin mors hus.

Helmer hade haft rätt i att säga det dessa trenne månader för Edith skulle blifva en nyt-

tig, om ock en svår skola. Men Edith hade också erinrat sig hans efterföljande ord, att det ej gifves *någon* så kinkig ställning att man ej kan upprätthålla sig genom sin egen värdighet, och det var denna öfvertygelse, jemte hans ömma och uppmuntrande bref, som uppehöll henne och gaf henne styrka att med verkligt mod bestå alla dessa skärmytslingar, hvilka under den ingalunda korta evigheten levererades inom Dagby.

Hofrättsrådinnan, som strängt befallt det ingen med minsta ord finge häntyda på Ediths tillärnade giftermål eller hvad som förut passerat, visade sig emot sin äldsta dotter alltid oföränderlig. Och denna oföränderlighet bestod uti en kall afmätthet, som aldrig lemnade rum ens för skymten af ett mildrande småleende.

Olga hade blifvit näsvis och spefull och tog, så fort hofrättsrådinnan vände ryggen till, sin skada igen för det tvång, hon i moderns närvaro måste ålägga sig. Då haglade under skämtets omklädnad de mest elaka och giftiga anmärkningar, dem hon visst icke sjelf gjorde, men dem hon *hört*. Och Olga, som af naturen hade den farliga fallenheten att härma annat folk (en talang, den hon under kusin Abbes ledning betydligt utvecklat), gjorde sig vid dessa tillfällen all möda att i ton och ställning och gester återgifva de personer, som fingo på *sin* räkning att stå till svars för dessa

utgjutelser af hennes eget oädla och obetänksamma sinne.

Med tvänne uppfostrare sådana som Octavie och ryttmästaren var det mindre underligt, att Olga ej fick tid att lyssna till sitt hjerta, som långt ifrån i grunden var lika elakt.

"Om du visste, kära Edith," hette det ibland, "huru gudomligt löjlig gamla fru P. var, då hon så här slog händerna ihop och skrek: '*Hvad*, den der högfärdiga fröken, som på Ramsvik höll sig för god att stå fadder mot förvaltaren, har *hon* nu blifvit så kollrig af kärlek, att hon utan försyn kastar sig i armarna på *honom*, som, det vill jag dö på, icke har mjölk till katten.'... Men Edith lilla, du blir väl icke ledsen för att jag berättar dig det här lapprit? Det är icke i någon ond mening, ty jag tror att mjölken nog skall räcka till hunden också. Och sedan, kära du, återstår det alltid för *din man* att bli modell.. du vet sjelf att den tiden, då du tyckte det var längre mellan dig och honom än mellan solen och jorden, du nödvändigt ville ha honom till en staty. Nåväl, ni bör resa till Rom: der får han nog förtjenst."

På sådant prat svarade Edith stundom icke ett ord.. hon kände att hon förmådde sätta sig öfver det.. stundom såg hon allvarligt på sin unga syster och sade:

"Olga, erfar du ingen blygsel öfver ditt handlingssätt? Är det en systers?"

Men då gapskrattade Olga och sprang bort.

Ryttmästaren, hvars ställning nu var *säker*, hade blifvit artig i stället för förtrolig, men denna artighet var ännu odrägligare än hans gamla påflugenhet, ty i den låg redan en skymt af — den nedlåtande svågern: det blef med hvarje dag allt klarare, att man snart skulle få se honom uppträda i denna egenskap.

Han hade redan i underdånighet (begagnande just denna tid, när hon var i behof af ett manligt och kraftigt biträde) talat med hofrättsrådinnan, som å sin sida sonderat sin yngre dotter, hvilken tycktes ganska benägen. Och då Olga med sina små *yttre* resurser ej gerna kunde påräkna något synnerligen *briljant* parti, utom för sin rikedom, var ryttmästaren eller baronen, såsom han efter resan ständigt kallades, en antaglig måg, så mycket antagligare som han var en särdeles klok affärskarl, sin svärmor tillgifven och *undergifven*. Saken blef således i hemlighet afgjord, men den skulle ej offentliggöras, innan den olyckliga episoden med Edith var öfverstånden.

Då hofrättsrådinnan först hörde omtalas tre månaders anstånd, uppgick en glädjestråle i hennes själ. Hon kände sin dotter och tänkte som Helmer, att denna tid kanske skulle vara tillräcklig att bringa henne på andra tankar. Och när Edith i början af pröfningstiden mången gång, i trots af moderns afvisande köld, nalkades henne, satte sig på pallen vid hen-

nes fötter och fattade hennes hand, på hvilken hon ödmjukt tryckte sina läppar, då kunde hofrättsrådinnan ej afhålla sig ifrån att hoppas.

En dag sade hon: ”Om jag får tro din rörelse, Edith, tänker du att ännu en gång hvila vid din mors hjerta ... är det ej så?”

”Ack,” svarade Edith, i det hon höjde sin bönfallande blick upp till modern, ”det skulle vara mig så ljuft, så ljuft!”

”Nåväl, du vet vägen: några rader till *honom* att du återvunnit ditt förnuft, och i morgon äro kofferterna packade, hästarne förspända och vi resta. Jag skall följa dig öfverallt, hvart du vill. I det solbelysta Italien, dit alla sjuklingar ta sin tillflykt, skola vi tillsammans söka bot för ditt sjuka hjerta.”

Ediths upplyftade blick sjönk åter.

”Allt annat, mamma .. *allt*, utom detta!”

”Som du behagar: vi ha då ingenting att säga hvarandra.”

En annan gång vinkade hofrättsrådinnan sin dotter till biblioteket. Den vanliga stoltheten syntes vid detta tillfälle ha lemnat rum för en stor, knappt kufvad rörelse.

”Edith,” sade hon tvärt, ”jag vill ej göra någon ingress till det jag har att säga, men om .. om du kanske, dig sjelf ovetande, vaknat till känsla af den, lindrigast sagdt, förnedrande belägenhet, hvaruti du befinner dig, så erbjudes nu ett tillfälle att, på samma gång du på ett lysande sätt uppreser dig sjelf, ge

din mor den mest fullständiga upprättelse för allt det du låtit henne lida."

"Hvad kan mamma mena?"

"Jag har i dag haft ett bref. Jag ser på dig att du gissar från hvem..."

"Min gud, är det något som gäller Ernst? Har han skrifvit till mamma?"

"Dåraktiga, det vore visst att göra väsen af.. brefvet är från lord Clinton... Hvad menar du! Han säger sig ha hört omtalas vår jagt, vårt fiske och vårt land på ett sätt, som riktigt frestar hans nyfikenhet att göra bekantskap med alltsammans... Är nu icke detta så tydligt som något kan vara.. om jag inbjuder honom hit, såsom han synes vänta, må ingen betvifla utgången. Han friar bestämdt för tredje gången, och i stället att fattig, föraktad, ensam och förskjuten lemna ditt hem för att söka skydd hos en man, som — jag måste säga dig det öppet — icke visar sig alltför angelägen om den sällheten att gifva dig det, skall du som den rika, eleganta, afundade och firade lady Clinton af C., hvilken har hästar, vagnar, betjening och framför allt sin man att befalla öfver (ty lorden är *tjugu* gånger mera kär i dig än Helmer), efter ett lysande bröllops slut lemna detta hus, öfvergjuten af din mors tårar och med en hemgift svarande mot det stånd, du då antager."

"Goda mamma," svarade Edith mildt, "denna målning, så färgrik den än är, har, med un-

dantag af mammas välsignelse, ingenting lockande för mig. Må det låta romantiskt och enfaldigt, men hellre äter jag sill och potatis med Ernst, än jag sitter vid det mest läckra bord med lord Clinton."

"Nå, jag gratulerar till sillen och potatisen! Det är läckerheter, som jag tror ej utebli."

Edith teg.

"Hur kommer det sig", återtog hofrättsrådinnan efter ett ögonblicks afbrott, "att du endast håller dig till den materiella jemförelsen? Jag sade att lord Clinton älskar dig tjugu gånger högre än Helmer .. är *du* af samma tanke, eftersom du förbigår den med tystnad?"

Med ett gladt leende slog Edith upp sina sköna ögon emot sin mor. "Hvarför skulle jag vederlägga ett skämt .. Ernst älskar mig *så* som lord Clinton icke ens kan fatta."

"Jaså, du tror det .. Hörpå, jag vill då göra dig förtroende af, att jag ansåg mig berättigad att afhöra det samtal, Helmer förde med dig samma morgon, han fick mitt bref, och jag afhörde det .. lika godt hvar ... Nåväl, denne man med sitt klara, sansade förstånd, sina förträffliga rättsprinciper vann min aktning (ty jag är alltid rättvis), men jag sade till mig sjelf: Han älskar henne icke djupt, icke öfver allt annat, icke ens med en *skymt* af den passion, som förvillar henne, då han i en sådan stund är mäktig af denna lugna upp-

fattning.. och då Edith en gång vaknar från sin illusion, skall hon sjelf finna detsamma."

Vid dessa så grymma ord, som dock i det närmaste voro hofrättsrådinnans fulla öfvertygelse, vacklade Edith, och hennes smärta var så häftig att hon med möda kunde hålla sig uppe.

"O, mamma," hviskade hon med låg, halfqväfd röst, "om en dag kommer, då jag finner denna spådom bekräftad, då.. då.. nej, jag vill icke en sekund lemna rum för en sådan tanke, ty det vore då förbi med mig."

"Jag har icke sagt detta af hämdlystnad," sade hofrättsrådinnan, "jag har endast sagt det, emedan jag tror det. Och jag ber dig betänka den otroliga styrka, hvarmed han så länge kufvade sin kärlek. Jag känner icke huru han friade till dig, men jag skulle mycket misstaga mig, om ej någon svaghet eller oförsigtighet å din sida gifvit anledning till en sak, som kanske aldrig under andra omständigheter kommit i fråga."

Edith tyckte sig kunna sjunka till jorden af blygsel.. hon hade ju icke blott gifvit anledning, hon hade... "Ack," tänkte hon vidare, "om mamma visste *allt*, om hon visste *huru* han först upptog det... Likväl", tillade hon, glad att kunna återkalla denna tröst, "var det han som vid festen deruppe först talade... och han älskar mig just *så* som han blir älskad." . . . . .

Efter detta samtal, det sista försök, modern gjorde, njöt emellertid Edith icke en minuts lugn, innan Helmers nästa bref kom. Huru med själen i ögonen granskade hon ej då hvarje ord! Och vid den djupa, innerliga, om också icke excentriska ömhet, som der uttalade sig i hvarje ord, drogo molnen bort från hennes lif, och allt blef frid och ljus i hjertat.

I sällskapslifvet, det Edith genast velat undandraga sig, men dit hennes mors maktspråk tvingade henne, bemöttes hon med alldeles samma uppmärksamhet som förut. Ja, huru mycket nöje man än haft af att i tusen upplagor underhålla hvarandra med skildringarna om "de befängda äfventyren på Dagby", blef undran öfver detta sednare dock icke så synnerligen stor, "ty", sade man, "af Edith kan man ju vänta allt", och som det dessutom vid detta tillfälle var Helmer, hela ortens gunstling, som utgjorde hjelten i hennes roman, kände man sig mera böjd till öfverseende än förra gången.

Många voro till och med långt hjertligare mot henne nu i olyckan än fordom, men ehuru Edith härför kände sig tacksam, blef det dock en smärta mer för henne att hos främlingar finna hvad hon ej fann i hemmet.

Grefve T:s bjödo henne ofta till sig, och hos *dem*, med hvilka hon kunde tala om Ernst, kände hon sig lycklig. Dernäst var det nå-

gon annan, som visade Edith ett sant deltagande, någon, som, efter att länge, utom vid större bjudningar, ha varit borta från Dagby, nu åter började synas der, nämligen Hortense. Och så välvillig och systerlig kom hon emot Edith med hela sitt lilla barnsliga hjerta på läpparna, att Edith ej kunde neka henne en förtrolighet, som förut icke funnits mellan dem.

Sedan Hortense i början af augusti firat sitt bröllop med major B. (en person, som såg bra ut i uniform, en lycka, hvilken han, jemte talangen att spela gitarr, hade att tacka för Hortenses ja), sökte hon öfvertala Edith att för ett par veckor vistas på Glanberg. Men huru bittert lifvet var hemma, föredrog Edith det dock: hon blefve ju snart förvist från detta sin barndoms älskade hem.

Äfven tyckte hon, att hon behöfde tiden för att göra sig i ordning.

Hon sydde sig ej, såsom hon förut tänkt, en hel mängd pikanta drägter af sammet, siden, flor, m. m., utan i det stället en serie af simpla klädningar, der det tarfliga bomullstyget, kattunet och den ärbara orlinen utträngde den fordna lyxen. Hon ville af hela sin praktfulla garderob ej medtaga mera än två svarta sidenklädningar och ett par mörka sidenrockar, hvilka egde en egen dyrbarhet för henne derigenom att hon märkt det Helmer funnit dem smakfulla.

Hennes brudklädning, som Hortense sydde, utgjordes endast af hvit linong.

Men det var icke blott i klädseln som hon företog reformer.

Hon gjorde det äfven i sina vanor. Hon steg tidigt upp för att med husfrun besöka mjölkkammaren och der kunna taga reda på huru man behandlade mjölken, skummade grädde och tjärnade smör. Från mjölkkammaren tog hon vägen till väfsalen, der hon genomgick hela skolan för konsten att uppknyta enklare väfnader, hvaraf hon åtminstone lärde så mycket att hon kunde se, om det, som gjordes, var rätt eller icke. Längre fram på förmiddagen kom ordningen till köket, och det var der hon under hushållerskans ledning tog sina flesta lektioner; men då hofrättsrådinnan en dag fällde ett ord om att *det* slags mat-tillredning, som begagnades för herrskapsbordet på Dagby, icke torde komma att bli mycket lämpligt för ett arrendatorsbord, tog Edith, långt ifrån att bli stött, vinken i akt, och nu var det till "rättesans" rike hon vände sina steg.

Men då rättesan ena gången skrek till: "Herre jesses, nådig fröken, klif inte med sin lilla fot midt upp i baljan med grynmaten!" eller hon en annan gång, då Edith, som nödvändigt ville lära sig stufva lungmos, bönor och rofvor, men dervid råkade bränna sig, förskräckt flög efter salt, att det icke måtte bli blåsor på nådig frökens fina hand — då

derna af att gifta sig på det sättet, som hon gjorde.

Icke en enda förmildrande känsla talade nu i hofrättsrådinnans bröst. Af naturen stolt, herrsklysten, noggrann om sitt välde och orubbligt bestämd i sina beslut, skulle det behöfts ett halft underverk för att göra någon omstörtning i den fasta byggnaden af hennes jernvilja. Detta underverk kunde endast vara en moralisk eller fysisk hvälfning. Men hennes helsa var den allra förträffligaste, och för alla slags moraliska reaktioner aktades hon med den största omsorg af sina gunstlingar, ryttmästaren och Octavie, hvilka båda i grund förstodo konsten att omärkligt underhålla den bitterhet, hvaraf hennes köld närde sig.

Med denna dag, som nu randats, var allt hopp (hofrättsrådinnan hade hoppats in i sista stund på Ediths återgång till förnuft och pligt) förbi, och denna visshet kändes ock *djupt* af den stolta modern. På hennes utseende syntes väl ingen förändring, men natten före denna afgörande vändpunkt i hennes äldsta dotters lif.. i hennes *eget* lif.. sof hon ej en blund, och mamsell Octavie hviskade till ryttmästaren, att då hon tidigt på morgonen kommit in, hade hofrättsrådinnans ögon förrådt att hon gråtit.

Från hvilken källa hade dessa tårar flutit?

Det var lördagen den 16 september (den

17 skulle det lysas och vigseln firas den 1 oktober.)

Ediths saker, det vill säga, utom den nya garderoben, hennes piano, hennes bokskåp och hennes läs-stol (alltsammans födelsedagsgåfvor af hennes far), voro redan förut flyttade till prostgården. Af allt det oändligt dyrbara, hon fått af sin mor, tog hon ingenting, ty detta tillhörde den toalett och den ståt, som hon nu afsade sig.

På Dagby rådde under hela denna dag (det var på aftonen Edith skulle resa) en verklig dödsstillhet. Man saknade endast granriset och de hvita lakanen för att tro sig vara på en begrafning.

Tjugu gånger ville Edith kasta sig till sin mors fötter, men lika många gånger hölls hon tillbaka, då moderns blick med iskallt lugn mötte hennes. Ryttmästaren hade för dagen antagit en anständigt tankfull tystnad till döljande af sina verkliga känslor. Olga fällde då och då några tårar, dem Octavie med uttrycket af en moderlig ömhet aftorkade. Men Octavies *egna* tårar, svartsjukans glödande tårar, stannade inom ögonlocken, dem de likväl bränt så röda som glödgadt jern.

Betagen af en tilltagande, en förfärlig ångest, den ingen sökte stilla, och fasande för denna stund, som snart ej längre kunde uppskjutas (klockan skred snart på 7), lyckades Edith ej längre uttänja sina små göromål.

Hon var färdig.

Hon tog schalen.. ingen gaf akt derpå.. handskarna.. det svindlade för hennes ögon.. hatten.. näsduken. Ingen rörde sig ur fläcken, ingen, ingen talade: allt dödt och stilla.

Min gud, skulle hon då begrafvas?

Släppande allt hvad hon fattat, störtade hon häftigt till sin mors fötter, lindade armarna kring hennes knän och besvor henne om ett ord, en blick af kärlek. "O, låt mig... låt mig," stammade hon, "ej gå bort utan välsignelse!"

"Jag kan ej vara skenhelig!" blef det fasta svaret. "Hvad gagna dig de ytligt uttalade orden, då hjertat ej deltager i dem? Om din mor välsignat denna förening, hade väl du icke på detta sätt skilts ifrån henne."

"O Gud, förbarma dig öfver mig!" jämrade sig Edith i en allt våldsammare smärta. "Min mor, min mor... du förbannar mig väl åtminstone icke?"

"Nej, sådant tror jag endast hörer till romanen och dramen. Jag önskar dig ingenting ondt. Jag önskar dig ej den ånger jag *vet* du får erfara. Jag har straffat din olhörsamhet på *mitt* sätt, och nu skola vi icke förlänga detta uppträde... Har Abbe varit så god och sagt till om Ediths droska?"

"Jag slipper ju att åka mamma.. låt mig slippa det! Jag vill gå till fots: det passar sig bäst."

”Nej, från mitt hus skall fröken Sternfelt ej gå till fots, då hon lemnar det.. droskan är dessutom din egen.”

Kämpande med olidliga qval, låg Edith, ehuru djupt kränkt af moderns onaturliga bitterhet, ännu qvar vid hennes fötter, då ryttmästaren inträdde och med en ingalunda tillgjord darrning på rösten sade:

”Frökens vagn är framme.”

Edith reste sig långsamt. Hennes kinder voro dödsbleka, hennes händer kalla som marmor.

”Olga, gif din syster hatten och kappan! Det behöfs ej tillkallas någon betjening.. Och, det var sant,” hofrättsrådinnan tog hastigt något ur sin ficka, ”det är alltid mot julen du plägar få dina nålpengar för året.. se här de vanliga 1000 riksdalerna.”

”Nej, mamma,” sade Edith ödmjukt, men dock med någorlunda stadig röst, ”då jag måste gå utan välsignelse, med hjertat halfbrustet af qval, kan jag ej emottaga penningar. O, hade jag i stället fått en enda tår, hvilket ljuft minne skulle ej då förkortat den långa mörka natten, som stundar!”

”Om,” sade hofrättsrådinnan med en låg och långsam ton, liksom hvarje stafvelse borde inpräntas i Ediths själ, ”du fruktar denna natts längd och mörker, så.. så är det ännu icke för sent att stanna.”

Vid dessa ord reste Edith hastigt sitt lutande hufvud. En blixt delade tårarnes töcken

i hennes ögon. ”Skulle jag... Nej, mamma, jag hade icke lidit allt detta, om jag *kunnat* försaka.”

Utan ett ord till svar stack hofrättsrådinnan det lilla paketet, som dottern försmått att vidröra, tillbaka på sin plats, gaf henne en omfamning, strängt ceremoniös, och gjorde ett tecken att hon borde aflägsna sig.

Hvad vidare skedde visste ej Edith, förrän hon påklädd befann sig ute i förstugan.

Men der, i betjeningens närvaro, förnam hon en fläkt af sin gamla stolthet återvakna. Hon lemnade ryttmästarens arm, hvars krampaktiga skälfning hon ej kände, kastade sig i droskan och ropade med kort, men fast röst:

”Till prostgården!”

12.

Vigseln.

Under de fjorton dagar, som nu följde, var Edith oafbrutet innesluten i sitt rum, och med knapp nöd sluppo Hortense och grefvinnan Rosalie ett par gånger in till henne.

Forskande sade den sistnämda: ”Edith, hvad skulle Helmer säga, om han kände denna nedslagenhet? Bådar den godt för honom!”

"Jag hoppas det!" svarade hon ... "Den, som så djupt och bittert som jag *nu* känner sorgen öfver att ha kränkt en mors rättigheter, skall åtminstone vörda en makes."

"Godt och väl med rättigheterna .. men kärleken, Edith .. är du viss på att, om alltsammans kunde gå tillbaka, du ej skulle vilja det?"

"*Jag,*" utbrast hon med ett så djupt uttryck af förvåning, att grefvinnan genast lugnades, "nej, Rosalie, icke om jag ännu skulle utstå större smärtor, än dem jag redan utstått! O, han, min Ernst, skall ersätta mig allt."

"Ja, det är jag säker om. Och nu bör du ovilkorligen söka att lugna dig! Din mor har — djupt förolämpad, det erkänner jag — dock visat en så energisk stränghet och ihärdighet i sin vilja, att det nu kan vara nog sörjdt. I alla fall gifter du dig med hennes samtycke och med en man, den hon i sin rättvisa sjelf skänker den aktning, han förtjenar." . . . . . .

Men allt detta verkade ej länge. Ediths djupa nedslagenhet snarare till- än aftog, och aftonen före sista lysnings-söndagen, hvilken var bestämd till bröllopsdag (Helmer hade skrifvit att han ej kunde inträffa förrän på sjelfva morgonen), smög hon ensam ut i skymningen och tog vägen till kyrkogården, der hon länge och varmt bad vid sin fars graf. Sedan,

oemotståndligt drifven framåt, gick hon sakta öfver bron och så steg för steg ända fram till Dagby ... Det var nu alldeles skumt.

Edith hörde ej huru vinden klagade i de bladlösa grenarne, hon kände ej att den kylde hennes lemmar och med sin kalla andedrägt fuktade hennes panna. Hon hade blott *en* tanke, *en* känsla, *en* visshet: hon stod vid porten till sin moders hus utan att *våga* träda in.

Hon blickade öfver gallerverket. Det lyste som vanligt i salen. Hon såg profilen af sin mors lugna ansigte, hon såg Olga kasta sin arm om denna mors hals, såg att marmordragen då fingo lif och att ett leende öppnade de hoptryckta läpparna.

Hvad hade ej Edith velat gifva, om detta leende varit riktadt mot henne! Hon knäböjde, hon kysste den kalla jernporten, hon vätte den med sina tårar.. Förgäfves, förgäfves: den öppnades ej mera.

Nu kom någon gående öfver gården från bakporten. Edith hörde det ej. Men den, som närmade sig, förnam rörelsen vid stora porten: den unga qvinnans tysta snyftningar blefvo ej ohörda.

Det var ryttmästaren. Men sedan han ett ögonblick dröjt och frossat vid ljudet af denna klagan, gnisslade det till mellan hans tänder. Hämdens njutning förtog ej svartsjukans raseri. "I morgon," mumlade han, "i morgon skall hon tillhöra *honom!*"

Han rusade upp i huset för att le och spela pajazzo . . allt att förströ sin tillkommande brud, som denna afton kände sig upprörd.

Emellertid låg Edith ännu snyftande qvar.

Då kände hon sig hastigt omfattad af ett par varma, darrande armar och buren ett långt stycke bort från den plats, till hvilken hon gått för att säga sitt sista farväl.

Edith hade tillslutit ögonen. Hon hade plötsligt öfvergått från den ena skakningen till den andra.

Dock var det först när hennes fot åter vidrörde marken, när hon hörde den röst, som för henne innefattade all jordens och himmelens musik, icke med förebråelse, utan med en af smärta bruten ton säga: "O, Edith, var det sådant vårt återseende skulle bli" — som den förfärliga tyngd, hvilken sedan skilsmässan från hemmet hvilat öfver hennes bröst, hastigt aflyftades.

Slingande sin arm kring honom, som nästa dag skulle blifva hennes make, sade hon med högtidlig röst: "Jag svär dig, Ernst, vid min fars graf, som jag nyss besökt, att ångern är så långt ifrån min själ som en dålig tanke från din! Jag har varit döfvad af de qval, min mors iskalla afsked lemnat efter sig, jag vill ej tala om de mindre styngen, men jag har icke en enda sekund velat bortbyta dessa marter — ty bytet skulle hafva kostat mig dig, som är mig öfver allt annat. Älskade, dyre

Ernst, se på mig, se i mitt hjerta... du vet att du kan tro mig, ty icke heller under denna pröfningstid har jag varit ofrestad."

"Men det var *före* lysningen."

"Ah, Ernst, vill du förnedra mig genom ett så orättvist tvifvel! Hvad fordrar du, hvad begär du.. Du har funnit mig gråtande i mörka aftonen utanför porten till mitt barndomshem. Men du sade en gång att du skulle rysa, om min kärlek vore så sanslös, att den beröfvade mig känslan af den ånger, jag vore skyldig min mor. Jag har gifvit henne offret af mina tårar, af mitt hjerta, som ännu längtar efter hennes. Hon har försmått det, och jag.. *jag* flyr till dig. Du är min verld: då du lägger mig till ditt bröst, slås himmelens portar upp för mig."

"Gå då in i din himmel, du ljufva smickrerska!" sade han, ömt och fast slutande henne i sin famn. "Den hamnen står dig åtminstone alltid öppen. Och nu fort härifrån, och bort med alla sorgliga tankar.. Se, den glänsande stjernan, som tittar fram öfver molnen, hon är en bild af vår framtid, tror du ej det?"

"Jo, lika visst tror jag på det du ser i stjernan som jag tror på det, som föregår inom mig. Denna afton förekom jag mig så alldeles öfvergifven.. jag hade behof att på en gång utgjuta all den smärta, jag hade qvar, för att i morgon, då du skulle komma, vakna till ett nytt lif. Men jag fick se dig i afton, och den

nya tillvaron har redan begynt. Hvad jag välsignar dig för det du kom just nu, just det ögonblick, då jag så väl behöfde dig!"

"Tror du icke att jag i min själ anade det.. Och *nu* kan jag ock för dig, min Edith, bekänna i hvilken förfärlig ångest jag tillbragt dessa tre månader. Jag har ej velat låta oron och stormen i mina känslor framskymta i de bref du fått — jag har varit nog sjelfvisk eller nog ädel, jag vet ej rätt hvilketdera, att icke tillåta dessa tecken till *min* svaghet inverka på dig. Men jag har erfarit fruktans makt i den grad att, om du svikit ditt löfte, om de jemförelser, du haft tillfälle att göra, lockat dig till affall från din kärlek, jag fått en stöt, efter hvilken jag icke någonsin kunnat bli sådan jag varit; och *aldrig* hade sedan mellan oss en förening kommit att ega rum, äfven om du förnedrat dig till böner och din mors samtycke med hela Dagby åtföljt dem."

"Ack, Ernst, hvad denna förklaring på en gång gör mig säll och stolt — den ersätter millioner gånger det förflutna, ty vet: mitt djupaste qval har varit de tvifvel, mamma framkastat om styrkan af *din* kärlek. Men jag har då sagt till mig sjelf: Han älskar mig mer än han visat."

"Och du har haft rätt!" svarade han med låg röst. "Framdeles kan jag förtro dig huru passionen och förnuftet stridt om herraväldet öfver mina känslor."

"Jag är tillfreds," hviskade Edith rodnande, "och om jag ännu icke kan återhålla en suck af saknad, egnas den endast min dyre, käre farbror Janne. O, Ernst, jag har verkligen haft den svagheten att ångra mitt ädelmod . . men jag hade ej bort det, ty nu får han icke veta något om min oro, innan den är förbytt i himmelsk ro."

Under dessa deras hjertans förtroliga utgjutelser återvände de till prostgården.

Så klar en höstsol någonsin uppgick, strålade hon öfver den dag, som skulle se myrtenkronan fästas i Ediths sköna lockar.

Genast som prosten återvändt från kyrkan, skulle vigseln förrättas och straxt efter frukosten det unga paret afresa. Helmer hade på ditvägen beställt hästar för flera håll.

Hortense och grefvinnan Rosalie kommo tidigt på morgonen till prostgården, för att betjena Edith vid hennes sista toalett som flicka. Men just som de skulle begynna sina bestyr, inlemnades till Edith en ask, hvilken blifvit skickad från Dagby.

Denna ask, som Edith med en anande darrning öppnade, innehöll de juveler hon bortsålt för anläggningen af sin flickskola. Öfverst låg ett papper, som innehöll endast följande ord:

"Som jag på din begäran öfvertagit den stiftelse, du grund'agt, är det min önskan att helt och hållet ha bekostat den."

"Och det var *allt* .. *allt!*" sade Edith, i det en stor tår nedföll på de gnistrande ädelstenarna. Men derpå upplyftande hufvudet, fick hela hennes väsende på en gång en så hög värdighet, att hennes vänner med undran betraktade henne .. Hon smålog åt dem. "Börja nu! Jag behöfver inga juveler, då jag har dessa blommor, som min brudgum skickat mig .. jag ser på den rubinröda färgen i denna ros att hans läppar invigt den."

Så talade Edith, och tappert behöll hon modet intill det ögonblick, då grefvinnan Rosalie i moderns ställe tryckte ned kronan på hennes hufvud, men *då* gick en darrning genom hennes hjerta, genom hvarje hennes nerv. Ansigtet, på hvars genomskinliga grund nyss spelade ett blod så varmt som om det närts under Andalusiens heta sol, blef plötsligt lika hvitt som den luftiga väfnad, hvilken omslöt hennes junoniska gestalt.

Det knackade på dörren.

"Är bruden färdig?" frågade brudgummens röst, men i den vibrerade endast lyckan och otåligheten.

Edith gjorde ett försök att svara, men i andlös bäfvan att hennes ton skulle förråda detta häftiga anfall af ångest, ångesten att gå *utan välsignelse* till brudstolen, förmådde hon

ej frambringa ett ord. Men grefvinnan Rosalie skyndade att glädtigt svara:

"Det är en gammal plägsed att bruden ej får tala, medan kronan fästes på .. Gå, otålige, och kom icke till dörren af vårt tempel, innan vi, dess prestinnor, sjelfva öppna!"

"Skynden då, ädla prestinnor!" Brudgummen försvann.

"Så glad han är!" yttrade Hortense, i det hon, qväfvande en lätt suck, fattade brudslöjan och sedan buketten.

"Ack ja," inföll Rosalie, "jag talade med honom, då jag kom, och han föreföll mig, vet du Edith, alldeles som om han redan på morgonen gjort en tur till himlen."

"Gycklerska" ... blodet började återkomma till Ediths kinder ... "han syntes då *mycket* lycklig?"

"Lika lycklig som vacker .. ja, du har aldrig sett honom så vacker .. Men, icke sant, Hortense, vi ha också heder af bruden, vi? Brudgummen skall sentera det."

Ediths kind blef allt friskare.

"Vet ni," sade hon, i detsamma de ärnade öppna dörren, "vet ni hvad som så nedtryckte mig? Det var den bittra tanken att ingen fadershand ledde mig!" Och nu blef det nästan åter lika illa: denna smärta kunde *ingen* beherrskning betvinga.

"Det blir icke bättre förrän allt är öfver!" sade Hortense och gjorde dervid raskt en

tryckning på låset.. dörren gick tillbaka och visade bröllopssalen med matta och kullerstolar.

Det skymde för Ediths blickar, och hon tyckte sig nära att förlora sansningen, då en kort bekant hostning helt nära henne tvingade upp hennes ögonlock, hvilka redan slutit sig öfver hennes sköna fuktiga ögon.

Ett genomträngande glädjeskri flög öfver hennes läppar.. Hon störtade i farbror Jannes armar. Edith slapp att gå utan välsignelse i brudstolen.

I flera sekunder hördes blott de häftiga andedragen och de glada suckarna från Ediths och gubbens bröst. Men nu började farbror i små afbrott, vittnande om styrkan och djupet af hans rörelse, att låta höra några toner af den gamla vänliga rösten:

"Seså, min du, här har du nu gubben.. ne-nej men, det blef icke af med den beräkningen att salig Frans' dotter skulle sakna välsignelse på denna välsignade morgon! Jag kommer, barn, med både din fars och min egen.. och ser du, min du, på det sättet blir det ändå välsignelse fullt opp, när vi lägga prestens och vännernas till."

"Men huru, huru," stammade Edith, "huru kunde farbror veta.. hinna?"

"Fråga den der!"

Farbror visade på Helmer, hvars ansigte strålade af hänryckning vid den sällhet, han lyckats bereda sin Edith.

"O, det var du, *du* .. det borde jag ha vetat!" Med ett obeskrifligt uttryck sträckte hon sin hand mot brudgummen.

"Jaha, det förstås! Men egentligen borde du icke ha sett honom förrän presten stod färdig med handboken. Nå, lika mycket, det här bröllopet är utom den vanliga ordningen, och ser du, barn, då ni båda rest, går jag dit upp och läser lagen för svägerskan, så att salig Frans må bli tillfreds i himlen, ty här är jag i hans ställe... Nå nå, min du, ser du, egentligen så var det ett styggt spratt du spelade henne, men reson och måtta i allt: då hon gaf sitt samtycke, skulle det också skett som mor... och icke en styfver tigger jag af hennes rikedomar, ty den der paragrafen, om den blifvit något modererad, var ej så dum .. och det skall bli en riktig himlens fröjd att se huru lycklig du kan vara utan allt det der, min du!"

Under det gubben så argumenterade, lade till och tog igen, för att, under det hans hjerta gaf sig luft mot svägerskan, ändå söka bibehålla hennes moderliga värdighet i dotterns ögon, försvann hastigt tiden.. och nu hördes prostens steg knarra i förstugan.

Vid dessa för Edith redan bekanta ljud betraktade henne Helmer med djupt forskande blick. Hennes ögon svarade hans, och ett lugn af himmelsk ljufhet steg ned i hans själ.

"Men att så snart skiljas, älskade farbror!"

hviskade hon i gubbens öra.. "Följ med oss till vårt hem!"

"Nej, min du! de nygifta skola, för att bli rätt hemma med hvarandra, vara på tu man hand. Också lemnar jag dig nu gudskelof i de händer, jag länge önskat dig. Men när jag uträttat mina ärenden här och hemma vid, så kommer jag, om Gud förlänar lif och helsa, och jular hos er."

Hvad mera kunde Edith begära! . . . . .

Prosten, adjunkten, grefve Patrik och major H. (Hortenses man) inträdde efter hvarandra, och då nu alla de vittnen, som skulle öfvervara ceremonien, voro samlade, gaf prosten en vink.

Farbror Janne fattade brudens hand, grefve Patrik brudgummens.. och inom den korta rymden af en halftimma voro dessa tvänne väsenden, hvilkas hjertan längtade att klappa mot hvarandra, förenade för evigheten.

Då Helmer satte ringen på sin älskades hand, låg någonting högre än jordisk glöd i hans ögon: der stod ett trofast löfte, ett heligt och dyrt löfte, att vårda den skatt han emottagit.

Edith fällde tårar, men de voro endast saliga tecken på hennes öfversvallande rörelser. Farbror Janne gret som ett barn, och Primus, som krupit in i rummet bakom skyddet af adjunktens breda rockskört, gret också, emedan

han tänkte på huru ljufligt det ändå måtte vara att stå brudgum.

Måltiden, hälften frukost, hälften middag, gick i häng fläng: skålar, tal, famntag, lyckönskningar, välsignelser och slutligen, sedan bruden utbytt brudskruden mot resdrägten, vagnen, på hvars fotsteg farbror Janne var den allra siste.

13.

Bröllopsaftonen.

Det hade under många timmar burit af genom skogar och dälder, öfver bäckar och slätter, utan att brudparet stort visste om att hästar spändes ur och hästar spändes i. Helmers kusk hade fått sina order såväl för skjutssom dricks-pengarna, och sålunda hade de, som sutto inuti den enkla, men beqväma vagnen, ingenting annat att göra än (hvad de ock gjorde) glömma bort att någonting sådant som tid, vagn och vägar fans till.

Månen hade längesedan gått upp och glittrade genom öppningarne i den stora granskogen, då Edith, som först lösryckte sig ur förtrollningen, ändtligen började undra huru långt de rest.

”Ja, hvem har kunnat ha reda på det,” svarade Ernst glädtigt, ”och noga räknadt, ser jag icke hvad vi behöfva veta det innan vi stanna i afton.”

”Stanna.. skola vi icke resa hela natten?”

”Hvad för slag .. resa hela natten?”

”Ja, nog är det tusen gånger att föredraga framför att söka gästfrihet i något af dessa ohyggliga kyffen, kalla, svarta, ängsliga...”

”Lugna dig, min sköna herrskarinna! Bäst det är, kommer måhända någon vänlig fé och underrättar oss att allt är anordnadt.. det skulle icke det minsta förundra mig, om så skedde för ett så romantiskt par som vi blifvit.”

”Ah, hvilken inbilskhet.. féerna, de små goda barnen, ha långt för detta lemnat både menniskorna och romanerna. Smickra dig icke med att det om oss kommer att heta: *’Edith och Ernst eller Konstens och Naturens féeri’*, såsom madam de Genlis kallade sin roman, med den skilnad, förstås, att det i stället hette ’Alfons och Dalinda’.”

”Och jag säger dig, att madam de Genlis aldrig skulle hafva gifvit sin bok en så sinnrik titel, om hon ej med den förutseende blick, som är snillet egen, uppfattat att den skulle blifva ett arf åt framtida par. *Konstens och Naturens féeri*.. man blir hänförd af blotta ljudet!”

”Men, Ernst, hvad vill detta säga.. fins det

verkligen féer i skogen!” ropade Edith på en gång förtjust och häpen.. ”Se, hvilket ljusskén?”

”Jag märker ej det minsta!”

”Jaså, du märker ej det minsta, du .. men jag både ser och hör.”

”Och hvad hör du då?”

”Jag hörde kusken säga till skjutsbonden: 'Seså, det har gått friskt, vi äro framme i rappet'.”

”Nå, hvad kunde det betyda annat än att vi snart hunnit nästa hästombyte.”

”Det betyder helt enkelt att vi kört tre gånger så långt som jag föreställt mig och att vi bestämdt äro vid Sonnerby.”

”Ett svart, kallt, ängsligt näste .. hu!”

”Åh nej, Sonnerby är en krona bland förnäma gästgifvaregårdar... Men, min Ernst, hur i guds namn ha vi kommit hit? Jag tycker det icke är särdeles längesedan vi stego i vagnen.”

”För att dömma af månen, tror jag det ungefär kan vara sju timmar sedan.”

”Ha sju timmar *kunnat flyga* bort?”

”Gud Amor har väl lånat *tiden* sina gamla bepröfvade vingar .. Men se nu, du misstrogna, hur fèerna hämnas .. hvad skådar du der?”

Vagnen hade nu uppnått skogens mynning, och då den hunnit om en krökning i vägen, låg framför Ediths blickar en hel rad af upplysta fönster. Och icke var det bara fönster heller: flera smakfulla bågar, lindade

med mjölris, mellan hvilket här och hvar en lysande höstblomma framstack, höjde sig öfver hvarandra, medan ljusen, placerade i fantastiska fasoner, gåfvo en strålande glans åt dessa små orangerier, dem utan tvifvel en van hand anordnat.

"Ernst, Ernst.. nej, jag vill icke bli sentimental, men nog är du ändå en engel!"

"Det förstås.. Alla kära ha i sina känslor en liten förvandtskap med dessa upphöjda väsenden, och som jag är mycket, ja oerhördt kär, så är det helt naturligt att jag på det sättet blir nästan en dubbel-engel."

"Och aldrig har du heller varit sådan som i afton, så upprymd, så beslägtad med mig!"

"Jag har icke heller stått brudgum förr, jag har icke kunnat säga: Det här skall kanske glädja och behaga min *hustru!*"

Här afbröts samtalet.

Vagnen stannade vid den klart upplysta förstugan. Helmer hoppade ur, lyfte ned Edith i sina armar och bar henne ditin, der det nigande och bugande värdfolket välkomnade brudparet.

Men efter några vänliga helsningar ilade de nygifta uppför trappan och in i en stor sal, der ett bord för tvänne personer stod uppdukadt, och öfver det snöhvita duktyget, silfret och blommorna kastade skenet från de illuminerade fönstren ett bländande skimmer.

Detta var ändå icke allt. Vid dörren till

ett annat rum, brudkammaren, stod med förklädsnibben för de annars lifliga, nu litet fuktiga ögonen, en ung tjenstflicka, förstulet blickande på den sköna, granna damen.

"Se här, Barbro, din matmoder!" sade Ernst med en ton, som klingade från hans hjerta, ty Barbro var ju, så att säga, en länk mellan honom och hans bortgångna mor... "Min Edith," tillade han ömt, "denna beskedliga flicka skall för dig bli allt hvad hon var för min mor: en god och trogen tjenarinna, din kammarjungfru, din hjelpreda, ditt husliga allt i allom. Hon har talang för hvad du vill."

"Och detta var också det mest välkomna!" svarade Edith med en tacksam blick på sin make, hvars grannlagenhet hon nu allt mer och mer fick röna.

Derefter räckte hon sin hand åt den förlägna Barbro. "Kom, kära du, vi skola straxt göra bekantskap, och var säker att den, som varit afhållen af min Ernst's mor, äfven blir det af mig!" Och innan Barbro hunnit få fram ett enda af alla de prydliga ord, hon tänkt på, var hon med sin unga matmoder inne i den hastigt tillslutna brudkammaren, der hon hjelpte denna att aftaga reskläderna.

"Och du, beskedliga Barbro, har lagat i ordning det här lilla vackra rummet?" frågade Edith, i det hon djupt rodnande såg sig omkring.

"Jo, jag har bjudit till hvad jag kunnat. Jag

fick åka i vagnen med patron. Och den här hålsömmen har jag sytt, då salig patronessan lefde. Hon sa' alltid att det skulle läggas ihop till herr Ernst, och så tog jag dem med mig, lakanen kantänka och örngotten också, för inte tror jag att gästgifverskan har någon *så* bred hålsöm.. om hon har *någon.*"

"Du är förträfflig, Barbro!" Och Barbro narrade Edith i ett skratt, som klingade ljuft ut till Helmers öra.

Han hade varit så rädd att Edith, i trots af sin kärlek, med smärta skulle känna att brudkammaren var anordnad på en långt från hemmet skild gästgifvaregård, men detta så hjertliga skratt, hvilket snart åtföljdes af ett jemnt och glädtigt små-prat, öfvertygade honom att Edith ej hade en enda bitter tanke.

Och så var det äfven.

Edith var nu endast upptagen med omsorgen att upphjelpa sin toalett. Och då detta var bestyrdt och Helmer för tredje gången med hög röst förkunnat: "Bordet är serveradt!", kom unga frun ut och emottog sin mans arm.

Hvilken bröllopsmåltid tog ej nu sin början! Dessa tvänne unga, glada, kära, själfulla varelser, ensamma vid bordet, med den vänliga Barbro ensam till uppassning.. maten god, vinerna och deserten utsökta! De serverade hvarandra ömsom och skrattade af hjertans lust åt den oändliga värdighet, hvarmed Barbro framsatte det ena efter det andra, under

det hon med några ledande ord lät förstå att *hon* haft sin hand i såväl det ena som det andra.

"Hvad vill ett stelt bröllopsbord med stela menniskor, krokan och släpande tal säga mot denna lilla måltid, i hvilken vi gerna, om de ännu vore på modet, kunde bjuda olympens innevånare att deltaga!" sade Helmer, under det han åt sin älskade skalade ett stort rödt päron, friskt som hennes rubinröda läppar.

"Du har rätt, och *inga* slags bröllop i verlden gå upp mot dessa, som jag ville kalla resande bröllop: intet tvång, ingen ceremoni.. Nej, icke detta stora päron, min Ernst ... nå, så gif hit det då: du får hälften med.. o, det var mycket friskt och godt!"

"Dessa frukter ha alla vuxit i ditt nya hem, älskade, och der ligga stora högar och vänta på den omtänksamma husmodern."

"Förträffligt.. hvilka soppor och krèmer jag skall laga! Det der blir läckerheter för söndagen. I veckan skola vi lefva mycket sparsamt."

"Icke på för sträng diet heller!" sade Ernst skrattande. "Vi ha fiske och jagt också.. du vet icke hvilken väldig Nimrod jag är... Men nog om ekonomien: nu är det Barbros tur!" och så qvickt att Edith ej visste huru det gått till, hade Ernst svängt om stolen och, med armen lindad om sin hustrus lif, valsat ett slag kring bröllopsbordet.

"Seså, Barbro, sätt dig nu utan krus!" uppmanade Ernst, då Barbro, gapande på sitt herrskap, drog sig baklänges mot kakelugnen. "Är det ej sant, min ljufva Edith, att vi nu skola passa upp Barbro.. hon måste nödvändigt minnas vårt bröllop så länge att hon kan tala om det för sina barn, liksom vi skola tala om det för..."

"Lyd!" ropade Edith afbrytande och drog under glädtigt gyckel den förbryllade Barbro till bordet. Och nu skulle man hafva sett, när det ändtligen var skedt och ej längre kunde hjelpas, huru systematiskt noggrant Barbro tog knifven i ena hand och gaffeln i den andra, huru långsamt och varligt hon skar sönder steken! Brödskifvorna blefvo aldrig omsorgsfullt nog gnidna med handen. Och huru hon sedan, smuttande så nätt på vinet, sade: "Skål, herrskap, lycksam resa!" och derpå började knapra på konfekten, hvarvid hon småmyste, såg i väggen på kakelugnen och på rätterna, som hon hoppat öfver, för att mera grundligt kunna göra om supén, då hon fick vara på egen hand.

"Nu får det vara nog!" förklarade hon slutligen, i det hon steg upp, 'läste från bordet' och gjorde två korta nigningar af den mest trefliga effekt.

"Godt, Barbro," menade Ernst, "nu är det åter din tur att tjena din vackra matmoder."

"Hon skall väl duka af bordet först!" sade

Edith och gaf Barbro en blick, som, ifall Barbro förstod den, likväl icke slog an, ty för ingen del ville Barbro duka af bordet. Huru skulle det tagit sig ut, att på en bröllopsafton gå till sängs med den smulan hon fått i sig! Hennes svar utföll derför något afgörande:

"Åh nej, det blir bäst jag hjelper frun först."

"Ser du," inföll Ernst med en skälmaktig blick på Ediths glödande kinder, "Barbro är alltför väl uppfostrad att icke veta det alla hennes öfriga pligter måste stå tillbaka för den första, att gå sin herrskarinna till handa!"

14.

De nygifta i sitt eget hem.

Huru många gånger hade ej Edith i tankarna föreställt sig detta hem! Helmer hade aldrig omtalat något mera än att han arrenderat en gård i Småland, och Edith hade af en lätt begriplig finkänslighet ej velat fråga och forska efter huru denna gård i afseende på belägenhet, byggnad och inredning kunde se ut.

Emellertid gjorde hon sig inga stora förhoppningar. Den högsta inskränkte sig till ett nätt rödmåladt envåningshus. Man kan då

vara öfvertygad att Edith, som, i parentes sagdt, icke hade någon synnerlig förkärlek för rödfärgade hus, kanske med torftak dertill, icke blef litet angenämt öfverraskad, då hon fick se en perlgrå tvåningsbyggnad, med brutet tegeltak och temligen höga fönster, höja sig mellan tvänne små insjöar, som framsträckte sina armar så långt, att de tycktes kunna famna hvarandra under jorden, på hvilken byggnaden låg med en fond af björkar.

"Är det här.. är det verkligen *här?*" frågade Edith med hjertklappning.

"Ja, min dyra, älskade Edith, detta är det hem, der vi skola gömma vår himmelska lycka. Bottenvåningen disponera *vi.* Den öfra, af samma inredning, är genom en paragraf i arrende-kontraktet förbehållen åt egaren, grosshandlaren Mörnburg i X., som ännu gerna vill betrakta stället som en tillflyktsort för sig och sin familj under sommarmånaderna. Herr Mörnburg syntes mig vara en bildad och utmärkt hygglig gammal man... och jag tror ej att detta intrång kan medföra någon otrefnad."

"Säkert kan ingenting bli otrefligt här: med förtjusning känner jag mig andas luften af ett hem, *vårt* hem... Ernst, hvad det är dumt, men jag kan icke hjelpa det.. vi qvinnor hafva fått tårar såväl för vår glädje som vår smärta."

"Och vi män hafva fått på vår del att

kyssa bort dessa tårar, hvarmed ni koketterar för att få oss hvart ni behagar."

Litet härefter sågs vårt unga par under tak, och ronden begynte. Salen var mycket enkelt anordnad. Ernst ville icke skämma bort sin älskade. Och han hade icke heller råd att skämma bort henne, men för Ediths ögon syntes likväl alltsammans, från det marmorerade runda bordet intill den stora, gammalmodiga väggklockan med sin starka stämma och sina på brun botten förgyllda ornamenter, oändligt inbjudande.

Edith hade, hon visste icke rätt huru, fattat den föreställningen, att en arrendators och en rättares hus borde vara någonting liktydigt och derföre ofta, vid tanken på sitt blifvande bo, i fantasien sett gengångare af "rättesans" blåmålade spjälsoffor. Och så stark hade denna inbillning varit att, då hon vid inträdet i förmaket ännu en gång sjönk ned i en mjuk resssår-soffa, hon till sin egen blygsel blef så barnsligt glad, att det ej för hennes man var synnerligen svårt att på hennes ansigte upptäcka de farhågor, hon haft, och den tillfredsställelse, hon erfor vid att ej se dem besannade.

"Tro icke, min Edith," skyndade sig Ernst att säga, "att mina vilkor kunnat tillåta det möblemang, som fins i detta rum, om jag ej ärft det efter min mor. Det är den sista lemningen af en lyx, hvarvid äfven jag var uppfödd. Denna soffa har dock för mig ett ojem-

förligt högre värde, än det hon lånar från det röda, väl bibehållna brokatet. Min mor har otaliga gånger suttit på den. Allt härinne har *hon* handterat. Detta valnötsbord stod på samma plats i mina föräldrars hus . . Framför denna breda konsol såg jag som barn min mor så ofta ordna blommor just i samma kinesiska vaser, som nu stå der, och jag tycker mig ännu i spegeln se bilden af hennes sköna, ädla ansigte. O, Edith, älskade maka, märker du ej hennes anda här öfverallt! Med Guds hjelp skall den heller aldrig öfvergifva oss."

Edith förmådde ej tala, men hon nickade åt sin man, och så förtröstansfullt var hennes småleende, så trofast hennes blick, att han kände den lätta farhåga, som nalkats hans hjerta, med ens bortblåst.

"Jag har intet eget kabinett åt dig," sade han, genast återkommen i sin förra glada sinnesstämning, "först och främst derföre, att jag icke hade råd att anordna ett sådant, och för det andra, emedan jag tyckte det var så bra att du icke hade någon tillgång att rymma ifrån mig. Se här vårt gemensamma arbetsrum . . ."

Han öppnade en dörr från förmaket, och nu fann Edith hvad hon trodde ännu inpackadt qvarstå i prostens bod (men hvilket på öfverenskommelse mellan Helmer och prosten genast afgått), nämligen sitt piano, sitt bokskåp, sin hvilstol och sitt sybord samt derjemte

Helmers arbetsbord och hans fiol på pianot.. och på ena väggen ett porträtt, för hvilket Edith genast glömde allt annat. Det var hennes egen Ernst, aftagen vid den tid han ännu var student.

I ett sådant hem (till hvilket man får lägga den täckaste säugkammare, det enda rum Ernst sjelf uteslutande möblerat: smak, skönhet och den ömmaste omsorg röjdes ock i minsta detalj) syntes hvem som helst kunna hjelpa sig. Också var Ediths tacksamhet obegränsad, och hon var säker att genom sin arbetsamhet, sin huslighet, sitt ordningssinne göra detta hem till ett paradis för sin make, liksom han redan gjort det för henne....

Vi förbigå hemkomstdagen, som tillbragtes med idel runder ända till ladugården och stallet.

Det var särdeles i mjölkkammaren Edith fann sig trakterad, och med en sakkännedom, som på det hela väl var temligen ytlig, men dock tillräcklig att förvåna Ernst, något som ännu mer sporrade Ediths minne, resonerade hon med dejan, förklarande sin belåtenhet med det skick, hvaruti hon fann allt, men förständigade att hon hädanefter sjelf skulle taga denna befattning om hand.

Då talet sedan föll på den inre ekonomien, beklagade Ernst att landtbrukets storlek gjorde att folkets bord för närvarande var ganska

talrikt besatt, men tröstade med att den stundande vintern skulle minska personalen.

"Åh, hushållet är icke större, än att jag ganska väl öfvertager det!" svarade Edith, helt stolt af sin framgång i mjölkkammaren och fullkomligt glömmande att hon ännu icke öfvertagit *något*, utom bestyret vid "rättesans" spis, medan denna värda matmoder sjelf stod bredvid, tillreds med råd och dåd, slefvar och vispar . . . . .

Följande morgon, den första, på hvilken Edith skulle inträda i sitt husmoderliga kalls utöfning, hade hon stigit upp straxt efter Ernst, som trodde sig lemna henne sofvande.

Men för att slippa blifva öfvertalad att ligga längre (någonting fullkomligt omöjligt, då hon hade så *mycket* att uträtta), hade hon låtsat icke märka huru hennes make med dröjande och förgudande blickar betraktade henne, innan han smög sig bort. Och ännu mindre, ehuru hennes hjerta klappade högt af förtjusning, låtsade hon märka att han, sedan han länge tvekat i synbar fruktan att väcka henne, ändå till slut icke kunde motstå frestelsen, utan tryckte en lätt kyss på hennes kind.

Men knappt var han genom förstugan, innan Edith flög upp. Och sedan hon ringt på Barbro, som hjelpte henne att rifva igenom en koffert med ännu ouppackade kläder, fick hon slutligen reda på allt hvad hon ansåg sig behöfva i sitt *nya stånd*.

Och innan halftimman förflutit, stod hon der högst belåten med sig sjelf.

Först och främst stack hon sina små fötter i ett par grofva, allvarsamma skinnkängor (ty hon glömde ej den lilla skon och rättesans *grynmat*), dernäst kom ordningen till en simpel brunrandig bomullsklädning, öfver hvilken en grårosig kattunsduk, en af de sex Edith i hemlighet skaffat sig från marknaden, mycket ärbart påfästades med de i kors hoplagda snibbarne under förklädet. Och detta förkläde, af svart bombasin, vidt och bredt som nämdemansmors (Edith hade just tagit modell deraf), var försedt med så många fickor af olika dimensioner, att det klart syntes att detta märkvärdiga plagg var ärnadt till en kopia af farbror Jannes västar. Sista åtgärden vid denna toalett bestod i anläggandet af ett slags hufvudbonad, äfven af rättesans fabrik och den Edith, som hade en påtaglig svaghet att imitera rättesan, funnit mycket ändamålsenlig för en allvarlig husmor. Den bestod i en sorts bahytt, äfven "kråka" kallad, af grått lärft, hvilken med ett stort, skuggrikt brätte kunde slås upp eller fällas ned, allt efter som temperaturen kräfde.

Det bästa af alltsammans var dock det obeskrifliga allvar och den oförlikneliga värdighet, hvarmed Edith både började och slutade sitt arbete.

"Barbro," sade hon med en mycket hög-

tidlig min, i det hon fattade nyckelknippan, "jag går nu till mjölkkammaren för att skumma kaffegrädde.. Låt se, mitt barn, att du raskt städar upp härinne! Sedan dukar du fram kaffet i arbetsrummet, men icke behöfver du skynda dig så mycket att du på något sätt hafsar, ty jag går äfven åt handkammaren och köket."

Men just som Edith kommit ut i salen, mötte hon sin man, som redan var tillbaka från logen, och öfvertygad att han skulle beundra och sentera hennes huslighet, väntade hon sig att få höra honom utbrista i loford, men kan man väl tro på en sådan otur: Ernst utbrast i stället i ett skratt, så högt, så hjertligt, så otvunget, att Edith förundrad såg på honom och sedan på sig sjelf.

Nu var saken, att Edith *icke* egde detta slags skönhet, som romanhjeltinnor i allmänhet hafva uteslutande privilegium på, det nämligen, som tager sig oförlikneligt väl ut äfven i "en säck"; ej heller egde hon denna lika beprisade smak, som vet att göra den simplaste drägt till någonting, om ej elegant, åtminstone täckt.

Nej, allt detta saknade *vår* hjeltinna. Hennes skönhet var tvärtom af det slag, som alldeles till förbländning slår i ögonen, då man ser den inom den ram, som tillhör den, nämligen en utsökt toalett, vare sig att denna afser den lysande ståten för salongen eller den retande enkelhet, som sparas för det möjligast

minsta antal ögon. Men i brunrandigt vestgötatyg, med nedfästad halsduk, skinnkängor, förkläde efter nämdemansmors modell och med rättesans förträffliga kråka på hufvudet gick skönheten i det närmaste icke blott förlorad, utan den antog en så löjlig karakter, att man omöjligt kunde se Edith så utstyrd utan att tänka på ett maskerad-puts.

Något sådant föresväfvade visst också Ernst, då han ännu med leendet på läpparna frågade: "Men hvad i himlens namn är detta för upptåg?"

"Upptåg?" yttrade Edith, helt förnärmad öfver att ej vara bättre uppfattad.. "Skall jag icke gå till mina göromål, Ernst!"

"Min älskade Edith," svarade han och kunde med möda afhålla sig att åter brista i skratt vid detta allvarsamma svar, hvilket upplyste honom om allt, "icke behöfver du väl för ett besök i mjölkkammaren kläda ut dig så här! Är detta kanske en af de kostymer, som du nämt för mig att du skaffat dig för ditt nya kall?"

"Ja, det är det... finner du den ej passande?"

"Och du vill behaga din man?"

"Jag hoppades det i främsta rummet!"

"Nåväl, vill du gå in på en öfverenskommelse? Du behåller denna utstyrsel, om du kan stå i fem minuter framför spegeln utan att sjelf skratta.. kan du ej det, tillfaller den mig; och ställer jag icke till en autodafé på

den, så ger jag åtminstone bort den åt den första af torparhustrurna, som kommer upp."

Efter dessa ord drog Ernst glädtigt sin hustru med sig in i förmaket.

Tre fulla minuter stod Edith så orörligt allvarsam framför spegeln, att Ernst började frukta det han alla dagar skulle nödgas se rättesans på Dagby bekanta hufvudbonad gå igen på Lärkholmen, men vid fjerde minuten drog Edith på munnen, och innan den femte gått till ända, måste äfven hon skratta, och det af allt hjerta, ty nu såg hon ändtligen att hon icke blott visat en fullkomligt bristande smak, utan att hon äfven gått till en sådan ytterlighet, att hon verkligen blef löjlig.

Hastigt kastade hon den stora kråkan på golfvet, hvarvid det rika, ännu ej sammanfattade håret i hela sin prakt och ovanliga längd nedföll, och så, på en gång åter skön, ty denna svallande rikedom skylde nästan hela hennes gestalt, flög hon i sin mans öppna armar.

"Alltid går det på tok med hvad jag företager!" utbrast hon, öfvergående från skratt till half-gråt. "Tänk, älskade Ernst, att jag sytt mig en hel mängd sådana här klädningar och lemnat nästan hela min fordna garderob qvar på Dagby."

"Hvad säger du ... Ah, hvilket hår, så skönt, så silkeslent.. jag har aldrig sett nå-

got jemförligt dermed... Hela din garderob qvar på Dagby.. du skämtar väl?"

"Nej, visst icke, min vän! Jag tänkte, jag föreställde mig.. jag visste ju icke huru en arrendatorska egentligen skulle kläda sig! Jag försäkrar dig, att jag trodde mig göra mycket väl och att alltsammans skulle behaga dig."

"Ack, du goda, kära hjerta, du lilla älskade toka, så likt dig! Men kunde du då icke förstå att, ehuru vår ställning var enkel och inskränkt, den dock icke var sådan, att vi behöfde anlita ytterlighetens gränser. Och föll det dig alls icke in att din man, som blifvit van att förtjusas af din utsökta elegans, vid detta så bjerta afbrott lätt kunde råka på den idén, att du ensam med honom icke tyckte det löna mödan att vara skön."

"Nu gör du mig ledsen, Ernst, ehuru, förstås, att du bara skämtar: du vet nog att hela min tillvaro är en tanke på att behaga dig.. och då jag nu ser huru du, fastän du kommer från logen, är väl och behagligt klädd i den der morgonrocken, som, ehuru icke af fint kläde, ändå är så smakfull, då begriper jag rätt hur löjlig du måste ha funnit mig. Men vänta," tillade hon med ett återvändande leende, "jag är ändå icke så alldeles utan resurser. Vi få väl se!"

"Åtminstone", återtog Helmer, "är jag viss att du har den der förtrollande drägten, som du bar den olycksaligt lycksaliga natten?"

”*Den* tordes jag visst icke taga med mig. Jag trodde att du hatade den?”

”Hata den, nej, jag glömmer aldrig den lilla röda öppna sidenroben på den hvita musslinsklädningen . . det var denna förföriska drägt som gjorde mig yr i hufvudet: hade icke den varit, skulle jag aldrig sprungit öfver gallret, och så hade icke heller din intrig lyckats och vi nu varit förenade.”

”Seså, prata icke bort min tid längre!” sade Edith, i det hon åter tog upp sin bahytt, under hvilken det sköna håret hastigt hoprulladt undangömdes. ”I trots af allt ditt gyckel får den sitta för den här gången, men jag skall skynda mig det bästa jag kan för att hinna bli litet bättre, tills vi träffas vid kaffebordet.”

Och vid kaffet var Edith syperb i en af det nya ståndets tilltänkta statklädningar, elegant och modernt sydd. Men om aftonen, då Ernst, som efter maten hade några punkter att införa i sina böcker, kom in i sängkammaren, hvem stod väl då framför spegeln, om ej hans älskarinna från verandan!

Edith var för klok att hafva glömt den drägten.

15.

Tre månader.

Ingen, som ej rätt fattat Ediths oroliga karakter, kan göra sig någon föreställning om den öfverdrifna flit, med hvilken hon skötte sitt *hushåll.*

Hon älskade mjölkkammaren, emedan hon fått en verklig vurm för att skumma grädde och laga till filmjölk åt Ernst. Hon älskade visthuset, der hon fick göra de luftigaste språng mellan bingar, tunnor, skinkor och brödhögar, dem hon lät flytta flera gånger om dagen, ty hon hade hört att en *verksam* husmoder jemt såge efter sina förråder. Hon älskade köket, emedan hon knappt visste något nöje jemförligt med det att baka pösmunkar, om icke det att få göra någon rättelse efter hvad hon var *van* att bruka, m. m. Och vid allt detta var det hennes orubbliga öfvertygelse, att hon på ändamålsenligaste sätt uppfyllde sitt kall.

"Du tröttar ut dig, min Edith!" sade Ernst ofta. "Det blir snart gammalt, och då förekomma dig dessa göromål triviala."

"Så du talar, Ernst! Hvilken värdig hustru och husmor finner väl någonsin dessa pligter triviala?"

"Åtminstone mindre roliga. Lyd mitt råd och öfverge icke ditt piano, din lektyr, dina broderier.. Du behöfver det ju icke."

"Älskade Ernst, ni männer förstå icke detta! Tycker du annars att *jag* icke har annat att göra än spela, läsa och brodera? Det der är bra om aftnarna, då vi äro tillsammans. Men se, Ernst, mitt hushåll, mitt kök, mitt folk, mina småkräk.. med ett ord.. hela denna inre verld, som fordrar min tillsyn, den måste gå framför nöjena."

Ernst log, men under leendet dolde sig en fruktan. Han skulle känt sig vida lugnare, om Edith rönt någon motvilja för detta slags huslighet och först småningom vant sig vid den.

Dessutom märkte Ernst, hvad han likväl icke hade hjerta och mod att säga sin unga hustru, att pigorna vid hennes order, som stundom voro rätt roliga, drogo på munnen och, sedan hon vändt ryggen till, med uttrycksfull mimik sågo på hvarandra.

Edith gick nästan ständigt med kokboken i fickan. Hon ville icke låta förstå huru djupt okunnig hon var, ty olyckligtvis passade här lika litet den matordning, hvaraf hon uppsnappat några korn från hushållerskan på Dagby, som rättesans lungmos och bönor. Och ehuruväl sjelfva maten kunde lagas efter kokboken, den Edith allt emellanåt måste springa in i handkammarens enslighet att rådfråga, så var det dock en hel del saker som borde föregå sjelfva tillredningen, hvarom hon sväfvade i ett beständigt mörker.

Så till exempel kunde hon säga till kök-

san klockan 9 förmiddagen (mattimman var klockan 2): "I dag, Stina, skall du koka kabiljo med äggsås .. jag vill sjelf visa dig huru du bör laga såsen."

"Men, kära frun, det är ju ingen kabiljo vattenlagd!"

"Vattenlagd .. det måtte väl snart vara gjordt ... Dessutom kan du koka honom i så mycket mer vatten."

En annan gång hette det på söndagen, då matmodern steg sednare upp och icke kom ut förrän långt fram på förmiddagen:

"I dag, Stina, skola vi ha en gås stekt. Låt mig se att du gör din sak väl .. jag kommer ut och ser på."

"Men, herre gud, frun hur ju inte sagt till om någon gås .. den skall väl både slagtas och plockas, vet jag, och mycket mer, vet jag!"

"Bevars, hvad är det för lappri ... Barbro, tag du och hjelp till .. klockan är icke stort öfver 11."

Men nu drog Barbro unga frun sakta i klädningen och sade så innerligt klokt: "Kanske vore det likaså godt att spara gåsen till en annan gång och ta lamsteken i dag. Jag tror inte den tål vid längre .. och patron tycker om lamstek."

"Ja, då ta vi den .. men se till, Stina, att du en annan gång alltid har någon gås plockad: man bör aldrig vara oberedd, kära du!" ..

"Tycker du icke, min älskade," sade Hel-

mer en dag, under det han förfärligt stretade med vingen i en hönsfrikassé, hvilken Edith sjelf lagat, "tycker du ej att det vore roligt att smaka på några af de rätter, som nyttjades i mina föräldrars hus? Jag är säker att Barbro väl minnes de förträffliga biffstekar och de delikata fläskkotletter, som vi på Torsholm brukade nästan hvar vecka. Och om du afstår Barbro som sömmerska, tror jag att du skall finna dig nöjd med hennes kokkonst: hon är en liten snäll hushållerska."

"Jag vill sjelf steka dessa biffer åt dig, min Ernst! Barbro skall blott meddela mig din mors metod. Så roligt det blir, och så lyckligt att vi just nu ha en kalf!"

"Men det är ju oxkött som nyttjas till biff.. icke så, Barbro?"

"Jo, patron, det är dagsens sanning," förklarade Barbro, som passade upp vid bordet, "och om frun bara ville lita på mig, så nog skulle här bli mat, som dug.. som blefve lik salig patronessans."

"Kära Barbro, visst litar jag på dig! Men du är så flink i dina händer att, när jag ändå i alla fall måste ha öfveruppsigten sjelf, jag så gerna kan låta dig sitta stilla."

Det blef dervid.

Edith lagade biffstek efter Barbros föreskrift, men måste i sällskap med sin man hjertligt skratta, då hvarken hon eller han på något möjligt sätt kunde få sönder den. Stackars

Edith hade väl skurit till bifferna efter sin svärmors metod, men hon hade glömt två omständigheter, den ena att de skulle bultas, den andra att de ej finge hårdstekas .. detta sista syntes henne likväl så mycket nödvändigare som, efter hennes egen logik, segheten, hvilken röjdes, då hon stack i dem med gaffeln, borde ge med sig ju längre de bryntes .. också bryntes de, tills de blefvo lika svarta som hårda.

"Jag är ledsen att ha bortskämt din middag, älskade Ernst, men du vet sjelf om det skett af brist på god vilja."

"Oroa dig ej deröfver, min ljufva engel, men låt Barbro få laga kotletterna i morgon!"

"Då tröstar jag mig aldrig .. kom ihåg att jag också måste ha *min* vilja .. du mins ju traktaten, Ernst: hälften af spiran hvar."...

För att afleda Ediths hushållsmani, föreslog Ernst några besök i grannskapet. Grannarne hade dertill redan gjort flera inviter.

Men vid minsta ord om att lemna sitt hus och sina talrika göromål blef Edith utom sig. Dessutom: hvilket nöje kunde grannarne skänka dem, hvilka hemma hade alla resurser för den högsta möjliga tänkbara lycka.

Men då man kom fram i november och det blef dugtigt kallt, började Edith finna mjölkkammaren, visthuset och köket något mindre angenäma. Hon medgaf att Ernst hade rätt i det att hon fick röda händer, hon fann

sjelf att hon ömkylde sina fötter och att hon rent af, emot sin vilja, tvingades att göra en smula afseende på sin helsa.

"Kära Barbro, tag nycklarne för i dag!" hette det först. Sedan hette det:

"Den här veckan lemnar jag dig hushållet, Barbro.. sköt det som du vet jag sjelf brukar!" Och då veckan var slut, hette det ytterligare: "Hör, Barbro, jag har varit så nöjd med ditt förhållande och ditt ordningssinne, att jag vill gifva dig en passande uppmuntran: du får behålla hushållet ända till jul, då farbror kommer."

"Nå, gudskelof," sade Ernst glädtigt, "att den febern litet saktades! Om du ser öfver ditt hushåll ett par gånger om dagen, så är det nog, då du har Barbro att lita på."

Men att lemna soffan för att ett par tre gånger hvarje dag flyga omkring i kök, bodar eller källare, blef snart föga intressant.

"Jag skall säga dig, käre Ernst, att det der springet endast ser ut som om jag vore mycket misstrogen. Jag går, då det behöfs."

Och, besynnerligt nog behöfdes det allt mer och mer sällan, ehuru göromålen ökades såsom vanligt mot julen.

Ernst (nygift, kär, beständigt allt mera förtjust i sin sköna, ömma maka och dessutom oändligt rädd om hennes små händer och fötter) nändes icke med ett ord vidröra den hastiga öfvergången. Men Edith fick tyvärr snart

en annan feber, som gjorde honom verkliga bekymmer.

Ifrån att med allt slags koketteri söka fängsla honom inne hos sig, hvilket var alltför lätt, blef hon på en gång förändrad. Han fick icke se henne på hela dagen annat än flyktiga stunder, då hon hade *så* brådt att hon knappt gaf sig tid, att besvara hvarken hans ord eller hans smekningar. Och stundom måste äfven halfva natten släppas till för Ediths trägna arbete, hvilket hon förehade i gästkammaren, som var bestämd för farbror.

"Älskade," sade Ernst en dag, "jag blir rent af förtviflad, om du längre fortfar att öfverge mig på det här sättet. Om det är några julklappar, du har för dig, så sitt ändå i vårt arbetsrum! Jag skall icke se ditåt, der du sitter, utan beskedligt hålla ögonen på mina böcker, men jag vet att du är hos mig, att jag kan få tala med dig och efter föregången varning, förstås, springa upp och stjäla mig en kyss."

"Det är", svarade hon skämtande, "just för att icke ge dig tillfälle till detta slags stöld, hvari du redan eger alltför mycken skicklighet, som jag låser in mig. Det kunde lätteligen råka att hända dig samma sak, hvarför du alltid varnar mig, nämligen att du ledsnade.. jag måste derför se till att jag emellanåt skaffar mig nyhetens behag."

"Det är ett behag som du ej behöfver ha

minsta bryderi för, elaka... Men nu blir du hos mig hela aftonen?"

"Nej, visst icke, det vore omöjligt. Men allvarsamt, min Ernst, tro icke att det är några julklappar som uppehålla mig! Under hela det år jag var ute med mamma... Ah," tillade hon hastigt och for med handen öfver ögonen för att skjuta bort den frambrytande tåren, "det är två bref jag nu skrifvit, men *intet* svar.. jag får ej heller något."

"Icke ännu.. tiden måste först verka... Huru bittert för mig att se dig fälla dessa tårar! De äro dock så naturliga."

"Men se nu gråter jag icke mer... Gudskelof att mamma har Olga att dubbelt älska, sedan hennes hjerta kallnat för mig. Jag — o, månne det är mycket brottsligt — sörjer icke så mycket jag borde.. lycksaligheten att vara *din* tillåter ingen bitter tanke att på annat än kortare besök nalkas min själ."

"Är det då för att göra bot för denna oskyldiga brottslighet som du innesluter dig, då det ej är för julklapparne?"

"Nej, det var just det jag nyss ville säga att under det året jag reste med mamma och äfven sedan hemma, förfärdigade jag så många broderier i förråd, att jag har lager för flera jular."

"Men hvad i guds namn gör du då?"

"Någonting *nyttigt*, Ernst! Och jag har den stoltheten att tro det du skall bli nöjd."

"Emellertid lider jag här i ensamheten... Är du säker på att det är rätt det, min Edith?"

"Åh, jag är ju icke långt borta."

"Men du är så sysselsatt, att du icke ens tänker på mig."

"Hvad.. icke tänka på dig, huru skulle det gå till? Du är ju min enda och beständiga tanke."

"Äfven då du arbetar?"

"Då först och sist!".....

Ernst leddes verkligen under denna sin hustrus nya feberattack i den grad, att han kände sig ega behof af att då och då resa bort.

Ett par gånger, när han befann sig i karlsällskaper — såväl hos lagmannens som assessorns, de förnämsta och angenämaste husen i grannskapet och till hvilka han fåfängt sökt öfvertala Edith att följa sig — hände att han ej höflighetsvis kunde undgå att deltaga i spelpartiet. Han vann ena gången, men förlorade dubbelt den andra och kom hem missnöjd med sig sjelf och äfven litet missnöjd med Edith. Men hennes tankar och sinnen voro så uteslutande upptagna med det hon hade för händer, att hon, som likväl så ömt älskade sin Ernst, icke ens varseblef det lätta molnet på hans panna.

Och detta moln kom än en gång, och det allvarligare, tillbaka, ty under en ny dag hos lagmannen E:stjernas hade han till dennes måg, assessor Werner, tappat en, om icke just

betydlig summa, dock tillräcklig att förarga honom, och det så mycket mer som han icke kunde befria sig från den tanken, att orsaken hvarför han sökt nöje utom hus, var den att han förgäfves bedt om sin hustrus sällskap hemma.

Dertill kom nu, att huset helt och hållet sköttes af Barbro och de öfriga pigorna. Man fick icke ens *störa* frun, hvars oerhörda verksamhet tilltog med hvarje försvinnande dag.

Förut var det hennes förtjusning, hennes stolthet, att hålla det täcka arbetsrummet, deras vanliga uppehållsort, icke som ett dockskåp — ty hon hade alltför mycken smak att tycka om denna ängsliga ordning, hvilken med sin systematiska sirlighet lägger sig öfver oss lik en tryckning — utan som ett litet jordiskt paradis af behag och trefnad. Nu, då Barbro hade brådt ute (som hon jemnt hade), stodo blommorna ibland ovattnade med slokiga blad, och dammet fick stundom ha sitt fulla sjelfsvåld såväl på Helmers skrifbord som de öfriga möblerna, och helt nedstämd till sinnes, motsåg han möjligheten af att se hela paradiset gå upp i dam.

Så *flög* tiden för hustrun och *skred* för mannen fram till jul.

16.

Farbror Jannes ankomst. Ediths stora hemlighet.

En vecka före julaftonen kom Edith en dag med högpurprade kinder och glänsande blickar in till sin man, förkunnande honom att hon slutat sitt arbete.

Och så förtrollande, så mild och öm var hon, så rask på nytt att skapa trefnad i hemmet, så benägen att dela alla de många hushållsgöromålen, att allt hvad moln hette fullkomligt drog bort från Ernsts panna såväl som från hans själ.

Under oupphörliga anordningar, som nästan alla hade afseende på julen och farbror, men hvilka icke hindrade Edith att tjugu gånger om dagen titta in till Ernst, flög veckan bort som en sekund. Och med julaftonen, jul-ljusen och risgröten kommo också farbror, Primus och herr Murre.

Och nu stod glädjen i himmels sky.

”Nå, min du, gubben är lite frusen.. kläm icke ihjäl honom! Men lycklig ser du ut, ja, pris vare Gud, du ser ut som en *riktigt* lycklig hustru!”

”Åh, farbror, att vara *riktigt* lycklig, vill just icke säga så mycket: jag är allra minst den

lyckligaste hustru, som under detta århundrade gått på jorden!"

"Nå, du kan då taga till! Hvad säger nu bror.. artar hon sig?"

"Jag säger, käraste farbror, att hon just är en liten trollslända, som ena dagen brukar sina sirénkonster, för att göra sin man halftokig, och den andra sätter hans tålamod på så hårda prof, att det är nära att brista. Ja, ja, min fru, se icke på mig.. jag ärnar icke låta muta mig att lägga ned min klagan."

"Vasserratre, så jag skall sitta till doms! I hvad fall pröfvar du din mans tålamod?"

"I intet annat, farbror, än att jag haft min *egen* vilja!" svarade Edith, i det hon lekfullt trädde sin arm i gubbens och drog honom med sig fram.

"*Vilja*.. bevars, min du, jag blir lite rädd, då jag erinrar mig huru du alltid varit hemma i konsten att nyttja den. Nå, på hvad sätt använde du den nu."

"På ett myckelt enkelt, farbror! Jag drog in all öfverflödig kurtistid och sysselsatte mig, ensam för mig sjelf, med något, såsom jag tror, verkligen gagnande."

"Aha, var det ej värre än så. Då förklarar jag dig ha lidit orättvis anklagelse, Ernst likväl förbehållet att efter närmare pröfning få förnya eller återtaga sin beskyllning. Och sedan jag nu pröfvat och dömt, som jag hoppas, till er ömsesidiga tillfredsställelse, barn, så är jag fär-

dig att sätta mig i högsätet och hålla julro.. Pris ske Herran för hans nåd... jag känner att här blir mig godt att vara."

"Du ser om det lönade mödan att klaga på mig!" hviskade Edith med en skälmsk blick på sin man, hvarefter hon gick att presidera vid det i förmaket uppdukade tébordet.

På tét kom ordentligt och allvarsamt tal om Dagby, den stora debatten med svägerskan, Olgas mindre lyckliga sidor och dansmästaren kusin Abbes alltför mäktiga framgång, ty nu var han förlofvad med unga fröken.

"Men, sanna min spådom," sade farbror, "svägerskan skaffar sig der en måg, som nog en vacker dag sätter på sig en annan min än nu, då han är allra underdånigaste tjenare och kryper och krusar och krumbugtar sig så att jag, då jag såg honom, riktigt kände mig frestad att.. ja, att verkligen förakta honom."

Detta var ett hårdt ord af farbror Jannes mun, det värsta han kunde säga om någon, ty han kastade icke löst ut sina omdömen. Att erkänna det han föraktade ett af Gud skapadt väsende, var således en ordentlig opinionsyttring, som har var mycket ledsen öfver, men som då stod fast.

Härefter berättade farbror i detalj sina samtal med svägerskan, försäkrande att han talat ord och inga visor. "Men," tillade han, (och gubben rodnade ännu vid minnet af denna den skarpaste strid, han haft med någon men-

niska), ”hon är hård som granit och som jernet i hennes smedjor, men trösta dig ändå, min du, ty med Guds makt kommer likväl den dag, då hon längtar efter dig och vill ha dig tillbaka.”

”Och då skall jag flyga till hennes fötter, farbror, ty ehuru jag nu (detta är full sanning) ogerna lemnade mitt lilla soliga hem för det stora, ståtliga Dagby, så är jag ändå villig att göra henne det offret, när hon önskar det.”

”Åh, hon lär ej sätta dig på prof, min lilla hjeltinna!” menade Ernst.

”Det vore i alla fall för tidigt!” afgjorde farbror. ”Edith har icke frestat på några pröfningar eller bekymmer ännu. *Här* synes, min själ, ingen nöd gå på henne, och det är först sedan hon fått erfarenhet som man kan dömma om hon har kraft och mod att bära det öde hon skapat sig.”

”Det har jag, farbror! Om pröfningar och bekymmer än haglade öfver mig, blir jag lika modig, ty mitt mod ligger i min kärlek.”

”Godt, min du... Nu ska vi tala om annat. Jag hade nyss bref från grefve Herman.. se här!” Farbror dykade ned i sina västfickor och fiskade upp ett bref ur den ena, ett par glasögon ur den andra. ”Jag hade skrifvit om ditt giftermål, barn, och till en del nämt ställningar och förhållanden. Det var, syntes mig, en pligt mot honom... Och så svarar han:”

(Af detta grefve Hermans bref skola vi blott anföra hvad som hade afseende på svaret angående farbrors nyhet.)

"En stor förändring har föregått med mitt väsende. Jag njuter nu af ett lugn, som med helande kraft verkar på mig. Detta lugn är undransvärdt. Det är icke dödt, men dock nästan smärtlöst. Döm sjelf!

När min blick först föll på dessa trenne ord: 'Edith är gift', sköt jag hastigt undan brefvet. Jag blef rädd. Jag föreställde mig att furierna skulle återkomma och ånyo börja sarga mitt hjerta. Men efter att någon stund blott ha känt blodet i en starkare svallning än det på länge varit, återfick jag det välde, jag nu beständigt eger öfver mina lättrörda känslor. Och jag kunde slutligen upprepa dessa ord väl tio gånger efter hvarandra, utan att jag dervid erfor någon öfverdrifven plåga.

För *mig* var hon i alla fall evigt förlorad. Det var en idé om obetingad sällhet jag i henne förlorade, och det var *den* jag en tid djupt och smärfullt sörjde. Förlusten af henne såsom en skön och herrlig qvinna har jag vid fullt förnuft aldrig vågat begråta, ty min passion var en dröm, som kunde hafva ledt till förfärliga olyckor .. godt att det stannade *der* det gjorde.

Jag vågade åter upptaga brefvet. Och då jag såg *hvem* hon valt, kände jag detta ljufva vemod, som nästan är lycka. Ja, Sauls vän-

lige tröstare borde få ega Sauls goda engel... Jag bedröfvades blott öfver att hon icke fick vara lycklig i *alla* afseenden. Detta förstår jag ej rätt, men hoppas och tror att en mor icke *kan* beröfva sig sitt barn, utom för en kort pröfningstid .. och den skall bli af högre nytta för Ediths ädla själ, än om hon med detsamma bekommit alla lyckans håfvor..."

("Begripes," inföll farbror i form af parentes, "att jag icke blottade hela sanningen för svägerskans egen skull").

En varmt uttalad helsning till Edith och hennes make afslöt brefvet. Och ljuf och välgörande var äfven det unga parets sinnesstämning, då de kunde tänka på den ädle frånvarande vännen fullkomligt utan oro, utan fruktan att deras lycka kostade honom smärta.

De begrepo alltför väl att, om han också icke egde *hela* detta lugn, hvaraf han berömde sig, hans bemödanden att *visa* det bäst talade för det sköna hoppet, att hans ande återfått ett högre välde öfver hans sinnen, än den kanske någonsin egt....

Längre fram på aftonen följdes farbror och de nygifta åt ut i tjenstfolkets stora stuga, der julbordet florerade och jul-lekarne stodo högt i sky, till det närmaste i första rummet anförda af Primus, som redan var i fara att på nytt förlora sitt hjerta.

Den täcka Barbro hade gjort ett grufligt häftigt intryck på dvärgens känslor, och han

var just i farten att förklara henne det han aldrig sett hvarken in- eller utrikes sol skina öfver så grann qvinna, då han nödgades genomgå det hårda profvet att offra sitt nöje för sin belefvenhet, den vackra tjenarinnan för matmodern (ty Edith ville ock rå' litet om Primus), och han kunde endast finna tröst i den stolta tillfredsställelsen, att *alla slags* fruntimmer hade ett godt öga till honom.

Lyckligtvis för den lille egenkäre kurtisören kom det hastigt öfver unga frun en oro, en feber, som angick julklapparna och den derefter bestämda stora syrprisen, den snart afslöjade hemligheten, som uppehållit henne i sex runda veckor.

Med bevingade steg flög hon åter till förmaket.

"Nå, farbror," sade Ernst, under det de stadigt och lugnt vandrade efter, "kunna vi icke ändå erkänna, att hon har mera af engeln än qvinnan... att så finna sig?"

"Tre månader, och det i sjelfva smekvåren till, det vill ingenting säga, min bror! Men, på samvete, har du icke märkt tecken af hennes gamla ombytlighet?"

Ernst kunde ej alldeles dölja detta, men mildrade genast farbrors oro genom att väcka hans nyfikenhet på det hon förehaft.....

Slutligen, då gröten och julklapparna blifvit undanröjda och Edith återkommit från sin förtjusning och förvåning öfver *huru* Ernst

kunnat skaffa alla de små, sköna och behagliga saker, hvarmed han öfverraskat och glädt henne, saker, för henne af tusenfaldigt högre värde än de magnifika sidentyger och broscher och schalar, som fordom regnade öfver henne.. sedan allt detta var förbi, kom Edith, efter en kort frånvaro, tillbaka med någonting, som hon försigtigt höll under näsduken.

"Jag ber eder båda," sade hon, "dig isynnerhet, Ernst (ty farbror är ännu mera mild och fördragsam än du) att ni icke ler åt mig!"

Hon sade detta med ett så mildt och ödmjukt uttryck, att bägge, fattade af samma rörelse, räckte henne händerna.

Edith nickade åt dem och lade derefter på bordet det hon medfört.

Det var en pappersrulle... ingenting mindre än ett litet manuskript.

Farbror Janne upptog det först och läste högt titeln:

"*Handbok för unga hustrur.*"

"Icke ett ord får ni lof att säga," utbrast hon hastigt.. "jag ber eder, *tig* tills jag hunnit förklara mig!"

Hennes blick, fuktad af framskymtande tårar, sväfvade från den ene till den andre.

"Jag var en ofullkomlig dotter, men jag har föresatt mig att bli en så mycket fullkomligare hustru. Och när jag midt under njutningen af min egen lycka råkade tänka

på huru många qvinnor, hvilka — lika ofullkomliga som jag var — kastat sig i äktenskapet, utan tanke på hvad det fordrar och huru stort och heligt det fält är, som öppnar sig för makan och husmodern, då tycktes mig orätt att *jag* skulle njuta en så omätlig sällhet utan att genom hänvisningar, tillämpningar och reflexioner göra den fruktbärande för andra. Var detta orätt?"

"Nej, min du!" var farbror Janne den förste att svara. "Gud må veta, att jag af hjertat tänker att det var en vacker och dig fullkomligt värdig idé. Men, barn, ännu har du ju så litet upplefvat, pröfvat och verkat i ditt kall. Framdeles, då ..."

Det är också endast *första* afdelningen."

"Jag förstår," sade gubben mysande, "detta handlar om hustrur och husmödrar. Sedan komma vi till kapitlet om ... nå nå, rodna icke min dotter ... allt i sin tid. Emellertid skall jag med stor glädje läsa ditt manuskript, der jag vet att jag hittar många goda tankar, och år efter år — ty vi skola icke brådska med att ge ut det, innan du gjort *många* rön — skola vi skrifva till i marginalen huru de slagit ihop med de föregående. Det var en förträfflig idé, särdeles för dig sjelf."

Ernst yttrade ingenting, men hans själsvarma blick, mötande den så djupt älskade qvinnans, tolkade fullkomligt att han förstod och rördes af den känsla, som lifvat henne.

Men *lika* väl förstod ock Edith, att Ernst icke i denna blick sagt *allt* hvad han ämnade. Så öm den än var, oroade den henne....

Ensamma i den lilla förtroliga sängkammaren, frågade hon sakta: ”Det är något, Ernst.. hvad kan det vara?”

Då tog Ernst sin unga hustru på sitt knä och sade med allvarsam, men outsägligt mild röst: ”Det är något som kommer att beröfva dig en illusion, men som jag dock tror att du skall hafva mod att höra och behjerta.”

”Tala, Ernst!”

”Medan du så plötsligt slöt dig inne, för att under en och en half månad sysselsätta dig med ett arbete, hvilket borde lära unga hustrur huru de *rätt* skulle uppfatta sina pligter som maka och husmoder, stod ditt eget hus utan all annan tillsyn än dina tjenarinnors, och din make, sedan han fåfängt anropat dig att återkomma till honom och unna honom ditt sällskap, tvangs genom den otrefnad, som rådde i det lilla templet, der din ande eljest uppenbarades, att söka sin tillflykt utomhus. Spel, så vanligt i karlsällskap, anlitades, och tvänne gånger förlorade jag icke obetydligt. Jag kom hem illa tillfreds med mig sjelf och icke heller rätt nöjd med dig, men *du* var så upptagen med att *skrifva* om en hustrus pligter, att du icke hade tid att *se* eller att *fråga* efter mitt bekymmer.”

”O, Ernst, och du hade ändå så mycket

kärlek och tålamod! Detta var en skarp, men välförtjent lexa. I morgon kastar jag mitt manuskript i kakelugnen."

"Nej, älskade Edith, tillägg endast detta nya rön, som din erfarenhet vunnit!"

17.

Huru vår hjeltinna emotstår den första pröfningen.

Oaktadt det unga herrskapet på Lärkholmen ej gjort några visiter, föranledde dock den personliga bekantskapen med *herrn* och det rykte, som föregått *frun*, att de nygifta fingo en ordentlig uppsjö af julbjudningar.

Det blef nu visserligen icke fråga om den rika och lysande societet, hvilken plägade fylla salongerna på Dagby, ehuru, förstås, orten skulle ha ansett det som en ganska näsvis insinuation, om någon låtit förstå att icke äfven *den* hade sin notabla verld. Den hade det visst: lagmannens, n:r 1, assessorns, n:r 2, derefter åtskilliga adliga landtjunkare efter gammalt trefligt svenskt mönster samt diverse andra så kallade förmögnare possessionater . . prostens förstås af sig sjelf.

"Ack, kära Ernst, hvad skola *vi* hos alla

dessa menniskor, som åtminstone icke *jag* känner?" sade Edith, och en viss liten böjning i rösten erinrade om f. d. fröken Sternfelt, den förnäma arftagerskan.

"Vi skola roa oss, min älskade!" sade Ernst okonstladt, utan att låtsa förstå Ediths mening.

"Kunna vi ha något roligt i denna krets?"

"För min del hoppas jag det bestämdt, och jag tror att du också skall få det, ty du träffar en dam vid din egen ålder, liflig och älskvärd, som du utan tvifvel skall tycka om."

"Det är väl assessor Werners fru, lagman E:stjernas dotter? Du har nämt henne förut."

"Just hon, och hade du blott lyssnat till mina böner att göra dem ett besök, så hade bekantskapen nu varit i full gång."

"Åh, nog hinner man med bekantskaperna."

"Men ser du, min Edith, då dessa personer, som sitta vid *egna* sätesgårdar, bjuda arrendatorns, så tycker jag att det vore ovänligt att neka, och af hvad skäl skulle vi det?"

En flyktig rodnad brann på Ediths kind. "Det är nog att du vill det, Ernst, för att jag är beredd att resa hvart som helst... Hvad menar farbror?"

"Jag menar, min du, att du bör vara artig och tacksam mot dessa hederliga menniskor, som för din mans skull bjuda dig, fast du försmått att göra dem något besök."....

På den första af dessa bjudningar, som egde rum hos en ekonomie-direktör Borells —

ett så kalladt ”tätt” hus, der mycket folk svettades och knuffades under nöjet af en supé värdig våra fäders epikurism och med *kerausen* till desert — hade fru Helmer den lilla triumfen att bli krusad upp i öfversta soffhörnet bredvid lagmanskan E:stjerna, lemnande hela raden med adliga fruar efter sig.

I Småland, särdeles i dessa trakter, är godt om adel, en gammal hederlig, aktningsvärd klass af dels tjenande, dels pensionerade majorer, kaptener och löjtnanter med martialiska gestalter, men en flärdlöshet så treflig och behaglig, att den ej gerna kan glömmas af dem, som sett den för några och trettio år sedan.

Men Ediths glädje öfver den visade uppmärksamheten försvann som sol bakom sky, då, just som hon sträfvat fram de stora vecken af sin vidlyftiga svarta sidenklädning, en liten trubbig och treflig qvinnofigur kom ilande tvärs öfver golfvet rakt emot henne och, under andlös brådska, krusande och nigande, frågade om hon hade den lyckan att vara igenkänd af fru ”Helber”.

”Åh, hvad ser jag!” sade Edith ur stånd att hindra sig från att rodna. ”Har lilla mamsell Berntson lemnat sin plats på Ramsvik?”

”Nej, jag har visst icke lebnat den, lilla nådiga fru Helber! Det är så, att bror Bikael är förlofvad i den här trakten och att Klara ändtligen ville se bej, efter vi skulle bli svägerskor. Nå, det blir något rart, då jag kob-

ber heb, att säga det jag råkat fru Helber! Ack," tillade den vänliga själen, troende sig visa allt annat än brist på takt... "hvad, det här ändå skall förefalla sbått och knappt för fru Helber, sob varit van vid så stora och förnäba sällskaper!"

Nu måste dock den beskedliga mamsell Lovisa, med eller utan takt, af Ediths min begripa att hon sagt något, som icke smakade den unga frun, och öfvertygad att hon ej kunde göra bättre än ombyta samtalsämne, upptog hon genast ett annat:

"Goda fru Helber har väl redan hört obtalas den briljanta balen, sob gafs på Dagby den afton fröken Olga förlofvades bed baron Abbe? Hvad der då var gudobligt grant, och hvad fröken Olga var präktig i sin hvita boaréklädning! Hon hade på sig ett halsband, sob skulle kosta tusen riksdaler och sob hofrättsrådinnan skänkt henne på borgonen. För ryttbästarens skull (han har alltid varit så snäll) blef jag också bjuden. Och då jag näbde att jag nu fått lof att resa åt den här orten (han hade riktigt lagt sig ut hos friherrinnan), bad han att, ifall jag träffade herrskapet på någon liten tillställning i grannskapet, jag skulle frabföra hans ödbjuka kobplibang till fru Helber. Jag är säker, sa' han, att fru Helber för dronning-spiran äfven i sin nya obgifning."

Nära qväfd af dessa dumma förtroenden, som för hennes ögon upprullade kontrasten

mellan den höga, luftiga, festligt skimrande statvåningen på Dagby med dess lika lysande befolkning, hvilken hastigt rörde sig efter tonerna af en präktig regementsmusik, och dessa små, trånga, låga, med talgljus upplysta rum, der man knappt kunde komma förbi hvarandra och der man skulle dansa efter två de anspråkslösaste musikanters anspråkslösa instrumenter .. nära qväfd, säga vi, af dessa förtroenden, dessa minnen, som med oväntad styrka trängde sig på henne, ville Edith tvärt stiga upp, då lagmanskan, med en finhet som gaf den förödmjukade unga frun en verklig lindring, hastigt frågade "om det icke skulle roa fru Helmer att göra ett besök i *mormors* rum?"

"Ack jo, det vill jag visst!" svarade Edith, och genast fattande lagmanskans erbjudna arm, befann hon sig snart på andra sidan förstugan, der i en enkel, men treflig kammare värdens gamla mormor helt siratligt i uppstruket hår och hvit mössa satt i sin länstol och väntade visiter af de främmande.

Den angenäma fryntligheten i den gamla fruns utseende och sätt att uttrycka sig, jemte den osökta älskvärdheten hos lagmanskan, som beklagade att hennes dotter Jenny ännu icke anländt, kanske framför allt lagmanskans litet förnäma värdighet, med hvilken Edith, så att säga, kände en viss frändskap, verkade lugnande på hennes sinnen, och så väl befann hon sig härute, att hon alldeles glömde bort

sällskapsrummen, tills ett bud från hennes man efterfrågade om något illamående höll henne borta.

Nu kom Edith i en icke så liten villrådighet.

Ännu brunno hennes kinder i blodröd färg. Farbror Janne hade af grannlagenhet ingenting nämt om detta nya bevis på hennes mors förakt, att med jubel och lysande fester fira sin yngsta dotters förlofning, nästan på samma tid hon jagade den äldsta från sitt hus. Men då Edith sökte granska sina känslor, kunde hon ej inför sig sjelf neka, att det var något mera än denna underrättelse som så häftigt upprört henne: det hade ju äfven varit jemförelsen mellan förr och nu.

Borde hon anförtro detta åt sin man, eller borde hon för första gången hålla en tanke hemlig för honom? Hon hade icke hunnit afgöra detta, utan endast jemt och nätt, efter afskedet från mormor och lagmanskan, som på gummans anhållan ännu dröjde qvar, trädt ut i den smala gången, då Helmer sjelf helt orolig kom emot henne.

"Älskade Edith, du har varit borta öfver en hel timma, och du är ännu blossande röd! Hur är det, du syns icke vara sjuk . . kan någonting här hafva misshagat dig?"

"Åh nej, men jag sade ju att det skulle bli odrägligt, fast du icke ville höra det."

"Edith!"

"Låt oss gå in, min vän!"

"Önskar du att vi resa hem?"

"Hvad tänker du på — resa, just nu då balen skall öppnas! Kan jag då icke hoppas blifva uppbjuden af dessa eleganter, hvilka förmodligen just nu söka upp handskarna.. nej, detta för mig så fullkomligt nya nöje kan jag visst icke fara ifrån."

Helmer var så förvånad, att han icke ville säga ett enda ord. Han begrep genast att något inträffat, men den plats, der de befunno sig, var icke passande för förklaringar. Och derföre förde han ock genast sin hustru in i salen, der han lemnade henne vid dörren till förmaket.

"Han brydde sig icke ens om att efterfråga orsaken till mitt förändrade lynne!" sade Edith under inflytelsen af en ny retlighet. "Om det varit *jag* som hos honom anat väldet af en hemlig sinnesrörelse, hade jag icke släppt honom så der."

Dansen hade redan begynt.. En af de förnämsta kavaljererna kom genast att buga sig för fru Helmer. Hon antog uppbjudningen, men dansade med en så ytterst förnäm likgiltighet att herrskaperna sins-emellan hviskade, att den unga damen helt visst inbillade sig att hon ännu befann sig på sin mors stolta egendom, der hon var så nedlåtande att dansa med bruksfolket.

Efter fransäsens slut trängde sig flere her-

rar fram till den sköna qvinnan, som måste utöfva sin makt, hvar helst hon kom. Uppbjudningar gjordes och emottogos, men så fort platsen blef ledig, stod Helmer vid sin hustrus sida... Utan att låtsa det ringaste om hvad som passerat, sade han lifligt: "Glöm blott icke valsen, som vi kommit öfverens om!"

Edith spratt till.. Helmers röst gaf tillkänna att han väl visste det hon ej skulle kunna glömma denna vals, och likväl var just nu händelsen att hon i sitt upprörda tillstånd alldeles förgätit den gjorda öfverenskommelsen.

"Förlåt mig, Ernst," sade hon rodnande, "jag hade glömt detta! Jag lofvade första valsen nu på stund åt den långe löjtnanten derborta."

"Då får väl jag uppsöka någon lång fröken!" svarade Helmer småleende.

Men leendet fans blott på läpparne.. kunde Edith redan *glömma* en vals, lofvad åt honom!

"Dyre Ernst, blir du ledsen på mig?"

"Så du frågar! Har det ej alla dagar varit sed, att de äkta männen fått vika för..."

"Intet sådant skämt!" afbröt Edith. "Du ser ju".. hon lutade sig fram emot hans kind.. "att om icke alla dessa menniskor skulle gapa på mig, ville jag genast kasta mig till ditt bröst och bedja dig förlåta min narraktighet."

I detsamma Edith hviskade dessa ord till sin man, lät han sin blick speja ut åt salen, för att vara säker på att ingen märkt hans

hustrus rörelse. Men plötsligt gick ett djupt stygn genom Helmers hjerta. Han blef varse mamsell Berntson och fattade genast hvad som verkat på Edith.

Till någon längre reflexion kom han dock ej, ty nu syntes den rörliga Lovisa, som äfven märkt honom, tränga sig fram; men hon uppnådde ej målet, förrän Edith återfått full sans genom några ord, dem Helmer tillhviskade henne i en ton, som hon icke förut hört honom begagna.

Denna ton var bruten, sorgsen och ändå nästan sträng. Orden voro dessa:

"Edith, mins att du är min hustru!"

"Herr Helber . . nå, så roligt och angenäbt! Jag kan så bycket helsa från våra trakter. Fru Helber har väl redan berättat ob den stora balen på fröken Olgas förlofningsdag?"

"Ja, min hustru sade mig nyss, att hon hört det den varit utmärkt lysande . . . Mamsell Berntson är förmodligen på besök hos någon af grannarna häromkring?"

Lyckligtvis kom dansen straxt i gång, och den långe löjtnanten for som en blixt af med den unga frun.

Helmer var visst icke disponerad att dansa, men inbillande sig att till och med den enfaldiga mamsell Lovisa kunde märka hans inre skakning, om han ej bortblandade den, hastade han att bjuda upp den första han träffade, och denna första var ett ungt fruntimmer, som

just på stund med sin man anländt efter alla andra.

Om ej Edith funnits på stället, skulle den vackra fru Werner utan all fråga varit balens första prydnad liksom hon länge varit ortens, icke blott derför att hon var den vackraste, utan emedan hon egde god uppfostren, själsbildning, glädtighet och ett intagande väsende.

Helmer hade flera gånger förut sett och talat med henne i hennes föräldrars hus, äfven en gång i hennes eget, och han blef glad att händelsen skaffade honom en så förmånlig vinst, just då han icke önskade bättre än att visa det han ej erfor någon besvärande känsla.

Assessorskan mötte på halfva vägen hans bemödande till ett lifligt samspråk, ty *hon* var alltid färdig att under uppehållen i en dans fylla luckorna med dessa konversations-fragmenter, som på samma gång kunna vara så roliga och så hjertans obetydliga.

Edith, som med sin kavaljer ett par gånger råkade stanna nära sin man och hans dam, kunde icke begripa hvarifrån denna stjerna nedfallit, men deremot begrep hon att hennes egen Ernst, var *mycket* road och att han sjelf *ville* intressera, *han*, hvilken till och med som ungkarl icke särdeles lagt sig ut för damerna.....

Farbror Janne, som blifvit fastkedjad vid brädspelet, visste ej det ringaste om det som tilldrog sig i danssalen, och ingenting fick han heller veta, ty man talade föga på hemvägen.

Edith var objelpligt sömnig, utan att vara det, farbror ville deremot icke låtsa om sin sömnsjuka, men smånickade likväl, hvarvid Helmer fick allt kortare svar... Ändtligen var man hemma.

Men nu, då förstugan låg mellan gubben och de nygifta, när sängkammardörren slöt sig efter den nigande Barbro, visste Edith icke hur det kom sig att hon blef rädd för Ernsts tystnad, och ännu mindre visste hon hvarför fru Werner, för hvilken hon blifvit presenterad, skulle i inbillningen förfölja henne med sin bländande hvita hy, sina glänsande svarta ögon och sin luftiga florsklädning, af hvilken hon ännu tyckte sig höra fraset under Ernst hand.

Flera minuter hade förflutit, sedan de unga makarne inträdde i sin helgedom, båda sysslande med någonting onödigt.

Då sade slutligen Edith, i det hon långsamt höjde blicken emot sin man: ”Hvarför tager du mig icke i dina armar, Ernst, såsom du brukar, då vi inkommit i denna lilla kära fristad? Har jag sårat dig?”

”En fråga härom förutsätter att du ej vet det, men om du åter icke vet det, hvarför gissar du då så?”

”Emedan jag fruktade, att jag, emot min vilja, vid den oförmodade underrättelsen eller nyheten eller...”

Hon rodnade och måste afbryta.

”När jag mötte dig i förstugan, när jag

så orolig kom att efterfråga din helsa, hvad hindrade dig då att vara uppriktig? Säg mig det!"

"Men då får du ej se så allvarsamt på mig ... det uthärdar jag icke."

"Jag kan ej nu se annorlunda ut: jag bör icke skrymta för dig. Följ du samma exempel!"

"Nåväl, efter du fordrar det, Ernst, skall icke heller jag skrymta. Nej, jag vill till och med vara uppriktigare än jag kanske gör rätt i."

"Låt höra!"

"Under allt det der pratet, som den våpiga varelsen trugade på mig, kände jag något mycket barnsligt. Jag kom att tänka på..."

"På hvad?"

"... och jemföra..."

"Jaså, du jemförde?"

"... Dagbys fester och, o, Ernst, denna, som jag sjelf i afton bivistade."

Helmer teg ett ögonblick.

"Du finner väl att det var en barnslighet?"

"En barnslighet, som satte ditt blod i så häftig svallning, att du nödgades vara ute nära en timma.. hvilka utläggningar kunna ej häraf göras af dem, som äro klokare än mamsell Berntson! Och när du slutligen återkom, hade väl blodets förrädiska svallning då hunnit lägga sig? Mot mig, din make, var du förstämd, hånfull, gycklande.. du glömde till och med den dans, du lofvat mig."

"Allt detta var illa, men..."

"Allt detta vore ingenting, om det blifvit föranledt af den naturliga smärta, du måste erfara vid den ringa grannlagenhet, din mor visat, då hon, straxt efter det hon försköt dig, med så offentlig ståt firade sin andra dotters förbindelse. Men såsom en följd af de *jemförelser*, du anställde mellan förr och nu, vill det säga *mycket*."

"Dyre Ernst, det vill icke säga någonting annat än en flyktig rörelse, som du bör förlåta.. Ack, jag är ju icke mer än menniska!"

"Det är sant.. Och låt oss nu lemna detta.. låt oss tänka på hvilan!"

"Men du är icke lycklig, det ser jag. Du var ändå så artig, så glad, när du i valsen talade med fru Werner!"

"För främmande visar man sig som glädtigast, då man har behof af att dölja sina rörelser. Om mamsell Berntson vid återkomsten till Ramsvik berättar att fru Helmer syntes mindre lycklig, än man borde sluta till efter de uppoffringar, hon gjort, så bör hon kunna tillägga att hennes man syntes så mycket lyckligare, hvilket åtminstone bevisar att han förstår att vara tacksam."

"Ja, du handlar alltid med *klokhet*, du! Känslorna få blott andra rummet."

"Låt oss ej tala mera i detta ämne, Edith, ty denna samma klokhet, som du tadlar, tillhviskar mig att det är bäst." . . . . .

Men för första gången efter deras äkten-

skap sväfvade ej fridens genius kring de unga makarnas bädd.

Ernst låtsade somna snart. Edith låg länge vaken, tänkte och pröfvade. Slutligen somnade hon likväl på Ernsts arm som vanligt, men så snart han förnam att hennes sinnen voro fängslade under den makt, som icke ville nalkas honom, drog han sakta sin arm undan hennes hufvud, reste sig upp och betraktade noga hennes ansigte, på hvilket månen kastade sitt klara, snöhvita sken.

Ediths långa, gulbruna lockar, dem hon i afton glömt att ordna, böljade fram öfver den fina nattdrägten, och den lilla spetsmössan, som blifvit något skjuten tillbaka, lemnade hennes kind fri. Den var blek, med ett uttryck af smärta, och ännu darrade en och annan suck öfver de purpurglödande läpparna, ehuru den lätta tryckningen af ett par små perlhvita tänder tycktes bevisa att hon bemödat sig att qväfva dessa suckar.

"Gud, min gud," sade Ernst, och den djupaste ångest målade sig på hans ansigte, "om hon skulle ångra, om hon kanske ännu en gång hemfaller under högmodets och lättsinnets välde, om dessa flärdfulla förledare börja med att håna hennes hjertas ädlaste känslor . . då skall detta hjerta också snart affalla från den idol, det valt . . . Nej, nej, blotta tanken härpå dödar mig!"

"Ernst, älskade Ernst," hviskade Edith i

sömnen, ”jag ser dig ej.. hvar är du.. ah!” Hennes andliga öra tycktes ha uppfångat hans bild, ty hennes läppar drogo sig nu till ett ljuft småleende.

”Ack,” tänkte Ernst och kunde knappt afhålla sig från att väcka henne, ”det var som hon sade: blott ett barnsligt och flyktigt intryck. Men ändå.. ändå...”

18.

Ett besök. En liten gnista.

Följande morgonen var det Edith som först vaknade.

Hon hörde på sin makes oregelbundna och häftiga andedrag, att han troligen plågades af någon svår dröm.

Och nu drog det mörka minnet från gårdagsaftonen hastigt förbi hennes egen själ: den ena bilden efter den andra framställde sig, tills hon häftigt sammanknäppte sina händer och med ett talande uttryck af förskräckelse utbrast, så högt att hon genast väckte Helmer, ehuru han ej öppnade ögonen:

”O, hvad var allt detta, hvad kom åt mig? Ernst, Ernst, skynda dig att vakna! Se på mig så som du brukar göra... De kunna

gerna, ja, så gerna ha sina baler och sin lyx.. mig fattas ingenting, nej, ingenting alls, så länge jag har dig!"

Och Edith blef tillfreds med det hon läste i Ernsts ögon.

Hvad önskade han väl bättre än att blifva öfvertygad . . . . .

Farbror fick ingenting veta.

Denna morgon låg, om möjligt, en ännu varmare och skönare kolorit än vanligt öfver de båda makarnes förhållande till hvarandra. Och med en otvungenhet, som Edith aldrig skulle lyckats att blott *efterapa*, berättade hon sjelf för farbror att hon under gårdagsaftonen varit i sällskap med husmamsellen hos baron G:s på Ramsvik, hvilken omtalat den lysande festen vid Olgas förlofning.

Vid denna notis rodnade gubben öfver att han icke omnämt denna sak, som han likväl afvetat. Också kom han sig ej straxt före att svara mer än det enda ordet: "Jaså!"

Edith log skälmaktigt.

"Nå nå, min du, jag visste icke hur pass du var att lita på. Men det säger jag dig, barn, att då jag ser det du icke håller de der lapprissakerna för mer än de äro, så känner jag mig just stolt öfver att få tillstå det du öfverträffar min väntan! Och det tackar du din man för. Han är min själ också mera värd, än det du för hans skull uppoffrat."

"Månne *jag* icke vet det, farbror! Men

farbror vet ej huru i allt oändligt klok och öm han är."

"Bra, min dotter, jag tror dig! Och efter du sjelf visar en så stor klokhet, så vill jag nu pröfva dig i ett annat, långt vigtigare fall."

"Pröfva mig, farbror!"

"Jag vet icke huru ryktet kommit ut (jag fruktar att ryttmästaren dragit försorg derom), nog af: man säger att svägerskan lärer umgås med den planen, att utesluta sin äldsta dotter från *allt* arf efter hennes död. Dock, förstås, sades icke ett ord derom till mig. Svägerskan undviker med sin slipade takt detta ämne, och jag tror ej att hon haft någon tanke derpå."

Huru detta rykte vid ett annat tillfälle kunnat verka på Edith är ovisst, men för närvarande hade hennes känslor tagit en så högspänd flygt, att ingenting kunde nedstämma dem, hvilket ock hördes af hennes svar:

"Må mamma göra med sin egendom allt hvad hon finner för godt.. jag afundas icke Olga!"

"Jag tror icke", svarade Helmer lugnt, "att hon kan det. Lagen nämner väl att, om dottern gifter sig emot faders och moders samtycke, föräldrarna ega rätt att göra henne arflös.. men Edith hade sin mors samtycke."

"Ja, på visst sätt, bror! Det var likväl (vi kunna medgifva det) ett rätt krångligt samtycke."

Helmer trodde väl att hofrättsrådinnan kunde

göra hvad hon behagade i denna sak, men han ville ej att Edith, hvars styrka *han* bäst kände, skulle få något nytt bekymmer."

"Nå nå," tillade farbror, som förstod Helmers blick, "det är god tid ännu att tala om det der. Svägerskan har gudskelof helsa och krafter för att lefva hela tjugu eller trettio år till . . ."

En täcksläde, som i detsamma körde fram till dörren, afbröt detta kinkiga samtal, hvilket ej mera förnyades.

Helmer skyndade ut att uppfylla en värds pligter, och Edith, som gått till fönstret, såg honom snart hjelpa ned ett fruntimmer.

"Ah," utbrast hon, och en rodnad färgade hastigt hennes kind, "det är ju den der unga damen som Ernst valsade med i går!"

"Hvarför rodnar du, barn, då du säger det? Och hvarför låter din ton litet harmsen?"

"Låter den harmsen? Det skulle visst illa anstå mig att icke tycka om ett umgänge, som Ernst ifrat för. Farbror vet ju: den intagande fru Werner, den älskvärda fru Werner, som Ernst önskat mig till sällskap och som han i går presenterade för mig, ehuru vi ej stort kommo att talas vid, emedan vi båda dansade."

"Min du, min du, akta dig för den första vådliga rörelsen och kom ihåg att så *liten* den är, kan den växa! Jag sade nyss, så din man hörde det, att du i honom vunnit mera än du uppoffrat. Nu, då han *icke* hör det, sä-

ger jag att han är för *dig* mera värd än hela arfvet. Haf derföre aldrig några narraktiga inbillningar, sårande för honom! Var rädd att förlora minsta gnista af hans kärlek, men sätt hans aktning framför *allt!*"

"Min gud, så farbror kan göra en småsak vigtig... Men nu ha vi vårt främmande här."

Edith gick mot dörren och välkomnade, om just icke hjertligt, så åtminstone ganska artigt den unga frun, som i sin svarta sidenpels, sin lilla svarta hatt med en vaggande plym, och sin friska färg på de fint rundade kinderna syntes ännu vackrare än föregående aftonen.

"Min bästa fru Helmer," sade hon med mycken ledighet, "jag är icke rätt säker om den der välkomsthelsningen innebär något mer än en blott och bar höflighetsform... Men lika mycket", tillade hon, och hennes stora svarta ögon fästade sig med en hälften trotsig, hälften skälmsk blick på Edith, "jag har föresatt mig att undergräfva alla formligheter och att göra mig välkommen, om icke just i dag, så längre fram, då vi bli närmare bekanta."

Edith öfverraskades, icke alldeles behagligt, af att höra sig så *familiert* tilltalas. Detta var ju ett språk som bättre anstått *henne*, ett språk, det hon sjelf många gånger begagnat mot personer, dem hon ville uppmuntra.

Afvigt stämd från början, förbisåg hon den hjertlighet, som låg gömd i fru Werners skalk-

aktighet. Hon fann sig förnärmad, men lät naturligtvis icke märka detta, utan täflade snarare med sin gäst i artighet och förhoppning om ett behagligt umgänge.

Nu kom turen till farbror.

Och liksom assessorskan haft en själens dubbelkikare till sin tjenst, såg hon genast hvad denne man gick för.

Hans klädsel väckte hennes nöje, hans godlynta, jovialiska ansigte hennes förtjusning, hans enkla, trohjertade väsende hennes varmaste sympati, och innan en halftimma förflutit, hade hon så pratat sig in i gubbens ynnest, att Edith förklarade att här säkerligen snart komme svartsjuka i fråga.

"Åh, våra farbröder dela vi emellan oss," svarade den unga frun muntert, "det befordrar vänskapen. Men blir det fråga om våra *män*, trösta oss då för vänskapen ... Patron Helmer," tillade hon och vände sig hastigt åt Ernst, "jag nödgas tillstå att min man under hela hemvägen i går afton på ett ganska kännbart sätt sårade mina känslor."

"Åh, verkligen," inföll Helmer, "han skulle ej haft försyn derför?"

"Icke den ringaste! Han talade en hel timma om ingenting annat än fru Helmers gudomliga ögon och hennes charmanta små händer och fötter . . det var blott en otur vid allt det der: min stackars Moje hade icke haft

mod att göra sig bemärkt eller att ens låta presentera sig för den han i tysthet beundrade."

"Emellertid," svarade Ernst i samma glada ton, "hoppas jag att han icke är värre betagen, än att han vågar komma och beundra min hustru i hennes eget hem?"

"Vi få hoppas att det icke är värre, patron Helmer! Emellertid skall jag noga sondera saken, innan jag för honom hit. Men nu får jag först tid att se mig omkring.. ett utsökt syperbt fortepiano.. och en fiol... Nå, bästa fru Helmer, allt detta ordnar sig förträffligt.. vi skola ha små musikaliska soaréer."

"Verkligen?" sade Edith. "Vi få då alla slags nöjen."

"Lita på det! Vi äro icke så bortkomna heller här. Den tiden min egen hederlige Moje ännu icke alldeles begrafvit sig i luntorna, det vill säga den tid han var min fars första biträde, brukade han i månskenet eller sommarnatten ge mig de mest intagande serenader, ty han har en rätt vacker tenor, som ej tager sig illa ut till vår svenska mandolin, gitarren. En liten flöjtkonsert då och då tog också min tacksamhet ofta i anspråk, och ehuru min käre Moje på sednare tider låtit både rösten och strängarna rosta — man har gjort någon erfarenhet, fru Helmer, då man varit gift i tre år — så tviflar jag dock icke det ringaste, att han ej nu skall göra allt i verlden för att bli behaglig på nytt... Men ni

vet ej ännu, mitt herrskap, att jag kommit hit för ett vigtigt ärendes skull.”

”Låt höra!” sade Edith.

”Jag är stadd på resa till Åtorp för att besöka mina föräldrar. Min man kommer efter, och jag umgås med ingen mindre komplott än att föra er dit med mig allesammans, ty ehuru vi ju träffas der om söndag, skulle detta besök på förhand bli en stor glädje för pappa och mamma.”

”Jag hade just till i morgon”, sade Helmer, ”ärnat föreslå min hustru denna visit, som vi längesedan bort aflägga hos lagmannens, derest icke vår smekmånad råkat bli utdragen till tre, hvilket naturligtvis är laga förfall. I dag måste jag, tyvärr, bort i en affärsresa. Men du, min Edith, kan icke gerna finna något bättre tillfälle.”

”Jag tillstår, Ernst, att förslaget är frestande, men hur kan jag lemna farbror och hur få honom med? Han är alltid så svår att öfvertala.”

”Vi öfvertala honom icke alls,” inföll fru Werner, ”vi *böra* honom i släden.”

Och efter några små invändningar å farbrors sida blef saken lyckligen uppgjord.

Från denna dag var umgänget med lagmans och assessorns på stadig fot.

Då Ernst ännu sednare på aftonen än Edith återkom hem, fann han henne lutad öfver en stor trälåda, med hvars innehåll hon och Barbro voro lika ifrigt upptagna.

"Ack, söta Ernst," ropade den unga frun, ilande emot sin make, "jag har haft en så treflig dag jag någonsin kunnat ha skild från dig! Det är ett fint och ståtligt hus, lagmannens.. Men vet du hvem som under tiden varit här?" tillade hon, i det hon gaf Barbro en vink att aflägsna sig. "Ingen mindre än mamsell Berntson, och hon har medfört allt detta."

"Aha, din qvarlemnade garderob?"

"Just så: man har velat göra sig fullkomligt af med allt hvad som tillhörde den förskjutna dottern."

"Hvarför denna tydning, älskade! Det är helt enkelt att din mor velat skicka dig hvad som tillhörde dig."

"Du förklarar allt till det goda, min Ernst! I hvilket fall som helst är jag ganska belåten att få något mera att briljera med än min eviga svarta sidenklädning."

"Jag är säker," sade Ernst, "att min Edith alltid skall veta att i sin toalett inlägga det förnämsta behaget, nämligen detta *lagom*, som hvar och en sjelf bäst känner... Men hör på, min älskade, jag har haft en idé!"

"Du säger det der med en min, som retar min nyfikenhet. Låt höra!"

"Det angår ingenting mindre än att i vår tur gifva en bal åt våra grannar."

"Hvad, min Ernst, ha vi råd dertill? I den händelsen vill jag visst obeskrifligt gerna att den beskedliga Lovisa finge något annat att berätta än det, som utan tvifvel påräknats."

"Var säker att, då jag föreslår detta, vi också utan olägenhet kunna göra det! Vid dessa så anspråkslösa fester nöjer man sig till det mesta med de landtliga produkterna. Och om du vill hafva besväret, med biträde af mig, så är saken afgjord, ty vi kunna ju gerna en gång begagna oss af grosshandlaren Mörnburgs artiga enträgenhet att anse deras våning som vår egen."

Hvilken frisk vind kom ej nu i Ediths sinne!

Och då, sedan herrskapet Helmer visat sig på alla ställen och mamsell Lovisa blifvit så öfvertygad en menniska kan bli, att fru Helmer var den sista person i verlden som förtjenade namn af lidande, afgjorde den glada festen på Lärkholmen (enkel, men synnerligt smakfull och öfver måttan rolig) det öfriga.

Den goda själen var fast beredd att påstå det paradiset blifvit flyttadt till Lärkholmen.

19.

Ett ögonkast åt Dagby.

Mamsell Lovisa Berntson, hittills föga sedd, ännu mindre eftersökt, fann sig vid hemkomsten från sin resa ha blifvit en vigtig person. Man ordentligen slets om nöjet att rå om henne, att få *afpressa* henne hvarenda nyhet, hon kunde medföra från den ort, der hon med egna ögon sett den fordom så lysande fröken Sternfelt lefva som hustru till en tarflig arrendator.

"Nå, kära mamsell Lovisa, huru var det då egentligen, uppriktigt taladt oss emellan, huru taga de sig ut, stackars menniskor? En roman i verkligheten är föga lik den, man läser om i böcker."

"Goda mamsell Lovisa, ett ord i förtroende! Jag är visst icke nyfiken af mig i allmänhet, men herr Helmer hade något så intrycksfullt med sig, att jag både vill skratta och gråta, när jag tänker mig den lilla småländska idyllen. Och Edith.. fick icke mamsell Berntson tårarna i ögonen, då mamsell Berntson såg henne i sin nya bedröfliga ställning?"

Till alla dessa frågor hade mamsell Lovisa ungefär samma svar:

"De lefva sob englar, försäkrar jag, och

bo sob herrskap bör. Fru Helber var bunter och liflig, dansade på alla baler, och alla voro charberade af henne... Och deras egen bal var den allra charbantaste. Herr Helber var så god och dansade en fransäs bed bej, och fru Helber tog bej ner i deras egen söta våning och visade bej förbaket och arbetsrubbet och sängkabbarn, och det var allt lika charbant. Och så gaf hon bej den här äkta diabantnålen, för det jag haft besvär att föra till henne de saker hon glöbt."

"Åh," svarade ryttmästaren, då han emottog samma rapport, "det är icke allt guld som glimmar!"

"Res dit sjelf," sade mamsell Lovisa förnärmad, "så får herr baron väl se ob jag sagt ett ord, sob ej är sanning! Jag har aldrig tänkt att det kunde finnas två benniskor så kära i hvarandra sob de äro."

"Ja, för Lovisas ögon."

"Ryttbästaren är riktigt en Tobas, och efter ryttbästaren inte tror bej, så skall jag berätta att jag frågade ut lille Pribus, och han sa' att det icke en gång i hibbelriket stode till att leta opp två lyckligare kerubiber än patron Helber och hans fru..."

När baronen nu i sin ordning uppdukade de erhållna nyheterna för sin blifvande familj, gjorde han sig en otrolig möda att framställa dem så löjligt utstofferade som möjligt och med så många bitande sarkasmer, att Olga,

hvars hjerta blef allt mer och mer förgiftadt, höll på att kikna af skratt. Men mamsell Octavie, som ännu icke öfvervunnit sin hemliga, föraktade låga, kände en frossfeber skaka sina nerver, ty *hon* skådade sanningen tvärt igenom alla de slöjor, hvaruti ryttmästaren intrasslade den. Och den enda lindrande tanken i hennes bittra sinnesstämning var den, att ett fjerdedels år ej betydde så mycket. Det blef väl dagar efter det och ändringar och vändningar och . . .

Octavies tankebyggnad reste sig här plötsligt kring en person, som hvarken Ernst eller Edith kände, men som *hon* kände; och i sitt sinne började Octavie plöja och så . . på skörden var dock ej så snart att tänka.

Hofrättsrådinnan yttrade hvarken genom ord eller min att hon gaf akt på samtalet, (allt sedan Edith skildes hemifrån hade hon ej tre gånger nämt hennes namn), men denna likgiltighet var, för tillfället åtminstone, blott låtsad. Hon hörde ganska väl: liksom Octavie lät hon ej förvilla sig af ryttmästarens bitterhet, och om man fått kasta en blick i hennes inre, skulle man funnit att hon kände sig förolämpad af den tanken, att Edith *kunde* vara lycklig.

Men de, hvilka djupt deltogo och gladdes åt de pålitliga underrättelserna af ett ögonvittne, det var grefve T:s och Hortense . . . .

"Det säkra är emellertid," hviskade Olga

en dag, då samtalet sväfvade åt samma håll, sin *förälskade* fästman i örat, ”att det finnes personer, som torde vara *lika* lyckliga.. eller hvad tror du, mon ami?”

”Tjusande fé, din slaf har blott *ett* svar att gifva!”

”Och detta svar?” sade den bedårade Olga, i det hon utsträckte sin hand.

”Låt honom sucka det för vindarne, hvilka han ofta förtrott öfvermåttet af sina känslor! Du kunde bestraffa honom med en blick af onåd, om han förrådde höjden af sin svaghet.”

”Jag är icke så grym... Jag lyssnar.”

”Ah, du lyssnar.. hänryckande ord, som fylla mitt hjerta med himlaburna aningar!”

”Men svaret då.. svaret?”

”Det var ju det jag ville förtro dig. *Om* det finnes menniskor, hvilkas sällhet är jemförlig med *min*, så.. så beklagar jag dem!”

”Hvad.. du beklagar dem?”

”Jag egnar dem mitt djupaste deltagande.”

”Du talar ju bara tok!”

”Nej, sanning, ty det finnes en sällhet af den obeskrifliga beskaffenhet, att.. att.. den *nästan* dödar.”

”Hvad säger du, min sötaste Abbe!”

”Har du förstått mig?”

”Så der.. jag trodde ej att du älskade mig så högt.”

”Så högt.. men jag tillbeder dig ju som en gudomlighet... Och *du?*”

"Jag tycker att det är rätt agreabelt att bli tillbedd... Men hvad ser du då så ifrigt efter i fönstret, min vän?"

"Förtjuserska, jag ritar ditt namn på rutan!"

Mamsell Octavie, som i detsamma äfven såg åt fönstret, fick se hvad ryttmästaren i sjelfva verket roade sig med.

Det var just ingenting nytt: han qväfde en ofantlig gäspning.

20.

Gnistan har fattat eld. Allvarsamma följder.

Våren hade redan grönklädt ängar och skogar, göken och lärkan hade låtit höra sig i Lärkholmens lunder och nu lät äfven farbror Janne höra de fruktade orden:

"Seså, barn, det är tid för gubben till uppbrott! Och då jag nu lemnar er, har jag blott *en* önskan, den nämligen, att, då jag nästa jul återkommer, jag måtte finna er lika starka i kärleken och förtroendet till hvarandra som jag fann er, då jag kom hit..."

"...och som farbror finner oss nu, då farbror lemnar oss!" inföll Helmer.

"Ja ha.. ja visst... det begrips."

Helmer, som nyss på stund, trött och varm, kommit från gärdet och kastat sig i gungstolen, medan han flämtade ut, hade ännu icke rätt sett på farbror. Men då han, öfverraskad af dennes vägning på orden, gjorde det, varseblef han ett drag af bekymmer på gubbens panna, och när han från farbror kastade ögonen på sin hustru, märkte han att hon sökte dölja sitt ansigte.

Under de fyra sist förflutna månaderna tyckte sig Helmer ha haft allt mer skäl att prisa himlen för sin lott.

Med undantag af en och annan liten ojemnhet i lynnet, en och annan liten försummelse i de husmoderliga bestyren, hade Edith visat sig mera öm, mera hängifven än någonsin. Och det var således för hennes make omöjligt att begripa hvilken mening farbror velat lägga i sina ord. Ännu mindre förstod han den förlägenhet, som färgade Ediths kind med högröda blommor.

"Farbror säger de der orden med en egen ton.. skulle icke min Edith och jag vara lika starka i kärleken och förtroendet till hvarandra nu som vi voro i julas?"

"Barn, jag kan icke tiga!" återtog farbror med en blick på Edith, hvars ögon deremot syntes bönfalla om denna tystnad.

"Tala i guds namn, farbror!" utbrast Helmer. "Jag anar ingenting."

"Du anar ingenting, min son, emedan du

är för rättsinnig och har din hustru för varmt kär att kunna ana hvad som en tid bortåt föregått med henne.”

”Hvad ... *hvad* har då föregått?”

”Seså, min du .. det är jag, din gamle farbror, din bäste vän, näst din man, som säger dig att du måste vara öppenhjertig.”

”Edith, tala!” sade Helmer med en hos honom sällspord häftighet. ”Har du någon anklagelse att göra mig?”

”Jag ... vet icke ..” stammade Edith.

”Du vet icke?”.

”Bror får behandla henne som ett sjukt barn, ty sannerligen är hon ej det!”

”Åh nej, farbror, jag är icke ett barn: då hade jag väl ej så noga kunnat dölja det, som föregått inom mig, att Ernst ej märkt det ringaste.”

”Huru” (det gick en blekhet öfver Helmers kinder).. ”*du* har spelat en roll för mig?”

”Ja,” sade hon, förlorande den sjelfbeherskning, hon förut sökt drifva till det yttersta, ”jag tillstår att jag har skrymtat glädje, då tåren hängde i ögat: jag har besvarat dina mekaniska smekningar, för att icke låta dig märka att jag kände huru ljumma de blifvit .. Ja,” tillade hon, och en blixt sköt fram ur hennes ögon, ”jag har förmått allt detta, emedan jag ville visa dig att jag var värdig din aktning, fast du tagit din kärlek ifrån mig!”

Helmers häpnad var så stor, att den för

några sekunder ej tillät honom att yttra sig. Men han fattade sin hustrus hand med ungefär detta slags ömhet, som en god och vänlig, men derjemte allvarlig läkare egnar åt en patient, som, ehuru ofta nyckfull och litet sjelfsvåldig, dock blifvit alltför dyrbar för läkarens eget hjerta att kunna behandlas med annat än den mildaste skonsamhet.

"Min Edith, kom till dig sjelf!" sade han. "Du vet icke huru mycket du förolämpat mig, men då *du* lider, om också blott af en inbillning, vill jag ej tänka på *mig*. Jag förstår att det måtte vara mina med vårarbetet ökade göromål, hvilka för flera timmar i sänder skilja mig ifrån dig; som gifvit din fruktsamma fantasi denna nya näring?"

"Ah, vore det ej mera," återtog Edith, och färgen kom och flydde i ett beständigt spel på hennes ansigte.. "ehuru äfven *det*, om jag ej hade större smärtor att bekämpa, kunde vara smärta nog."

Nu förmådde Helmer, oaktadt sin djupa bedröfvelse, ej återhålla ett leende.

"Älskade Edith, tänk dig blott hvilka lidanden hvarje hustru då nödgas utstå! Mannens göromål äro ju oftast af den beskaffenhet, att de måste skötas utomhus. Och en skilsmässa på några timmar, då makarne på olika håll sysselsätta sig, är ju snarare uppfriskande än störande för kärleken."

"Ja," svarade Edith med en röst, som vitt-

nade om nästan okufliga känslor, "jag tror visst att några timmar, då makarne på olika håll sysselsätta sig, äro uppfriskande för kärleken!"

Helmer begrep ej den vilda bitterheten i denna anspelning. Men farbror begrep den så mycket bättre och högg tvärt af knuten, i det han utbrast:

"Vi må så godt komma till hufvudsaken: Edith håller på att mista förståndet af svartsjuka!"

"Af *svartsjuka*.. nej, *så* olyckligt måtte det väl ändå icke vara?"

Helmers röst darrade.

"Jo, *så* olyckligt är det verkligen... Från allra första stund du hos direktör Borells dansade med Jenny Werner (lilla vänliga Jenny, som icke förtjenat att bli så behandlad af Edith som hon ofta blifvit) har det här stackars barnet öfverlemnat sig åt den fixa idén att du.... åh, det är för rasande."

"Fortfar, farbror!" bad Helmer.

"Jag fick just i sjelfva början en aning om saken och varnade då Edith för vådan af sådana rörelser, men hon slog bort det med skämt och förstod sedan så väl dölja denna tilltagande sjukdom, att jag ej hade någon anledning att misstänka dess närvaro, tills jag för en månad sedan, en gång under din frånvaro, öfverraskade henne gråtande."

"Ah!"

Detta enda utrop förrådde en kufvad, men stark smärta.

"Vid det tillfället," återtog gubben, "hade vi en allvarsam förklaring med hvarandra, och sedan jag klart bevisat henne sin galna villfarelse, lofvade hon att bli förnuftig, så framt jag bevarade hennes hemlighet. Och jag må tillstå att jag fann hennes griller så rasande, att jag tänkte: om de gå bort utan förklaringar, torde det vara så bra det. Men från i går, då du, såsom höfligheten fordrade, förde hem Jenny i droskan, sedan hon gått hit, och hennes man ej hade tid att hämta henne, såg jag tillräckligt af Ediths förtviflan — jag kan gerna säga vansinne — för att besluta det vi *måste* ha en förklaring, innan jag reste." . . .

Flera minuter hade förflutit, sedan farbror Janne slutat tala, men ännu hördes icke ett ord från Helmers läppar.

Han gick fram och åter på golfvet, synbart kämpande med de mest plågsamma intryck.

Då höjde åter Edith sin stämma, i hvilken ännu lidelsen vibrerade:

"Ernst, förmår du neka att det ligger en grund för mina tvifvel.. hvad säger jag: *tvifvel*.. ack, att det ej vore annat! Men har jag ej mången gång, då du trott mig sofva, hört dig oroligt vända dig af och an, medan djupa suckar.. suckar af en dold smärta.. gått från dina läppar, och har du ej vid ett par tillfällen afstyrt min önskan att följa med dig

till Svärdsnäs.. Ah, du rodnar.. behöfs någon annan bekräftelse? Du kan ej ljuga!"

"Ja, Edith.. jag rodnar," svarade han långsamt med ett betydelsefullt eftertryck på det sista ordet.. "men märk: det är ej öfver mig sjelf, utan öfver *dig!*"

"Måtte du visa mig att du har rättighet dertill!"

"Jag rodnar öfver att *du* så kunnat befläcka vårt heliga, sköna förhållande! Din make, som egnat dig en ren och trofast kärlek, som i dig tillber den *enda* qvinna, som någonsin satt hans hjerta i låga och som hoppades att han var värdig din aktning, honom misstänker du, på inga grunder, för ett brott, hvilket, om det funnes, skulle drabba honom med vanära och förakt. Men ej nog med misstankar: du hycklar känslor af ömhet, då helt andra känslor fylla ditt hjerta.. Hvaraf kommer sig att du ej lyder dem, att du ej, då du anser mig så ovärdig, med afsky stöter mig tillbaka från din famn?"

"Har jag ej alltid hoppats att återföra dig, har jag ej oupphörligt sagt till mig sjelf: Du bedrar dig, det *är*, det *måste* vara omöjligt! Och då jag trott mig ega mod att visa dig köld..."

Hon dolde hastigt ansigtet i sina händer, medan en glödande rodnad betäckte hennes kinder och panna.

Derefter återtog hon med ansträngning:

”Jag nödgas erkänna att min svaghet är så stor, att i sjelfva de grymma ögonblick, då jag fruktat att ditt hjerta öfvergifvit mig, jag erfarit ett dubbelt behof att ännu fastare sluta dig intill mig, på det du ej skulle kunna fly! Likväl, om jag en sekund misstänkt dig” (hennes andedrägt flämtade häftigt), ”för *otro*, hade det varit annorlunda... Men nej, jag vet icke hvad jag säger .. det är nog, öfver nog, med känslans otro.. och ännu i denna stund är jag ej befriad från dessa afgrundstvifvel: du har sagt ingenting, som kan bevisa att de misstankar, hvilka väckts hos mig, varit ogrundade?”

”Jag skall nu göra det.”

”Ah!”

”Du har hört mig oroligt vrida mig af och an .. du har hört mig sucka, under det jag trott dig sofva?”

”Ja, ja . . . du erkänner då detta?

”Jag erkänner det. Men i stället att vara marterad af en brottslig kärlek, hvilken skulle hafva fört mig långt från din sida, var det i stället omtanke för dig, fruktan att icke i längden kunna bibehålla åt dig ens det lilla välstånd, du hittills haft i ditt nya hem.”

”Hvad säger du, Ernst?”

”Jag säger att, sedan jag, för att kunna sätta upp inventarierna till denna egendom, utgifvit en betydlig del af det ringa kapital jag egde, jag nu i vinter lade en annan del

i en större spanmåls-spekulation. På våren föllo oförmodadt priserna: jag kunde ej föryttra min spanmål: ty jag skulle nödgats göra det med förlust, men då detta är en tid, som för landtbrukaren fordrar penningar, nödgades jag taga ett diskontlån, hvarmed Werner hade bestyr.. deraf mina enskilta resor dit. Och nu har du äfven förklaringen till den tankspriddhet, som måhända någon gång uppenbarat sig i sjelfva min kärlek. Men, Edith, när, såsom du säger, mina smekningar voro mekaniska, voro de det endast till formen. Min själ, mitt hjerta var alltid hos dig, mina bekymmer, min oro, mitt arbete, min fruktan, *allt* för dig."

"Ser du nu, min du," inföll farbror, fästande en förebrående blick på den förstummade unga qvinnan, "ser du nu huru du förorättat din man.. hvilka bekymmer har du ej *skapat* dig, medan han varit sysselsatt med att undanrödja de *verkliga!* När skall ditt häftiga blod flyta lugnt?"

"När jag är död", svarade hon sakta, "och hvad är det värdt att lefva, sedan jag förolämpat Ernst!"

"Är du då åtminstone nu öfvertygad, min Edith, att du bedragit dig? känner du att det varit en villa, ett vansinne? Känner du hela omöjligheten utaf att jag" (hvilket djup af ömhet uttalade sig ej vid dessa ord i hans ögon) "skulle kunna bli otrogen emot dig?"

"När du så ser på mig, tror jag allt hvad du vill. Men, Ernst, för att rätt lugna mig..."

"Jag har då icke lyckats att lugna dig?"

"Svär vid din mors minne, att du aldrig känt den minsta rörelse för Jenny!"

"Huru?"

"Jag visste väl att du icke gjorde det... Ack, Jenny är så älskvärd, och du är så förekommande emot henne.. alltid artigare mot henne än mot andra... Jag tycker ock att *hon* för mycket visar det nöje, hon erfar i ditt sällskap.. ständigt sysselsätter hon dig... O, om du ej hade detta utseende, som..."

"Edith, Edith, nu blir du mer barnslig än som är lofligt för en förnuftig menniska!"

"Förnuftig — kan jag vara förnuftig, då du är så vacker, Ernst, att jag måste bli svartsjuk på hvarenda qvinna, som vill bli bemärkt af dig... Det fins blott *ett* sätt att lugna mig: svär såsom jag bad dig!"

"Nej," svarade Ernst med fasthet, "då den af hjertat gående förklaring, som jag gifvit dig, icke varit dig nog, är det min pligt att stanna vid den, liksom det är din pligt att tro din mans ord, utan att de behöfva edens bekräftelse."

Sedan han uttalat dessa ord, lemnade han så hastigt rummet, att Edith ej hann att yttra mer.

"Mitt barn, jag känner icke igen dig! Just i det ögonblick jag väntar att du, med blyg-

sel öfver dig sjelf, ångerfull skall kasta dig i din mans armar och afbedja ditt fel, begär du med en egensinnighet utan like, att han skall svära på att han icke är en usling. Min du, min du, detta får du ångra, det känner jag på mig!"

"Ja, så vore det icke det första jag fått ångra!" svarade hon, i det hon kastade sig ned på soffan och vände ansigtet mot dynorna.

"Icke det första .. jaså .. du har då ångrat något annat?"

Gubben började svettas.

Edith teg.

"Du gör din gamle farbror djupt bedröfvad, barn.. Och jag, som trodde att det fans ett paradis här!"

"Paradiset är endast en saga .. åtminstone har det väl icke legat på jorden."

"Häda ej! Du förskräcker mig .. gå hellre och uppsök Helmer och tala så som det höfves en hustru, hvilken handlat som du!"

"Och nu kanske fattigdom till . . . hur de skola hånle!"

"Aha, högmodet och fåfängan vakna äfven och blanda sig med svartsjukan! Du väljer ett fult sätt, min du, att dela din mans bekymmer. Jag skall i morgon dag skrifva in detta i din handbok. Gud hjelpe mig för dig!"

"Har jag då inga bekymmer, jag," sade hon, i det hon åter reste sig upp, "inga lidanden? Säger jag ej hvarje dag till mig

sjelf: 'Det är derföre att du gick från din mors tröskel lik en förskjuten varelse, ej värdig hennes välsignelse, som du ej sjelf skall välsigna något barn.' O, det är förfärligt!"

"Huru nu, min du.. kan du vara så förvillad, att du tillskrifver Gud, all nåds källa, behofvet att liksom hämnas på oss, hans skapade varelser, mot hvilka han med oändlig kärlek hvarje dag sträcker sin famn? Nej, barn, med dessa ovärdiga tankar förstår du illa din Gud. Hvad har du ännu dessutom att sörja och frukta? Då du förtjenar den glädje, hvarefter du suckar, så erhåller du den, *om* den är dig nyttig. Men huru vill du, som icke kan styra dig sjelf, styra och uppfostra en annan varelse... Och nu låt oss sluta! Jag känner mig orolig öfver att Helmer gick ifrån dig i den här sinnesstämningen.. sök upp honom så som du *bör* söka honom!"

21.

Ett oförmodadt afbrott.

Innan Edith, som under gubbens allvarliga ord börjat återfå något välde öfver sig, hunnit efterkomma den uppmaning, hennes eget hjerta äfven i hemlighet gjorde, kom Barbro insättande med den rapporten, att en betjentpojke

var ankommen med ett bref till patron och ett helt koppel hundar.

"Nå, hvad har jag med det att göra?" svarade Edith, ännu mera ur lynne vid tanken på främmande. "Hvarföre säger du icke till herrn?"

"Herrn har gått ut."

"Så får det vara! Det är väl någon af grannarna som vill jaga här?"

"Åh nej då, frun lilla, det är grosshandlaren, *unge* grosshandlaren, säger pojken, och han kommer efter om ett par timmar."

"Godt.. ge gossen något att äta och skicka hundarna ned i drängstugan så länge!"

"Gudskelof," tänkte farbror i sitt hjerta, "det kom just lagom!"

"Hvart kan han hafva gått?" återtog Edith, då Barbro tillskjutit dörren. "Bör jag taga vägen åt gärdet eller..."

"Icke nu: det tar bort för mycken tid.. du bör väl ställa om att våningen deruppe blir i ordning."

"Ja, det är sant," utbrast hon bittert, "när *herrskapet* kommer, hör det till pjesen att arrendatorns står på tå."

Hon ringde häftigt.

Barbro kom tillbaka.

"Slå upp fönster och dörrar i öfra våningen, tag lill-Stina till hjelp och ställ flinkt allt i ordning!"

"Lill-Stina är i utarbetet."

"Förträffligt... Nå, bed Primus hjelpa dig då.. och, kära Barbro, låt gå fort.. du behöfs nere sedan."

Och på en ny vink försvann Barbro.

"Nå, är icke allt detta gudomligt?" sade Edith, i det hon med en uttrycksfull blick såg på farbror.

"Det var kanske det bästa, som för ögonblicket kunde hända... Hör på, min du, jag går nedåt qvarnen: kanske träffar jag Helmer der. Bjud emellertid nu till att hämta dig och var som du bör, först och främst mot din man och sedan mot den, som han vill och måste visa artighet. Ni får väl den unga herrn vid bordet."

"Utsigterna ljusna allt mer och mer: köksan ligger sjuk, Barbro är deruppe, lill-Stina ute. Jag får väl sjelf ställa mig i spisen. O, hvilken förändring!"

"Vet du, min du, att nu är du just som ett sjelfsvåldigt och elakt barn, hvilket oupphörligt retar sig sjelft. Gudskelof, att Ernst icke ser dig... Men jag gör som han: jag lemnar dig."

Så fort Edith befann sig ensam, brast hon ut i en våldsam gråt. Detta lättade: barometern steg, och en temperatur, som jemförelsevis kunde kallas lugn, efterträdde ovädret. Hon började med att förvånas öfver sig sjelf.

Att ha kunnat motstå Ernst, att ha kunnat till denna förfärliga grad såra honom, att

icke med ett ord ha visat honom sitt deltagande eller tackat honom för det han velat lida ensam, utan att oroa *henne*, kring hvilken all hans omtanke och ömhet hvälfde sig.. ah, detta var ovärdigt, det var otroligt, det var ett hexeri!

Dernäst började hon förskräckas öfver följderna, hvilka iklädde sig tusen olika skepnader. Slutligen, när hennes lifliga fantasier skrämt nästan hvarenda blodsdroppe från hennes kinder, när hon var färdig att störta ut för att söka sin man och tigga om hans förlåtelse — det var ett *vansinne* att ha trott det Ernst kunde bedraga henne — då, midt uppe i detta tumult af känslor och tankar, stod der hastigt den dumma omständigheten af egendomsherrns ankomst.

Hvilken plåga för Edith, *hon*, som ännu aldrig kunnat beherrska sig, utom för något romantiskt ändamål, att här nödgas tilltvinga sig fattning för det lumpna ändamålet att välja mellan spritärter med kotletter, spenat med stekt fisk, mellan vofflor, frukt-kräm, pannkakor och pösmunkar! Men om det endast varit att *välja*.. fisken, mindes hon nu, togs ju till middag, och kotletterna voro bestämda för morgondagen, som, i det fallet att den beröfvades sina kotletter, blefve betungad med en *ny* omsorg.

Hvilket småstickande hufvudbry!

Att egna en klok omtanke åt denna ma-

teriella prosa fordrade en större resignation, än som fallit på Ediths lott. Och derföre blef hennes förnämsta göromål, sedan hon kommit ut i köket, att vända upp och ned på allting samt att i hvarje stund springa till trappan och ropa:

"Barbro, Barbro, ser du då icke till patron?" Eller: "Barbro, Barbro, kommer du då ej ned igen.. får du aldrig slutadt?"

Också blef Barbro denna gång icke alldeles så rask som vanligt.

Men det var ej hennes skull.

Barbro, den beskedliga menniskan, gjorde allt i verlden för att jaga upp och jaga ut det fredliga dammet. Men hon hade en hjelpare i nöden, som tyckte att tillfället enkom var beställdt att roa sig på.

"Primus, jag säger honom att jag låser in honom i skänken derborta, om han längre tredskas med att inte göra något gagn! Tag på stund kritan och ättikan, säger jag, och ylletrasan och gnid på kakelugnsdörrarna och låsena med på alla dörrarna, säger jag.. hör han!"

Men hvad gjorde väl den skälmen Primus? Han hoppade upp som en kärleksgud och satte sig beqvämt till rätta öfver Barbros axlar, just som hon i sin anletes svett fuktade och gned på stora spegeln.

"Hi hi hi, så galen han är, sin lille fante!

Jo, det var syn, det.. kyss på fingern nu då åt markattan, bror sin, som han ser i spegeln!"

"Nej, jag ser på syster min i stället: hon är långt däjligare!" sade Primus och började dervid på det mest sjelfkära sätt uppöfva sig i kurtisen.

"Hör på, jag vräker'n i golfvet, och det flux, om han inte bär sig åt som en menniska!" Med ett raskt tag af hennes kraftfulla hand slängdes Primus långt bort i kakelugnsvrån, och der låg han nu och pep och jemrade sig öfver att han vridit foten ur led.

"Det skall jag se!" svarade Barbro helt vresigt och tog utan krus till eldgaffeln.

Men med ett par skutt öfver stolar och bord satt Primus i skydd uppe på kakelugnskarmen, der han liknade en stor kinesisk nickgubbe.

Nu kunde Barbro ej låta bli att dra på munnen, men derpå sade hon högtidligt:

"Primus, om han har något hjerta i sig, så visa't nu! Frun ropar ju tag i tag, köks-Britta är sjuk och herrn inte hemma... jesses, så illa det är.. Söte, beskedlige, fine Primus, ta till trasan och kritan och ättikan och låt det gå gesvindt!"

"Sådant låter höra sig," svarade Primus förnämt, "och om Barbro vill ge mig två kyssar utan *prut*, så, den och den, skall jag inte *ensam* sätta rummen i god ordning: jag vet nog hur det skall vara, jag, som sett hotellen

i utlandet.. Nå, vill Barbro göra opp... ja eller nej?"

"Är det bara riktigt säkert att han sedan..."

"...säkert som banko.. tag hit kyssarne nu.. jag bär helst opp betalningen i förväg!" Dvärgen hoppade ned på stolen.

"Kan det inte bli för *en* då!" sade Barbro och började underhandlingen med att föra förklädssnibben fram och åter öfver den vackra munnen. Men, o ve, vid denna retande förberedelse, som Primus med högmodig glädje åsåg, stannade det: Primus gick genom ödets outransakliga beslut miste om den tillförsäkrade köpeskillingen i kontraktet, ty just nu hördes det starkt bullrande ljudet af en vagn.

Barbro for af till fönstret, slog ihop händerna och skrek i deciderad ton, som ej tålde motsägelse:

"Kors för döden, den främmande allaredan! Packa sig ned i ögonblicket, och om han inte gör i ordning hvarenda smula på evigaste fläcken, så skall han få smaka damborsten i qväll.. så mycket han vet!"

Och i hej fläng var Barbro nedför trappan.

Lika snabbt var Primus af stolen, och fäktande för sju, blefvo kakelugnsdörrar och låsar snart blänkande som Barbros lysande ögon, en liknelse, den Primus, oaktadt brådskan, uppfriskade sig med. Sedan han derefter farit lik en vestanfläkt öfver möblerna med serveten och fjäderruskan — det kom nu

an på att förmå Barbro att bevilja såsom *belöning* det pris, hon af nödtvång varit på väg att medgifva — ilade han till köket, der han väl visste sig kunna bli lika oumbärlig. Och snart med en handduk fästad om lifvet, stod han på en pall vid bänken och agerade kock med köttstycket i ena hand och klubban i den andra....

Hvad hade emellertid värdinnan företagit?

I mistning af både sin man och farbror Janne, hade hon med en allra som lillaste förnäma rynkning, en verklig Dagby-rynkning, på sin vackra panna begifvit sig ut i förstugan att, såsom det arrendatorns hustru egnade, välkomna Lärkholmens egare.

I sitt eget hufvud hade hon en typ för alla handelsmän, hvilka från stadsbalerna utgjort hennes horriblaste prevention. Hon såg ständigt, ty Edith hoprörde köpmän, handelsbokhållare och bodbetjenter om hvartannat, ett par röda händer, som svullnat bakom disken, på balaftonen söka husrum i ett par hvita handskar, hvilka för *Ediths* ögon alltid buros med ett besväradt utseende, hvaraf inträffade att, då egarne af detta slags handskar någon gång vågade sig ända fram till den förnäma fröken Sternfelt, hon bestämdt var uppbjuden.

Och nu på denna Tycho-Brahe-afton, då alla förtreter sammanstötte, skulle hon just nödgas som värdinna ensam emottaga en sådan der herre!

Ännu sutto de stolta Dagby-rynkorna qvar, när vagnen, hvars utmärkta elegans ordentligt pinade henne, stannade vid trappan.

Men då, i det den öppnades, en lång, smidig man med afrikansk hy, brinnande stenkolssvarta ögon och en sky af sträft, mörkt hår kring en panna, på hvilken herrskaremakten stod att läsa, blef synlig och vidare denne magnat visade sig pittoreskt draperad i resplaiden, flydde rynkorna henne sjelf ovetande, och ett leende fullt af behag flyttade i stället till hennes läppar. Bryderiet hade i följd af nyhetens sympati totalt försvunnit, då den resande uppnått förstugan.

"Utan tvifvel har jag den äran att helsa fru Helmer?" sade främlingen i en ledig och aktningsfull ton.

Edith gjorde en charmant nigning.

"Herr grosshandlarens förbud kom så sent att jag måste beklaga det vi ej ännu hunnit få våningen i full ordning, hvarför jag tar mig friheten att bjuda herr Mörnburg på våra rum och mitt sällskap, tills min man och min farbror återkomma."

Grosshandlaren afkastade sin vida öfverkostym, hvarunder han bar en lika elegant som vårdad drägt, bugade sig ännu en gång för den sköna unga frun och följde henne derpå, under en kort, men förbindlig tacksägelse, genom förmaket till arbetsrummet, der Ediths takt sade henne att föremålen skulle under-

lätta konversationen. I detta fall hade hon ej heller missräknat sig.

Grosshandlaren Mörnburg junior, kompanjon med grosshandlaren Mörnburg senior, var en vidt berest man, som kanske icke ogerna fann tillfälle att låta märka detta. Han nämde väl hvarken sin första eller sin sista resa, men de stora planchverken, som Edith medfört från Dagby, gåfvo honom anledning att tala *om* och *öfver* de ställen, han betraktade, på ett sätt, som bevisade att han förut sett dem i original, och så föll ett ord här, ett ord der, som lät Edith fatta att hon hade att göra med en man, som sett sig om både i orienten och annorstädes och hvilken vidrörde konstverk, ruiner, litteratur, musik, arkitektur, religionsbruk, harem och österländska galanterier så okonstladt, att Edith alls icke fick anledning att undra, då äfven några små äfventyr bland vildarna i Afrika gåfvo en stadig relief åt det hela.

Under allt detta gick tiden. Tét kom in, men ännu syntes hvarken Helmer eller farbror. Edith började blifva orolig.

Ifall detta märktes af gästen, låtsade han ej märka det. Han gjorde sig förtrolig med pianot, med bokskåpet, nästan med allt, som fans, och sade slutligen utan alla omsvep:

"Hvad jag är lycklig af att finna ett så angenämt husligt umgänge under denna landtsejur, som min läkare trugat mig till, emedan

ändå aldrig en köpman i grannskapet af kontoret kan ta sig den ledighet, som helsan ibland behöfver."

"Herr grosshandlarens familj uppehåller sig årligen, tror jag, ett par tre månader här på Lärkholmen?"

"Mina föräldrar ha ofta bott på detta täcka ställe, men jag har egentligen aldrig varit här utom vid ett par korta besök. I år kommer min far ej ifrån, min mor reser till badet och jag, stackars ungkarl, skulle slå mig temligen illa ut, ifall jag ej vågade hoppas på den kristliga barmhertigheten hos mina grannar. Men," tillade han, då en lätt rodnad spred sig öfver Ediths kind, "ifall den inackordering, jag så gerna önskade, komme att i något hänseende genera (jag är likväl mycket enkel i mina vanor), ville jag för allt i verlden icke nämna ett ord derom, utan ställer väl då till en egen liten hushållning."

"Om herr grosshandlaren icke finner vårt bord alltför tarfligt, låter väl den saken rangera sig!" svarade nu Edith med artighet.

Nästa ögonblick, då herr Mörnburg omnämde att hans bref till patron Helmer innehöll just samma begäran, som han nu framställde för sin värdinna, blef Edith ledsen öfver att hon beslutat något, innan hon hört hvad Ernst skulle tycka.

"Men i alla fall," tillade hon i tankarna,

"kunde man icke undvika det... Måtte blott Ernst komma!"

Sent omsider syntes farbror, men ensam.

Edith steg genast upp, ty nu, då hon fått farbror Janne i sitt ställe, kunde hon komma ut.

I förbigående hviskade hon med en röst, som darrade af oro: "Har farbror ej sett honom?"

"Nej!" mumlade gubben. Derpå tillade han högt: "Jag gissar att Helmer under sin promenad kommit så långt på väg, att han tittat in hos någon af grannarna, och ej sluppit ut igen."

Slutligen var tiden för supén inne.

Edith hade dröjt det längsta hon kunnat, i förhoppning att få se sin man inträda och kännande att mötet skulle falla sig lättare i den främmandes närvaro.

Men nu skötos stolarna från bordet. Straxt derefter fattade grosshandlaren sin hatt och rekommenderade sig.

Farbror tog god natt nästan på samma gång, ty han kände sig illa tillfreds med allt detta. Han var missnöjd med Edith, men hade ej hjerta att vidare förebrå henne något.

Edith ville å sin sida ej heller hålla farbror qvar. Hon visste att hon ej hade den minsta tröst att vänta.

22.

Mannen och hustrun.

Klockan hade slagit 12. Det var tyst i hela huset. Endast Edith vakade, der hon, öfver all beskrifning upprörd, gick af och an i sängkammaren.

"Nej," sade hon, i det hon för tionde gången slog upp fönstret, "detta är outhärdligt.. Hvad skall jag göra" — hon blickade åt alla sidor — "jag blir tokig.. och det är *Ernst* som kan vara så grym emot mig, som för hans skull ändå..."

Hon afbröt tvärt och slog igen fönstret.

Men fantasien flög lika fri.

"Hvad... om mamma hade rätt: om han älskar mig endast med denna lugna, ljumma kärlek, som slutligen fullkomligt förnötes i hvardagslifvets prosa, i hvilken afgrund skulle jag icke då falla! O, detta vore ännu tusen gånger förfärligare, än om han älskade en annan... Svartsjukan, huru qvalfull den ock är, ständigt vexlande mellan fruktan och hopp, ger åtminstone ett vildt, tyranniskt lif åt vår varelse. Att deremot släpa fram denna varelse i ett ärbart, tåligt, olidligt, odrägligt lugn, lika stadigvarande som enformigt, skulle någon menniska kunna uthärda det och ändå tänka på

att detta passiva lugn bör föreställa kärlek... Ts, det går.. nej.. inbillning.. jo, verkligen!"

Hon ilade mot dörren och lyssnade.

"Ack ja, det är han.. det är han..."

Och så var det.

Helmer hade gått ut för att lugna svallningen i sitt blod, för att öfverväga med sig sjelf huru han efter detta plågsamma uppträde skulle behandla Edith.

Dessa tankar hade så upptagit hela hans själ, att han, först då han gått nära en hel mil hemifrån, började märka att han alldeles råkat glömma tiden.

Han kände sig trött: han hade varit i rörelse hela dagen, och i den bittra tanken, som för första gången infann sig, "det väntar dig ej något angenämt hemma," fördröjde han sig en hel timma, innan han företog återvandringen.

När detta skedde, var hans beslut fattadt att, kosta det motspänstiga hjertat hvad det ville, visa sig kall mot sin afgud. Det ginge ej an att låta henne se huru söndersliten hans själ var af farhågor, hur bittert sårad han kände sig af hennes likgiltighet vid hans bekymmer, vid den förklaring, han gjort för att lugna hennes endast i fantasien tillskapade qval. Nej, hon finge icke veta att hennes makt var så stor som den verkligen var, ty hon skulle känna ett barnsligt nöje i att missbruka den, och blott Gud visste huru det då kunde gå.

När han trädde in, stod Edith, som nu glömt allt annat än tanken på återseendet, vid dörren så ödmjuk, så vacker, så outsägligt förförisk i sin täcka hvita aftondrägt, att Helmer behöfde hela sin styrka för att kunna visa en likgiltighet, som var långt ifrån hans hjerta. Men för framtidens skull borde hon ej finna segern för lätt. Hon hade felat, och hon måste lära känna att hon så gjort.

"Ernst, jag har varit i dödlig oro."

"Huru så?"

"För det du gått bort på detta sätt. Om du ville rätt se på mig, Ernst" (men han var ej angelägen härom), "så skulle du finna huru mycket jag lidit."

"Du hade bort lägga dig, min vän! Icke skall du oroa dig, om jag råkar att dröja borta ett par timmar."

"Icke annars, men nu, då du var upprörd, då du var missnöjd med mig, då du hade skäl att vara missnöjd."

"Låt oss ej mera tala om denna sak, Edith! Åtminstone vill jag göra mitt bästa att glömma den."

"Men glömmer du också af hjertat, Ernst?"

"Vi skola hoppas att jag med tiden förmår det."

"Hvad.. med *tiden!*" utropade Edith häftigt. "Det skulle ju bli ett slags uppehåll i dina känslor, om du tänker så.. älskar du mig ej lika mycket som för sex timmar sedan?"

Ernst teg.

"Store gud, låt mig då icke vara i denna ovisshet!" Hon sträckte bönfallande sina händer mot honom. "Ernst, du vet det, att jag tillber dig med både en makas, en älskarinnas och en slafvinnas känslor.. men om *du* skulle älska mig mindre..."

"Icke så, Edith!" sade han, i det han, utan att besvara hennes rörelse, satte henne bredvid sig i soffan. "Dessa häftiga utbrott äro ej bevis på en djup och verklig kärlek: det är endast den blinda instinkten, som i sådana ögonblick leder dig. Om du älskade med en heligare låga, med en förtroendefullare hängifvenhet, vore svartsjukan och misstanken långt ifrån dig."

"Åh, du klandrar då min kärlek: den besvärar dig.. se der belöningen för..."

Hon sansade sig, men för sent: de osaliga tankar, som hon denna afton haft, hade nu spökat högt på hennes läppar.

"*Belöningen?*" upprepade Ernst med flammande kinder.

Hvilken helt annan riktning fingo ej nu hans känslor!

Edith ryste för den blick, som åtföljde orden.

"Du tvingar mig att säga saker, Ernst, som jag icke sjelf vet!" hviskade hon sakta.

"Detta, Edith," återtog han, "är en bitter stund, förfärligt bitter!"

"Bitterheten inträder, då kärleken flyr: ditt hjerta är ej mera mitt såsom det varit."

"Edith, mitt hjerta är ditt: det kan aldrig hylla någon annan qvinna, äfven om icke den äktenskapliga troheten helgade vårt förbund. Men låt mig få säga dig, att uppträden sådana som dessa icke äro tjenliga att befrämja kärleken."

Edith lyssnade med sänkt panna.

"*Hela*, o Edith, det onda, du gjort mig! Du kan det genom att i ditt handlingssätt visa mig, först att ditt förtroende återvändt, sedan att det ord, du nyss fällde, var frukten af en öfverilning, ej af öfverläggning, och du skall säkert utplåna det smärtsamma intryck, jag nu har af dig."

"Men huru vill du att jag skall lefva med den vissheten, att du har ett smärtsamt intryck af mig! Ack, dertill behöfs mera mod än jag eger... Seså, älskade," tillade hon hastigt, kastande om från smärtan till löjet och behagsjukan, "detta får ej längre vidvara! Jag blir ängslig, jag blir dödssjuk.. inga moln numera: le kärleksfullt mot mig!" Och hon slingade sin runda sköna arm om hans hals.

"Nej, Edith, så skämta vi ej bort en allvarlig sak! Jag har ej sinne för att le i afton. Du är mig dyrbar, äfven då dina fel skymma glansen af ditt ädlare väsende, men jag är icke nog mottaglig för intryck att ett förledande koketteri af min hustru, huru skön,

huru retande hon må vara, kan i en handvändning bortblanda de moln, hennes föregående uppförande qvarlemnat. Du borde ock förakta den make, öfver hvilken du kunde befalla genom blotta makten af dina behag."

På denna i Ediths tanke rent af himmelsskriande förolämpning svarade hon ej med ord (hon var också nästan qväfd af rörelse), men hon lemnade hastigt sin man och företog sig något bestyr vid andra ändan af rummet....

En timma hade förflutit... Ernst, som längesedan lagt sig, hade med tyst undran åsett alla Ediths olika göromål, hvilka jemt räckte det ena handen åt det andra.

"Men huru länge skall du gå uppe?"

"Tills jag blir sömnig."

"Kom ihåg, Edith, att jag måste upp i mitt arbete tidigt som vanligt!"

"Än se'n?"

"Blir jag icke oroad, då du lägger dig?"

"Nej, det gör du visst icke."

"Huru vet du det?"

"Jag lägger mig *der!*" Hon visade på soffan.

"Edith, jag ber dig, var förnuftig!"

"Det är just det jag tänker bli."

"Uppfinn ej flera anledningar till uppträden!"

Unga frun teg.

"Kanske du ärnar skrifva i din handbok för unga hustrur? Här blir tillfälle för ett nytt kors i marginalen."

Samma tystnad.

"Älskade Edith, låt mig ej tro att du kan drifva denna nyck till allvar!"

"Jag gör det."

"Men om jag skulle säga: Akta dig att pröfva mitt tålamod för mycket!"

"Då skulle jag svara precist detsamma, och jag skulle tillägga: Akta dig att det ringaste höja rösten, ty jag kommer just nu ihåg att egendomsherrn är anländ, och det minsta han kan vänta af sitt arrendatorsfolk är väl det att få ha sin nattro ostörd!"

Det låg så många retande ämnen i detta svar, att Ernst knappt kunde bekämpa den förtrytelse, det väckte.

"Om grosshandlarens ankomst få vi tala i morgon bittida," sade han, "men nu frågar jag dig för sista gången om du vill afstå från din nyck?"

"Nej, det vill jag icke."

"Vid gud, Edith, du går för långt! Jag ber dig, ber dig för bådas vår skull, drif ej detta infall längre! Ty jag bör säga dig att, ifall du ännu vidhåller din föresats, du från i morgon får disponera det här rummet ensam."

"Det blir jag dig förbunden för."

"Jaså!" Ernst sade icke mera än detta enda ord, men Edith förstod ej nu all den fasthet, som låg deruti.

Så länge hennes blossande harm ännu varade, sade hon till sig sjelf:

"Ah, man blir icke hustru för att låta behandla sig som slafvinna heller .. nej, tålamodet kan verkligen en gång brista, och jag har gjort underverk, då jag stått emot så länge..." Hon började nu lägga i ordning dynorna på soffan.

"Gud, hvad de männerna äro otacksamma och hjertlösa.. Har jag icke, äfven då jag fruktade honom vara brottslig, alltid känt sällheten, endast han lett mot mig! Han visste ej att jag var olycklig, att jag led, att jag darrade af bäfvan att förlora den minsta atom af hans kärlek, under det han i all maklighet rökte sin cigarr, med den afskyvärdaste noggrannhet studerade ett tidningsblad eller dessemellan framhviskade några stackars fraser, som innehöllo hela hans förråd af passion .. hvad säger jag .. älskar man sin *hustru* med passion, helst då man är så säker om henne?"

Hon lade sig på soffan och kastade en schal öfver sig.

"Jag undrar just huru länge han skall stå ut med det här .. jag var rätt allvarsam, och det borde jag också .. allra högst dröjer det en halftimma, innan han börjar tala igen. Men jag är skyldig min egen värdighet att icke svara .. en hel timma öfverstiger hans krafter, en *hel* timma i den oron att jag ej skall låta beveka mig till försoning ... Men han förtjenar det .. jag minskar ej en enda sekund i timman."

Men timman och timmar försvunno, och

Helmers regelbundna sömn syntes ej störd af något.

Ediths sinnesstämning vexlade under tiden i många skiftningar.

Slutligen, när solen framstack mellan fönstergardinen, sjönk hon i en djup slummer, men hennes sömn vittnade om de våglika rörelser, som föregått den, äfvensom den då och då afbröts af en lätt frossbrytning. Den skarpa vårmorgonen hade spridt sin kyla genom hennes lemmar.

Då steg Helmer upp, klädde sig skyndsamt och smög fram till soffan, vid hvilken han knäböjde.

Om Edith sett detta, om hon förnummit den röst, som gick från hans hjerta: "Jag har nog hört hur du snyftat dig till sömns!", så skulle hon trott sig ha vaknat i himlen.

Men hon sof.

Nu tog han henne sakta på sina armar — hon var så kall: hon låg så illa — bar henne till sängen, fällde ned gardinerna, och sedan han tryckt en kyss, mera lidelsefull än någonsin, på en af hennes mjuka silkesflätor, hastade han ur rummet och tillsade Barbro, att frun under intet vilkor fick störas förrän hon ringde.

Han erhöll nu brefvet och en fullständig underrättelse om den yngre Mörnburgs ankomst.

Detta långa besök, just nu, var honom ytterst obehagligt, och dubbelt obehagligt, emedan han ej kunde vägra den artiga anhållan

om inackordering. Att göra Edith detta besvär, som hon måste finna sig så generad af.. dock: det finnes ett tvång, som man får underkasta sig, emedan det bär den försötmande rubriken af nöje . . . . .

Ett förtroligt samtal mellan Ernst och farbror Janne lugnade i det närmaste gubbens farhågor.

"Gud välsigne dig, min son, för det stora förnuft, du visar vid behandlandet af detta för oss båda så kära barn, som så ofta villar sig sjelf, ehuru hon väl annars har ett hjerta godt som guld och ett vett, som borde skydda henne för barnsliga dårskaper! Men med alla sina fel är hon ändå värd din ömhet, ty i sin kärlek är hon oföränderlig."

"Det är ock i denna öfvertygelse min enda styrka ligger!" svarade Ernst. "Men skulle jag en dag förlora den, skulle hon en gång på allvar känna ånger... jag törs icke blicka åt en sådan framtid, och likväl kan jag ej helt och hållet tillsluta ögonen för de symtomer, som öfverraskat mig."

"Jo, käre son, för de symtomerna kan du tryggt sluta till ögonen. Hennes känsla för dig är visserligen af en nog våldsam häftighet, men, på samvete, hon är ej i den punkten flyktig: hon har aldrig älskat förr och skall ej göra det mer än en gång. Emellertid är jag ganska nyfiken att se huru hon tänker

bete sig i dag, hvad för en min hon skall antaga, den lilla tokan."

"Ja, få se!"

"I alla fall, bror.. hm.. du blir icke för allvarsam?"

Ernst såg likväl ganska allvarsam ut.

"Jag har en liten farhåga," sade han, "att hon kan få den nycken att icke alls komma ut." . . . .

Men Ernst bedrog sig.

Då Edith vaknade (hvilket skedde temligen tidigt) och fann sig liggande på sängen ömt skyddad mot solen, som långt förut skulle hafva väckt henne på soffan, kände hon genast med en obeskriflig känsla af lugn och frid, att hon hvilat vid Ernsts hjerta och att detta ädla hjerta blott tvingat sig till de allvarliga ord, som det låtit läpparna uttala.

Hela den förflutna aftonen med den derpå följande nattliga scenen förekom henne nu i det klara, friska solljuset som en ond dröm, en tillställning af mörkrets makter.

"Nej," sade hon beslutsamt, "mera än sju månaders lycksalighet (ty jag vill afdraga de stunder af dödsqval, som min egen dårskap kostat mig) är en alltför stor och helig borgen för Ernsts karakter och känslor, att jag med full sans kan ega ett tvifvel om någondera... Men", tillade hon efter några ögonblicks djupt begrundande, "lika säkert som att jag är hans enda kärlek, lika säkert skall han

ock, efter alla de obetänkta ord jag uttalade i natt, icke återkomma af sig sjelf.. Jag var mer än barnslig, mer än egensinnig, mer än oförnuftig: jag var en verkligen afskyvärd hustru. Få se nu huru jag ställer till för att rangera allt det här trasslet *utan* uppträden, ty deraf ha vi haft nog, och *utan* att träda min egen värdighet för när!" Hon lade hufvudet i handen och funderade... "Att rangera är lätt sagdt, men man sätter icke tillsammans lika fort som man rifver sönder."

En liten harmsen fnysning vidgade de fina näsborrarna.

"Om jag skulle ringa häftigt.. en påkommen, passabel feber? Låt se... ah, så förtretligt, jag är ju icke det ringaste varm.. Men man har frossfeber också, och jag förnimmer verkligen några små rysningar... En frossfeber således.. hvad kunna vi göra af den?"

Hon stödde åter hufvudet i handen och ansträngde hela sin tankeförmåga. "Man är mycket blek vid en sådan sjukdom.. blekheten förlänar en viss melankoli åt anletsdragen.. man känner sig nedstämd, matt, trött. Och att vara matt och trött ger, i afseende på sjelfva *sättet* att ligga, en ofantlig fördel framför en annan feber, der ingen stil kan komma i fråga, om det skall vara naturligt... Antages således att jag deciderar mig för en frossfeber, att jag intager soffan, att jag *icke*

låter kalla Ernst, utan välbetänkt säger till Barbro, som för sitt lif ej kan tiga: 'Hör på, du får icke oroa herrn, jag förbjuder dig det, ty jag hoppas snart bli frisk, och jag vill dessutom ej ha någon läkare hit!'"

Så långt gick det bra. Unga frun kände sig tillfreds.

Men nu kom andra afdelningen.

"Barbro har med den anförtrodda hemligheten flugit till Ernst, som kanske först besinnar sig lite grand och frågar om det syns vara *allvarsamt*. Och då Barbro förklarar att det visst så är, smyger min Ernst, utan att vidare förmå underhandla med sin stolthet, till sängkammardörren, stannar utanföre och frågar: 'Mår du ej bra, Edith?'... Men då man är *matt*, talar man ej så högt att det höres genom låsta dörrar.. alltså blir Ernst i okunnighet om mitt svar. Han går in, sätter sig bredvid mig, ser mig in i ögonen och säger med den ömhet, han ej mera kan återhålla: 'O, min gud, det är väl icke farligt, älskade?'

Nej," utbrast hon, i det hon plötsligt antog en ton af djupt allvar, "nej, jag skulle aldrig kunna uthärda denna ömma, forskande blick: jag skulle erkänna att jag skrymtat, och den ena villan blefve värre än den andra.. det är omöjligt, det går ej an!"

Hon kände sig helt nedslagen.

Men blixtsnabbt vidrördes hon af en ny idé.

"Förträffligt... detta är lika enkelt som

ofelbart. Aha, min herr man, nu skola vi se i hvems händer segern stannar!"

Hon flög upp, tog fram skrifmaterialier och skref i hast följande biljett:

"Bästa Jenny!

Jag fruktar att du fann mig odräglig i förgår. Jag har stundom mina små särskilta lynnen, som, enligt hvad mina vänner påstå (min man undantagen, ty gudskelof så länge männerna äro kära, se de ej våra brister), icke skola vara de allra älskvärdaste.

Men jag vågar försäkra dig, att jag i dag har min beau jour, och om du vill se huru jag då tager mig ut, så öfvertala din man att föra dig hit till middagen. Till belöning för det du skänker oss nöjet af ditt sällskap skall du få betrakta och språka med min *afrikan*, och få se om du ej tycker det löna mödan att resa en half mil derför! Att emellertid ej göra dig sjuk af nyfikenhet, måste jag väl nämna att min afrikan är af svensk extraktion med det distingverade namnet Mörnburg.

Välkommen till din

Edith Helmer.

Den 16 maj på morgonen."

Så fort detta budskap erhållit förseglingens helgd, ringde den unga frun på Barbro.

Biljetten afsändes. Och sedan vederbörlig konselj blifvit hållen angående middagen (den

Barbro åtog sig på *egen hand* med tillhjelp af köks-Stina, som redan var så pass frisk att hon kunde sitta vid spisen, och Primus, som kunde duka och passa upp), gick Edith nästan fullkomligt lugnad till toalettens bestyr.

Toaletten var ock i dag en sak af stor vigt. Den borde uttrycka så *mycket:* huslighet, lugn, behag, blygsamhet.. den finge ej vara för enkel, ej heller utsökt, och en egen fin känsla hjelpte Edith. Hon såg rätt nöjd ut, då hon lemnade spegeln.

23.

Huru Edith reder sitt trassel.

Så lefvande frisk som rosenknoppen, hvilken fått sitt rum vid linningen af det violetta sidenförklädet, stod den unga husmodern i salen och anordnade frukostbordet, då Helmer och farbror inträdde.

"God morgon, gode farbror.. god morgon, älskade Ernst!" (hon bjöd honom sina läppar liksom ej det ringaste förefallit).. "Har du träffat herr Mörnburg ännu?"

Ernst och farbror utbytte en blick af förvåning och nöje.

Ediths nyck var i dag förnuftet och älskvärdheten utan all öfverdrift.

"Ja, kära du, jag har varit uppe, och vi få i honom kanske ett trefligt sällskap, något som visst också du tycker, efter du redan lofvat honom en plats vid vårt bord."

"Att jag biföll den utan att först hänvisa till dig, min vän, härflöt af ingen annan orsak, än att jag ville förekomma din önskan. Jag var säker att du ej kunde nekat hans anhållan, och jag ansåg att den inkomst, du häraf finge, väl lönade mitt besvär."

Ernst hann blott svara sin hustru med en bifallande nick, ty grosshandlarens ankomst gaf samtalet en ny vändning.

Edith visade sig som en förtjusande värdinna: hvarje hennes rörelse var grace, förenad med värdighet.

Herr Mörnburg hade sett en otalig mängd sköna qvinnor (han var ock en stor kännare af qvinnoskönhet), men han visste sig knappt ha funnit någon, som han ville sätta framför denna unga fru, hvars öden, honom långt mera bekanta än hvad Ernst och Edith trodde, förlänade henne ett dubbelt intresse.

Herrarne tillbringade den öfriga delen af förmiddagen på egorna, men vid återkomsten öfverraskades de af att se främmande i fönstren.

Utan tvifvel var emellertid Ernsts öfverraskning den angenämaste, icke för assessorns och hans frus skull, så älskliga sällskapsmen-

niskor de än voro, utan för den grannlagenhet Edith utvecklade. Då hon just i dag, och utan att säga ett ord derom på förhand, bjöd fru Werner, var detta ett bättre bevis på att hon erkände sin orättvisa, än om hon gifvit tusen försäkringar. Men han föresatte sig ock, att ej göra ringaste förändring i sitt sätt med den vackra Jenny.

Till middagen hade Edith valt en drägt kanske något elegant för en värdinna på landet, men hvilken hon likväl ej kunnat motstå, emedan den framställde hennes skönhet i dess fulla förbländning.

Hennes inre uppmärksamhet var uteslutande riktad på att behaga hennes man, men det var dock icke mot honom som sjelfva artilleriet vändes.

Nej, under det hon helt och hållet lemnade Ernst åt Jenny, som icke var obenägen att taga honom på sin del, var det för herr Mörnburg som den yttre uppmärksamheten uppenbarade sig. Det var han som fick njuta af hennes lätta samtalston, som fick skratta med henne åt hennes skämtfulla anmärkningar och som fick smickra sig af hennes odelade intresse för de intressanta saker han förtäljde.

Helmer kände sig ej alldeles nöjd vid denna delning. Han ville hafva samtalet mera spridt, men farbror och assessorn hade råkat in i en afhandling om folkbildning, folkskolor och folkläsning, som så upptog *dem* båda, att

det ej var att tänka på någon afbrytning... och huru regelrätt artiga grosshandlarens svar än voro, då han tilltalades, hade de likväl den möjligaste korthet.

"Det är hennes goda, varma hjerta," tänkte Helmer (och häruti tänkte han rätt) "som vill visa mig huru förtroendefull hon är!" Och han vände sig åter till fru Werner.. men, besynnerligt nog, det ville icke taga någon rätt fart i dag med konversationen på det hållet.

Helmer var icke nyfiken, ännu mindre afundsjuk, ty det skulle varit löjligt i fråga om det företräde, hans egen hustru gaf en främmande, och deras gäst till. Men denna gäst var så synbarligen intagen, att det kunde vara roligt höra hvad han sade.

Och det han sade, bar prägeln af förstånd, känsla och takt: ingenting mer, ingenting mindre.

Edith såg rätt väl det företräde, herr Mörnburg gaf henne. Detta var dock en sådan småsak, att den säkert aldrig gjort sig förtjent af hennes vidare tanke, derest den ej synts litet genera Ernst.

Men det var långt ifrån att hon anlagt på *svartsjukan*. Det skulle hon ansett ovärdigt.

Under promenaden på eftermiddagen sågs grosshandlaren, efter ett flyktigt samspråk med fru Werner, åter vid Ediths sida. Då hon spelade och sjöng, var det han som omvände notbladen, och då hon serverade tét, hade han

i sin tjenste-ifver så när slagit tékannan öfver både sig och henne.

"Det der var då knäfveln till fjäskig artighet!" mumlade farbror i örat på Helmer, som smålog och hviskade tillbaka:

"Intet ondt i artigheten, farbror, då den så öppet uttalar sig!"....

"Söta Jenny," sade Edith och drog den unga frun med sig ut i sängkammaren, "hvad säger du om det här tapisseriet, som jag i hemlighet arbetar på?"

Hon visade ett verkligt praktverk, ty i sådant var Edith mästarinna.

Fru Werner föll, såsom fruntimmer vid dylika tillfällen bruka, i en mängd superlativa uttryck af beundran.

"Det skall bli öfverdrag till en skrif-fåtölj, som jag ärnar ge Ernst på hans födelsedag om tre veckor, men jag ser ingen utväg att få den stora bottnen färdig, ty han söker rätt på mig, så fort jag är ur vägen, då han kommer in."

"Kära du, blif på Svärdsnäs ett par dagar, så hjelper jag dig.. låt oss träffa någon öfverenskommelse om den saken! Huru skola vi ställa till? Jo, jag öfvertalar dig att följa med i afton, och i öfvermorgon komma dina herrar till middagen och hämta dig."

Edith hade förutsett och beräknat detta förslag, men naturligvis hade hon i beredskap flera tänkvärda invändningar, dem Jenny dock

öfverändakastade med den försäkran, att Edith, som hade den snälla Barbro hemma, kunde resa hvart hon ville, då det ej gällde längre tid.

Detta motiv var obestridligt och Jenny dessutom oemotståndlig.

"Min bästa patron Helmer," hette det, då damerna åter blefvo synliga, "jag kommer nu för andra gången och enleverar Edith. Hon har lofvat mig en liten handräckning .. en frimurarehemlighet förstås mellan oss fruntimmer och våra tapisserier .. och jag hoppas, hvilket vill säga att jag är öfvertygad, att patron Helmer har den artigheten att bifalla vår lilla intrig ... Jag lemnar åt dig, bästa vän," tillade hon med en blick på Edith, "att öfvertala dina herrar att komma och söka reda på dig i öfvermorgon middag."

"I *öfvermorgon?*" utbrast Ernst något förvånad. "Edith lilla, kan du vara borta så länge?"

"Åh, jag skall väl ställa om så, att ni ej för mycket komma att sakna husmodern. Men skulle det så ske, är jag nog egennyttig att icke särdeles sörja deröfver... Nå, kära Ernst, du har ju ingenting emot att bli gräsenkling på en dag?"

"En dag .. är det bara *en* dag?"

"Ja," svarade hon skämtande, "jag tror icke vi kunna få det till mera, efter du har mig ännu i afton och får mig igen i öfvermorgon."

Ernst förstod Ediths plan, och ehuru han gerna ville haft en ensam förtrolig stund med henne, var det kanske ändå allra bäst att låta henne råda. Emellan dem fans en grannlagenhetsfråga, som ej tillät dem någon förklaring.. bortglömmas kunde den icke heller. När hon komme tillbaka i öfvermorgon, blefve det kanske icke stort bättre, men — det var ändå långt dit, ja, grufligt långt....

När fruntimren sutto i vagnen och assessorn höll på att rangera sig på kuskbocken, sprang Ernst upp på fotsteget, och lutande sig öfver sin hustrus hand, kysste han den med nästan blyg ömhet. Huru innerligt önskade han ej att veta hvad som föregick inom henne! Och hur gerna ville han ej hafva sagt henne, att han redan började längta, innan hon väl rest, men.. han måste tiga med det.

"Ernst," hviskade Edith och lutade sin kind så nära intill hans, att blott han kunde höra henne, "har du varit nöjd med mig i dag?"

Men svaret på frågan blef Ernst besparadt, ty i detsamma smällde assessorn med piskan, ropande ett ljudligt "mjuka tjenare, mine herrar.. välkomna om torsdag"... och vagnen, från hvars fotsteg Ernst jemnt och nätt kom ned, for hastigt af.

Synen af de båda tjusande qvinnorna var försvunnen.

"Det är visst," sade farbror, "att fru Werner är ett riktigt grant fruntimmer!"

Farbror var verkligen litet smått betagen i den vackra, lefnadsfriska Jenny.

"Onekligen," svarade herr Mörnburg, "eger denna unga dam en icke så vanlig fägring, men hon har detta slags skönhet, som mera talar till sinnena än till själen."

"Nej, det går jag icke in på, ty hon gör intryck på mig, och då rör det hjertat, icke sinnena."

"Möjligtvis," menade grosshandlaren med ett fint leende, "har hjertat ändå tagit intryck af sinnena. Dessutom bestrider jag visst icke fru Werner att äfven utöfva ett sådant inflytande.. jag talar blott om allmänna reglor för olika slags skönhet."

"Liksom man kunde uppställa sådana för sjelfva *vår Herres* konstnärskap!" mumlade farbror, i det han gick sin väg.

Helmer hade ej hört ett ord.....

Andra dagen stred han med sig sjelf: han pinades af längtan och var hvarje ögonblick färdig att ge befallning om sadlandet af en häst, men huru ofta han gick ut och in, blef ändå ingen häst sadlad.

Farbror märkte denna feber och smålog inom sig. Han aktade sig dock att uppmuntra den, ty det var helsosammast för Edith att vänta. Förmodligen var det den delade tanken häri som lät Helmer besegra frestelsen.

Ändtligen gick solen upp för andra gången.

Så länge hade han icke, sedan han blef

gift, varit skild från sin älskade, och så brinnande var nu hans behof att återse henne, att han flera gånger måste säga till sig sjelf att allt detta var ganska narraktigt. Han kunde knappt besegra sin otålighet öfver den långsamhet, hvarmed farbror gjorde sig i ordning. Grosshandlaren deremot var noggrannheten sjelf.

Nu gällde det emellertid att visa sig så *lagom*, då man kom fram.

Men den konsten lärde sig sjelf, ty ehuru Edith syntes lycklig öfver sin makes ankomst, låg dock ingen häftighet i hennes välkomsthelsning.

Det fans i dag ett djupt naturligt vemod i hennes väsende, ett så svärmiskt poetiskt uttryck i hennes skönhet, att Ernst, som sett henne i så många olika skepnader, dock aldrig sett henne i denna. Det var ej ett beslöjadt helgon som blott afvaktar ett gynnsamt ögonblick för att låta slöjan falla: det var en jordisk qvinna. Likväl hade hennes blick något så oskuldsrent, så mildt och allvarligt, att man ändå var frestad att kalla det heligt, nämligen detta slags helighet, som kommer från oskuldsrena och allvarliga tankar.

Det var i dag lika omöjligt att få ett skämt af henne som att inleda en ordentlig konversation. Hon visade sig vänlig, men ofta förströdd.

Grosshandlaren fick helt och hållet nöja sig med värdinnan och gjorde också detta

med så god min, att ingen kunde märka det han var mindre road än det syntes.

Ett par gånger, då Ernst med ömhetens uttryck i sin blick nalkades Edith, öfverraskades han af den sorgsenhet, hvarmed *hennes* blick svarade hans.. läpparnas språk var endast för de främmande.

När det led på eftermiddagen, syntes en knappt dämpad oro intaga hennes väsende. Blodet kom och flydde på hennes ansigte.. ett par gånger såg hon med ett skyggt ögonkast på sin make.

"Jag fruktar," yttrade herr Mörnburg, som, ehuru han sysselsatte sig med fru Werner, knappt för ett ögonblick lemnat Edith ur sigte, "att fru Helmer gör våld på sig och icke mår väl i dag?"

Denna tanke hade ej fallit Ernst in, och det förtröt honom att den skulle komma från någon annan än honom. Hvem, ifall Edith verkligen vore sjuk, borde ha sett det, om ej han?

"Jag mår fullkomligt väl!" sade Edith.

"Men jag," inföll Jenny, "håller med grosshandlaren, och det så mycket hellre som vi på det viset få en den allra förträffligaste förevändning att behålla er qvar allesammans. Så förtjust Moje skall bli åt ett vira-parti, till hvilket han kan sätta sig med den angenäma utsigten att det ej afbrytes för hastigt. Du får ej neka, Edith!

"Jag låter det bero på Ernst!"

"Och jag," sade Helmer (utan att likväl riktigt kunna se på sin hustru), "hänskjuter det åter till dig . . bestäm du! Men hvad säger farbror och herr grosshandlaren?"

"*De*," afgjorde assessorn, "ha ingen rösträttighet . . Motionen har dessutom redan gått igenom."

Herrarnes spelparti drog ut på aftonen. Edith hade gått förut till det gästrum, som var bestämdt för henne och hennes make. Hon satte sig vid fönstret att vänta . . hennes kind var blek, hjertat slog hårdt.

Ernst kunde ej förolämpa henne i ett främmande hus. Hade hon ej nu gjort allt för att, så vidt hennes grannlagenhet medgaf, visa sin ånger och läka de sår, hon i sin lättsinniga häftighet gifvit honom! Hon hoppades det.

Efter en timma inträdde Ernst.

Den friska, starka rodnaden på hans kind kontrasterade mot Ediths blekhet, liksom hans strålande ögon visade en stor olikhet mot hennes, der nu ett lugnt och djupt allvar återspeglade sig.

"Dyre Ernst," sade hon hastigt "jag har så mycket grubblat på det du sade mig härom aftonen angående den der spanmåls-spekulationen, som du måhända förlorar på, att jag ej, då jag kommit till rätt eftertanke, kunnat vara

glad. Men hvad som plågar mig är icke så mycket sjelfva den förlust, du kan göra (för den har du hjelp i mina juveler), utan fast mer den smärtsamma tanken, att du ej ansåg mig mogen att dela dina bekymmer. Och, sannerligen, det värsta är att du hade *rätt* i det. Förblindad af en vild idé, som jag nu icke är i stånd att begripa huru jag kunnat nära, förblef jag icke blott orörd af dina ord, utan jag förolämpade dig. Jag törs icke fråga om du ännu förlåtit mig? Men jag skall laga att du gör det!"

"Edith, älskade, när jag hör dig tala detta så ädla och värdiga språk, uppfyller du hela min själ med salig fröjd! Din makt öfver mig är då så stor, att mitt hjerta vidgar sig för att kunna inrymma all den tillbedjan, jag vill egna dig. Hur ljuf, hur helig är ej *den* känsla, som förenar en lefvande och djup aktning med en lefvande och djup kärlek!"

"Det är sant, Ernst... Men säg", tillade hon med sänkt blick, "är denna kärlek, som, stödd på ömsesidig aktning, bör förena *makar*, lika stark och eldig som den, hvilken förenar *älskande?*"

"Känner du icke det sjelf, min Edith?"

"Jo, *jag* känner det, men jag undrade eller, rättare, jag har hört sägas att denna känsla, som öfvergår i aktning (missförstå mig ej Ernst: man behöfver ju alltid akta den man älskar), slutligen blir så förljummad, att den

kan lefva på blotta aktningen. Det sägs till och med, att äktenskapet är en mausolé öfver kärleken."

"Huru, min Edith, har du kunnat bringa en så afskyvärd sofism öfver dina läppar, huru har du kommit att ens *tänka* på något sådant?"

"Jag vet icke hvarföre mitt minne råkat att bibehålla denna sorgliga tanke, som tillfälligtvis undföll herr Mörnburg under vårt samtal i förgårs afton."

"Och herr Mörnburg valde ett sådant ämne, då han talade med dig?" sade Helmer förtrytsamt.

"Om han talade med mig, var det ju dock i ett *allmänt* ämne, Ernst!"

"Han borde likväl icke ha gjort det. Och hur orätt har han ej! Den äkta kärleken renar lågan, men det är falskt att den släcker henne, så framt (derpå beror allt) kärleken är äkta *mer* än till namnet."

"Du tror då bestämdt och fast, att *de* hafva orätt, som hylla den motsatta meningen?"

"Jag tror det icke allenast, jag har ju derom det skönaste vittnesbörd i min egen erfarenhet. Älskar jag dig väl med samma kärlek *nu* som under den tid, då jag i hemlighet suckade för dig?"

"Icke med *samma* kärlek?" utropade Edith förskräckt. "O, Ernst, jag vill ej veta af denna förnufts-kärlek!"

"Lugna dig, min ljufva engel, och förstå

Huru förhållandena kunnat komma från den glänsande punkt, på hvilken vi sist lemnade dem, och till den mörka, vid hvilken de nu stå, skola vi genast vidröra.

Då Asmodeus sitter till råds med sina drabanter, finner han alltid någon, som är benägen att åtaga sig hufvudrollen vid undermineringen af den äktenskapslycka, som sticker honom i ögonen och som derföre *måste* krossas.

"Ty," säger Asmodeus med den store franske romanförfattaren: *"Ingen har rätt till öfverflöd, så länge icke hvar och en har det nödvändiga."*

Men härefter skilja sig fransmannen och Asmodeus i tillämpningen af sin maxim, ty då den förre med ädel och varm ifver sträfvar för att visa *huru* hvar och en skall få det nödvändiga (i annan mening), arbetar Asmodeus med ännu större ihärdighet på att bevisa det hvar och en kan lära sig att umbära äfven det nödvändiga.

Och då man bläddrar i äktenskapshistoriernas hemliga memoarer, finner man tyvärr att Asmodei segrar stigit till en fruktansvärd höjd. Återstår att se, om han nu skall lyckas skära en ny lager.

När den grymme suveränen rustade sig till krig emot denna af kärleken, förtroendet och det lugna förnuftet väl bevakade lilla äktenskaps-monarki, insåg han med sin skarpa

och vanda blick, att han hade de säkraste bundsförvandterna inom monarkiens eget område. Men han behöfde äfven hjelp utifrån, och han fann icke en, utan tre händer så långt utsträckta, att han blott behöfde upplyfta sin fingerspets för att nå dem, och då han nådde dem, var förbundet afslutadt.

Vi skola låta de två händerna vara ur spelet tills vidare och nöja oss med att efterse hvem den trédje tillhörde.

I det burriga, mörka håret, som likt en sky reste sig kring grosshandlare Mörnburgs bronserade panna, i de svarta brinnande ögonen, som i sina djupa källor upptogo mångahanda bilder, i hela hans zigenar-fysionomi, adlad af herrskarprägeln, låg samfäldt en helhet, som redan vid första ögonblicket af hans uppträdande så verkade på Edith att, efter hvad vi minnes, de rynkor, hvilka förmörkade hennes vackra panna, då hon trädde ut i förstugan för att välkomna gästen, vid hans åsyn bortflyktade utan att hon märkte det, medan hennes läppar i stället öppnade sig för ett af hennes mest behagliga småleenden.

Det kan synas löjligt att anföra det mannens hår, panna och ögon utöfvade denna verkan, men eftersom det är mindre *löjligt* än *vanligt*, att en persons intelligens sammanblandas med den materialism, som slår i ögonen, skola vi icke bjuda till att ursäkta hvad hvar och en, som har någon tillgång i sin erfaren-

het, sjelf kan besvara. Men detta ögonblickliga välde bevisade ingenting, utom det, att Edith ännu egde qvar sin lättfattlighet för olika intryck. Här var det dock icke skönheten som verkade (Mörnburg var ej ens vacker), men det var.. ja, hvad, om ej det outredda, som från hans inre menniska gaf en reflex åt den yttre.

Ingen karakteristik öfver herr Mörnburg behöfver emellertid borttaga de blad, som äro ämnade för handlingen. De komma, dessa tillfälliga bekantskaper (stundom maskerade svartalfer), och sätta sig vid vår fredliga härd, värma sig vid vår eld och beundra öppet allt skönt, som blommar i vårt glada hem. De synas ej vilja oss något ondt: tvärtom äro de våra vänner, och om vi ej känna oss benägna att älska dem, trösta vi oss alltid med den vissheten: "Det här tager snart slut.. lyckligtvis är det ingen *gammal* bekantskap som man har svårt att bryta.. den här bryter sig sjelf." Och den gör så.

Lyckliga de, för hvilka denna tillfälliga bekantskap sedan är som om den aldrig varit gjord!

För en del utfaller brytningen annorlunda: den åtföljes stundom af en skakning, mäktig att spränga både härden och hemmet, ett förfärligt minne af dessa flyktiga bekantskaper, om hvilka det heter:

"Jag har mig ingenting annat bekant om

honom, än att han är en mycket hederlig man." . . . .

Helmer hade sig ingenting annat bekant om herr Mörnburg, än att han var en mycket hederlig man.

Då han, detta oaktadt, ej kunde förklara den hemliga antipati, hvaraf han snart fann sig intagen mot denne främling, som med sitt humana väsende, sitt bildade sätt, sin enkelhet, sin rättframhet alldeles icke borde vara honom motbjudande, så tröstade han sig med att det "snart skulle taga slut".

En gång skulle herr grosshandlaren naturligtvis ledsna vid sin passion för jagten, och då måste han väl resa, om han än icke tröttnat vid den trägna, aldrig dolda uppmärksamhet, som han egnade Edith.

Hvarpå skulle Ernst kunnat vara svartsjuk?

På ingenting, ty han visste ju att en hyllning, hemburen åt hustrun inför mannens ögon, ej betyder *något*. Och han såg dessutom aldrig på Ediths kind en rodnad, en blick i hennes öga eller minsta flyktiga rörelse, som kunde häntyda på annat än ett oskyldigt intresse för en bildad och treflig husgästs sällskap.

Icke dess mindre voro tre ting säkra:

N:o 1: att Ernst var svartsjuk.

N:o 2: att en hemlighet, den han hvarken kunde utspana, fatta eller förklara, gömde sig i sjelfva luften.

N:o 3: att Edith (och detta var det fruktansvärdaste) mot sin man, denne man, som hon så högt afgudat, antagit en ton af tankfull likgiltighet, någon gång varierad med ett och annat utbrott af, såsom det tycktes, kufvad passion och äfven ett och annat utbrott af tanklöst öfvermod.

Allt detta hade kommit sig så omärkligt, att ingen visste säga när det egentligen inträffat eller börjat. Men rätt länge var det ej efter farbror Jannes afresa och de så himmelskt ljufva soldagarna, som följt den första försoningen, då någonting kom oklart i följd af en hushållsfråga, den Edith ville afgöra efter en metod, som ännu aldrig förekommit inom något hushåll.

Helmer sökte med sin lugna mildhet jemka saken till rätta igen, ehuru Ediths envishet verkligen åstadkommit förtretligheter inom tjenstfolkets område. Men Edith, annars så färdig att lyssna till Ernsts minsta ord, tog nu en ton af förnärmad värdighet och lemnade sin mans föreställningar helt och hållet utan afseende.

Sårad drog sig Ernst tillbaka.

Hon märkte ej hans sorgsna blick, eller om hon märkte den, låtsade hon ej derom och gjorde ingenting för att mildra det bittra intrycket.

Snart blef tyvärr för honom anledning till flera föreställningar, till innerliga uppmaningar

att hon måtte tänka på sina pligter. Den ena gången skrattade hon åt denna mentorsbefattning, som föga anstode en man hos sin hustru, den andra svarade hon ingenting, den tredje föllo ord, som aldrig bort falla, och ehuru hon sedan kunde visa häftiga symtomer af ånger, gingo likväl dessa snart öfver.

Slutligen kom ett större och smärtsammare uppträde (det var ock en aftonstund, då de skulle gå till hvila), och vid detta tillfälle yttrade Edith några ord, hvilka på Ernst hade ett lika allvarsamt som långvarigt inflytande.

"Har du ej", sade hon, "tänkt på det förslag, du i våras gjorde?"

"Hvilket förslag?"

Han anade ingenting.

"Åh, du mins ju du tyckte att vi voro så trångbodda härinne."

Ernst gaf intet svar. Hans bleknande kind gaf det i stället, och från den stunden bebodde han det rum, som farbror Janne haft.

Morgonen efter denna anordning följde ingen biljett till Jenny, inga arrangemanger att reda trasslet.. nej, det fick växa till och sno sig hur det ville.

Saken nämdes å ingendera sidan med ett enda ord.

Men medan Helmer under långa, ängsliga nätter i djup själsångest bad till Gud om upplysning i allt detta mörker, vred sig Edith lika sömnlös på sitt läger, anropande samma

barmhertighet om upplysning i det mörker, som omtöcknade *henne.*

Men hon visste åtminstone hvaruti detta mörker bestod, ty under det hon gråtande ropade Ernsts namn, under det hon öfverhöljde hans porträtt, som hon ofta tog ned till sig, med heta kyssar och ännu kämpade mellan kärleken till sin make och en annan känsla, hvars hemliga, men starka välde syntes vilja tillrycka sig segern, utbrast hon tusen gånger i dessa ord:

"Nej, jag kan det icke, det blefve min död.. Men detta lif blir också min död, ty så som det *varit* blir det aldrig mer.. o aldrig!"

Grosshandlare Mörnburg såg naturligtvis ingenting af allt det, som tilldrog sig omkring honom. Han förblef sig alltid lik: artig, vänskapsfull och underhållande.. ingenting tycktes störa honom i hans platoniska galanteri för Edith, och ingenting tycktes heller störa det behagliga lugnet i hans fredliga vanor vid jagt, fiske, studier och de skäligen regelmässiga besöken hos assessorn, der alltid ett virabord väntade.

Ernst spejade sent och tidigt med hela en svartsjuk mans instinkt. Men, han måtte komma in huru apropos som helst, ingen lät störa eller genera sig deraf. Mörnburg satt lika okonstladt qvar vid Ediths sybord och läste för henne eller språkade med henne, och Edith emottog hans små uppmärksamheter med ett

utseende som om ingenting kunnat vara naturligare än denna bekymmerslösa förtrolighet.

Kortligen: intet stod att upptäcka, utom det att Edith ett par gånger anspelade på saker, som Mörnburg ganska väl tycktes begripa, men hvilka för Ernst voro hebreiska.

Ur stånd att vidare qväfva de känslor af grymt obehag, som han sedan länge erfarit, sade han en dag till sin hustru:

"Jag vet icke om jag gör Mörnburg orätt, men det förefaller mig som om han mot eller med sin vilja utöfvade någon inflytelse på den så smärtsamma förändring, som föregått med dig."

"*Han*," svarade Edith, och hennes kinder antogo en lindrig rodnad (det var den enda gång Ernst sett henne rodna för Mörnburgs skull), "hvad skulle han utöfva för inflytande på *mig?*"

"Det är just derom jag måste fråga dig."

"Men jag har ingenting att svara!"

"Tänk dock väl efter .. döljer ej din själ en enda tanke, som du fruktar vore mig bekant?"

"Hvad tänker du på, Ernst, skulle du vara svartsjuk?"

"Om jag icke är det, så är jag på väg att bli det."

"Verkligen .. det finnes ju ingen svartsjuka i den *rena,* den *heliga* kärleken: i den lefver blott förtroendet!"

"Men förtroendet kan gäckas, och *då*..." hans blick föll med en flamma af vildt och

mörkt hot på henne, i hvars hjerta denna blick (den första af sådan beskaffenhet, som träffade henne) åstadkom en våldsam darrning.

Hennes öga sjönk mot jorden.

"Har du någon anledning till det slags anklagelse du gör?" frågade hon efter ett par ögonblicks tystnad. "Har du hos mig funnit ens den aflägsnaste skymt till förgätenhet af den tro jag tillsvurit dig? Jag frågar detta lugnt, ty jag vet att du måste svara nej."

Ernst kunde också icke svara *ja*. Han svarade derföre intet.

"Ser du!" återtog hon med spefull säkerhet i tonen. "Det är en inbillning som fattat dig, och du är nästan ännu litet tokigare än jag var, den tid Jenny väckte *min* svartsjuka."

"Det var den tid, då du ännu älskade din make.. Nu, o Edith, Edith!" Med våld trängde han tillbaka en tår.. det var åtminstone en tröst att han lyckades dölja den för henne.

"Min vän," sade hon kallt, "ha vi ej varit gifta i tio månader! Då har man hunnit att svärma ut, och allt svärmeri derutöfver vore oförlåtligt: äktenskapet är en inrättning (åtminstone i *vårt* läge), der så många prosaiska detaljer afkyla de sangviniska drömmarna, att vi ej mäkta underhålla dem. Men hvad är att säga härom.. naturens ordning rubbas ej, om vi aldrig så mycket marteras af hennes tyranni."

Vid detta iskalla hån på den flydda säll-

hetens bekostnad, vid dessa bitande sarkásmer bringades Ernsts blod i en så stark jäsning att han var nära att låta vreden och förtviflan öfvermanna sig och äfven *sjelf* tala ord, som torde ha gifvit förhållandena en annan belysning.. men han förmådde hejda sig, ty dessa ord skulle hafva gjort söndringen ohjelplig.

Och för att icke bringa det till denna förfärliga punkt, lärde han sig att betvinga både blodet, hjertat och rösten.

Tiden gick, men himlen ljusnade ej.

Makarnas förhållande blef allt tyngre.

För Edith hade det nu blifvit till vana att anspela på de försakelser och uppoffringar hon gjort. Men ju oftare hon glömde sig, desto orubbligare syntes Helmers tålamod, och hans uppförande mot sin hustru under denna deras kärleks tynande dödskamp var ett underverk af moraliskt mod.

Aldrig en kall min, som i främmandes närvaro kunnat förråda huru denna dödskamp fortgick, aldrig ett hvasst eller buttert ord, då bekymmer inifrån och utifrån nedtryckte honom, men också heller aldrig någon variation af lek och smek, inga scener, der den lågande älskaren ena ögonblicket aflöste den despotiske äkta mannen, som återkom det andra.

Nej, alltid beherrskande sig, alltid allvarlig, men också alltid mild, äfven när han med hela ansträngningen af sitt förstånd, sin ädla ande sökte återföra Edith! Det enda, han ej *ville*

begagna, var böner: dessa skulle hafva röjt hans omätliga qval, och dem förtjenade hon icke att se. Ehvad han än förlorade, ville han ej förlora aktningen för sig sjelf, och det ansåg han att han skulle hafva gjort, om han, kufvad af sin nu halft vansinniga kärleks makt, hos denna qvinna, hvilken ej mera hade ett gensvar för honom, tiggt om barmhertighet.

Vi nämde bekymmer både inifrån och utifrån, och de sednare voro ej heller ringa.

Med den förut nämda spanmålsaffären hade det gått sålunda:

Sedan Helmer fått kunskap om att priserna i en viss ort åter betydligt stigit, transporterades spanmålen till närmaste hamn, från hvilken han befraktat en större båt, men åter stod lyckan emot honom: en hård storm kastade skutan på klipporna .. vraket sjönk med sin last.

Då han emottog underrättelsen om nämde olyckspost, intogs han af denna ögonblickliga modlöshet, som följer på felslagna sträfvanden.

Det var väl sant att han ännu kunde återställa ordningen i sina affärer, ty grödan syntes förträfflig, men afkastningen af den fans ej genast att tillgripa.

Nu, genom den iråkade motgången, kom han i allvarsamt och flerfaldigt bryderi.

Förfallotiden för arrendet nalkades, dito omsättningen för diskontlånet och dessutom hade han de dagliga stora, pressande utgifterna för folkets aflöning och slutligen hus-

hållet, som under Ediths närvarande ledning fordrade allt mer och mer, ty Edith bjöd ofta främmande och ville hafva ett bord, "som man åtminstone kunde kalla *hjelpligt*".

Såsom nödfallsresurs egde han ännu två tusen riksdaler af sitt lilla kapital efter modern, men de voro så placerade, att de ej kunde lyftas utan många omständigheter och en stor tidsutdrägt.

I denna nöd beslöt han sig för, huru påkostande det än var, att tala med Edith angående de en gång af henne erbjudna juvelerna.

En afton, då de befunno sig ensamma, förklarade han henne i korthet, men tydligt sin närvarande ställning och den olycka, som vållat den.

"Det smärtar mig otroligt," sade han, "särdeles *nu*, att påminna dig om det kärleksfulla anbud, du en gång gjorde mig" (han var för finkänslig att nämna sjelfva tillfället), "men det har synts mig som en pligt, att ej öka min förlägenhet genom att göra nya skulder, innan jag ställt i ditt fria val att afhjelpa den för hand varande... Dina juveler, Edith?"

"Åh, det är förskräckligt!" utbrast hon, i det hon slog händerna tillsammans. "Att *redan* behöfva tillgripa sina enskilta småsaker! Jag undrar just hur det då skall bli längre fram?"

"Nog!" sade Helmer, i det han steg upp och dödsblek gick mot dörren.

"Nej, vänta, Ernst, vänta, jag vill upprik-

tigt säga dig hur det är. Jag har.. ja, seså.. jag har redan sålt juvelerna."

"Och till hvad ändamål.. ännu har ingenting fattats dig!"

"Jo, ganska mycket af det, hvarvid *jag* varit van! Dessutom ville jag ej ständigt besvära dig om penningar för hushållet..."

"... till hvilket du, förutom allt hvad som fins på gården, månadtligen af mig bekommit nästan hela herr Mörnburgs liqvid. Du kan ej ha behöft penningar för hushållet."

"Nå, lika godt hvad jag behöfde dem till.. Tänker du att den der servisen, jag för någon tid sedan köpte hem (för besparingar såsom du trodde), ej kostade något? En qvinna med min uppfostran har dessutom många behof, hvilka hon likväl har den grannlagenheten att söka sjelf bestrida, då hennes man icke förmår det, och detta synes mig snarare förtjena tacksamhet än tadel."

Stora svettdroppar stodo på Ernsts panna.

Detta var då den qvinna, som sjelf besvurit honom att få dela ljuft och ledt med honom, den qvinna, hvars brinnande, lidelsefulla hängifvenhet öfvervunnit hans förnyade inkast mot denna förening!

O, det var fruktansvärdt....

Han aflägsnade sig utan ett ord. Men från den stunden förlorade Edith mera af hans hjerta, än hon under dessa pröfnings-månader tillsammans förlorat.

25.

Fortsättning af Asmodei hemliga krig.

När Helmer kom ut på gården, träffade han Mörnburg, hvars ridhäst stod sadlad. Men då grosshandlaren fick se det dystra uttryck, som *ingen* beherrskning förmådde utplåna från Helmers ansigte, gick han rakt emot honom och sade i den mest öppna och vänskapsfulla ton, under det han förde honom något afsides:

"Ett ord, käre Helmer! Jag har sett olyckan i bladet: din spannmål har gått förlorad.. du är i förlägenhet. Sådant är hvardagssaker för oss affärsmän af profession, men olika för den, som blott gör enskilta affärer. Nåväl, broder, jag fordrar, så vida du icke vill förolämpa mig, att du ger mig ditt fulla förtroende, ty var säker att i sådana här förhållanden kan du ej få någon mera erfaren rådgifvare, och ingen kan hellre uppriktigare önska att tjena dig."

Detta språk kunde Ernst ej motstå.. det måste vara dikteradt af en sann och oegennyttig välvilja.. och utan att ingå i någon detaljerad redogörelse för sina affärer, tillstod han att tre månaders anstånd med arrendets inbetalning skulle vara honom en vinst af stort värde.

Det faller af sig sjelft att grosshandlaren var färdig att rangera den saken, men att han derjemte var ledsen att ej kunna få göra Helmer någon väsendtligare tjenst, hvilket denne afslog.

"Jag tror likväl," återtog Mörnburg, "att du drifver din grannlagenhet något för långt, när du har en vän, som säger till dig att han, utan skada för sig sjelf, kan tjena dig . . Nåväl, jag ser på din min att du icke är af min tanke. Det skulle likväl varit mig kärt att ha tagit med mig minnet af ett så vänligt förtroendebevis oss emellan, då jag nu snart lemnar det trefliga Lärkholmen och det värderade umgänget med dig och din älskliga hustru."

"Aha," sade Ernst, och det var honom efter dessa ord liksom hans lungor insupit en friskare luft, "du har då tröttnat på mjölk-kuren och jagtfebern?"

"Har du väl kunnat tro," svarade Mörnburg förtroligt, "att det varit egentliga ändamålet med min långa härvaro! Nej, ehuru läkaren för min helsa verkligen föreskref några månaders afsöndring från det trägna affärslif, i hvilket jag, då jag undantager mina res-år, tillbragt hela min ungdom och mannaålder, fans likväl äfven ett annat ändamål, som jag efter vår närmare bekantskap ej ser något skäl att dölja för dig."

"Och detta ändamål? Då du vill skänka

mig ditt förtroende, erkänner jag att det intresserar mig."

"Jag var förlofvad med en qvinna efter mitt eget val. Hon hade denna förledande skönhet, som utmärker fru Werner, och du torde kanske hafva märkt att *hon* på mig stundom gör ett störande intryck. Jag älskade min trolofvade så högt som en man med mitt lugna temperament förmår älska. Hon bedrog mig. Lyckligtvis gjorde hon det *före* det tilltänkta giftermålet. Och för första gången under hela min lefnad såg jag mig beröfvad denna spänstighet, denna nerv, som är första vilkoret för en duglig affärsman. Jag säger ej att min själ var underkufvad, ty jag brottades med smärtan såsom en man, men den gjorde dock på mitt lif, mina vanor, min fysik, en sådan vexelverkan, att jag tvangs att följa min läkares råd att i landtlifvets enkelhet söka en reaktion."

"Man skulle dock," sade Helmer nästan med ironi, "vara frestad att tro det du ej marterats af alltför svåra lidanden. Redan då du kom hit, försporde ingenting om själsmarter."

"Är det då alla själsmarters egenskap att synas på vårt ansigte?" frågade Mörnburg i sin vanliga ton, men med en så djup, genomträngande och, man ville nästan säga, genomskinlig blick, att Helmer, som tyckte sig se in i en ny obekant menniskas ögon, med en lätt rodnad svarade:

"Det är möjligt att känslor finnas, hvilka förmå hejda till och med sjelfva de spår, lidandet eljest qvarlemnar äfven på den yttre gestalten."

"Detta är icke blott möjligt, utan säkert, ehuru *jag* blott antager *en* sådan känsla, nämligen högmodets. Men den är ock nog att stålsätta våra nerver, då sådant behöfs..."

"Huru snart reser du?" frågade Helmer afbrytande.

"Så fort jag hinner fullborda det arbete, som upptagit mina morgnar och dessutom flera timmar af dagen. Äfven *det* hade en del i min önskan efter stillhet.... Se här, jag har några blad på mig. Det faller mig in ibland, då jag ligger i skogen och gör mina reflexioner, att ha tillgång på en afledare."

"Nå, hvad ser jag! 'Strödda utkast från resor i Persien, Grekland och Turkiet'... det der låter höra sig. Hvarföre äro ej dessa utkast redan utgifna?"

"Jag har verkligen ej egt nog ledighet att ordna mina anteckningar och mina minnen förut. Men under dessa månader har jag lefvat mycket tillbaka i den flydda tiden, och om ett par, högst tre veckor skall jag hafva fullbordat mitt verk här."

Allt detta sades så okonstladt, att ej en skymt af dubbelhet eller intrig deruti kunde skönjas. Och då Helmer lemnade sin gäst,

var det med en tvåfaldig lättnad i bekymrens börda.

Först och främst skulle han om två, högst tre veckor vara befriad från detta dagliga, plågsamma sällskap: han skulle slutligen åter vara *ensam* med Edith.

För det andra behöfde han ej oroa sig i afseende på arrendet.

Det var *mycket.*

Men det farligaste fans dock qvar......

De tre veckorna voro ändtligen förflutna, men utan något resultat i afseende på Mörnburgs afresa.

Med utkasten från Persien, Grekland och Turkiet gick det skäligen långsamt, men deremot tycktes *det* utkast, som omfattade Lärkholmen och hvilket kanske herr Mörnburg ämnade för en särskilt liten edition, nalkas sin fullbordan.

Det skulle emellertid blifva pinsamt att steg för steg följa alla de olika slingringar, hvarigenom man ömsom kryper, ömsom brådstörtar fram mot denna djupa afgrund, som vi i dagligt tal fatta under namn af *kasatrof.*

Att något slags hemligt förhållande på sista veckorna var å bane mellan hans gästvän och hans hustru, det kunde Ernst nu urskilja. Ja, han urskilde ganska väl att, när, dagen efter det uppträde vi nyss skildrat angående juvelerna, Edith ett par gånger häftigt reste sig upp för att utan tvifvel kasta sig i sin

mans armar, en lång magnetisk blick från Mörnburgs svarta ögon liksom fängslade henne qvar på stolen.

En enda visshet uppehöll ännu Ernsts mod. Det var *icke* kärlek. Edith älskade ej Mörnburg. Men en lika fullkomlig visshet var den, att hon beherrskades af honom.

Hade det länge varit så? Derpå kunde han ej gifva sig något svar. Skulle det länge förblifva så? Derpå svarade han ett fast nej. Ty penningar till arrendet måste han skaffa hvar helst han tog dem, och sedan detta tryckande band ej mera fans på hans grannlagenhet, skulle han öppet tala till denne man och...

Men åter ryste han tillsammans för detta vidrörande: På hvad sätt hade Mörnburg förorättat honom, då det gällde att *förklara* denna omständighet?

Från hvad håll skulle han kunna angripas? Huru kunna säga till honom: "Jag misstänker dig, för *hvad*, det vet jag icke, men jag känner att jag har något att misstänka! Du väcker min afsky: din åsyn sätter mig i ett tillstånd af inre raseri."

Men var ej detta erkännande detsamma som att säga det han äfven misstänkte sin hustru? Hvilken skymf mot både henne och honom sjelf!

Han kunde icke säga det. Här måste uppfinnas något annat.....

Otaliga gånger under denna tid rönte Ernst

bevis på den verkliga och djupa vänskap, hvarmed assessor Werners intresserade sig för sina unga grannar.

Den glada Jenny, med sitt i grunden så goda och klara förstånd, förvandlade sig till en värdig matrona för att i det allvarsamma språk, som här höfdes, söka rädda Edith från sig sjelf. Men ju mera hon i dagen höjde Ernsts ädla uppförande och sällsynta tålamod — ty Jenny var för ofta på Lärkholmen att kunna föras bakom ljuset — desto mer förbittrades Edith, ty det sargade ännu hennes hjerta att höra Ernsts lof från en annan qvinna.

Assessorn åter talade med honom angående Mörnburg.

"Jag vet väl," sade han, "att det finnes en finkänslighet, som bjuder oss att hellre låta våra vänner förgås i sina qval, än att stöta *grannlagenheten* genom att bjuda till att dela dem, men denna finkänslighet är ej min. Din hustru är ett prakt-exemplar bland qvinnor och, hvad jag är säker om, i hjertat en engel, men äfven englar kunna förvillas af satan. Och ehuru jag mycket väl ser, att du lyckligtvis ej har att befara något, som i minsta mån komprometterar hennes värde eller din heder, så vill jag ändå våga lifvet på att Mörnburg, den inbundne mulatten, drifver något hemligt spel . . . Han bör ur huset, ty om han ock är egare af gården och har rättighet att dispo-

nera en våning, så är dock du den som för närvarande är herre här."

"Han *skall* ur huset!" var Helmers korta svar, men det uttryckte en fullkomlig bestämdhet.....

Helmer hade länge påtänkt en angelägen resa, den han nu äfven beslutat sig till.

Målet för nämde färd var den ort, der hans aflidne fars fordna älskarinna uppehöll sig (omkring sexton mil från Lärkholmen), och *ändamålet* var, att med denna qvinna kunna träffa någon öfverenskommelse, hvarigenom han återbekomme kapitalet mot lagliga räntan deraf.

Den 25 september rustade han sig att resa hemifrån, med hjertat betryckt, men pannan någorlunda molnfri. Edith skulle ej se att han ännu var nog svag att lida vid en skilsmässa, han, som hemma var lika mycket skild från henne som borta, ja, kanske ännu mer, ty frånvaron skingrar många skuggor.

Vare sig af nödtvungen grannlagenhet eller för affärer, såsom han uppgaf, hade grosshandlaren Mörnburg samma morgon, ännu tidigare, lemnat Lärkholmen. När Helmers resa, som han på förhand med afsigt omnämt, blifvit fullt beslutad och dag utsatt, hade Mörnburg yttrat att han ville begagna tillfället, då han ändå måste sakna sin värds sällskap, att, innan han lemnade orten, göra en tur åt Wexiö.

När Helmer resklädd kom in till sin hustru, för att gifva henne afskeds-omfamningen (nå-

gonting, som numera egentligen var att anse som en ceremoni), syntes Edith på en gång blifva våldsamt upprörd. Hon brast ut i snyftningar och lutade sin brännande panna mot hans axel. Men lika hastigt som denna rörelse kommit, syntes den försvinna. Hon ryckte sig häftigt ur hans armar och störtade in i sängkammaren.

Lifvad, upprörd, förvirrad, med en känsla liknande hopp, sprang Ernst efter, men hon hade skjutit regeln för dörren.

"Öppna, Edith ... jag tror att vi ännu några ögonblick behöfva se hvarandra!"

"Nej," sade hon innanföre, "det är ett uppehåll, som ej tjenar till något."

"Du vill då icke öppna?"

Hon svarade ej.

"Edith, jag besvär dig, skjut undan regeln, låt mig betrakta dig ännu en gång!"

"Hvartill det?"

"För att ega minnet af *ett* sällt ögonblick... du skall ju gifva mig en ljuf blick till afsked ..."

"Jag kan ej ... Lycklig resa, Ernst!"

Nästan döfvad af smärta, vände han om.

En qvart sednare satt han i åkdonet.

Mörnburg ärnade dröja borta en dag längre än Helmer, som bestämt sin återkomst till söndagen den 29.

Men jägtad af en oupphörlig oro, förföljd af ett enda minne (Ediths plötsliga rörelse och

lika plötsliga förändring), reste han både dag och natt. Och så uppfylld var hela hans själ af tanken på hans hustru, att han icke med full sans kunde känna den nya olycka, som drabbade honom i ett bestämdt och oåterkalleligt afslag från mamsell Hermine B:s sida. Hon ville ej "utsätta sig för några trakasserier," ej ens *lyssna* till några underhandlingar.

"Godt," sade Ernst nästan mekaniskt, "dessa motgångar kunna öfvervinnas, afhjelpas: det är trassel och småsaker, som lätt reda sig.. kunde jag endast reda det öfriga!"

Och åter bar det af genom natt och dag, nästan utan sömn och hvila, för att komma hem tjugufyra timmar förr.

Den vänskaplige Werner skulle gerna ställa till rätta så, att ett lån kunde bekommas af lagmannen (det var påkostande för stoltheten att anlita sina vänner, men här finge hvarje sådan betänklighet vika). Allt vore rangeradt till Mörnburgs återkomst, och då arrendesumman presenterades, voro betänkligheterna slut. Ernst andades redan lättare. Hedern skulle, måste tvinga Mörnburg att ändtligen göra allvar af resan, och sedan, sedan... Måhända hade Edith blott behöft denna korta skilsmässa från sin make och minnet af deras afsked för att lära sig känna ångrens makt. Måhända, när hon såg honom återvända, skulle hon komma flygande emot honom liksom

fordom. Måhända stode sjelfva den *enda* lyckan väntande vid hans härd.

Han for fram som vinden eller, rättare, lik en förtviflad, hvilken jagar efter hoppet.

26.

Asmodeus på sista belägringsdagen.

Klockan var omkring 8 på aftonen den 28 september, då Helmer, som vid middagstiden återtagit sina egna hästar, hvilka han qvarlemnat omkring sex mil från Lärkholmen, i skarpaste traf lät det ila af mot hemmet.

Månen hade ännu icke varit synlig, men vid horisonten tecknade sig en ljus schattering, som tillät ögat att väl urskilja föremålen, och det första som vid inkörsporten till allén mötte Helmers blickar var en täckvagn, förspänd med tre hästar, som stod i skuggan under en grupp af höga almar.

Helmer hoppade hastigt ur.

Han kunde icke ens bjuda till att förklara den tryckning, som sammanpressade hans bröst.

"För hvems räkning väntar du här på detta ställe?" frågade han den figur, som stod orörlig framför hästarne, hvilka denne, att

dömma af brödstycket, som han ännu höll qvar i sin hand, nyss hållit på att fodra.

"Jag väntar på den, som beställt mig!" svarade en stadig och stark röst.

"Och det är?... Säg sanningen, karl, du talar med den som är herre här, och har rätt att fordra sanning!"

"Knäfveln må veta hvem som är den *rätte* herrn här.. det angår mig inte, men jag lyder den, som betalt mig.. Så står det till med det!"

Helmer insåg på ögonblicket att detta förhör gagnade till intet. Nej, der framme skulle han vinna upplysning.. kanhända *mer* upplysning än... Han kunde ej låta tankarna spela ut: han blygdes och rodnade öfver att hans uppjagade fantasi så skulle få makt med honom.

"Hör på," sade han till sin egen dräng, som satt qvar på kuskbocken, "du håller stilla här, du också, omkring en half timma! Sedan får du köra fram.. icke förr."

Efter att hafva uttalat dessa ord, öppnade han skyndsamt porten och gick in i allén, den han med långa, snabba steg snart tillryggalade.

Nu stod han på gården.

Utomkring huset var allt tyst och stilla: mörkt i förmaket och salen.. följaktligen ingen främmande. Äfven i Mörnburgs våning herrskade samma mörker.

Och ändå denna vagn som väntade!

Han gick omkring åt trädgårdssidan. Allt var lugnt. Hade icke den kärfva skjutsbonden stått framför hästarna dernere i alm-dungen, skulle han trott att hela synen med vagnen varit en feberdröm, hvad som helst, utom en verklighet.

Han hade nu hunnit till husets baksida. Fönstren i arbetsrummet voro upplysta, men luckorna ännu icke tillslutna. Ett par höga jalusier var det enda som undandolde det, hvilket passerade derinne... Men Helmers längd var tillräcklig för att kunna se öfver jalusierna.

Och smygande sig in emellan den nu afbladade syrénhäcken, stod han snart ända invid fönstret till detta sin kärleks, sin lyckas fordna tempel.

Se här den syn, som mötte hans öga, under det hans öra uppfångade orden till den gåta, hvars lösning han i nära fyra månader förgäfves letat efter.....

Edith satt i hvilstolen med hufvudet tillbakalutadt mot dess ryggstöd. Hennes kinder voro sminkade af en hög skarlakansfärg, ögonen glänste af en fosforisk eld, och den svällande korall-läppen sköt en smula fram öfver den hvita tandraden. Man såg genast att hon befann sig i ett af dessa exalterade ögonblick, hvaraf det tyvärr fans så många i denna qvinnas lif.

"Nej," sade hon till Mörnburg, som stod

framför henne med den trygga hållningen hos en person, hvilken anar segrens annalkande och just derför aktar sig att genom något slags häftighet bortskämma sina fördelar.. "nej, jag säger er att allt detta är afskyvärdt, att jag varit brottslig, som afhört er, och att ni aldrig inför Gud kan ansvara att ni ledt mig till denna brant."

"Om jag varit brottslig," svarade han med mjuk, intalande röst, "är det väl ni, min fru, som bör förebrå mig att jag handlat i ert framtida intresse.. och det är fåfängt att nu förneka, hvad ni så ofta för mig erkänt, att ni har stunder af ånger, stunder då ni önskar er fri från detta band."

"Ja, detta har jag erkänt, men genom hvilka medel har ni tvungit mig dertill! Jo, genom sådana, som ni visste skulle inverka på min karakter."

"Ni är sträng mot mig!"

"Ack, att jag varit det, att jag ej lyssnat till de karrikerande målningar, ni gjort af mitt husliga lif, detta lif, som var så himmelskt skönt, innan ni kom hit, och som ännu varit det, om ej ni fyllt mina öron med era giftiga färgrika jemförelser mellan min inskränkta tillvaro såsom hushållerska och hustru åt en man, den der icke ens fattar de oerhörda offer, jag gjort för honom, och den tillvaro af glans, njutning och värdighet, som i förening med min mors förlåtelse och kärlek väntar mig, om

jag bi.. bi..." Rösten svek henne.. hon kunde ej uttala dessa sista ord.

"... om ni," inföll Mörnburg med en ton liksom han uttalat den enklaste sak i verlden, "bifaller till er egen lycka och beslutar skilsmässa..."

"Hvad var det?" utropade Edith, i det hon hoppade högt från stolen.. "Ett buller..."

"Inbillning.. Jag skall ändå se åt."

Mörnburg gjorde ett hastigt slag genom rummen ända ut i förstugan. Återkommen, blickade han genom fönstren, men såg intet.

"Det var blott en villa."

"Ja," mumlade Helmer, som i detsamma, med spöklika anletsdrag, reste sig upp ur buskaget, "det var blott en *villa*, men likväl betalte jag den nog dyrt..."

"Min gud, hvad jag blef rädd!" återtog Edith med låg, darrande röst. "Jag tyckte mig känna hans närhet.. om han komme hem förr än han sagt!"

"Ja, då skulle ni åter förlora kraften att besluta och åter låta er beherrskas af detta stenbeläte... jag svär att det endast sker af *vana*.. Kärleken är slocknad."

"Nej, nej, intill mitt sista andedrag blir han för mig den *ende!*"

"*Han*," utbrast Mörnburg med våldsamt undertryckt rörelse, "*han*, som icke har mera känsla för er, än att han, i trots af den påfallande förändring, han skönjer hos er (och

som skulle göra en annan man vansinnig), har fattning nog att tänka på sina lumpna affärer!”

”Sök ej att öfvertyga mig om detta, hvarom jag aldrig blir öfvertygad! Han älskar mig ännu oaktadt mina fel. Ja, då han reste (o, det var så nära att jag förrådt allt), måste jag kasta en reglad dörr emellan mig och honom.. jag hade styrka att neka honom en afskedsblick... Hvad jag var brottslig.. jag visste att ni skulle komma åter från detta möte, och...”

”...och för de der ömma fraserna, som det behagade honom att framkasta, var ni genast färdig att glömma de anklagelser, ni haft anledning att göra öfver hans köld, hans oförmåga att uppfatta er. Och i evighet skall han ega denna oförmåga... Hör mig nu: Jag har noga genomskådat denne man, sammanväfd af förnuft, lugn och hederskänsla. Sådana personer äro ganska bra på de underordnade platser, som vanligen tillfalla dem, men deras medfödda ljumhet, hvilken hindrar dem såväl ifrån att höja sig till yttersta värmegraden som att sjunka ned till fryspunkten, håller dem beständigt i detta tillstånd af passivitét, som är totalt oförenlig med en stor passion, en sådan som ni, min fru, med er eldsjäl är skapad att väcka hos en man, som sjelf har en själ af eld.”

Han tystnade, och riktade de dunkelt glödande ögonen på sitt offer.

Suckar häfde Ediths bröst. Hon svarade ej.

"Nåväl," återtog frestaren i en något mera deciderad ton, "låt oss ej längre förspilla denna dyrbara tid, som troligen aldrig mer skall återkomma! Redan en hel vecka har ryttmästaren legat i Wexiö. Jag skall snart ha anförtrott er i hans vård, och när ni åter befinner er under er mors beskydd och med henne långt på vägen till det tjusande Italien, der jag är er till mötes, då (jag bedyrar det) återtager ert sinne hela sin spänstighet: ni känner er lätt som en fågel, hvilken sluppit burens fängelse.. ni förvånas öfver att ni en tid velat bära dessa fjättrar, och ni glömmer denna er fantasis dyrköpta nyck, då ni finner er öfvergjuten af er mors sälla och tacksamma tårar."

"O, hvad jag lider!" I tonen af detta utrop röjdes Ediths hela obeslutsamhet.

"Det är derför att ni eger så sensibla nerver. Lidandet sitter icke i sjelfva hjertat, ty om ni, såsom ni tror, älskade er man.. ack, så ni kan förvilla er sjelf!"

Han höll upp liksom af medlidande.

"Hvad är det ni vill säga?" utbrast hon med en vild blick.

"Jag vill endast fråga er om ni under första månaderna af ert äktenskap kunnat höra någon tala om *skilsmässa* från er kärleks förgudade föremål, utan att ni med för-

akt och stolthet stött bort denne rådgifvare och genast ilat i er makes värnande famn?"

"Det är sant!" suckade hon halfqväfd.

"Men har ni ej tvärtom lyssnat till de ord, som vänskapen och förnuftet talat, har ni ej haft den mest vådliga hemlighet för er man.. en hemlighet, som ni afhandlat med mig, medan han för er blef allt mer och mer en främling? Jag frågar er om detta varit tänkbart, ifall ni älskat. Der kärlek finnes, kunna inga intriger existera *emot* det älskade föremålet."

"O gud, o gud!"

"Begriper ni nu ändtligen att er så kallade *känsla* är den sista uppflammande gnistan af en lys-eld, hvars alla öfriga gnistor redan slocknat?

"Hvilken afgrund ni öppnat för mig!" På Ediths ansigte syntes de högsta själsqval.

"Det är ej jag som öppnat den.. Icke förmår jag hjelpa att er hjelte ej egde de egenskaper, som voro erforderliga att låta er älska martyrskapet under hela er lefnad. Detta är nu något, som ej kan hjelpas.. återstår att betrakta huru ert lif skulle bli, om ni stannade qvar."

Den unga qvinnan gjorde en rörelse liksom för att hejda honom.

Men han fortfor:

"Jag upprepar hvad jag förut sagt er, att det närvarande kan anses såsom ett himmelrike emot det som kommer, då denne man

fullkomligt fastfrusit i sina triviala hvardagsbegrepp och ni i edra kokerske- och husmorsåligganden. Ett enda missväxt-år eller en boskapssjuka kan i grund förstöra hans affärer. Lägg härtill att, sedan förhållandena kommit till närvarande punkt, kärleken *aldrig* mera kan uppblomstra, att er mor gör er arflös, om ni ej bifaller den föreslagna skilsmässan, och att ett lif fullt af ånger, sjelfanklagelse, af dödande enformighet, kanske af nöd, elände och ömsesidig förbittring, är hvad som väntar er."

"Jag förgås i dessa strider!"

"Se här mamsell Octavies bref, som Linden medförde, läs det!"

"Jag förmår ej."

"Skall *jag*?"

Edith gaf ett stumt svar.

Mörnburg bröt förseglingen och uppvecklade brefvet. Det lydde:

"Förlåt, nådiga fru, att jag vågar teckna dessa rader! Men de äro dikterade af medlidandet för denna stolta och sjelfbeherrskande qvinna, från hvars läppar ingen klagan kommit, sedan hon förlorade sitt hjertas dyrbaraste juvel, men hvars tankfulla blick, hvars tysta steg tusen gånger mer än ord vittna om hennes inre lidande.

Det utslag, hon gifvit (skilsmässa och förlåtelse eller arflöshet och evig söndring), kan väl det kallas strängt, då man betänker huru djupt hon blifvit kränkt?

Hon sade mig i går... 'Jag skulle ej af Edith fordrat detta offer, om jag icke vetat att det numera i sjelfva verket ej vore ett sådant, sedan hennes äktenskapsfrid redan blifvit störd och hennes kärlek flämtar i den sista kampen, ty jag tager för afgjordt att den så gör, när *hon*, som så tillbedt sin afgud, nu under hans ögon förtror sig åt en främling.'

'Ingenting', tillade hon, 'bör således numera fästa henne vid denne man, som (jag har en hemlig öfvertygelse derom) icke skall känna sig alltför olycklig vid brytningen af detta äktenskap, hvilket, om det fortgår, äfven för *honom* blir en tryckande börda, och med sin vackra stolthet skall han ej en minut, sedan Edith flytt till sin mors hus, draga skilsmässan i betänkande. Om han haft en vacklande karakter, skulle detta steg ej kunnat vågas. Min enda önskan är, att ingen falsk hederskänsla måtte hindra honom från att antaga de fredsvilkor, hvilka skola trygga hans framtid'.

'Ifall Edith' (så slutade hon) 'varit mor, så hade jag icke vågat detta förslag, ty jag tror ej att hon skulle hafva gått in på att lemna sitt barns fader. Nu deremot kan hon utan motsägande strider taga detta steg, så framt hon anser det löna mödan för återvinnandet af sin mors kärlek och en dotters fulla rättigheter!'.....

"Nog," afbröt Edith, "nog, nog!"

Mörnburg hopvek brefvet... ”Jag ser,” sade han med en röst, hvars otålighet han med möda tyglade, ”att er sista villrådighet är besegrad.. o, dröj då ej! Vagnen väntar.. hvart förspildt ögonblick är våda.”

”Vagnen... hvad.. har ni redan...”

”Allt är färdigt. Nu är ej tid för ert eviga vacklande.. Ni väntas ju af en broder.”

”En *broder*.. ah, *honom* känner jag väl! Men säg mig, finner ni er icke sjelf bra förnedrad af den roll ni här spelat? Huru kunde vänskapen för denne er så kallade ungdomsvän, min svåger, förmå er att åtaga er hans kommission, ty det är dock *han* och er gamla bekanta mamsell Octavie som genom sin förenade skicklighet fört mamma på de tankar, som nu burit frukt. *De* båda hade dock sina intressen, som jag begriper: hämd och svartsjuka. Men *ni*.. jag har förut, jag erkänner det, känt mig till en viss grad beherrskad af er.. men nu åter (det säger jag er öppet) föraktar jag er, ty ni har handlat blott för att verka det onda.”

”Tror ni det!” svarade Mörnburg, och ifall han hastigt afryckt en mask från sitt ansigte, kunde förvandlingen ej hafva blifvit större. Hans svarta hår tycktes ordentligt resa sig på ända. Hans nu icke dunkelt brinnande, utan häftigt flammande ögon började återkasta tusentals gnistor på Edith, som instinktmässigt drog sig tillbaka. Hans bleka bronserade hy

kopparfärgades af det heta blod, som brann i hans våldsamt spända ådror. Och i det han störtade till den unga qvinnans fötter, tillade han i vild inspiration:

"Nej, se mig nu i min verkliga gestalt! Endast derföre har jag lånat mig åt andras intressen, att de gagnade mitt eget. Då jag, eggad af nyfikenheten att se er och uppmanad af Lindens böner att granska er husliga ställning, beslöt mig för denna resa, hade jag (det svär jag inför Gud) ingen annan afsigt än den, att under några månaders hvila från affärslifvets bråk få uppfriska mig med ett af dessa lätta galanterier, hvilka *hittills* varit de enda offer, som jag kastat på kärlekens altare!"

"Herr Mörnburg.. dessa bekännelser.. vet ni ej att de förolämpa mig?"

"Nej, nej, de innehålla ingenting, som kan förolämpa er.. Hör mig blott!"

"Jag vill icke höra.. Det är nog!"

"Det är icke nog: ni måste höra mig, sedan jag en gång börjat tala... Jag har behof af att visa er (som *trott* er älska) hvad kärlek egentligen är...."

Hon reste sig, men sjönk tillbaka.

Ingendera hörde huru, vid denna hennes rörelse, grenarna derute skakades af de konvulsiviska ryckningarne i den hand, som omslöt dem...

"Jag såg er, Edith.. ni väckte icke blott passion inom mina sinnen, ni väckte denna

gudagnista, hvars tillvaro jag, en djerf tviflare, alltid förnekat: ni lade min själ, mitt förnuft, min tanke, mitt lif i edra bojor. Då.. förstår ni mig nu.. beslöt jag att tjena andra. Ty fri, oberoende, *adlad* och med en rikedom, som för mig lätt öppnar alla utvägar till verldsligt anseende, och med en kärlek, hvars omätliga djup ni skulle darra vid att skåda, kunde jag, sedan ni blifvit fri, sträfva efter er hand. För detta ändamål handlade jag lågt.. hvad betydde det? Jag bedrog och förrådde er man.. hvad betydde det? Jag smög mig in i ert paradis och bortblåste blommorna.. hvad betydde det? *Intet*, alldeles intet: det var ju för min kärleks skull jag blef en förrädare, en bedragare, en frestare, om ni så vill, en djefvul. Och den, som ej älskar så, att han för sin passion kan uppoffra både sitt samvete, sin heder och sin själ, med ett ord, allt, utom lifvet, hvilket offer skulle beröfva honom förmågan att njuta frukten af sitt utsäde... *den* förstår icke det mysterium, som ligger i kärleken!"

Arma Edith... Hon var tjusad, bländad, berusad. Sådan tolkning på passionen hade hon ej förr hört. Huru matta hade ej Ernsts ord, äfven i deras kärleks varmaste dagar, varit mot dessa!

"Se," tillade Asmodei värdige representant, "allt detta förmår en stor lidelse... Men hvad är ändå det mot den beherrskning, jag ådagalagt, i det jag visat en hyllning så öppen, att

er man ej *vågat* beklaga sig, att ni ej sjelf anat de helvetiska qval, jag utstod, då jag såg era blickar vändas mot honom, denna lefvande mekanism... Ha, Edith, ni hör mig: jag ser att ni förstår mig.. Vågar ni nu tryggt anförtro er åt den man, som har sitt ansigte, sin vilja, sin besinning, sjelfva sin röst i sin makt? Jag begär ej ett ord af er till svar, ty det skulle *nu* förnedra er.. Och hör: Ehuru jag sjelf kan bli en djefvul, vill jag dock i er alltid dyrka serafen! Således: Glöm detta sista, återkom till det första.. låt mig, en vördnadsfull vän, er ödmjukaste tjenare, få föra er till den, som verlden gifvit till er närvarande naturlige beskyddare..... Ni tiger?"

En stråle af djerf förhoppning blixtrade upp i Mörnburgs öga.

"Ni föraktar mig ej längre: ni bifaller?"

"Nej," svarade hon, "jag föraktar er icke längre.. och.. och... jag bifaller."

Några minuters tystnad inträdde.....

Öfver det gulnade gräset derute ilade snabba steg. Förstugudörren och salsdörren gledo lätt upp på sina gångjern.

Ännu låg Mörnburg på knä. Han betraktade den sköna qvinnan med afguderi.

"Ernst!" stammade hon.

"Ah, ingen tanke mer på honom.. han skall trösta sig med nödvändigheten och aldrig ens söka öfvertala er att återvända."

"Han skall gå ännu längre," yttrade i sam-

ma stund Helmer, uppkastande dörren från förmaket, "han skall befria er, äreförgätne man, från det besvär, ni velat åtaga er" (vid dessa ord stötte han med ett enda tag af sin kraftfulla hand Mörnburg, som hastigt upprest sig och, liksom för att skydda Edith, ställt sig tätt vid hennes sida, våldsamt tillbaka), "och sjelf föra denna af sin pligt förgätna qvinna från det hem, hon ärnat öfvergifva... Se, här ligger ju allt i ordning.. Fort, tag på dig kappan... hästarne vänta!"

Det låg en så fruktansvärd köld i Helmers hela väsende, att Edith, halfdöd af fasa, ej vågade göra den ringaste invändning.

Och Mörnburg, som såg ändamålet vunnet (ty om hela denna scen varit tilltälld, kunde den aldrig i hans helvetiska beräkning fått ett lyckligare slut: nu var då all återgång omöjlig), Mörnburg insåg att han ej hade något vidare att göra än att aflägsna sig med de lagrar han skurit.

Och han aflägsnade sig utan ett ord, just ej af feghet, utan emedan hans roll så komplett var utspelad, att han ej hade en bokstaf mera att tillägga. Hvarföre skulle han dessutom uppreta en menniska, hvars lycka han krossat! Hvad han gjort, hade skett för hans kärleks skull: hans kärlek kunde ingenting vinna genom att bringa denne förtviflade man ett steg längre.

"Ernst".. (Edith famlade mekaniskt efter sa-

kerna) .. ”dessa kläder ligga ej framme af beräkning .. jag kom nyss från Svärdsnäs .. jag visste ej då .. jag visste ej .. o, Ernst, jag visste ej ...”

”Tyst!” svarade Ernst med en så hård och befallande röst, att den darrande Edith sjönk ned på stolen. Det svindlade för hennes ögon, det susade för hennes ögon, det var väl en dödskamp som pressade ihop hennes hjerta. Hvarföre fick hon då ej dö?

”Ernst ... Ernst!”

Han hade redan fattat klocksträngen och ringt.

Barbro kom in.

”Hjelp frun .. men öppna ej läpparna till en enda fråga ..... Jag går förut.”

Men när han hunnit till dörren, uppgaf Edith ett sönderslitande rop.

”Förbarmande, förbarmande .. jaga mig ej ifrån dig .. jag vill ej mera härifrån!”

”Lika mycket hvad du *vill:* du *skall* härifrån!” Han skyndade ut.

Friska hästar förspändes .. allt var i ordning.

Derinne rafsade Barbro tillsammans allt som nödigt var att skydda hennes unga matmoder mot nattkylan. Några ombyten af linne och kläder kastades i en koffert. Men under allt detta stod Edith som en bild och lät handtera sig som en sådan.

”Är det färdigt?” frågade Helmers röst

utanföre....dock, var väl denna röst hans? Man kunde ej tro det.

Barbro svarade "ja".. och nästa ögonblick satt Edith i den vagn, hvilken skulle föra henne från detta hem, som sett hennes kärleks sköna och heliga lycka blomstra, bortvina och dö.

"Till farbror Janne.. han är troligen nu hemma!" var Ernsts enda ord, då han slog igen vagnsdörren. Derefter intog han sjelf kuskbocken.. och denna resa, som Edith in i sista sekunden hoppats ej skulle blifva af, började nu.

Nästan sanslös sjönk hon tillbaka i vagnen.....

I tvänne dagar gick färden framåt, utan att Ernst talade ett enda ord till sin hustru, utom dem, som voro nödvändiga för att tillkännagifva rastande och afresa. Edith var alltjemt liksom i en dvala. Hon hade ej gjort ringaste försök att beveka sin make. Hvar gång hon fick se hans ansigte, rycktes hon upp ur sin apati, men detta ansigtes kalla stränghet skrämde henne, och hon var nöjd att återsjunka i sin domning.

Men känseln och lifvet började återkomma och med dem det förfärliga närvarande, den förfärliga framtiden. Hon befann sig sjuk både till kropp och själ, och på aftonen af andra dagen erfor hon en så stor trötthet, ett så allvarsamt illamående, att hon knappt längre kunde beherrska sig. Dock: blotta tanken på att tala till Ernst kom hennes blod nästan att stanna,

ty denna blick.. denna blick.. och denna dystra, envisa tystnad .....

En gång måste väl dock tystnaden brytas. Hvilkendera skulle göra det? Ack, blefve den ej tids nog bruten! Det finnes smärtor, hvilka ega den dubbla fasan att vi på samma gång önska oss dem och likväl söka hålla dem tillbaka.. En sådan smärta var den, som rörde sig i Ediths själ, och ändock segrade kroppens lidande.

"Ernst, Ernst," ropade hon, "af barmhertighet släpa mig ej längre.. jag förmår ej mer.. stanna hvar som helst!"

"Straxt!" blef svaret.

En liten stund sednare höll vagnen stilla.. vagnsdörren öppnades.

"Hvar äro vi?" stammade Edith, i det hon kastade en skygg blick omkring sig.

"På en gästgifvaregård, hvarifrån vägen skär af åt Grandalen."

Edith var verkligen så svag, att Helmer måste leda henne uppför trappan.

De kommo in i en stor, mörk och tom sal, der ett ensligt talgljus med flämtande veke var det enda som välkomnade dem.

"Gud i himlen," ropade hon ännu en gång med stapplande röst, "hvar äro vi?"

"I samma rum, der vi i dag för ett år sedan firade vår bröllopsafton."

FJERDE AFDELNINGEN.

Modern.

27.

Patriarkatet.

I en viss trakt af ett visst landskap ligger en liten herremansgård. Gården har en vacker dal. I den dalen fins ett litet hus, och bakom det lilla huset, som eger ett alldeles obeskrifligt utseende af patriarkaliskt lugn, flyter en bäck (ty å kan den just icke kallas), hvilken af patriarkatets befjädrade invånare under sommaren begagnas såväl till badställe som kappseglingsbana.

Omkring dalen, huset och bäcken reser sig en ung generation af de mest *poetiska* granar.. vi våga begagna detta uttryck, ty om det någonsin finnes poesi i ett träd, så är det tvifvelsutan i granen. Hvar, t. ex., om man ej svärmar ut i orienten och invaggar sin inbillning vid suset af dessa hemlighetsfulla cypresser, som i sig bära någonting af både himlen, my-

ten och poesien.. hvar, om man nyktert håller sig till den kära norden, finnes något träd med en smärtare och graciösare växt än den unga granens? Hvilken brud bär väl på sina lockar en mera förtjusande krona, än den granen med sina späda, ljusgröna, i "rose" skiftande knoppar visar, då pingsthelgen vinkar henne till bröllopsfest! Hvilket strängaspel öfverträffar väl suset i hennes mjuka, lummiga grenar, man må höra detta sus antingen under en sommarafton, ackompanjeradt af trastens melodier, eller en höstqväll, då nordanvinden stryker sin mäktiga bas! Och sedan.. hvilken ungdom är evigare än hennes? Står hon ej, när jorden insvept sig i sin första snöfäll, ännu grön, ännu stolt i sina mera mognade behag, ännu graciöst uppbärande sin resliga växt, sin djerfva krona! Och när nu januari kommer och kring denna krona virar sina lätta snören af glittrande rimfrost, hvar fins då hennes like, helst om man ser henne i den stjernklara vinternatten, då månstrålen firar sitt biläger med kristallperlan, som darrande hänger i sin gröna gunga!

Det var denna generation af granar som gifvit dalen sitt namn: Grandalen. Och den enväldige herrskaren öfver denna lilla fläck, han, som älskade allt lefvande i naturen, hade en nästan religiös dyrkan för sina granar.

Då han någon gång var i tvehågsenhet med sig sjelf huru en inrikes-fråga borde af-

dömmas, gick han till *sin* lund liksom romrarne gingo till *sin*. Granarna voro hans tempelprester, suset i deras grenar orakelsvaret, och med så många tungomål talade detta för farbror Jannes invigda öra, att han alltid tyckte sig förnimma någon vink om det han ville veta.

Det är under en mörk afton i första dagarna af oktober som vi klappa på dörren till det lilla grå huset i Grandalen.

Endast strimman af en månljusning, som då och då sväfvar öfver himlen, låter oss skönja de höga, viftande granarna, hvilka likt trogna förposter bevaka ingången till det lilla hemmet. Bäcken står halffrusen och öfvergifven, de lysande stockrosorna och astrarne i blomsterqvarteren kring hagen hafva böjt ned sina hufvuden, lavendeln och balsam-skogen ha gått i vinterqvarter. Icke en gång bandhunden, den beskedlige Björn, som eljest under sommaren spelar en väktares roll utanför huset, syns nu till, ty farbror Janne har icke hjerta att låta ens en hund frysa.

Det är således afgjordt att Björn vid det här laget gör Murre sällskap framför spisen i samlingsrummet. Men om ock Björn och Murre tagit allra främsta platsen för att ha något utrymme för sina gymnastiska öfningar, uppkommande icke alltid af leklust, så är öfriga delen af det rum, som spisbrasan upplyser, ej heller tomt, såsom vi genast finna, då vi ka-

sta våra blickar på den triangel, hvilken bildas af sex trästolar.

Men innan vi närmare betrakta patriarkatets medlemmar, skola vi se oss om i salen. Det tager ej lång tid, ty då vi öfverfarit den fyrkantiga rymden af tio alnar och derunder låtit blicken uppsnappa fyra hvitmenade väggar, dekorerade med allehanda redskap till förfärdigande af husgeråd, jemte en hel rad kolorerade planscher, samt dernäst ett mörknadt tak, behängdt stång vid stång med brödkakor, kunna vi genast förfriska vårt sinne genom bekantskapen med ett par bålstora lådor, i hvilka "vinterträdgården" blomstrar under bevakning af tvänne hvita kattor, som uppslagit sina bopålar, en vid hvardera lådan, till stor förargelse för både Björn och Murre, hvilka flere gånger låtit påskina en viss lust att lemna högqvarteret vid spisen. Men de hvita kattorna äro icke att skämta med, såsom hvar och en kan bevittna, hvilken åsett de stora fejderna mellan lådornas och spisens bebyggare. Vid sådana tillfällen, när man går i *stor* batalj, hålla alltid Murre och Björn tillsammans, men icke förty måste de ändå vanligen med nesa lemna valplatsen, någonting så mycket mer kränkande som Primus från sin upphöjda plats på hyfvelbänken genom lifliga gester animerar dem, ideligen skrikande: "Era bönhasar, era eländiga mesar, som låta besegra er af två qvinnfolk! Men det är sant," tilläg-

ger gemenligen Primus för sig sjelf, "det ena qvinnfolket heter också Lotta" (kattorna omdöpas alltid efter Primus' sednaste älskarinnor) "och det andra Barbro! Jag skall då inte undra så mycket på'et: har jag ej *sjelf* gett tappt för de slinkorna!"

Men det är icke blott vinterträdgården och de hvita kattorna som ega rätt till vår uppmärksamhet, vi hafva vidare framför oss ett valnöts-skåp, som i ålder tycks vilja mäta sig med Metusalem, i gedigenhet med de egyptiska pyramiderna och i "*visa* inrättningar" med de lykurgiska lagarna.

Detta skåp är beundransvärdt. Det rymmer allt tänkbart: det är hela hushållets hushåll. Det har i blotta foten, hvarpå det hvilar, så rymliga draglådor att de kunde begagnas till sängar, men de begagnas i stället till garderober. Tre lådor, med ett par kompanjoner om hvardera, utgöra in summa sex garderober. Vi skola dock förtiga att ibland, under farbrors frånvaro, det stundom uppstår fejder äfven vid *dessa* lådor af icke stort mindre ihållighet och allvar än de, som föras vid vinterträdgården.

För öfrigt är den tomte, som har i uppdrag att bevaka skåpet, af ett särdeles passivt och mildt lynne: det är nämligen en husvan igelkott, som aldrig tager humör, icke ens då de tvänne "madamerna", som disponera mellan-

lådan, stundom ge honom en spark åt ena sidan, stundom åt den andra.

Men låt se, om vi hafva något vidare som står under bevakning!

Jo, detta ekbord, som tycks ursprungligen hafva varit begagnadt vid vikingarnas måltider och hvilket är fullskuret med hjertan och namn på alla de mör, som kommit Primus' eget eldfängda hjerta att klappa, detta bord (hvars ena vridna fot knappt kan lyftas af två man och vid hvars ena skifvas upphissande "halfva besättningen blåses till manöver") är af ett aktningsbjudande och högtidligt utseende, och då de sex invånarne i patriarkatet sitta deromkring, visar det genom sin oharmoniska harmoni en karakter, som intet annat bord förmår förete: här en stillastående ålderdom utan ruin, der en stillasittande ålderdom i full ruin. När husbonden sjelf illustrerar laget med sin närvaro, antager det hela anblicken af ett domarebord: farbror sitter till doms i sin stora stol, och gubbar och gummor afge sina rapporter från sista perioden. Patriarkatet indelas på sätt och vis i olympiader: från hvarje farbrors resa till hans återkomst räknas ett nytt tidskifte, en ny olympiad.

Vi få emellertid icke uppehålla oss vid enskiltheterna, ehuru det verkligen är påkostande att lemna farbrors väldiga stol utan förord. Endast det måste vi nämna, att modellen till de ryktbara västarna var tagen från denne

alla stolars oldtfader, ty på hvardera sidan om de höga karmarna befunno sig sex eller sju större och mindre läderväskor, i hvilka farbror förvarade sina papper, visor och sagor, sina nötter och afton-äpplen, sina patienskort, glasögonen, snusdosen och reserv-näsduken. Denna stol var en rullande verld, i hvilken gubben förnöjd sköt sig omkring hela rummet.

Under den aftonstund, vi komma att göra visit hos vår hederlige farbror, ser det i residenset ut alldeles som vanligt. Farbror sjelf, nyligen hemkommen, har, efter att hela dagen ha varit sysselsatt med ekonomien, beseende och pröfvande allt hvad skördadt blifvit, nyss slagit igen bibeln, den han läst i sin egen kammares enslighet, och just nu begifvit sig in i samlingsrummet, der Primus skjutit hans länstol till midten af golfvet och precist så, att tre stolar i rad befinna sig på ömse sidor om herrskarens.

På den till venster ha vi först och främst invalid-korpralen Dunder, hvilken, trots sitt namn, är en beskedlig karl, den der aldrig, såsom ordspråket säger, "öppnar sin mun till ordspråk". Han är på sätt och vis filosof. Han läser bibliska historien från perm till perm två gånger om året och jemför alla de mönster, han der finner, med sin husbonde, som alltid får företrädet. Dessemellan pröfvar han alla skilnader emellan dem, som makten hafva, och dem, som makten lyda, och har på det

sättet kommit till den tillfredsställande slutsatsen, att alla skilnader ändå föra till *en* enhet: att i grafven inga skilnader finnas... Korpralens befattning är, att om sommaren styra plogen, om vintern tälja träskedar.

Intill honom sitter en man, som fordom gjort en briljant karrier i verlden och en gång stått nära en af samhällets rysligaste höjder, nämligen — galgen. Han hade råkat ut för frestelsen att upphjelpa sin egen banks affärer. Efter den tiden var han verkligen mån om att glömma det han egt ett namn: han rymde, höll sig undan, ertappades och rymde på nytt. Efter åratal af fattigdom och jämmer hittades han en dag halfdöd i ett dike af farbror, som fann att ännu ett litet fält i syndarens själ tycktes vara villigt att emottaga ett bättre utsäde.. och hvem skulle bli såningsman, om ej farbror... "Petter Enstöring", såsom han i kolonien benämdes för sin tillbakadragna slutenhet, hade blifvit ett slags rättare i Grandalen, der han i farbrors frånvaro förde en lugn, men allvarlig spira.

Siste personen på den maskulina raden var en ful, linhårig yngling, som för vissa omständigheters skull haft behof att blifva upptagen i någon inrättning för vanartade barn, men enär han ej kommit på en sådan, fortsatte han sitt öfversitteri, tills han i ett slagsmål fick ena ögat skadadt, hvarefter han, öfvergifven, plågad, utmärglad, kom tiggande till Grandalen,

der just vid den tiden en plats blifvit ledig. Olle erhöll den och hade nu på sex år så förbättrat sig till både själ och kropp, att alla berömde honom. Också var det *han* som verkställde tyngsta arbetet af alla slag och emellanåt roade både sina förmän och den qvinnliga personalen med åtskilliga äfventyr från sina tiggarvandringar.

På qvinnolinien, det vill säga högra sidan, ha vi tvänne gamla enkor, som i sin ungdom lärt sig spinna på statens stora spinneri-inrättning, men nu, sedan flera år *värdiga* matronor i patriarkatet, utgjorde den husliga och ladugårdsliga tillsynen. Och om madamerna än någon gång roade sig med ett inbördes krig vid spisen, der de rentvättade potäterna fingo tjenstgöra som bomber, förenade de sig desto mer i kärleken till n:r 3 i qvinnotalet, husets linnesömmerska och städerska, den fagra Bolla.

Bolla hade haft sin kärlekshistoria, hon såväl som mången annan, och liksom för mången annan hade romantiken slutat i den verklighet, som inga suckar, tårar eller böner kunna förvandla till en *dröm*. Bolla, körd ur tjensten och utan skydd (ty far och mor voro döda, och älskaren hade fått en annan kär), stod en vacker morgon vid en skogsström och besinnade om det ej vore likså godt att, innan hennes barn såge första solen i detta svarta lif, göra slut på lifvet för både det och sig sjelf, då, just som hon så funderade och upp-

sätet lästes på hennes ansigte, en vänlig tröstare uppenbarade sig, en tröstare, som blef hennes räddare och värn. I Grandalen fann hon ett hem för både sig och sitt barn, men barnet utbytte detta snart emot ett annat, hvaremot Bolla förblef der hon var, bemödande sig att genom den anda af ordning och trefnad, som hon spridde i hela huset, visa husbonden sin tacksamhet... Det förstås att Primus, allas guldgosse och vice-husbonde, en tid egnade Bolla sin hyllning.. men det var nu *mycket* längesedan som den ena af de hvita kattorna hette Bolla.....

Farbror Janne satt i sin stol och rökade. Mor Sissa och mor Trina (de värdiga matronorna) trampade de tysta spinnrockshjulen. Bolla stickade på en strumpa. Korpralen slöjdade på en sked. Petter Enstöring bandade en gammal balja. Olle spintade stickor, och Primus satt på en pall framför spisen, skötte om bränslet och retade Björn och Murre i luffen på hvarandra.

Hela taflan hade en färgton, den vi skulle vilja kalla *hjertats*, ty alla dessa enskilta figurer blickade med ögon, i hvilka den djupaste kärlek lyste, upp till den, som de kallade rätt och slätt *husbond*.

"Nu sitta vi här alldeles på gamla viset, barn!" sade farbror, under det han såg sig om i kretsen. "Jag kom tidigt hem i år, eftersom jag ärnar mig bort igen till jul."

”Hvad . . . till jul igen?” utbrusto alla.

”Ja, jag skall väl helsa på brorsdottern! Men det är lång tid ännu att vara tillsammans på, go’ vänner: vi få mången nöjsam stund, innan jag bryter upp.”

”Husbond har inte spanat något märkeligt?” frågade korpralen, som oerhördt gerna hörde historier: de gåfvo alltid något bidrag till hans logik om skilnaderna.

”Så dumt j frågar!” inföll mor Sissa, hvilken, egentligen taladt, utgjorde *husfrun*. ”Skulle husbond ha varit borta utan att ha hört någonting märkeligt!”

”Åtminstone,” afgjorde mor Trina, ”kan husbond alltid berätta något med eller utan märkelse.”

Bolla lyfte en bedjande blick till farbror. Olle grinade förnöjd, med mungiporna uppdragna till öronen. Sjelfve Enstöringen vände om baljan och stannade midt i bandningen.

”Husbond,” ropade Primus tvärt, i det han med sin lilla stöfvel sparkade till Björn, då denne ville rycka till sig benet, som Murre förut ryckt från honom, ”husbond, kör för den historien, som Lars i Korsvik berättade! Det var äfventyr, som hade hemlighet i sig.”

”Nå ja, jag ser på er, barn, att ni gerna vill höra något, som kan sätta en liten kyla i blodet . . . . . Så hör nu:

Det var en gång för icke så många år se’n heller . . Men, Primus, tag äpplena du och

lägg i askmörjan.. Det var en gång, säger jag, ett gammalt herrskaps-par, som egde en enda dotter, den de älskade öfver allt annat och den de nyss gift bort. Nå, mågen stod dem bra an, och dottern förtäljde om endast lycka och glädje. Men året hade icke ännu gått, innan hon blef tyst och blek som liljan. Hon klagade dock ej på mannen..."

"Jesses, det står aldrig rätt till!" suckade Bolla, men i detsamma fördelades hennes deltagande, då ett äpple, behändigt kastadt af Primus, kom upphoppande i hennes knä — gammal kärlek rostar icke:

"Som Bolla anade," återtog farbror, "det stod visst icke rätt till... Men, barn, hvad är detta," afbröt han sig.. "hör ni ingenting? Det förefaller mig alldeles som om åskan ginge."

En skälfning flög genom alla patriarkatets medlemmar. De tänkte sig något hemskt om den unga bleka hustrun.. Men Primus, som var litet smått fritänkare i fråga om spökhistorier, sprang till fönstret, klef upp på en stol och spejade utåt."

"Märker du något?" frågade farbror.

"Jo, så men, och det något nytt ändå!"

"Hvad för något?"

"Bullret af en vagn, husbond, för jag skulle inte tro att det är näcken som går på och ställer till sådan lek i bäcken."

"Det var besynnerligt!" menade farbror.

"En vagn!" Dessa tvänne ord gingo från

mun till mun. Ankomsten af en vagn var i Grandalen en så oerhörd nyhet, att den väckte minst lika stor sensation som den tilltänkta spökhistorien skulle gjort.

28.

Förtviflan.

Då Helmer på Ediths ångestfulla fråga ”Gud i himlen, hvar äro vi?” svarade med dessa ord: ”I samma rum der vi i dag för ett år sedan firade vår bröllopsafton!”, sjönk den unga qvinnan liksom träffad af en blixt till golfvet.

Just vid denna stund året förut hade denna samma sal varit illuminerad och blomstersmyckad. Ett festligt bord hade emottagit de nygifta, löjet hade lekt på deras läppar, sällhetens mäktiga rus genombäfvat deras själar och kärlekens heliga eld öfvergjutit deras väsenden med ett sken, för hvilket det öfver blommorna skimrande ljusskenet bleknade bort.

Hvarpå lyser i dag det ensliga flämtande talgljuset?

Äro väl personerna i denna grupp desamma, som bildade det tjusande brudparet?

Är denna bleka, utmattade, i stoftet böjda qvinna den ljufva, leende, tjusande bruden? Är denne man, som mörk, tyst och obeveklig som ödet sjelft fäster sin jernhårda blick på det darrande väsendet vid sina fötter, är han den lycksalige, den skämtande, den tillbedjande brudgummen?

Ja, det är samma personer, och blott ett år, ett enda kort år, hade behöfts för att åstadkomma denna förändring!

Asmodeus tittar förstulet in genom rutan. Han gnuggar händerna, han småler, han sjunger — det har gått förträffligt.

"Ernst," sade Edith med bruten röst, "under dessa rysliga dagar har jag ej vågat tala till dig..." Och utan att upplyfta sin blick, omfattade hon hans knän.

På hennes sänkta panna stodo döden och förtviflan.

"Om blygseln slutit dina läppar intills nu," svarade han bittert, "synes mig att detta ställe ej borde hafva öppnat dem. Men stig upp.. våra scener äro utspelta!"

"Nej, Ernst, du kan icke vara hårdare än Gud: vågar ej den brottslige, men ångerfulle nalkas honom?"

"Gud är Gud, men menniskan är blott menniska."

"Du, Ernst, skall således aldrig förlåta mig?" stammade hon rysande.

"Det är möjligt att jag en dag icke blott

kan förlåta, utan *tacka* dig för det du så snart ref sönder min illusion, ty förr eller sednare hade den ändå brustit, men det ännu säkrare är, att de känslor, du *nu* ingifver mig, äro af den beskaffenhet att det för bådas vår värdighet är bäst, att helt och hållet afstå från allt enskilt samspråk. Lagen löser upp den formella delen af vårt äktenskap... den moraliska är redan bruten."

"O, himmelske gud, hvad är det han yrar.. lagen, lagen .. du vill då göra mig vansinnig?" Och hon omfattade honom allt häftigare, der hon, oaktadt hans flerfaldiga bemödanden att upplyfta henne, låg qvar i stoftet vid hans fötter.

"*Om* vi då nödvändigt skola tala några ord, sker det ej, så länge du bibehåller denna ställning. I mina ögon förnedrar den dig ej mera än hvad du redan är förnedrad, men för personer, som kunna komma, önskar jag ... "

"Jaså," utbrast Edith, och hennes makes grymma ord gåfvo henne mod att åter resa sig upp, "du finner att jag i dina ögon ej kan förnedras mera än hvad som skett. Och likväl begriper du ganska väl, att det var denne skenhelige bof som omsnärjde mig med sina nät..."

"... och hvars yrande passion fritt fick utgjuta sig för den kyska hustrun till en man, om hvars ära man köpslog?"

”Men visste jag väl till mig? Det var sjelfva mörksens furste som frestade mig...”

”...och som hånade, nedsatte, besudlade din mans ärliga godtrogenhet och till belöning för den skicklighet, hvarmed han utförde detta värf, till belöning för sitt bildrika kärleksspråk och sin fräcka fråga, om han ej efter allt detta kunde räkna på förtroendet att föra dig till din naturlige beskyddare, din svåger, erhöll detta svar: 'Jag föraktar er ej, och.. och jag bifaller!'”

Tillintetgjord gömde Edith sitt ansigte i händerna.

Huru kunde hon väl våga tänka på att försona Ernst!

”Låtom oss sluta!” sade han.

”Ernst, du *vill* ej bli öfvertygad om att min ånger, min fasa öfver det brott, som jag var på väg att begå, men som jag vågar svära på att jag ändock aldrig begått, ty hade jag ej hejdats förr, så hade det skett på tröskeln till det hem, du gifvit mig.. att min ånger, min fasa öfver detta brott, säger jag, är lika stor som brottet sjelft!”

”Men hvad är då egentligen meningen med allt det här?”

”Meningen... har du då icke fattat den, o, min gud, skulle du väl tro att jag ännu frivilligt önskar skiljas från dig?”

Vid dessa ord träffades Edith af en blick från sin mans öga, hvilken sade långt mera

än ord. Den talade om en så djup förvåning att hon, som en minut hoppats det hennes man möjligen missförstått hennes uppsåt, nu, i den rysliga vissheten att han aldrig ärnade förstå henne, att allt var och *måste* vara slut, i häftigheten af sin förtviflan och sin dödligt sårade stolthet utbrast:

"Och det är du, *du*, som trampar under fötterna den qvinna, hvilken för dig offrat allt hvad lifvet har heligt, allt hvad det har bländande af rikedom, anseende och rang!"

"Alldeles tvärtom!" svarade han iskallt. "Det är jag som hindrar denna qvinna, hvilken nu i ordningen offrar sin make, sina pligter, att ännu en gång få beklaga sig öfver de uppoffringar, hon gjort och dem hon i sjelfva ögonblicket af ett uppsvallande sinnesrus, det hon ger namn af ånger, ånyo åberopar."

"Ha, hvilken bitterhet, hvilken förfärlig bitterhet!"

"Jag säger ännu en gång: Låt oss sluta! Inga ord af menskliga läppar ställa här till rätta. Sedan jag lemnat dig i farbrors vård, väljer du din vistelseort efter behag, och genom honom får jag veta när jag kan låta införa efterlysningen."

"Och det skulle då vara förbi, *evigt förbi* mellan oss . . . o, Ernst, besinna, ännu vet verlden ingenting!"

"Den får snart veta."

”Men om i ditt bröst höjde sig en enda half känsla af försoning...”

Han vinkade otåligt med handen. ”Icke mera af det slaget! En man, så i sina innersta och heligaste känslor kränkt som jag blifvit, en man, så oerhördt förolämpad i sitt anseende som make, kan möjligen förlåta, men, tro mig, och låt det vara sagdt en gång för alla, han glömmer *aldrig!*”

Edith, som stod vid soffan, vacklade emot den.

”Aldrig?” upprepade hon. ”Hvad är då kärleken, kärleken, hvars obeskrifliga makt förmår jemna *allt*, som varit uppror och storm?”

”Hvad kärlekens makt förmår, derpå tror jag mig under de sista tre månaderna af vårt äktenskap ha gifvit dig en bättre tydning än den du anför. Kärleken kan fördraga mycket, lida mycket, förlåta mycket, men en kärlek, som rår om blott det förflutna, som ej eger något närvarande och ej någon framtid, *den*.. dock nog... Det enda jag efter den 28 september (min kärleks, min lyckas stormiga dödsdag) kan bjuda den qvinna, som mera skattade lifvets utsida än dess djupa inre betydelse, är — *friheten.*”

Så fort han uttalat de sista orden, steg han upp, gaf en vink åt Edith att någon hördes på trappan och aflägsnade sig hastigt.

Edith var ur stånd att göra en rörelse.

Genom ett töcken såg hon en figur inträda och en aftonmåltid framsättas.......

Tvänne timmar voro förflutna.

För skenets skull hade de båda makarna (ifall de nu mera så kunna kallas) suttit tillsammans vid aftonmåltiden. Nu var den längesedan förbi och Edith inne i sitt rum.

Under dessa tre dagar hade hon nästan uteslutande lefvat af tårar och qval. "Och hvarmed," sade hon till sig sjelf, då hon påklädd sjönk ned på sängen, undrande huru länge hennes varelse skulle kunna stå ut med detta, "hvarmed skall väl jag, öfvergifna, på alla håll förkastade, hädanefter lifnära mig, om ej af qval och tårar!"

Den sista stoltheten var försvunnen.

I hela detta kaos efter en splittrad lefnadssällhet fans blott *en* öfvervägande känsla qvar.. den eviga, den, som ej kunde dö: kärleken till Ernst.

"Till min mor," öfverlade hon, "vill jag ej fly: *då* vore allt hopp om försoning förloradt.. Har jag väl något hopp, nu? O, nej, intet! Om han klagade, om han rasade, om han gjorde mig sådana förebråelser, som vittnade om att hans hjerta lede af det brottsliga, jag tänkt och velat! Men nej.. intet hjerta, ingen känsla, ingen kärlek mer.. och denna köld, detta lugn, denna orubbliga kraft... hvad båda de, om ej hvad han förkunnat: evig skils-

mässa... Hvad — skilsmässa: lag.. efterlysning..."

Hon sprang åter upp. Hon kastade sin blick med vild förtviflan omkring denna kammare, som hon nu först kände rätt igen. Ett rop af sammanpressad, men dödlig smärta framträngde öfver hennes läppar.

"Och ingen vän, intet enda menskligt väsende, till hvilket jag kan fly för att gråta ut... Ack, jo.. snart är jag hos den ende, som skall ha förbarmande med mig.. Men då jag är hos *honom*, blir jag ensam.. genast ensam! Nej, jag vill icke resa ännu... icke ännu."

Efter ett utbrott af förfärlig sinnesoro försökte hon åter att taga en öfversigt af sin ställning, att väga den och se, om det ej var möjligt att deruti skönja gryningen af ett tillkommande ljus.

"Hvarföre skyggar jag tillbaka för Ernsts anbud af friheten? Var jag ej på väg att sjelf återgifva mig den! Jo, visserligen.. men då var jag förblindad, förledd, vansinnig...

Innefattar ej denna frihet rättigheten för mig att åter inträda i den verld, der glansens, rikedomens, lyxens och smakens njutningar stå mig öppna.. äro ej de värda något? Är det ej värdt något att kunna resa från land till land? Huru många skatter för skönhetssinnet, huru många triumfer för fåfängan.. är allt detta ingenting?... Ej, då jag jemför det med Ernsts kärlek. Kunde jag blott

njuta dessa förmåner *med* honom, då vore de värda mycket.. *utom* honom, ja, utom honom skulle de, i stället att lifva, trösta och uppehålla mig, småningom döda mig, ty de skulle hvarje dag erinra mig att det var för deras skull jag förlorat det högsta.

Men min mor, min mor, som sträcker mig sin famn, som välsignar mig, älskar mig och öfverhopar mig med tusen prof på sin aldrig försvunna, endast qväfda ömhet.. blir det ej ljuft att hvila vid hennes hjerta? Vid en mors hjerta finnes glömska för mycket... ja, för mycket, likväl ej för en frånskild makas hvarje dag lika nya ånger, lika nya qval...

Min gud, min gud.. denna kärlek öfverallt! Hvarföre är denna känsla den *enda*, som blir mig trogen genom hela lifvet? Mäktar jag aldrig besegra den.. skall jag evigt släpa med mig det tunga, mördande minnet af hans dödande köld, hans gränslösa förakt?

Nej, jag kan aldrig besegra denna kärlek: jag skall icke ens vilja det, ty den utgör förnämsta delen af min själ, och öfverallt måste jag släpa med mig minnet af det straff, som mitt lättsinne, mitt vansinne, min synd beredt mig... I sjelfva denna stund, då han nedtrycker mig i stoftet, är han ändå den ende, den enväldige herrskaren öfver mitt öde, mitt hjerta.. och han förblir den ende herrskaren, äfven om vårt band tusen gånger upplöstes af *lagen.*"

Då detta förfärliga ord nu för tredje gången återljöd för hennes själ (en dof begrafningsklocka vid hennes kärleks och äktenskapliga sällhets jordfästning), kastade hon sig på knä och bad, bad *så* som en menniska i själståget ber för sin förlossning från all den tyngd och det mörker, som ännu omgifva henne.

"Jag begär icke mer," sade hon, "att få njuta den öfversvinneliga lycka, som jag stött ifrån mig: jag är den så fullkomligt ovärdig, att jag ej kan tänka på den utan rodnad. Jag begär blott att befrias från den marterande vissheten att det kan, *skall* komma en dag, då jag icke eger rätt att nämna Ernst min make.. ty på den dagen måste jag antingen förlora mitt förstånd eller *mitt lif*... Huru, o, min Gud, förmår jag honom att ej förskjuta mig... Jag vill vara nöjd med så litet, så litet, med det allra aflägsnaste hopp. Men i morgon afton äro vi framme. Han lemnar mig då, reser tillbaka.. kommer *aldrig* åter. Och i detta ögonblick, när jag ser honom för sista, för *allra sista* gången, hur kan det då kännas i mitt hjerta.. ah, detta öfvermått af lidande förvirrar åter mina sinnen.

Fader i himlen, se till min ångest.. förbarmande, förbarmande.. o, gif mig i denna mitt lifs qvalfullaste stund en vägledande tanke, ett tecken af bönhörelse, att min själ ej må gå under i förtviflan!"

29.

Tecknet.

Edith hade länge legat försänkt i djup brinnande bön, men ingen barmhertig engel hade vidrört henne med sin hvita vinge. Hopplös stirrade hennes blick upp mot den stjernklara himlen.

Då gick plötsligt en mäktig rörelse genom den unga qvinnans hela varelse.

Det var liksom ett bländande sken upplyst och förklarat hennes ansigte. Och den, som i detta ögonblick sett den outsägliga förändring, hon undergick, den, som kunde hafva märkt huru hon med återhållen andedrägt, med hvarje fiber i sakta dallring tycktes vänta en ny uppenbarelse, den skulle hafva sett en nästan gudomlig syn.

Tåren, hejdad af en inre mäktig kraft, hade blifvit fasthängande i den långa silkeslena fransen vid hennes ögonlock, och ögonen, från hvilka hvarje uttryck af jordisk lidelse bortflyktat för att lemna rum för en helig hänförelse, en ljuf bäfvan, voro oafvändt riktade mot de bleka stjernorna. Hennes händer, som nyss vredo sig i förtviflan, hvilade stilla hoplagda öfver bröstet.

Så förblef hon en hel qvart.

Nu for hon åter hastigt tillsammans.. händerna sammanflätades på nytt, men ej mera till förtviflan, utan till en tacksägelse, så lefvande, så oändlig, så brinnande, att inga ord på menskligt språk skulle hafva återgifvit den. Men hennes af en allt högre inspiration glänsande ögon, de uttryckte det som föregick inom henne, och den djupa, blyga, heliga rodnaden på hennes kinder talade äfven.. men mest af allt talade uttrycket i hennes ansigte, detta uttryck af stolthet, lycksalighet, ödmjukhet och visshet.

Med ett nytt spänstigt lif, liksom all trötthet, ångest, kamp och smärta blifvit jordade i ett enda ögonblick, reste hon sig upp från sin knäböjande ställning, och utan att en half sekund besinna sig, tog hon ljuset från bordet, och ilade snabbt öfver salsgolfvet till andra ändan, der Ernsts rum var. beläget.

Hon öppnade dörren så sakta, att han, som, försjunken i djupet af sina dystra tankar, ännu satt framför den nedfallna glöden i kakelugnen, ej hörde henne innan hon redan var inne.

Helmer upplyftade sina ögon och erhöll liksom en elektrisk stöt, då han blef varse Edith så öfverjordiskt skön, så strålande af en sublim, en gudomlig makts återverkan. Aldrig hade han, i natur eller konst, sett något jemförligt med sin maka i det ögonblick hon med ljuset i hand stannade framför honom,

betraktande honom med en på samma gång hemlighetsfull, blyg och glädjesprittande ömhet.

"Hvad är det, Edith?" frågade han med en lätt rysning.

Han ryste att åter känna sig liksom under inflytelsen af ett välde, det han aldrig mera ville erkänna.

"Ser du det ej, Ernst.. fattar du det ej? O, jag trodde att du måste begripa det!"

"Hvad," stammade han, "hvad skall jag begripa?"

"Att du ej mera *kan* stöta mig ifrån dig.. Se, Ernst, nu är jag lugn: gör med mig hvad du vill! Aldrig skall en enda klagan undfalla mina läppar, ty jag vet tvänne ting, som alltid skola uppehålla mitt mod: att jag är *din* och att jag kommer att *förblifva* det. Jag fruktar ej mer för dessa genomborrande ord, lag och efterlysning, ty de hafva ej nu någon makt öfver mig."

Men det blef Ernst som i stället fruktade att Ediths exalterade sinne ej kunnat motstå alla dessa skakningar.

"Arma förvillade qvinna!" sade han med darrande ton.

"Nej, Ernst, numera är jag icke arm, utan rik.. tro ej att jag talar af förvirring eller att jag bedrager mig! Om jag ej varit så ung, så okunnig och så olyckligt upptagen af mina galna villor, om vi ej under de sednare månaderna lefvat ett söndradt och smärt-

fullt lif (hvilket allt varit min skuld), så hade vi säkert båda förut vetat denna hemlighet. Ernst, dyre, tusen gånger mer än någonsin älskade Ernst, har du väl mod"... hon gjorde ett uppehåll, lade sin glödande kind intill hans och hviskade... "att förskjuta ditt barns mor?"

"Åh," utbrast han häftigt, kämpande med tusen nya brådstörtande rörelser, "det är endast en ny illusion! Ja, Edith, denna outsägliga lycka, hvarom jag anropat Gud, emedan.. emedan det fans en tid, då endast den fattades i en sällhet, som måhända var för stor att vara varaktig.. den kan icke komma nu, o nej, nej!"

"Jo, den kommer just nu, då vi behöfva den bättre än i vår sällhets rikaste dagar. Jag låg derinne och bad Gud *så* som vi blott bedja, då vi stå nära en omätlig olycka, som, ehuru hotande den synes, måhända ännu genom Guds outgrundliga makt kan hållas tillbaka. Jag hade noga granskat mig sjelf med afseende såväl på det förflutna som framtiden. Och jag hade svarat mig lugnt och fast, att ingen, *ingen* ersättning fans för förlusten af dig. I mitt djupa betryck bad jag om upplysning huru jag skulle förmildra ditt sinnes hårdhet emot mig, bad om en enda ledande tanke, ett tecken att Gud ville förbarma sig öfver mig.. då, o Ernst, förbarmade han sig icke blott öfver mig, utan öfver oss båda, och han hade ju längesedan gjort det, fast vi ej

visste det. Och i samma stund min brinnande bön nådde hans tron, kände jag hans löfte om bönhörelse, ty i detta ögonblick väcktes af honom till lif det väsende, som han anförtrott oss att vårda, detta väsende, Ernst, det heliga minnet af en kärlek, oförgänglig i sjelfva sin villfarelse, den heliga underpanten på en framtid skön och ljuf i *hvarje* förhållande, ty till och med de pröfningar, du kan vilja ålägga mig, blifva en njutning: de skola tjena till att visa det jag aldrig, efter den outsägliga lycka Gud beskärt mig, kan blifva frestad af mina fordna fel. Jag vill förvärfva mig alla dygder för att lära dem åt mitt barn."

Helmers känslor voro så upprörda, så delade, så skakade, att hans enda svar på Ediths rörande förklaring blef en djup, en omätlig suck.

"Stackars Ernst," sade den unga qvinnan med en resignation och en mildhet, som mäktigt inverkade på hennes make, "huru olycklig måste du ej vara, då denna försynens stora och herrliga nåd ej från din själ afvältrar den tyngd, som hvilar der, då dessa tvänne mäktiga ord *vårt barn* ej uppväcka dig till en ny tillvaro och låta dig känna behofvet af att förlåta hela verlden!"

"Ja," svarade han, "jag är djupt olycklig, ty uppenbarelsen af denna hemlighet, hvilken, ifall den inträffat förut, skulle hafva invigt oss åt paradisets renaste fröjder, kastar nu blott ett dubbelt mörker kring min själ."

"Huru?"

"Hör mig med lugn, Edith! Jag tager Gud till vittne att jag ej vill såra dig, men sanning är sanning, och hvad som för dig synes förlika alla bekymmer, alla skilda känslor och intressen, gör det ej för mig. Hvad som skett kan ju ingen mensklig eller gudomlig makt göra oskedt, och *om* minnet också dör, dör det icke ögonblickligt. Och det vore obetänksamt, oförsvarligt, icke blott för min, utan för din skull, om jag ännu en gång läte mig dåras. Nu är beslutet taget: en återförening kan endast medföra fördubblade smärtor, ty under lugnet skulle jag frukta en dold fara, i sjelfva ditt leende skulle jag se gryningen för en ny plan till befrielse från den boja, som du nu hyllar endast derföre att det erbjudes dig att bryta den."

"Ernst," svarade Edith allvarligt och med en hög grad af värdighet, "det är helt naturligt att du skall hafva misstroende till min förmåga att öfvervinna svagheterna i min karakter. Men det är onaturligt att du, efter hvad jag meddelat dig, ännu kan tänka på att skilja dig ifrån ditt barns mor. Har jag felat i trohet, har min känsla varit ens i det flyktigaste tycke fängslad vid en annan? Du kunde ju ej hafva fordrat mera än skilsmässa, om du sett mig på väg att fly med föremålet för en brottslig kärlek."

"I sådant fall skulle din förvillelse i mina

ögon varit mindre. Då hade passionen bringat dig i yrsel: du hade upphört att älska mig och ej känt hvarken din förnedring eller dina pligter, men det var under flera *månader* du öfverlade om att frivilligt skilja dig från den man du älskade, och hvarföre? För ett lif af glitter, fåfänga och högmod, och hans kärlek, hans trogna hjerta hade du mod att lemna åt dödsqvalet att begrå..."

Han hejdade sig och bröt af. Efter ett ögonblick tillade han dessa ord:

"Vi kunna ej tänka på att förena hvad som blifvit så söndradt."

"Nåväl," återtog Edith med ett beundransvärdt lugn, "om vi ej kunna antaga denna förening som möjlig, hvilka äro då dina tankar för den ännu oföddes öde? Tror du att jag lemnar mitt barn ifrån mig... kan *du* för alltid afstå ifrån det?"

"Till en början..."

"Tala ej om någon *början!*" sade den unga modern med blixtrande ögon.

"Men," svarade Ernst, och hans darrande läppar vittnade om hans starka rörelse, "på detta sätt skulle ju vår återförening bli endast en tvingande följd af nödvändigheten. Och hvad blefve den då? Kan denna nödvändighet hela det djupa sår jag erhållit!"

"Då din tanke med förbittring dröjer vid detta sår, Ernst, bör du icke alldeles förbise att försoningen med min mor förädlande spelade

öfver alla de frestelser, som utlades för mig. Men jag sade dig nyss (och hela mitt förhållande har ju bekräftat det) att jag ej trodde mig kunna börja ett nytt lif, der du fattades, ty *du* var mig öfver allt annat. Nu fins dock något, som jag sätter bredvid dig: det är mitt barn, och det ingifver mig redan mod att med undergifvenhet bära den sorgen, att se underrättelsen om dess tillvaro icke verka allt hvad jag hoppats, men det ingifver mig tillika mod att försvara dess tillkommande rätt. Jag vill icke att detta barn skall blifva en af dessa olyckliga varelser, hvilkas känslor måste delas och slitas mellan frånskilda föräldrar och som alltid tro sig ega anledning till rodnad öfver någon af dem. Och derföre, Ernst, ehvad du än gör, svär jag att jag *aldrig* bifaller en laglig skilsmässa: den moraliska kommer förr eller sednare att upphöra. En dag, jag vet det, återkommer du till mig, och då skall jag endast hafva en fördubblad kärlek. Jag vill då hafva glömt att du, i sjelfviskheten af din egen smärta, var nog grym att ej välsigna ditt barns invigning åt lifvet, att du ej gaf en enda blick af försonlighet åt dess mor och att du behandlade henne liksom hon vanärat ditt namn!"

Sedan Edith mildt, men med djup eld så uttryckt sina känslor, vände hon sig om för att gå.

"Edith," hviskade Ernst nästan ljudlöst,

"dröj .. dröj ett ögonblick" .. Hans armar öppnades.

Edith störtade till hans hjerta. Deras tårar, deras böner, deras suckar blandades.

Försoningens insegel hade bekräftats af deras läppar.

Men det var i denna försoning ingenting af det namnlösa, som kärleken i sitt högsta mysterium tilldelar tvänne själar.

De kände också båda att detta högsta fattades, och de hade mod att tillstå det.

"Din kyss, dyre Ernst," sade Edith, som först talade, "har ej mera af denna flammande eld, som en gång brann på dina läppar, men jag kände att i den låg en full förlåtelse."

"Ja, min Edith, och denna förlåtelse finnes nu äfven i mitt hjerta .. lemna det öfriga åt Gud, framtiden och vårt barn! Och när du känner dig frestad att förebrå mig det jag ej nog varmt uppskattade upptäckten af din heliga hemlighet, så mins att jag, innan jag ännu tänkt mig sällheten af en fars känslor, egde en makes!"

"Jag vill vara nöjd och tålig, Ernst! Har jag ej dessutom hoppet att en gång se din blick stråla som fordom .. och så skall den stråla, när ditt hjerta klappar som fordom. Det kommer nog .. jag *måste* ega hoppet, ty lifvet utan den verkliga kärleken (jag talar ej om pligtens kärlek) är ej lif. Men skulle jag aldrig, aldrig mer i dina ögon läsa en annan

ömhet än den lugna hvardagliga, som mannen egnar sitt lifs följeslagerska...."

"Hvad då?" frågade Ernst forskande. "Det är nödigt att vi tänka oss alla möjligheter. Alltid skall jag i dig älska den qvinna, jag svurit trohet till döden, men om hos mig någonsin mera den högre elden skall uppflamma, det vet blott Gud."

"O," sade Edith med sänkt blick och en sakta dallring i rösten, "då tror jag att straffet vida öfvergår mina fel! Men ändå, Ernst, känner jag att jag numera kunde fördraga äfven det, ty jag har minnet af hvad som varit.. och jag har mitt barns kärlek... den skall jag nog veta att bibehålla."

"Och den skulle kunna ersätta dig?" utbrast Ernst med en ton och en blick, som kommo Ediths hjerta att spritta till. Hon vågade likväl ej förråda hvad denna kanske icke medvetna svartsjuka, denna knappt dämpade förtrytelse lät henne hoppas.

"Jag vet icke," sade hon, "om den skall förmå ersätta mig det förlorade.. men den skall trösta mig."

Helmer teg.

"Du fordrar ju icke, Ernst," återtog hon, "att vi fortsätta resan i morgon? Jag måste nu vara mycket försigtig: det är en dubbel nåd att vara tacksam för, att alla dessa skakningar ej redan förstört min omedvetna lycka."

"I himlens namn," svarade Ernst helt blek,

"låt oss stanna här, så länge du vill.. Och gå nu till hvila, gå genast, älskade Edith!"

"Tack, Ernst, för denna ömma omtanke! Om vi dröja här öfver i morgon, få vi ock tid att bättre öfverlägga antingen vi skola vända om eller fortsätta resan..."

"Vända om?" Ernst kunde icke, så mycket han än nu bemödade sig derom, dölja den fasa detta förslag ingaf honom. "Aldrig," sade han med den stadigaste röst, han förmådde antaga, "skall jag föra dig till detta ställe, som.. som jag genast kommer att afsäga mig. Jag lemnar dig i farbror Jannes ömma vård, tills jag hunnit reda mina genom denna nya ställning i sanning ganska svåra affärer. Och, Edith, äfven detta förtjenar att tagas i betraktande: skall du ej en gång kasta en förtviflans blick tillbaka på den återförening, som kanske verkligen gör dig arflös? Jag bör ej söka dölja för dig att, ehvart jag än förer dig, det icke" (hans röst sänktes) "blir till det lilla välstånd vi haft."

"Säg ingenting mera, Ernst! Jag är ej så okunnig, att jag icke begriper i hvilket oerhördt bryderi mitt lättsinne ställt dig äfven i afseende på ekonomien. Kanhända får du vid detta hastiga afträdande ej hälften igen af hvad du på våren fått för grödan, kanske ej hälften igen af det kapital, du lagt ned i kreatur och öfriga inventarier. Jag vill i alla hänseenden vara beredd på det värsta. Och, tro

mig, Ernst, denna gång skall det ej bli en parodi, då jag säger dig att en koja och ditt hjerta är mig nog!"

"Tack, Edith, för det du tänker dig så långt in i förhållandena! Till kojan har det väl ännu icke kommit, men framtiden står i Guds hand!"

30.

Ankomsten till Grandalen.

"Ja, på tro och heder, Primus, du har rätt, det är verkligen en vagn!" sade farbror, och ställande sig i spetsen för hela patriarkatet, som följde efter, tågade han mot förstugan att försäkra den resande om gästfrihet.

Primus ensam blef qvar för att uppfriska brasan. Björn och Murre hade skällande intagit första ledet och höllo sig likt ett par trumpetare några steg framom farbror, men Primus var ändå icke alldeles ensam, ty vinterträdgårdens hvita bevakarinnor visade ej ringaste böjelse att afbryta sin supé, den de nu höllo på att intaga ur hvar sin lilla träskål, och igelkotten hade ännu aldrig för någon främmandes skull gjort minsta rubbning i sina vanor.

"Öppna dörren, du, korpral," anordnade farbror, "men dröj några ögonblick! De äro

icke här än. Mor Sissa skall laga att vi få godt och varmt té och mor Trina att vi få en ärlig högtids-gröt med hvad mera finnes, under det Bolla gör i ordning gröna kammarn, som Olle i rappet må elda... Du, Petter, tar emot hästarna och ser dem till godo, och du, korpral, hjelper den resande med sina saker.. Seså!"

Och som farbror slutat sina order, stannade vagnen. Korpralen drog regeln från dörren och farbror trädde sjelf med ljuset i hand på tröskeln.

Men himmel så "kors i bröstet", enligt hans eget sednare yttrande, gubben blef, då han fick se Helmer hoppa af kuskbocken!

"I guds namn, bror, hvem är i vagnen?"

Helmer lutade sig hastigt intill farbrors öra och hviskade:

"Hemliga, djefvulska intriger från Dagby ha åstadkommit det här. Men visa lugn, farbror, tills allt blir förklaradt! Edith är i vagnen, och jag behöfver ej påminna om att hon allra först behöfver ömhet. Hennes helsa är ömtålig."

"Son, son, du fick ett tungt kors i ditt giftermål.. må Gud förlåta dem, som ställa till allt ondt! Men innan vagnsdörren öppnas, så säg mig, i herrans frid, om meningen är att hon skall återvända till Dagby?"

"Då vi började resan, var det fast beslutadt, men en helt och hållet oförutsedd hän-

delse har förändrat detta.. derom sedan.. Gå nu, farbror, låt henne ej längre vänta!"

"Olle," ropade farbror, "skynda att elda både gröna och blå kammaren!" Och nu stod gubben vid vagnsdörren.

Då den öppnades, befann sig Edith i en så stark spänning, att hon ej kunde ens försöka att tala.

"Min du, min du, du är sjuk... Herre gud, bror, hvad vill det här säga? Edith, barn, svara då! Jag svär att du här är i godt skydd... Så, min gullvifva, är du nöjd nu?"

"Vi skola genast föra henne in.. rörelsen har verkat alltför häftigt!" sade Helmer och sköt sakta gubben åt sidan. "Edith lilla, var stark!" Han lyftade henne sakta och försigtigt ur vagnen och bar henne upp på trappan.

Under dessa ögonblick vidrörde hans läppar hastigt hennes, och liksom blomman får lif vid solstrålen, så väcktes äfven Edith till lif af denna kyss.

"O, Ernst, skall farbror Janne förlåta mig?"

"Han skall förlåta dig och älska dig nu som alltid, men du måste vara stark, eljest kunna vi ännu djupare få begråta denna resa."

"Seså, bror, sätt henne der i min länstol... nå, gudskelof, du qvicknar vid igen, barn.. Tag mig nu i famn då, och var tusen gånger välkommen! Alla de här beskedliga menniskorna, som du ser fjäska fram och åter, skola hjelpa mig att bära dig på händerna. Blott

du nu ville se en smula glad ut, då du första gången gästar i din egen farbrors hus!"

"Gode, älskade farbror, alltid min tröst, hur tacksam är jag ej öfver att ha funnit denna trygga hamn efter den kyliga stormen!"

"Jaså, min du," svarade gubben sakta, "det har då verkligen funnits storm .. det var icke bra. Men orsaken kom ej från *honom?*" Gubben visade med en rörelse af ögonbrynen på Helmer.

"Ack, från honom kommer min sällhet alltid, men om jag sjelf sätter denna sällhet på spel, är det billigt att jag får darra för dess förlust. Dock, låt oss spara detta tills i morgon, älskade farbror! Vi få nog tid till meddelande."

"Rätt så, min du .. Men kasta nu ögonen omkring dig i ditt nya hem!"

"Här är så underligt trefligt: det käns godt i hjertat att betrakta alla dessa lugna föremål . . . Ah, se, en hel liten trädgård!" Och från blomsterlådorna gjorde Edith småningom bekantskap med alla rummets egendomligheter ända till dess småtomtar.

Till sist presenterades hela patriarkatets personal, hvarvid Bolla naturligtvis fick företrädet, ehuru Edith sade ett vänligt ord till hvar och en.

Efter det värmande tét kom slutligen högtids-gröten, hvilan och en följande morgon, då Edith rätt kunde betrakta det rum, hon under sitt vistande hos farbror skulle bebo.

Gubben hade föregående afton sagt henne att detta rum fordom varit bebodt af hennes far, när han gästade i Grandalen. Och då Edith lade sig till hvila i samma säng, hvari hennes far sofvit, tycktes det henne som om hans ande såg ned, välsignade henne, och göt frid öfver hennes trötta ögonlock. Och med känslan af denna frid vaknade hon äfven.

För att vara på en höstmorgon, sken solen klart in, och dess vänliga strålar lekte på de stora rosiga sparlakanen. Inuti sängen hängde en silhuett af farbror Janne och ett ur, som tillhört hofrättsrådet. Allt var stilla och fridsamt. Till och med dessa mörka väggar, målade med damer i herdinnehattar och herrar i stångpiskor, sågo ej kalla och ödsliga ut. De harmonierade med de smala, högryggade stolarna, den svarta ebenholtspulpeten och detta så kallade nattduksbord med en labyrint af lådor i hvar och en af dess massiva kolonner. Hela bohaget, med sitt intryck af ålderdom, vishet och lugn, verkade på Edith liksom en morgonhelsning af den ömmaste fars läppar.

"Det är godt alltsammans," sade hon halfhögt, "och *om*," tillade hon och kastade en forskande blick åt den halföppna dörren till gula kammaren, der Ernst bodde, men der allt var tyst, "om detta lilla rum vore bestämdt att blifva min sista boning på jorden, om jag här skulle gifva lifvet åt mitt barn, endast för

att ett kort ögonblick njuta den saligheten att vara mor, då komme Ernst att älska denna kammare och, alltid när han vore här och besökte vårt barn, vilja bebo den.. han skulle då också i minnet älska mig som fordom: han skulle hafva glömt alla mina fel för att endast minnas min kärlek."

En sakta rörelse bakom gardinen tillkännagaf att Edith ej var ensam...

"Hvem gråter mig så nära?" utbrast hon.

I detta ögonblick gick det i dörren.

"Jag, min du!"

Edith sträckte sina armar mot gubben. "O, tack.. huru annorlunda är det ej nu emot förr, då vi om mornarna träffades i stora salen på Dagby, eller sedan, då vi om morgonen träffades i vårt sköna, glada arbetsrum på detta ställe, som jag aldrig skall återse, aldrig mer vill nämna!"

"Ja, barn, det är visst mycket annorlunda! Men äfven efter de pröfningar och sorger, vi sjelfva beredt oss, låter Gud solen skina. Hans förlåtelses famn hålles öppen för alla ångerfulla, som längta till förädling."

"Om denna sträfvan till förädling endast kunde bli trodd af andra än oss sjelfva och den, som ensam har makt att skåda i våra hjertan!"

"Tvifla ej derpå, barn! Men en brådmognad frukt väcker aldrig den säkra förhoppning om varaktighet, som en, hvilken mognat lång-

samt under flera vädervexlingar. Se till, min du, att det blir genom gerningar och genom en ny utveckling af ditt väsende som du ingifver öfvertygelsen om din förändring!"

"Vet farbror allt?"

"Nej, min du, jag fick blott en vink af din man i går, att någonting hemlighetsfullt och olyckligt, som hade gemenskap med Dagby, förefallit och bestämt denna resa. Men då jag så väl känner Helmers karakter, vet jag tyvärr ock att en resa af denna beskaffenhet aldrig blifvit af, om ej du gjort det till en nödvändighet."

"Sofver Ernst ännu?"

"*Ännu!* Han har icke gått till hvila."

"Store gud, han har väl icke rest?" Hon blef blek som döden.

"Nej, nej, barn, han har vakat öfver dig, och nyss fann jag honom sittande der bakom gardinen."

"Är det möjligt, är det verkligen visst, farbror? Han vakade öfver mig! O, säg, hur såg han ut? Var hans blick öm, eller hade den endast detta stirrande, tankfulla uttryck, som den nu mest har?"

"Kom fram, son, jag kan icke förställa mig! Och så illa är det väl ändå icke, att hon ej får veta hvem det var som gret.. Det var icke jag, barn: jag kom just nu in."

"Jag var orolig öfver din helsa, Edith!" sade Ernst, i det han hastigt framträdde.

”Ernst, Ernst.. jag hade ej förtjent detta.. men” (hon höjde sina läppar intill hans öra) ”hörde du hvad jag sade?”

Helmer nickade blott.

”Gå nu, dyre Ernst, gå och försök att sofva, medan jag inför farbror aflägger den svåra bekännelsen!”

”Vill du göra det sjelf?”

”Ja, det är nödvändigt.”

Ernst lemnade rummet.

Under den följande timman invigdes farbror Janne i ett förtroende, som mer än en gång kom honom att rodna, blekna och rynka den annars så släta pannan.

Det var blott *en* hemlighet som Edith sparat, för att i sin tid blidka den på en gång stränge och milde domare, som hon väntat sig.

”Barn, barn,” sade han med nästan halfslocknad röst, ”ända dithän kunde du förvillas att, sedan du i flera månader gjort din makes lif till det bittraste straff för hans redliga och tillitsfulla ömhet, du slutligen lofvade den listigaste och farligaste menniska att med *honom* i hemlighet rymma — jag kan knappt säga ut det — från din mans hus, lemna den du inför Gud svurit din trohet och kärlek, den make, du älskar och som för dig varit mera än någonsin en man kunnat vara för en qvinna.. nej, detta var för starkt, min du, på tro och heder, barn, alldeles för starkt.. det var en svart, afskyvärd synd!”

"Ja," hviskade Edith med sammanknäppta händer, "farbror har rätt att rysa för mig. Alltsammans förekommer mig också nu som en magnetisk dröm från dårhuset... men det är min fasta tro att jag hade vaknat, då vi skolat stiga i den vagn, som var bestämd att föra mig från Ernst."

"Det är ovisst... Och Helmer hörde allt, hörde att du förnedrade dig och honom, hörde huru den ovärdige Mörnburg, som nog den store guden skall ha ett vaksamt öga på, till dig, en ärlig mans hustru, förde ett språk, som .. nå, det var sant, då du så inlåtit dig med honom, kunde han ej särdeles respektera dig."

"Ah, farbror, miskund.. Han hade ju aldrig den djerfheten, att tro det han i mig gjort någon eröfring."

"Jag tycker likväl, jag, att han eröfrat nog, då han fått dig derhän att förgäta både Guds och menskliga lagar.. Men jag frågar dig om Helmer hört *allt* det du berättat mig?"

"Hört och sett."

"Nå, jag är sjelf en menniska af tåligt sinne, men sannerligen jag kan begripa hvad för en oförutsedd och lycklig händelse som kunnat hejda den rättvisa harm, i hvilken din man förde dig från sitt hus? Detta har du ej sagt mig."

"Jag skall straxt komma dit, farbror, men tro icke att Ernst var för mild.. nej, han var en obeveklig domare, och ännu känner jag

mitt blod stelna, när jag tänker på hans utseende och hans korta, dödskalla ton, då han, vid det han så plötsligt trädde in, sade: 'Jag skall sjelf föra denna af sin pligt förgätna qvinna från det hem hon velat lemna!' Om Mörnburg minnes jag blott, att han förekom mig som en stackare, då Ernst med sin kraftfulla hand stötte honom undan."

"Och derpå förde han dig genast bort?"

"Genast, utan att jag vågade säga ett ord. Jag var rädd för Ernst, så rädd, att jag darrade vid blotta tanken att möta hans öga, och ändå kände jag att jag endast var trygg, så länge jag var hos honom. På tvänne dagar, under hvilka jag ofta försjönk i en fysisk dvala, som lindrade smärtan, talade vi ej mera än de oundgängligaste ord. Men på den andra aftonen... ah, farbror, tänk på hvad jag då led! Vårt nattqvarter togs (det var ett bittert straff af Ernst) på samma ställe, der vi just samma dag för ett år tillbaka firade vår bröllopsafton. Jag vet ej huru jag kunde öfverlefva det!"

"Arma barn!"

"Jag vågade här anropa Ernst om barmhertighet, men han förblef icke blott orörd för mina böner.. han talade om laglig skilsmässa."

"Min du," sade farbror hviskande och med en hemlig blick full af oro åt dörren, "är det riktigt godt igen? Han har en så fast karakter. Då han uttalat de der orden..."

"... så skulle han ock ha hållit dem, ja, ganska säkert, men Gud ville det ej... hör!"

Och Edith förtäljde nu om sin ljufva hemlighet och om försoningen.

På farbror Jannes vackra, milda ansigte lyste en knappt mindre stor och ren glädje än på Ediths.

"Barn, om du någonsin förgäter huru Gud der lade sitt finger mellan dig och en omätlig olycka, då är du ej värd den stora, outsägliga nåd, han beskärt dig. Det är icke blott din förut så ifrigt framsuckade önskan som han hört: i detta barn skänker han det enda föreningsmedlet, som var möjligt. Välsignelse öfver dig, min dotter!"

Gubben lutade sig ned och berörde den unga qvinnans panna med sina läppar.

"Aldrig, farbror, aldrig *kan* jag förgäta den stunden! Men ehuru vi äro fullt försonade, så", Edith suckade djupt, "ligger dock ett omätligt svalg mellan förr och nu, det har jag nog märkt. Skall han väl någonsin älska mig som fordom.. skall han *kunna* glömma?"

"På den lyckan får du icke hoppas så snart, min du! Ty känslor så djupa och varma som hans, och *så* förorättade, komma icke, det säger jag dig uppriktigt, att så lätt flamma upp igen, och hvad beträffar glömskan, tror jag att dertill vill ännu längre tid."

"Men huru skall jag förmå uthärda med

den tunga bördan att till mina sjelfförebråelser lägga en så grym fruktan!"

"Du skall uthärda, emedan det först och främst är din pligt att lida hvad du förtjenar, och sedan emedan du säkert kommer att använda denna bot-tid till en allvarligare granskning af ditt lif och dina pligter, än du hittills egnat någondera. Och jag säger dig, min du, att på ditt uppförande nu, och lång tid härefter, kommer din framtida lycka att bero. Sök att återförvärfva dig din mans aktning, innan du tänker på hans kärlek. Och sedan ännu ett råd, hvars vigt din grannlagenhet skall lära dig: Slut din egen häftiga känsla inom dig sjelf, slösa aldrig med ditt kärleksspråk, än mindre med ömhetsbetygelser.. var vaksam! Ert förhållande, sedan flera månader söndradt, står nu på en punkt, der kärleken, snart sagdt, skall börja en ny bana. Ju förståndigare och eftertänksammare du handlar, desto bättre för dig. Nämn icke ett ord om att lemna mitt hus, och öfvertala honom aldrig att komma hit! Låt hans egen känsla afgöra allt... Och nu ursäkta, barn, om du tycker att gubben varit för öppenhjertig!"

"Har det ej varit den visaste faders råd jag hört, och som det äfven varit den mest vördades, så skola dessa råd lydas."

"Tack, barn... men än en sak, innan vi sluta detta vigtiga samtal. Har du rätt gjort dig reda för hvad fattigdom vill säga? Ditt

lif som hustru har hittills icke lemnat dig någon erfarenhet om den saken. Men du må veta, att det är en bister och allvarsam sak för dem, som ej hafva ett stort mod, en djup gudsfruktan och en outtröttlig arbetsförmåga. Du vet att, då du nekar till din mors farliga förslag (som dock visst icke först kommit från henne), du med detsamma så retar hennes stolta sinne, att du nästan kan taga för afgjordt att hon sätter sin hotelse i verket. Har du betänkt det, och har du betänkt att Ernsts affärer genom hans dubbla olyckor stå ganska illa?"

"Ja, älskade farbror, jag har betänkt allt, och jag vet med full och klar visshet, att ingen möjlig lockelse numera frestar mig. Må mitt barn gå förloradt om den stora arfsrätten — det smärtar mig djupt — men om jag för detta älskade barns räkning nödgas välja mellan verldslig rikedom och den rikedom, dess själ skall vinna genom att uppfostras af en sådan far som jag vet att Ernst blir, då väljer jag det sednare, äfven utan att taga mig sjelf i fråga."

"Och du väljer som en öm och klok mor bör välja ... Seså, dotter, låt mig försäkra dig, att vi tillsammans skola arbeta på att göra din själ lika rik på ädla och anspråkslösa dygder som den förut, med all sin godhet, varit rik på lättsinne, obetänksamhet och flyktighet!"

Nu reste sig gubben för att lemna sin älsk-

ling och, som han sade, inkalla Bolla. Men hållande honom tillbaka ett ögonblick, yttrade Edith med låg röst:

"Huru mår Herman? Aldrig skall den sorgliga episoden med honom försvinna ur mitt minne... Om jag ej blir rätt lycklig i framtiden, är det blott alltför väl förtjent."

"Gudskelof, hans sista bref, som ej är en månad gammalt och som du sedan skall få läsa, förtäljer om helsa och sinnesfrid. Han var då betänkt på en längre resa för vissa vetenskapliga forskningar, som nu upptaga honom."

"Ack, så det gläder mig! En dag, då allt blir lugn och frid, skall Herman, såsom han önskade, komma och sitta vid vår härd.. och hur ljuft skall ej mitt lif bli, delande mina omsorger mellan fyra mig så dyra varelser, ty aldrig skall jag upphöra att med en systers hängifna ömhet omfatta Herman. Det är minnet af våra fel och villor som skola hjelpa oss att bilda de dygder, vi eftersträfva."

31.

En afton på Dagby.

Omkring en vecka efter de uppträden, vi sist skildrat, sutto hofrättsrådinnan, friherrin-

nan Linden och mamsell Octavie vid divansbordet i salen.

Den till sällskapsdam förvandlade guvernanten höll på att lägga patiens till den unga nådens nöje och förströelse.

"Nå," ropade Olga, lutande fram sitt hufvud öfver bordet, "få vi snart Abbe hem... och få vi någon mera?"

"Det ser ut," inföll hofrättsrådinnan i en ton, som ville vara obesvärad, men som för guvernantens öfvade öra förrådde ett visst tvång, "det ser ut som vår goda Octavie vore litet konfunderad!"

"Ja, och det just icke så litet heller: korten ha aldrig fallit sig på det här viset förr."

"Lappri.. det betyder ingenting med korten, och egentligen är det rätt barnsligt af min lilla Olga att vara så nyfiken!" Och i detsamma förstörde hennes nåd med egen hand den sibylliska kortställningen.

Mamsell Octavie återtog leende brodérnålen, och samtalet afstannade för ett par ögonblick. Då var det åter Olga som började:

"Usch, så otäckt det blåser.. tänk, hvilken obehaglig årstid för mamma att resa i, och det så långt till!"

"Det är blott en mors uppoffrande kärlek som ej afser sådana besvärligheter!" menade Octavie.

"Ni tala jemt, ni, om den der resan, liksom

den vore så afgjord. Men nästan lika afgjordt känner jag på mig, att den ej blir af."

"Af hvad skäl skulle den ej bli af, hennes nåd?"

"Genom det enkla, att anledningen till densamma uteblifver."

"Åh, huru kan mamma tro det! Hon är ju alldeles uppgifven på sin dram."

"Och så ångerfull, så trängtande efter förlåtelse," inföll Octavie, "att hon hvarken dag eller natt eger hvila.. lugn vill jag ej tala om."

"Och likväl var hon i julas så lycklig, fastän hon var förskjuten af sin mor."

"Nå, men, lilla mamma, hvem berättade då det der? Först farbror i sitt predikarebref. Och skulle väl han, som älskar Edith öfver allt annat och som jag tror är alldeles förryckt i min ex-svåger (vid det här laget är väl svågerskapet förbi), förråda sanningen? Och sedan det sjåpet mamsell Berntson, som, för det att hon fått dansa en francäs med patron Helber och fått en diabant-nål af *fru* Helber, intill bleka döden påstår, att de äro lyckligare än alla bibelns kerubiber."

"I alla fall," afgjorde Octavie, "kunde väl det dyrköpta himmelriket icke räcka stort mindre än tre månader. Men nu är året fullt, och nio summeradt till tre vill säga någonting omätligt, sedan illusionen gått sönder."

"Ja," återtog hofrättsrådinnan, och hennes känsla förrådde sig denna gång i rösten, "dessa

billiga pröfningar äro nu slutade. Och *om*, såsom Abbe och Octavie försäkrat mig, hon med tacksam glädje emottager det förslag, jag gjort henne, så skall jag känna mig stolt och säll att åter få kalla henne min dotter. Men om ni, genom att sjelfva vara illa underrättade, mot er vilja fört mig bakom ljuset i afseende på den dubbla ånger, hon skall känna såväl öfver sjelfva äktenskapet som öfver den sorg och skymf, hon tillfogat mig, då blefve jag djupt förnärmad öfver att ha visat henne en väg till försoning. Det skulle öfver all beskrifning såra mig att få afslag af henne."

"Afslag ... nej, hennes nåd! Grosshandlaren Mörnburg, denne fulländade verldsman (och stolta fröken Edith skulle ej förtro sig till en främling, om en gnista förtroende funnes qvar mellan henne och hennes man), grosshandlaren Mörnburg, som med djupt deltagande åsett hennes hemliga lidande och *olyckliga* sammanlefnad med sin fordna idol, säger såväl i sina bref till herr baronen som till mig, hans gamla barndomsbekanta, att det vore oförsvarligt af den lilla stackars unga fruns familj att längre låta henne kastas vind för våg. Vidare säger han sig ansvara för, att hon går in på hvarje vilkor till försoning, ehuru hon är för rädd att göra första steget."

"Jag var alltid säker på att hon en dag skulle ångra sig, men jag var icke beredd på att hennes kärlek för Helmer *så* hastigt skulle

slockna. Den mannen har ett sätt att vara, en värdighet som utan tvifvel måste inverka på henne, äfven ifall känslans första häftighet brutit sig; och enligt min beräkning var det först fattigdomen, hvilken ännu icke kommit, som skulle öppna Ediths ögon för den missräkning, hon gjort, då hon inbillade sig att kärleken var nog att fylla hela lifvet."

"Nå," sade mamsell Octavie, "om hon ännu icke smakat egentlig fattigdom, ehuru det bäst visar sig hur pass de ha det, när hon i hemlighet nödgats föryttra sina juveler, så har hon ändå erfarit den himmelsvida skilnaden mellan att vara herr Helmers hustru och den rika förnäma arftagerskan, som fick allt hvad hennes nyck kunde uppfinna."

Hofrättsrådinnan gaf intet svar.

"Hennes nåd är ganska misstrogen i fråga om mina uppgifter!" Octavie antog en min af sårad sjelfkänsla.

"Ja," inföll Olga, "mamma tror icke ens alltid Abbe, som ändå gör sig så mycken möda."

"Jag misstror honom icke, kära du, jag tycker blott att alltsammans ej är rätt naturligt."

"Men, söta hennes nåd, om ingen söndring funnits mellan de unga makarnes hjertan, tror då hennes nåd att de i tre månader skulle haft sina särskilta rum?"

"Jag kan ej bedömma det der. Men om jag nu ändtligen skall tillstå sanningen, så, ehuru besynnerligt det låter, skulle det bättre

anstått mig, om hon visat sig mera konseqvent. Jag har sjelf ett så bestämdt lynne, att jag, till trots för det smärtande i ett afslag på min proposition, ändock, ifall hon hade mod att gifva det, skulle känna en viss aktning för henne. Och öfver hufvud är jag missnöjd med att ni öfvertalat mig till dessa mesyrer så snart: hon hade behöft en längre pröfningstid."

"Ack, hennes nåd, i detta fall har jag intet försvar att anföra! Mitt hjerta ensamt har ledt mitt handlingssätt."

"Det är sant, mamma! Octavie har varit djupt deltagande, men ingen har dock varit det i högre grad än Abbe. Att hafva denna broderliga omsorg för den tanklösa Edith, att sjelf resa henne till mötes, på det att hela saken måtte få ett anständigt utseende, detta allt är så mycket vackrare som, ifall mamma haft för afsigt att göra henne arflös, ingen mindre än Abbe vinner på hennes försoning med sin familj."

"Jag tycker icke om, min lilla Olga, att man vidrör den punkten, som ingen ens eger rätt att *tänka* öfver, så länge jag lefver... Men hvad kommer farbror Janne att säga? Han tycks ännu ingenting ana."

"Farbror Jannes mening," svarade Olga, helt röd efter den tillrättavisning, hon erhållit, "är åtminstone mig likgiltig. Han gjorde sig ej mödan att komma till mitt bröllop, ehuru jag skref ett bref till honom på tre sidor. Men

han kunde fara ända från Norrland för att bivista den lättsinniga Ediths vigsel."

"Tyst, tyst, kära barn ... farbror Janne är en högst aktningsvärd man och din salig fars bror. Jag tål icke att du yttrar dig med vanvördnad om honom .. icke heller tycker jag om den ton, hvari du talar om Edith. Mins, att om hon återk ..."

"Hennes nåd, det kör!" afbröt Octavie. "Det är kanske de..." Och en blossande rodnad täckte hela hennes ansigte ... O, var hon då så nära, denna ljufva, länge förberedda stund, då Edith skulle återkomma, för att säkerligen snart åter ångra .. men *utan* försoning, ty Helmer skulle aldrig låta försona sig! Och han, den förmätne, som försmått och förkastat en trogen kärlek för att hylla en qvinna, som så många gånger föraktat *honom*, han skulle då nu erfara hela smärtan och förnedringen af att vara öfvergifven.

Hvilken ljuf hämd på dem båda .. hvilken framtid för *dem!*

"Ja," upprepade hofrättsrådinnan lyssnande, "det kör!" Men i stället för rodnad fick hennes kind en gulblek schattering. "Är allting ordnadt för den händelse, att .. att ..."

"Komplett i ordning, hennes nåd!"

Olga hade sprungit upp. Hon ringde häftigt.

En betjent inträdde.

"Fort... spring ned och kom genast tillbaka

med underrättelse om hvem det var som körde in på gården!"

Under den tid betjenten var frånvarande, talades ej ett ord: blott en stark spänning, ehuru mycket olika, syntes på de trenne fruntimrens ansigten.

Ändtligen öppnades åter dörren.

"Herr baron..." anmälde Lundin.

"Ah, så roligt!" ropade Olga och ilade ut.

"Icke ensam?" stammade Octavie.

"Jo, mamsell, herr baron är ensam."

Hofrättsrådinnan hade rest sig upp. Hennes läppar darrade sakta liksom hennes knän. Hon snarare sjönk än satte sig tillbaka i fåtöljen.

Lundin afträdde.

En qvarts timma sednare stod f. d. konstmakaren (hvilken, sedan han sjungit, skroderat och deklamerat sig till en rik brud, gifvit konstens bana på båten) inför sin bleka, stumma svärmoder.

Hans unga fru, som redan mött honom i deras egna rum, hängde vid hans arm, ty hon inbillade sig att hon var mycket betagen i sin man, hvilken, om han ej mera roade de stora sällskaperna med sina talanger, likväl ännu gjorde dem gällande för sin hustru, som hade den lyckliga tron att de voro lika många bevis på hans ömma låga.

"Nåväl," sade hofrättsrådinnan med full fatt-

ning, "vi hade troligen bedragit oss: hon ville icke lemna sin man."

"Hon har *redan* lemnat sin mans hus!"

"Ah, hvad säger du?"

"En fullkomlig sanning, min vördade mor! Men med denna afresa var en hel tragedi förenad."

"En tragedi?" stammade hennes nåd.

Mamsell Octavie kunde för rörelse ej bringa ett ord öfver sina läppar. Olga var färdig att förgås af nyfikenhet.

"Just som hon stod färdig att anförtro sig åt Mörnburgs försorg (vagnen väntade och hennes tacksamma tårar runno vid tanken på det stundande återseendet), *hvem* kommer väl då liksom fallen från skyn, om ej herr patronen, som icke väntades hem förrän dagen efter, ty det hade burit sig så bra att han rest bort på några dagar. Nåväl, vår hjelte har inkognito sett och hört allt, hört att hans hustru är i beråd att lemna honom, och hvad gör han då... Jo, han rusar in, vräker omkull Mörnburg, kastar den halft vanmäktiga qvinnan i sin egen förspända vagn, stiger sjelf upp på kuskbocken.. Men hvart han sedan for af med henne, går öfver min horisont. Mörnburg, som morgonen derpå träffade mig i Wexiö, der jag ridderligt legat på post, nära hela tio dagarna afvaktande tillfället, trodde att han lemnat henne i mina händer."

Hofrättsrådinnan satt häpen, men Octavie nästan framtjöt följande mening:

”De äro försonade!”

”Nej, det vågar jag min halfva förmögenhet på att de ej äro, ty vår gamle Adonis, som alltid har sin nobla stolthet, behagade upplysningsvis yttra, att han *sjelf* skulle föra denna af sin pligt förgätna qvinna från det hem, hon velat lemna.”

”Då försonas de aldrig!” var Octavies nästa mening, och den lät musikaliskt ljuflig.

”Men, min gud, blott han icke i sitt raseri mördat henne!” utbrast Olga.

”Toka,” yttrade slutligen hofrättsrådinnan, djupt dragande efter andan, ”kan du icke begripa att han fört henne till farbror Janne. Nå, brytningen är nu i alla fall gjord, och just genom dess offentlighet är den fullständig.”

”Och huru går det nu, mamma?” frågade Olga ifrigt... ”Månne Helmer kommer hit.. månne han fordrar någon ofantligt stor ersättning.. kanske halfva Ediths arf?”

”Jag fruktar,” svarade hofrättsrådinnan, och hennes panna lade sig i tankfulla rynkor, ”att han ej ingår i några penningfrågor. Stackars man, han gjorde ingen fortyn vid det giftermålet.. men det sade jag honom förut.”

”Ingen fortyn?” mumlade ryttmästaren, inom sig tilläggande: ”Åh, den fortyn, *han* gjorde, var minst värd lika mycket som *min* hemgift!”

32.

Fortsättning af en afton på Dagby.

"Posten, hennes nåd!" sade Lundin, som i detsamma inträdde.

"Posten.... gif hit! Få se om ej något upplysande bref kommer våra funderingar till hjelp... Fort, Abbe, öppna väskan!"

Baronen följde genast uppmaningen, och icke ett, utan tre bref visade sig för de nyfiknas giriga blickar.

De två voro till hofrättsrådinnan, det tredje till baron Abbe.

"Läs högt, min måg! Ditt först, om du behagar.. jag ser att det är Helmers stil."

Baronen kunde ej hindra att handen darrade, då han bröt sigillet. Han hade velat gifva mycket, om hans svärmor ej igenkänt stilen (gud allena visste hvad det kunde stå i detta bref).. dock: här fans intet annat råd än att lita på den talang, han från ungdomen vinnlagt sig om, nämligen den, att i nödfall kunna göra svart till hvitt och tvärtom.

"Nåväl, hvad har vår ädle hjelte att säga? Icke lärer *jag* bli särdeles upphöjd för min tjenstaktighet, det kan jag bereda mig på!" Och med ett leende af hälften medömkan, hälften af en förnäm mans vårdslösbet uppslog han

brefvet och beredde sig att gifva sitt ansigte den mest oförargliga prägel.

"Herr baron!

Som jag tager för afgjordt, att tit. Mörnburg meddelat underrättelse om utgången af herrarnes gemensamma snygga affär, behöfver jag endast tillägga följande:

Jag har i afseende på äktenskapets helgd vissa principer, hvilka icke öfverensstämma med herr baronens. Jag har vidare i afseende på hederns fordringar vissa andra principer, hvilka orsaka att jag, i stället att affordra herr baronen räkenskap öfver sitt handlingssätt, helt enkelt förklarar att jag skulle anse mig förnedrad af att mottaga *någon* förklaring af en man, som varit i stånd att handla så lågt, så föraktligt" (.. 'ha ha ha, lågt, föraktligt!' interfolierade ryttmästaren, hvars sjudande oro i afseende på den utgång, saken nu kunde få, något mildrades af den lyckan, att Helmer endast talade i *allmänna* termer och ej nämde särskilt den mörnburg-lindenska kabalen i dess inre detaljer)... "För det tredje och sista har jag ett samvete, och det är detta som i främsta rummet hindrat mig ifrån att fastna i den väl beräknade snaran.

Jag är öfvertygad att det blefve Ediths verkliga olycka, om jag vid denna tid lemnade henne åt sitt öde eller, snarare, åt dem, som vilja åtaga sig att skapa det. Hade hon

varit brottslig som maka, skulle naturligtvis ingenting, efter det steg hon stod på väg att taga, kunnat beveka mig. Men förblindad och genom de svartaste konster förledd till detta steg, det hon ej nu utan fasa och högsta ånger kan tänka sig och det hon säkerligen, redan innan det fullbordats, skulle sökt återtaga, har hon återvunnit min förlåtelse... och med detta är allt sagdt.

Helmer."

"Hvilken oerhörd dumdristighet, hvilket oförskämdt öfvermod!" utfor baronen, blek af raseri vid den vissheten, att ingenting vunnits och att Edith ännu skulle fortfara att tillhöra hans hatade rival. Men det var ju icke *han*, baronen, som borde hafva fått det svåraste såret. Åh nej, det var icke han, och om det derföre icke var möjligt att vid denna förfärliga missräkning återhålla gallans jäsning, blef det åtminstone möjligt att gifva en passande tydning åt den nästan för djupa sinnesrörelse, som han ej kunde tygla.

Alltså sammanknöts första utbrottet med följande meningar:

"Ja, hvilken oerhörd oförskämdhet, att på detta sätt våga förolämpa mamma, ty det är icke jag, utan mamma, som förolämpas genom dessa oblyga uttryck: 'Jag är öfvertygad att det blefve Ediths verkliga olycka, om jag vid denna tid lemnade henne åt sitt öde eller, snarare, åt dem, som vilja åtaga sig att skapa

det' ... Vid gud, jag hade lust att tukta den slyngeln med min ridpiska! Är det ej liksom den största barmhertighet, som kan visas henne, att han tager sin hustru till godo? Åh, jag är viss att han har skrämt henne till eftergifvenhet, och om jag finge råda, skulle mamma visa hvad en mors myndighet betyder."

"Du vredgas och lamenterar som en skolpojke!" sade hofrättsrådinnan förtrytsamt. "Du vet väl att mannens myndighet utplånar moderns, och då det gick som jag anade, att Edith ångrade sig, ty jag vågar mitt lif på att Helmer hvarken tiggt eller tvingat henne att stanna hos honom, så är det endast *min* värdighet som blifvit kränkt, och om den tager jag sjelf vård utan så mycket väsende."

"Ja, hennes nåd vet nog hvad som fordras!" ljöd mamsell Octavies våglika röst. "Och visst fordras det *mycket* för att godtgöra hennes nåds ojemförligt kränkta värdighet."

"Men hvem tackar jag för allt detta, mitt herrskap, om ej just min herr måg och henne, mamsell! Jag menar icke den harm och kränkning, som drabbat mig genom Ediths ånger (ty det visar ändå en smula karakter, att hon icke sprang från sin man lika besinningslöst som hon lemnade sin mor), men jag talar om den harm, som ligger deruti att både det unga paret sjelfva, farbror Janne och en hel del annat folk skola tro mig om att ha spelat någon intrig för att förmå min dotter att öfverge plig-

ten. Till en dylik låghet kunde jag ej göra mig skyldig. Men af många uttryck i Helmers bref synes det tydligt som om Edith blifvit rent af förförd, hvilket är raka motsatsen till de uppgifter, jag fått, der det heter att hon i ånger öfver sitt giftermål förtviflad anropat mig om försoning."

"Och det har hon gjort.. men hvem kan följa de befängda vexlingarna af hennes flyktiga sinne!" utbrast ryttmästaren i en ton, som lät förstå att han rätt snart icke längre var i humör att så der låta *snusa till sig*.

"Söte Abbe, min vän, blif icke mera het," bad Olga, som ej kunde låta tillfället gå sig ur händerna att taga en öm och klok hustrus ton, "och för *min* skull tukta ej den stackars token, om du skulle träffa honom!"

"Lägg dig icke i det här, mitt barn," afvisade hofrättsrådinnan, "och var ganska lugn, du, för ridpiskan! Om jag rätt minnes Helmer, så skulle Abbe komma till korta på den affären liksom på denna, der jag är ledsen att finna en främmande persons namn på ett föga hedrande sätt inblandadt."

"Men, mamma, att säga det Abbe handlat så lågt och föraktligt att *herr Helmer* icke ens vill nedlåta sig att affordra honom räkenskap.. att tala om en '*snygg* affär'... är det icke näsvist?"

"Ja, det är just detta som äfven förundrar mig, ty Helmer var aldrig den person, som

lät öfvermanna sig af hettan. Han besinnar sig två gånger, innan han betjenar sig af dylika uttryck... Men, nu nog härom.. Tag Ediths bref, Abbe!"

Ansträngande hela sin beherrskning för att ej vidare reta sin svärmoder, hvars öfverherrskap och temligen kännbara förmynderskap han likväl redan var betänkt på att afskudda sig, fattade han Ediths bref och började ånyo sin sekters-befattning.

"Dyra, vördade mamma!

Jag hade bedragit mig sjelf. Jag tyckte mig till *hvarje* pris kunna återköpa mammas förlåtelse, men det föreskrifna öfversteg mina krafter. Att skiljas vid Ernst var, då det kom till afgörande, detsamma som att skiljas vid lifvet, och nu vill jag hellre skiljas vid lifvet än från hoppet, att genom mitt framtida handlingssätt hos Ernst utplåna minnet af denna tid, ty... ack, mamma, se med mildhet på dessa ord.. jag vet nu att jag skall bli mor!"

Ett gemensamt *"ah!"* brast från de fyra i detta uppträde handlande personernas läppar.

Hofrättsrådinnan ryckte till sig brefvet och läste tyst det öfriga:

"Nu först, älskade, saknade, evigt saknade mamma, inser jag hela vigten och storheten af de fel, jag begått som dotter, men jag bör ej öka dem genom att bli brottslig som maka

och mor.. *mor*.. heliga och dyra namn, hur skall jag lära mig att rätt förtjena det, att rätt bära det, jag, som.. o, hvad dessa minnen äro bittra och tryckande! Men hvarje dag vill jag anropa Gud, att den välsignelse, *jag* förverkade, måtte falla på mitt barn. Hur himmelskt ljuft att tänka det denna, den skönaste af alla arfslotter, skall bli det tilldelad! Med detta hopp vill jag tåligt bida: kanhända skall det komma en dag.. dock, här vågar jag ej hoppas, ej bedja.. endast ödmjukt vänta.

Farväl, o, min mor! Vredgas ej på din undergifna dotter

Edith."

"Det var väl säkert mycket rörande det der, mamma?" frågade Olga.

Hofrättsrådinnan svarade ej. Hon bröt sjelf upp farbrors bref, hvilket innehöll blott dessa rader:

"Jag är i faders ställe för den stackars unga qvinnan och skall ej öfvergifva henne. Men huru svägerskan kunnat bifalla till den skändliga planen, att skilja henne från den värdigaste make, det är och blir en sak mellan svägerskans samvete, Gud och salig Frans.

Jag önskar ej ondt öfver Dagby, men då jag sist gick derifrån, skuddade jag stoftet af mina fötter. Jag vill icke ens gå dit och gråta på min brors graf, ty jag är rädd att jag kunde få höra hans klagan uppstiga derifrån.

Janne."

En plågsam och tryckande tystnad rådde i kretsen.. man väntade att få höra hofrättsrådinnan tala, men utan ett ord samlade hon tillsammans brefven och gick in i sin sängkammare.....

"Seså," utbrast Olga, "nu är den här konfusionen öfver! Låt oss nu ej vidare bekomma, utan låtsa som om ingenting händt... Sötaste Abbe, har du någonting med dig hem åt mig?"

Under det långa afbrottet hade ryttmästaren hunnit att åter försätta sig in i sin vanliga ställning.

"Huru skulle väl jag kunna komma hem utan att till min fédrottning medföra något bevis på att hon ständigt lefvat i mina tankar! Jag har.. låt mig se.. jo, jag har två de allra vackraste guldfiskar och Böttigers nyaste dikter... det är väl kärlekshärolder det der, skulle jag tro!"

"Jag tar dem för sådana och springer upp att granska de skatter, som min riddare hemfört."

Olga flög ut.

Ett par ögonblick stodo baronen och mamsell Octavie midtemot hvarandra. Derpå — i det han, så ogeneradt att man väl såg att det ej var första gången, kastade sin arm om hennes lif — mumlade han: "Nej, det här är för odrägligt! Den oförskämde bängeln skall *åter* beherrska henne, medan *jag* nödgas spela Adonis för det här lilla trollet och ödmjukaste tje-

nare för min vördade svärmor. Octavie, om ej våra sympatier fört *oss* tillsammans, så skulle jag ej kunna uthärda. Men i samma proportion som Olga blir mig odräglig, finner jag min belöning hos dig. Du är en qvinna med känslor, tankar och hufvud .. och dina läppar svälla som drufvor... du är i sanning vacker, Octavie!"

"Tyst, smickrare, tyst! Väggarna hafva öron."

"Ja, här på Dagby .. men, ser du, jag tänker nu, sedan denna gudomliga, så väl planerade affär gått i qvaf, underrätta min dyra svärmor att jag önskar tillträda Odensberg och lemna regeringen öfver Dagby åt henne sjelf."

"Jag tror icke att hon gillar den saken: hon vill gerna ha Olga hos sig."

"Lika mycket .. jag är trött vid att stå under förmynderskap... Du skall få se hur fint jag ärnar ställa till, och Olga måste öfvertala sin mor att få taga med sig den kära vännen. Då allt det der blifvit rangeradt, kunna vi någorlunda trösta oss .. och *lillan* tröstar man med en eller annan scen ur herde- eller teater-lifvet: hon har den obegripliga egenkärleken, hvilken alltid kommer oss väl till pass, att ej kunna inrymma någon misstanke i afseende på det välde, som hennes små behag ha öfver mig."

"Ja, derom är ingen fråga... Men att de två, som jag till hvarje pris ville hafva åt-

skilda, åter äro förenade, ah, denna tanke.. denna tanke... Och Mörnburg, han fick ingenting för besväret?"

"Han lefver ännu på hoppet, och icke blir jag den, som tar honom ur sin villfarelse. Han har icke tjenat mig för *min* skull... Men ts.. (en kyss i flygten).. jag hör min ljufva maka återkomma! Hon har förmodligen icke hittat guldfiskarna, hvilket kan vara mindre underligt, eftersom jag sjelf icke vet om deras tillvaro."

Olga kom inrusande.

"Abbe, hvart kunna mina guldfiskar ha tagit vägen? Lundin säger att de icke funnos i vagnen."

"Huru, icke i vagnen? Jag hade dem ändå i en glaskula, der de lekte med den mest sprittande liflighet.. nå, besitta, har jag icke då i distraktionen rest ifrån dem i Wexiö!"

33.

Återseendet.

Flera månader voro förflutna efter den aftonen, då Edith gjorde sitt inträde i farbror Jannes egendomliga koloni.

Helmer hade blott stannat ett par dagar. Men efter afresan skref han mycket träget, och

eburu hans bref ej mer öfverflödade af den eld, som utmärker den otålige älskaren, buro dock alla prägeln af en omfattande ömhet och en vaksam oro. Om sina affärer talade han icke mycket, men det var ock långt ifrån att han dolde dem.

"Jag har på detta arrende," skref han en gång, "derigenom att jag ej kunde behålla det längre än ett år efter den kostsamma uppsättningen, och genom den så tvärt tillställda auktionen förlorat betydligt, hvilket, i förening med den olyckliga spanmålsaffären, utgör en kännbar förlust. Men om Herren välsignar mitt arbete, kan allt godtgöras.

Det ställe, som jag nu står i ackord om, är vida mindre än Lärkholmen och har tyvärr en så oansenlig manbyggnad, att jag ej utan en suck kan tänka på att se dig bosatt der. Men denna suck gäller endast min oförmåga att ej kunna anskaffa något bättre, ej ett misstroende mot dig, ty det är min fulla öfvertygelse att du, min Edith, ändock skall kunna trifvas der genom de nya och rika pligter, som snart skola upptaga dig."

"Ja, det är säkert!" sade Edith, då hon räckte detta bref åt farbror Janne. "Der Ernst finner sig, der blir också mig ljuft att vara, vore det än aldrig så ringa."

"Jag tror dig, min du, ty det synes mig att ditt sinne blifvit storligen förändradt."

"Vid de allvarliga och höga tankar, som

här under våra enkla sysselsättningar upptaga mig, älskade farbror, kan sinnet ju ej annat än förädlas. Hvilka välgörande känslor erfar jag ej, då farbror om morgon och afton gör bön med alla dessa beskedliga varelser, som täfla om att visa sin tacksamhet för deras välgörare genom att omfatta mig med all tänkbar välvilja! Det förefaller mig som om alla dessa varma böner komme mitt barn till godo."

Gubben smålog utan att svara.

"Vet farbror," återtog hon efter ett ögonblicks eftersinnande, "att jag säger: Pris ske Gud för allt hvad som sker, både smärta och glädje! Hvilken nytta har det ej varit för mig att i farbrors lilla patriarkat med egna ögon se huru lycklig man kan vara med det lilla, när man är god och arbetsam, och med gladt sinne uppfyller sina pligter!

"Seså, min du, du får icke göra gubben högfärdig!"

"Och farbror får icke neka, att bland alla de pensioner, hvaruti jag hållits, jag aldrig varit i någon bättre."

"På sitt sätt... Men tro du ock mig, att om icke ditt hjerta förut varit moget att emottaga de goda intrycken, hade du gäspat dig till döds i min koloni! Under din flicktid skulle du ej uthärdat tre dagar."....

Så språkade de tillsammans, under det Edith flitigt sydde på kläder åt den väntade.

Dessemellan gick hon med i hushållet. Men

från köket och gummornas kloka föreläsningar vände hon sig till invalid-korpralen, hvilken höll på med ett arbete, det Edith aldrig för ofta kunde se och uppmuntra med sitt uttrycksfulla småleende. Korpralen var nämligen sysselsatt att förfärdiga en vagga. Och under det Edith satt bredvid honom, samtalade de alltid i korpralens älsklingsämne, det Edith redan kände. Särdeles road var hon af att höra invalidens enkla reflexioner, hvilka gjorde honom sjelf så lycklig, emedan han i dem upptäckt en vishet, som ändtligen lärt honom förnöjsamhet med lifvet.

Öfver hufvud fann Edith ganska mycket nöje i sin nya krets, der ofta ett kärn-uttryck, ett infall, ett gammalt ordspråk gaf ämne för tanken. Hon, som aldrig kommit i beröring med denna klass, hade omedvetet hyllat samma skefva åsigt som många andra, att känslan, tanken och förmågan att uppfatta lifvets poesi och skuggsidor endast tillhöra den högre bildningen. Nu lärde hon dock mycket, hvaröfver hon aldrig förut reflekterat. Och vid den silfver-rena klangen af Bollas röst, då hon sjöng någon ballad, eller vid de hemlighetsfulla, melankoliska tonerna från Olles skallmeja, som under afton- och morgonstunderna ljödo genom Grandalen, kände hon en hel gudstjenst inom sig.

Men hvad konversationen beträffade, så gick den lifligast vid vinterträdgården, der Primus, omgifven af sina väninnor, de hvita

kattorna, satt och flätade på den allra behändigaste lilla rot-himmel, att fästas öfver vaggan.

"Käre Primus, du, gör den bara icke för tät! Jag är rädd att det ej blir luft nog."

"Luft," upprepade Primus litet förtrytsamt, i det han höll sitt mästerverk mot dagen, "är det inte luft nog här, så förstår jag mig inte på't! Jag tänkte vi skulle hålla ute draget."

"Du har ganska rätt... gör den för all del tät! Luften kommer i alla fall framifrån."

Bolla utgjorde nästan ett sällskap åt Edith, och förnämligast derföre att hon, som öfvermåttan djupt sörjt förlusten af sitt eget barn, med knappt mindre otålighet än Edith sjelf afvaktade den tid, då hon skulle få hjelpa den unga modern att värna och vårda den nya medlemmen i patriarkatet. Och så snäll var Bolla i konsten att sy granna, breda hålsömmar, att hon ej blott tog lofven af Barbro, utan kunde kappas med Edith (hvad de ock gjorde) om hvem som först skulle få sina örngott och sina lakan färdiga.

Hvad denna täflan för Edith var lycksalig, hvad timmarne derunder rullade bort, och det i trots af alla de heta längtans suckar, som från hennes läppar flögo till den saknade maken!

Men det var ej blott Edith sjelf, Bolla, korpralen och Primus som voro sysselsatta för den nye kolonisten: alla hade sin hand

med i den lilla bosättningen, ty alla älskade Edith och voro djupt intagna af hennes vänlighet.

Mor Sissa och mor Trina öfverträffade sig sjelfva i konsten att förfärdiga små koltar af det superfinaste hvita ullgarn.. ty farbror hade högtidligt förklarat, att ingen i hans hus finge läggas i tvång och linda: Grandalen vore en *fri* stat och förkastade allt, som hade utseende af despotism.

Olle hade med stor stolthet fulländat stickbågen, i hvilken täcket skulle spännas upp: Och sjelfve Petter Enstöring visade sin beredvillighet och sin öfverlägsna förmåga: han hade nämligen gjort en dragkista, en hel aln hög och med fyra riktiga lådor, hvilken pjes, sedan farbror sjelf polerat och slagit förgyllda beslag på den, just en smula afundades af de andra, som funno den öfvergå deras egna arbeten. Men de tröstade sig snart dermed att den lilla triumfen förmildrade sträfheten i Petters lynne.

Denna period, hvaruti alla togo del, hvaråt alla fröjdades och som var så innerligt ny i Grandalen, uppmjukade verkligen sjelfve Petter i den grad, att han, som förut aldrig *bjudit* någonting, nu skaffade sig snus i dosa, i stället för strut, och minst tre gånger om dagen sträckte han med en nick fram dosan åt korpralen.....

"Seså," sade farbror, då Edith väl för tjugonde gången lagt om hela garderoben i den

eleganta *byrån*, "nu kan Helmer komma, när han vill, och vi ha honom nog också här i dagarne!"

"Ja, bestämdt!" svarade Edith. "Jag känner på mig att min långa, långa längtan ändtligen skall hafva ett slut.. måtte jag endast icke blifva så glad, att det kan vara farligt... O, min gud, att återse Ernst efter mera än fyra månaders skilsmässa!"

Hon kastade sig i gubbens famn och slöt sig fast intill hans trogna hjerta.

"Bevars, barn, hvilken häftighet kommer nu öfver dig! Du har ju varit så snäll och lugn hela tiden."

"Ja, jag har velat *visa* både farbror och min Ernst att jag kunde vara tålig, men tror väl farbror, att jag någonsin upphört att räkna dagarna och timmarna? När jag sett mig tillbaka, har jag varit så tacksam för det de under alla dessa glada omsorger flytt så lätt. När jag sett framåt, har jag i hemlighet bäfvat. Men de ha ilat bort, äfven dessa dagar och timmar, och hvar och en, som fört mig närmare min dubbla sällhet, har jag välsignat."

"Nå, det var billigt."

"Och så har jag hundra gånger sagt till mig sjelf: Huru skall Ernst *nu* se på mig.. blir hans omfamning icke blott *vänligt öm* såsom då han reste.. blir..."

"Akta dig, barn! Var hans omfamning icke

så öm och trofast som en god makes bör vara? Du var sjelf icke mera upprörd än han."

"Jag *syntes* väl icke mera upprörd än han, ty jag mindes farbrors visa råd, och jag medgifver visst att Ernsts omfamning var så öm och trofast som en god makes bör vara.. men hvad vill det säga..."

"Hvad det vill säga..."

"...emot fordom, ja.. förstå då det, farbror lille! Det är derföre jag med klappande hjerta frågar mig: Huru skall han *nu* se på mig, hurudan blir hans omfamning, skall jag i den igenkänna kärlekens häftighet och värme, skall hans ögon förråda att jag tagit tillbaka mitt fulla välde öfver hans hjerta, skall jag på hans läppar återfinna detta själfulla leende, som tjuste och beherrskade mig? Ack, jag blir tokig, när jag tänker på allt det der!"

"Tänk då för kontrastens skull i stället på om du nu för evigt varit skild ifrån honom, om du vid det här laget framsuckat din klagan, din onyttiga jemmer för murarne i en italiensk villa... Nej, jag tror då, att du föredrager att i Grandalens villa afvakta hvad Gud besluter."

"Ack, dyre farbror, dessa minnen skrämma glädjen och hoppet från min själ: det är knappt möjligt att jag *kan* återvinna min förra plats i Ernsts känslor.. och ännu mindre *har* jag återvunnit den. Han skulle då, oaktadt jag ej med ett ord bedt honom, någon gång under

denna tid kommit hit... men då man ej älskar *mycket*, kan man utan saknad umbära mycket."

I djupaste hemlighet, och icke utan oro, delade farbror denna tanke, men lyckades likväl att se ytterst förvånad ut, då han svarade:

"Är du tokig, min du! Han skulle just vara klok, om han, då han som bäst behöfver spara och vara verksam, reste hit, innan det vore nödigt. Ne-ej, barn, sådant kunde icke ha burit sig. Men nu blir det en annan sak, och nu låter han ej heller vänta på sig."

Samma dag kom ock bref från Helmer med underrättelse, att han skulle inträffa två dagar sednare. Han syntes vara i djup oro för det att hans affärer uppehållit honom så länge... det hade varit hans afsigt att resa en vecka förut.

Edith jublade. "Ack, han kom ändå till den tidpunkt, då jag väntade honom!"

"Ja, som väl var!" sade farbror.

Men då farbror följande morgon vaknade, spratt han högt till vid ett i Grandalen alldeles ovanligt ljud, ett ljud, på hvilket man ej gerna kunde misstaga sig att det kom från patriarkatets väntade nye medlem.

"Herre gud," stammade farbror, häpen, förtjust, förskräckt, "månne alltsammans..." Och han torkade svettdropparne från pannan vid tanken på att hans älskling i denna stund måhända stode närmare döden än lifvet.

Han hade ej rådighet att röra sig ur stället.

Men nu slogs dörren upp, och mor Sissa, mor Trina och Bolla visade sig i ett slags högtidlig procession.

Farbror pustade... han tyckte att de allesammans sågo ut som bleka vålnader, och icke förrän de så godt som skreko honom i öronen: "En stor frisk pojke, hjertans husbond!", höjde han hufvudet och sammanknäppte händerna, medan han framhviskade det enda ordet: "Modern?"

"Åh, herre gud, hon är ju som ett vinterny.. nå, nå, till jemförelsen förstås!" utlät sig mor Sissa... "Hon är en riktig Guds engel i tålamod!" tillade mor Trina; och Bolla, stackars Bolla, hvars tårar runno i kapp med farbrors, sade sakta: "Frampå förmiddagen får husbond se dem.. nu sofva de begge två... hon har allt frågat efter husbond."

"Gå barn, lemna mig nu!".....

Några timmar sednare satt den gamle mannen bredvid sin älskling.

Hans darrande händer hade redan välsignande berört barnets hufvud, och Ediths läppar hade sakta hviskat dessa ord: "Jag vet att min son blir lycklig, emedan han är född under farbrors tak."

"Och då Ernst kommer," sade farbror med ett gladt småleende, "skall det väl bli syrpris, kan jag tänka!"

"Ack, ja, säg dem allesammans, farbror, att

jag blefve så ledsen, om någon läte förstå det ringaste. Nej, han får ingenting veta, innan han kommer in; men då, då.. hvad han skall bli rörd och säll, då han får se"... och Ediths ömma blick sökte barnet.

Tredje dagen härefter höll, vid middagstiden, Helmers släde framför Grandalens förstuguqvist.

Ingen min af de emottagande förrådde nyheten. Farbror såg sig så alldeles lik ut, att Helmer, som hela vägen lidit af en förfärlig oro, med lugnad ton sade:

"Allt godt, ser jag, dyraste farbror? Min Edith är ännu rask?"

"Ja, bevars, dock var det hög tid att du kom, tänker jag! Hon ville spatsera ut, förstås, men jag sade pass.. det är för kallt i förstugan. Bror kan tänka man får vara försigtig."

"Ja, farbror är alltid klok!" svarade Helmer, men nog låg det ett litet doldt missnöje i rösten. Han och Edith hade ju icke träffats sedan början af oktober. Nu var man vid medlet af februari. Visst är det klokt att vara försigtig, men för att *kunna* lyda försigtigheten skall man ej lida af en alltför öfverdrifven längtan.

Farbror begrep genast med stor förnöjelse

hvar "skon klämde," men han låtsade om intet, utan sade blott:

"Det var rätt, min son, slå af dig vintern här framför brasan i dagliga rummet.. så ja.. Nu tänker jag du snart kan gå in, annars får hon väl feber, stackars liten!"

Vid tanken på nästa ögonblick, detta ögonblick, då han skulle återse *henne*, efter hvilken han allt mer och mer längtat (ehuru han ännu, med det aggande minnet af de sår han erhållit, förmått uppskjuta återseendet till den tidpunkt, då *nödvändigheten* gaf det helgd), kände han sin lilla förtrytelse bortdunsta; och då han stod utanför hennes dörr, hade han knappt mera någon makt öfver känslorna. Han öfverraskades af deras styrka: han hade ej velat tro på de symtomer, han förut funnit inom sig... nu måste han tro. Han stannade för att återvinna andedrägten.

Farbror öppnade sakta dörren, sköt honom in, men blef sjelf qvar i gula kammaren.

Ernsts första blick föll på soffan.. den var tom.. den andra på sängen, och uppgifvande ett sakta utrop, störtade han fram och sjönk ned på knä vid denna hvita bädd, på hvilken Edith, nu en snöblek lilja, med sitt barn på armen smålog emot honom.. och i leendet låg en hel himmel.

Ännu förmådde han ej på ordens språk uttrycka sina känslor, men blicken, blicken, som öfverfor hans unga makas förklarade an-

lete, blicken, som öfverfor barnet.. *den* talade... och nu denna långa heliga kyss, i hvilken en förgången tids dyraste minnen, en anad framtids ljufva förhoppningar sammansmälte, hvad bådade icke den! Edith förstod hvad den lofvade: ett nytt eden.

Och då hans arm famnade maka och barn och hans läppar stammade: ”Haf tack, du outsägligt älskade, för denna dyra gåfva, som gör vår kärlek starkare än döden!”, tyckte Edith, såsom menniskan ofta tycker, då jorden slösar med sin salighet, att det skulle vara godt att öfvergå till det, som *evigt* är.

”O,” hviskade hon, ”är ej detta för mycket! Vore det ej ljufvast, om vi alla tre finge flykta dit, der ingen förändring finnes?”

”Är det för de yttre förändringarne du fruktar, min Edith, då måhända...”

”De *yttre*,” svarade hon med en blick, på hvars trosbekännelse han ej kunde misstaga sig, ”o, nej, på dem tänkte jag icke! Men, det förefaller mig som om du aldrig älskat mig högre än i detta ögonblick — om det vore en villa, om endast storheten i detta samma ögonblick komme dig att glömma...”

”Var lugn, min Edith.. jag har glömt *allt*, utom min tacksamhet till Honom, som gaf mig dig! Och i rikedomen af vår kärlek kunna vi fördraga fattigdomen.”

”Sedan du sagt mig dessa himmelska ord, min Ernst, känner jag mig så trygg, så säll

på jorden, att jag endast längtar efter att få visa dig huru stark och fördragsam jag kan vara i det ringare, då jag är i besittning af det högsta."

Och Edith, som hade ännu flera pröfningar att bestå, blef nog qvar på jorden.....

En vacker söndag döptes Frans Johan Ernst. Farbror bar honom sjelf till dopet, och hela partriarkatet stod fadder.

Alla tyckte sig hafva del i den unge medborgaren: alla ville och fingo hålla honom en stund hvar, och en så öfver måttan stor och glad högtid som denna dopfest (hvarvid farbror. också riktigt "slagit på") hade man ännu aldrig firat i Grandalen. Minnet deraf lefde qvar i många år, hvilket var så mycket naturligare som dagen blef antagen till utgångspunkt för en ny tidräkning.

Man sade ej mer: "Det var före eller efter husbonds resa det eller det året", utan man sade: "Det var före eller efter lille Jannes döpelse."

Men så stor glädjen känts, så bitter kändes ock sorgen, då Helmer i de första junidagarna för tredje gången kom till Grandalen, ty denna gång återvände han ej ensam, utan förde med sig sina dyrbaraste skatter.

34.

Halftannat år sednare.

Det var en mörk, regnig och otreflig höstafton vid medlet af oktober. I ett half-skumt rum på den lilla gård, som Helmer nu arrenderade i Upland, satt Edith och sydde vid skenet af en lampa.

Öfver den unga qvinnans ansigte hvilade en fin, men ej sjuklig blekhet. Uttrycket i hennes anletsdrag förrådde en lätt oro. Men när hon från arbetet vände blicken mot golfvet, der hennes lille son på den utbredda mattan rustade omkring med sig sjelf och sina leksaker, då försvann oron, och ett leende, så ljuft och ljust som solstrålen på en sommarmorgon, gick öfver hennes läppar och besjälade hela hennes väsende.

Klockan hade nyss slagit 8.

"Ack, hvad han är länge!" suckade Edith, i det hon lyddes utåt fönstret... "Men det är icke hans skuld," tillade hon i tankarna, "dessa marknader äro så obehagliga.. måtte han blott få de båda hästarne väl betalta.. de skulle kostat alltför mycket att föda under detta svåra foder-år... Så det blåser och regnar.. min stackars Ernst, som skall vara ute i ett sådant väder!"

Edith bortlade arbetet, och sedan hon, ännu med tankarna upptagna af samma ämne, gått ett par slag i det icke just stora, men trefligt möblerade rummet, utgörande tillsammans både förmak och arbetsrum, kastade hon sig hastigt ned på mattan bredvid sitt barn och började, sjelf ett gladt barn, leka med den lille. Härunder kom Barbro in och frågade om frun snart ville hafva tét.

"Ack, kära Barbro, jag tänkte att Ernst skulle komma! Vi vänta ännu en timma med vår lilla supé.. Men tag in lilles gröt, jag skall nu kläda af honom, och under tiden kanske..."

"Nej, kära fru, det är inte värdt att vänta herrn så snart: det går ej fort, skall jag säga, att sälja hästar och småkreaturen se'n."

Edith suckade, tog sin son på armarna och gick med honom in i sängkammaren, der bredvid den *stora* sängen en helt liten, omgifven af snöhvita gardiner, stod vid den unga moderns sida.

Och nu skulle man sett denna unga mor i sina hulda omsorger!

Med hvilken tjusande skalkaktighet retades hon ej med den lilles aptit, hur barnsligt skrattade hon ej åt hans försök att sjelf tillegna sig skeden och hur njöt hon ej slutligen af hans belåtna småleende, då den lilla skålen var tömd! Men ännu hade hon icke "råd" att lägga honom: hon måste först i flera omgån-

gar hålla honom mot ljuset för att riktigt njuta af hans "engla-skönhet".. och den lille Janne var en verklig serafisk varelse.

Hans djupblå ögon, hans mörka silkeslockar voro isynnerhet Ediths förtjusning, ty de erinrade om fadern, och Helmers förtjusning var gossens fina och ädla profil jemte draget kring den korallröda munnen, som var en påminnelse om modern, och bådas gemensamma innerliga nöje var att låta honom kasta sig ur den enas i den andres famn. När han så tröttad somnade i enderas knä, med hvilka blickar af lefvande ömhet betraktade de ej då sin förstfödde.. hvilka skatter af sällhet och njutning egde de ej i honom och i hvarandra!

Och andra njutningar och nöjen hvarken egde eller efterlängtade de.

Deras omständigheter voro nu ofantligt mycket inskränktare, än då de för tre år sedan som nygifta flyttade till Lärkholmen. Dessutom hade skörden detta år i alla afseenden gifvit förlust, men detta var en förlust, som hela orten fick vidkännas, och ehuru den för de unga makarna var oändligt kännbarare än för många andra, föll likväl ingendera i harmfull klagan. De föresatte sig endast att genom de uppoffringar, de kunde göra, söka mildra det onda så mycket som möjligt.

Och vid rådplägningen öfver sina bekymmer (ty nu rådplägade de i allt) var det Edith som först föreslog vissa besparingar, hvilkas

nytta Helmer väl insåg, men dem han aldrig skulle haft mod att nämna; och då hon i hans ögon läste hans tilltagande förtroende, hans varma tacksamhet, skulle hon haft mod till hvarje försakelse.

"Ser du", sade hon en dag, då han med ett uttrycksfullt småleende följde henne vid bestyren i det enkla hushållet, det hon nu tyst och stilla, utan misstag och barnsligheter skötte, "ser du nu, älskade Ernst, att jag ändå en gång blef förnuftig!

"Ack, du engel," svarade han, "du har blifvit mycket mera än förnuftig.. men hur kostar det ej på mig, att icke kunna bespara dig dessa slags arbeten, som icke voro ärnade åt dig!"

"Aldrig ett ord, en tanke derom, min Ernst! *Ville* jag väl bortbyta detta mitt tarfliga, men glada hem, som innesluter dig och vårt barn, mot en verld, der ni båda saknades? Nej, det finnes i lifvet blott tvänne ting af verklig vinst: motgången och kärleken.. båda förädla."

"Måtte vi blott icke få för mycket af den första vinsten," sade Ernst glädtigt, "ty då..."

"Åh, frukta ej, den sednare räcker till för alla skiften!"

Detta lilla samtal föreföll kort före den tid, till hvilken vi nu kommit.....

Urvisaren hade skridit öfver 11.

Den lille Janne låg i sin säng insomnad under moderns böner. Men *hon* satt åter ute

i det yttre rummet, hvilket låg åt gården, så att hon kunde höra när det körde.

Ediths fingrar drogo flitigt nålen upp och ned: hon hade många att sy åt och ingen som hjelpte henne, ty utom Barbro, som nu förenade en mängd befattningar, hade de blott en ladugårdspiga.

"Nu ändtligen!" ropade det högt till inom Ediths hjerta, och hennes kinder fingo en högröd purpur... "Ah," tillade hon, "han tror väl att jag ligger.. jag vill sitta qvar vid sömmen: han skall då förebrå mig för det jag ännu är uppe, för det jag ej är nog rädd om mina ögon... dessa förebråelser äro så ljufva."

Edith lyddes med skärpt uppmärksamhet.

"Det kunde väl icke vara något misstag? Nej, nu sköt Barbro ifrån förstuguregeln... men så långsamt det går, innan han kommer in.. åh, han tager af sig kläderna i förstugukammaren."

Och långsamt gick det, ty Edith hade visst tio gånger varit halfvägs mot dörren och lika många gånger velat springa ut, derest icke hennes lilla beräkning att bli öfverraskad vid arbetet återfört henne tillbaka till stolen, då dörren sent omsider öppnades och Helmer inträdde.

Men i stället för det utrop af glad förvåning, i stället för de milda, smekande förebråelserna, som Edith väntat sig, gick Helmer helt tyst och med långsamma steg framåt bordet.

Det skälmska, tjusande leendet dog på Ediths läppar. Hon reste sig med fruktande oro, för att möta sin mans omfamning.

Och denna omfamning, röjde den såsom vanligt, efter den kortaste frånvaro, ett längtande hjertas fulla, rena glädje? Nej, den röjde på en gång sinnesfrånvaro och ett nästan krampaktigt bemödande att dölja och beherrska en allherrskande rörelse.

"Älskade Ernst".. Edith darrade från hand till fot.. "är du sjuk.. ja, helt säkert är du det?"

"Jag är icke sjuk."

"Är du då missnöjd med något.. icke har jag..."

Det låg en dödlig oro i hennes blick, i hennes ton.

"Hvad skall väl du, arma barn, hafva för skuld!" sade han sakta.

"Gudskelof, att du ej finner mig hafva någon! Men din utomordentliga blekhet, Ernst, den underliga, brinnande glansen i dina ögon, eljest så klara och milda, hela ditt väsende, din gång, din röst, framför allt din omfamning, säger mig att, om du ej är sjuk, någonting af stor vigt inträffat."

"Bry dig ej derom, Edith! Jag är trött, jag är sömnig."

"Ack, min Ernst, huru kan du låta mig sväfva i denna fasansfulla fruktan? Då något händt *dig*, har det också händt *mig*, och då

du med *ditt* fasta och lugna sinne så kan uppröras, är det en mycket allvarsam sak... o, tala, var uppriktig! Ehvad det ock är, skall du bli bättre, då du delat din smärta med mig."

"Nej, jag skall icke blifva bättre deraf. Låt det nu vara nog!"

"Men, min gud, jag kan ju icke gifva mig tillfreds med detta!"

"Nu ber jag dig emellertid att du gör det, ty din enträgenhet både plågar och retar mig."

Sådana ord voro fullkomligt nya från Ernsts läppar, och icke mindre ny var den otåliga, strängt afvisande tonen.

Edith blef modfälld. Hon började undra om hennes make kunde ha varit i något af dessa bullrande sällskaper, som ofta förefalla vid dylika samlingsställen. Men Ernst var alltid så måttlig. Det kunde i alla fall icke vara detta — hvad han sade var fullkomligt redigt och bestämdt — nej, druckit hade han ej.

"Du vill ju åtminstone äta litet, innan du lägger dig, min vän?"

"Nej, tack!"

"Icke ens dricka en kopp varmt té.. jag har det i ordning."

"Ingenting alls!"

Edith kände att det ej var värdt säga något vidare... Och när de inkommit i sängkammaren, utan att Ernst kastade ens en blick åt den sidan, der deras barn slumrade, då för-

stod hon rätt hur stark den själsskakning var, som fått makt med honom.

"Om jag blott kunde ana orsaken .. kanske fruktar han för mitt mod ... åh, det är ej mod som fattas mig. Men skulle Ernst icke anse mig värdig att dela hans lidanden, skulle han behandla mig som ett barn, då blefve jag tröstlös, ty jag har *rättighet* att dela allt med honom ... Men jag vill icke visa mig otålig eller stucken: jag vill vara lugn, klok, modig. Detta är en för mig okänd sida af äktenskapet, och jag skall ej skygga tillbaka för någon erfarenhet, som i framtiden kan bli mig nyttig."

Medan hon, knäböjande vid sitt barns vagga, så tänkte och beslutade, hade Ernst lagt sig. En half timma sednare var lampan släckt, och med mörkret utbredde sig en djup tystnad öfver det unga parets sängkammare.

Huru länge Ernst låg vaken visste ej Edith, ty trött af vakan och lugnad af sina goda föresatser, somnade hon snart nog, men spratt till och vaknade åter vid det att hon kände Ernst sakta resa sig upp.

Emellertid låtsade hon återfalla i en djup sömn, hvilken dock numera var långt ifrån henne, ty vid den bleka månstrimman, som började bryta de nattliga dimmorna, såg hon Ernsts ansigte förställdt ända till vildhet. Det var ej detta uttryck af koncentrerad smärta och vrede som hon en gång — den sista olyck-

liga aftonen på Lärkholmen — sett der. Detta var en till raseri uppdrifven pinsam ångest, som syntes väcka hans egen fasa.

Efter några ögonblick steg han upp, klädde sig, tog lampan och gick ut i andra rummet, der han tände den och, efter hvad Edith hörde, nedfällde klaffen till sin skrifbyrå, der han förmodligen satte sig, ty sedan allt en stund varit tyst, hörde hon rasslet af papper och en pennas raspande, men med oupphörliga afbrott.

"Nej," sade hon för sig sjelf, "jag uthärdar icke detta! Ej för min, men för hans egen skull måste jag gå ut.. jag är viss, att då han så marteras, så är det nödigt att hans själ får utgjuta sig. Och skulle han än vredgas på mig — han, som aldrig vredgats — så vill jag icke räkna på dessa hårda ord, han vet ej sjelf af dem."

Så sagdt, kastade hon lika tyst som hastigt på sig sina kläder och gick med ett fast beslut mot dörren. Här stannade hon likväl ett ögonblick och granskade sitt beslut.

Om Ernst i detta tillstånd kunde såra henne på något sätt, som sedan blefve bittert att minnas... "Nej, jag känner det," upprepade hon, "att då jag nu kanske för mycket blottställer mig, har jag ock kraft att minnas det jag sjelf *ville* det."... Hon steg in.

35.

Förödmjukelsen.

Helmer var så djupt inbegripen i sina tankar, att han ej hörde sin hustrus lätta steg.

Icke förr än hennes armar lindade sig om hans hals, icke förr än hennes ömma röst hviskade: "O, låt mig dela dina qval!", flög en sprittning genom hans lemmar.

I nästa sekund sköt han henne tillbaka och sade häftigt: "Hvad betyder detta .. spionerar du på mig?"

"Ernst!"

"Så låt mig då vara .. kan mannen ej ha bekymmer och strider, som tillhöra honom ensam! Skall han tvingas att förråda dem?"

"Ja, älskade, på det att han sedan må blifva lugnare."

"Tyst.. lemna mig!"

"Nej, min Ernst, jag kan icke så låta afvisa mig ... Jag är icke längre den barnsliga, sjelfviska, nyckfulla och lättsinniga qvinna, du för tre år sedan tog till ditt bröst. Jag har lidit de bittra följderna af mina fel, och lidit dubbelt, emedan de fallit tillbaka på dig. Men sedan jag återförvärfvat mig din aktning, din kärlek, sedan jag blifvit mor åt ditt barn, har jag en helig rättighet att dela allt med dig.

Och om du hittills ej trott mig värdig att fatta hela omfånget af en makas pligter, så försök mig nu, och du skall få se om det ej ligger en dubbel sanning i de ord, du en gång sade mig, att från det ögonblick jag blef mor, lärde jag mig först den fulla betydelsen af att vara maka!"

"Edith, jag kan icke... Jag känner hela ädelheten af ditt hjerta, men, tro mig, det finnes saker, som äro omöjliga."

"Jag tror icke på någon omöjlighet mellan dig och mig. Och var säker, att jag skulle gå ur vägen för ditt dystra lynne, ifall jag såge blott ett *sådant* moln, som kan komma öfver hvarje menniskas själ och hvilket bäst går bort af sig sjelft, men det molnet, som i afton tynger din själ, är af en mera hotande beskaffenhet, och det behöfver utbrott. Seså, dyre, älskade Ernst.. du talar, jag lyssnar, och sedan ingifver mig nog Gud hvad jag skall säga dig."

"Du vill då se mig rodna inför dig?"

"Du, Ernst, skulle i något fall behöfva rodna för din hustru, för någon.. nej, detta är säkerligen en fantasi."

"En fantasi!" upprepade han med bitterhet.

"Hvad vill du då jag skall antaga?"

"Antag att den man, som hittills, i det lugna medvetandet att sjelf ingenting ha att förebrå sig, med en viss ljuf trygghet emottagit offret af sin hustrus nästan tillbedjande

ömhet.. antag att han, som känt hela stoltheten att vara hennes afgud, måste säga till sig sjelf..." här öfvergick plötsligt hans röst från det bittra hånet till en djup, genomgripande sorgsenhet: 'Om hon visste hur brottslig du vore, skulle denna dyrkan förvandlas till förakt.'"

Han gjorde ett ögonblicks uppehåll, men innan Edith hann säga ett enda ord, tillade han:

"Fattar du nu hvad jag lider? Du skall upphöra att älska den make, du ej mera kan blicka upp till med den lugnande tanken, att om du också förenat dig med en man fattig på jordiskt gods, är han dock värdig att högaktas för sin karakters fläckfrihet."

Med stigande undran och rörelse hade Edith afhört denna bekännelse.

"Ernst," sade hon, då han tystnade, "jag påstår att din stränghet mot dig sjelf förvillar dig. Du kan ha begått ett fel, ty du är menniska, men ingen vanärande handling. Hvad helst du gjort, så se på min blick, mitt lugn, att jag är färdig att, om detta ord kan komma i fråga, förlåta dig, liksom du förlät mig, då jag rodnande stod inför dig och tiggde om tillgift!"

"Ja, ser du nu redan skilnaden emellan mannens sjelfviskhet och qvinnans ädla, himmelska tillit! *Jag* lät dig bönfalla, *tigga* om förlåtelse för en förvillelse, som du ännu icke

begått.. *du* erbjuder mig förlåtelse för en begången förvillelse, som du ännu ej ens känner!"

"Men så besinna då, älskade, att den handling, jag stod färdig att begå, var ett brott som rörde vår kärlek: du var sårad i dina heligaste känslor. Sådant är förfärligt, och om det vore något, som hade afseende på dessa så ömtåliga punkter, då, Ernst, då..."

"Hvad då?"

"... skulle jag väl ännu hafva mod att lefva för mitt barns skull, men aldrig kunde jag glömma, aldrig mera känna lifvets ljufhet. Jag ser dock på din blick att jag förer min själ till branten af en omöjlig afgrund: du *kan* icke bli otrogen."

"Otrogen mot *dig*.. Om icke mitt hjerta med en varmare och starkare känsla än någonsin hyllade dig, skulle jag väl då rysa, så som jag nu gör, vid den dödande tanken att förlora minsta gnista af den djupa ömhet, hvarvid jag blifvit van!"

"Åh, frukta ingenting sådant!" sade Edith, och blixten från hennes öga kastade sig i hans. "Men öfvervinn, min Ernst, denna mannens icke ädla sjelfviskhet att vilja stå som ett slags högre väsende inför qvinnan... Låt våra fel jemna detta sista afstånd, låt äfven dem blifva ännu en föreningslänk!"

"Ja, jag vill kufva min stolthet, och kufvad blir den ock i sanning, då jag för dig förråder min eländiga svaghet... Du har redan

insett att jag varit i ett slags yrsel, när jag så kunnat tala till *dig*."

"Jag förstod det straxt, och derför sade jag till mig sjelf: Om han än vredgas, måste du ha honom att tala."

"Du gjorde rätt: jag inser det redan.. Vet då att jag, brottslig och glömsk af mina pligter mot både dig och vårt barn, störtat oss i gränslösa bekymmer. Fattigdomen väntar oss. Jag har förstört alla de penningar, jag inkasserat för såväl hästarna som ungkreaturen, och icke nog med att förslösa dessa penningar, som skulle förvandlats i spanmål till vinterförrådet och det nya utsädet: jag har ytterligare satt mig i skuld för tvåhundra riksdaler banko, som *måste* betalas i öfvermorgon innan middagen, ty mitt hedersord står i pant derpå."

"Du har spelat, Ernst?" sade Edith med ett lugn, som likväl icke kostade henne ringa ansträngning, ty så till vida voro romantikens dagar förbi, att hon nu *fullt* förstod det hårda bekymmer, som denna händelse skulle vältra öfver den närmaste framtiden.

"Ja, Edith, jag har spelat! Tänk dig en man, som vet en tillbedd hustru sitta hemma och se på det nödvändiga för att genom sin omtanke gagna sin make i hans betryck, tänk dig denne man, fattad af spelets demon, förgäta allt, tänk dig honom, sedan han förslösat de medel, som skulle förvandlas i föda för hustru och barn, ytterligare i sin vilda feber spela

på sitt hedersord, och tänk dig se'n hans djupa förtviflan, hans raseri, då han upptäcker att den person, till hvilken han tappat — och hvilken han trott händelsen ha fört i hans väg — är en nära bekant till och utan tvifvel en utskickad från . . ."

"Ha," utbrast hon häftigt, "från Linden?"

"Jag tror så, ty denne främling, som jag förut råkat i X., har vid flera tillfälliga sammanträffanden (ehuru jag ej bifallit det och först nu funnit denna omständighet misstänkt) proponerat spel, i hvilket man anade att en fara låg för mig. Händelsevis förstod jag att han var bekant med eller en handtlangare åt Linden."

"Nåväl, Ernst, vare sig att denna förfärliga misstanke eger grund eller ej, så är olyckan nu skedd, men det vore dig helt och hållet ovärdigt att längre öfverlemna dig åt en modlöshet, som ej verkar annat än att den ännu mera förbittrar ditt sinne. Och jag bedyrar dig, att långt ifrån att röna de intryck, du hos mig syntes befara, är det med en känsla af öm stolthet som jag säger till mig sjelf: 'Nu är det *din* tur att återgälda den fördragsamhet, det förstånd, den gränslösa godhet, Ernst visat vid alla dina svagheter. Han har lyckats leda dig till det goda.. nu skall han tillåta dig att leda honom tillbaka från den enda villa, som fördunklat hans dygder, men som, ifall den endast stannar vid *en*, snarare skall blifva

räknad till vinst, ty erfarenheten kan ej köpas för dyrt, och dess frukt kommer att falla välgörande tillbaka på vårt lif, då de första bekymren blifvit öfvervunna.'"

"O, Edith, Edith, din kärlek, din mildhet, din outsägliga grannlagenhet förödmjuka mig tusen gånger djupare än förebråelser och klagan skulle hafva gjort, och ändå ligger det en sällhet i den förfärliga smärtan, den sällheten, att kunna ännu mera högakta och beundra dig. Om dernäst för mig funnes en tanke af ljus, är det denna: Du skall åter blifva värdig *henne!* Och jag skall blifva det.... Men nu besvär jag dig att lemna mig, att jag må kunna ordna mina tankar. Min själ börjar återtaga sin jemvigt, och jag måste uppfinna medel till redandet från den skuld, jag åsamkat mig."

"Ernst," sade hon nu med tindrande ögon, "döm om min sällhet! Du skall icke en sekund behöfva sväfva i ångest för det att ditt hedersord ej blifver inlöst. Jag.. *jag* har denna summa."

"Du?"

"Då jag skildes från farbror i Grandalen, stack han mig i handen 50 riksdaler banko med dessa ord: 'För oförutsedda behof, min du!' och med samma ord gaf han mig en lika summa, då han i somras besökte oss."

"Men.. men", sade Ernst, kämpande med sin motvilliga stolthet, "om jag ock måste till-

gripa denna resurs, som du så gladt beröfvar dig, så blir det dock icke mera än ena hälften."

"Men den andra hälften har jag under dessa aderton månader insparat, dels af de handpenningar, du då och då gifvit mig, dels af den lilla vinst, jag haft på försäljningen af mjölk och bär, och hvarje gång jag ökat min skatt, har jag sagt till mig sjelf: 'En dag, om Ernst blir i *stort* behof, skall han se att jag varit förutseende.'"

Här sade dock Edith en af dessa osanningar, om hvilka det är möjligt att kalla dem sublima. Det var icke för Ernst denna lilla skatt med så många försakelser blifvit samlad: det var för den tid, då lille Jannes uppfostran skulle öka deras utgifter och bryderi. Det var för sitt *barn*, hon sparat och för hvilket hon på nytt skulle börja spara, ty ej en gnista hopp hade hon nu om en annan hjelp: hon syntes vara död för sin mor.

"Och dessa penningar," utbrast Ernst, "*dessa* penningar, dem du, med gud vet hvilka uppoffringar, hoplagt, dessa heliga penningar skulle din make tillegna sig för att betala en *spelskuld!* I denna tanke ligger något så förfärligt och upprörande, att jag ej kan fatta den .. fördömelse öfver dessa nesliga sinnesretningar! Att ha varit en lekboll för sin egen usla lidelse, att ha blifvit lockad i en fälla, att, o, usla förnedring, ha lydt spelarens alla vilda instinkter . . ."

"Ernst, dyre Ernst, nu skrämmer du mig! Tag dessa penningar, älskade, ty jag känner inom mig, att just emedan de på detta sätt äro förvärfvade, just emedan det är din hustru som räcker dig dem, skola de i grund rädda dig... Du skall aldrig mera spela."

"Nej, vid min mors minne, vid din kärlek och vid vårt barn! Jag har spelat för sista gången i mitt lif. Och du har rätt: dessa penningar, *så* förvärfvade och emottagna ur dina händer, skola rädda mig för alltid. Ah, min Edith, i denna stund ha vi haft ett förfärligt prof att bestå! Om du ej med denna djupa och klara blick, den blott din förädlade ömhet kunnat skärpa, genast insett huru du borde handla eller rättare behandla mig, om du ej så noga undvikit att såra och reta mig, *huru* skulle det väl då slutat? Jag ryser att tänka derpå."

"Men du ryser för det, som aldrig kunnat hända. Den instinkt, som Gud nedlagt i sin gudomligaste gåfva, kärleken, måste alltid lära makan att förstå sina pligter."

"Nej, älskade, det är icke blott denna hjertats instinkt, det är äfven ditt djupa, mognande förstånd som ledt dig. Du har lyckats förminska förödmjukelsen i mitt läge. Och min stolthet, som fasade för att blotta sig inför dig, hur varsamt har du ej sökt läka den! O, du dyra, herrliga qvinna, hvars värde jag en gång icke ens till hälften anade, hvilken

ovansklig skatt fann jag ej i dig... En dag skall jag för min son omtala denna minnesrika stund.. och han skall lära sig att tillbedja sin mor!"

"Och jag vill med stolthet säga honom: 'Denna förvillelse var den enda i din fars lif, ty af kärlek till oss segrade han öfver sig sjelf.'"

36.

En kinkig öfverraskning.

Dagar, veckor och månader hade gått, men det dystra moln, som skymt det unga parets himmel, upplöste sig ej så lätt som Edith föreställt sig.

En djup, icke klagande eller trånande, men stark sinnesoro drog friden och lugnet från Helmers själ. Han *kunde* icke glömma.

Ediths tusen omsorger och indragningar ökade blott hans sjelfförebråelser, och det dagligt tilltagande betrycket minskade dem ej heller.

Den ena dyrbarheten efter den andra af deras bohag måste säljas eller pantsättas. Men långt innan våren inträdde, hade denna tillgång tagit slut, och ett nytt diskontlån måste upptagas för vårutsädet och andra behof.

Midt under allt detta husliga trassel och

betryck, genom hvilket Ediths själ utvecklade och fulländade sig, var henne förbehållen en af dessa små, men bittra pröfningar, dem vi ofta känna djupare än de stora.

Detta är en beklagansvärd erfarenhet, ty den vittnar om att fåfängan utgör en af de väsendtligaste delarne i vårt väsende och att den af oss omhuldas med mera sorgfällighet än vi kunna försvara.

Det var en dag framuti april. Edith hade just på middagsbordet framsatt den enkla mjölkvällingen och den lika tarfliga förrätten, bestående af sönderskurna köttlemningar efter söndagen, hopstekta med potatis och lök. Ernst, orakad och vårdslöst klädd — *han*, som alltid varit sjelfva elegansen, tänkte ej numera på sådant: han grubblade blott på utkomst — hade nyss inkommit från ett arbete utomhus. Edith, med lille Janne på armen, bjöd sin man stolen midt emot den hon sjelf intog.

Edith var alltid omsorgsfullt och väl klädd: hon hade gjort sig till en sträng lag att häruti ingenting vårdslösa, utan att ständigt visa sig täck för sin man, något, som hon så mycket lättare kunde åstadkomma som hennes garderob, den hon omstufvat och förändrat, lemnade henne resurser till alla lägen. I sjelfva fattigdomen var hon behagsjuk, och det är fåfängt att neka, att detta var *ett* bland de vapen, hvarigenom hon alltid bibehöll sin mans kärlek ny. Men på denna förtretliga

dag — ty det finnes dagar, på hvilka alla förtretligheter inträffa så bestämdt som om de sins emellan stämt möte — hade man till råga på allt *bak* i förstugukammaren, der de vanligtvis åto, och hon hade haft så brådt, ty ugnen väntade, att hon ej hunnit mer än att jemnt och nätt slå mjölet af sig.

"Förlåt mig, gode Ernst," sade hon, "att jag kommer så här, men jag måste straxt ut igen!"

"Huru .. *så här?*" frågade han tankspridd.

"Åh," svarade Edith, som ännu ganska väl kunde skämta, "denna fråga hjelper mig till en påkostande upptäckt: du torde icke mera se att jag dagligen koketterar och kläder mig för dig?"

Helmers svar bestod i ett ömt småleende. Derefter kastade han händelsevis sin blick i spegeln midt emot och rodnade, då han varseblef sin egen oordning.

"Jag tror, Edith lilla," yttrade han, "att din ursäkt egentligen innebär en vink åt mig, och du har i sanning rätt dertill, ty det är en oförlåtlig svaghet, men jag har ej gifvit akt på den, att låta kroppen uppbära sin del af det onda, som drabbat själen. Du skall ej heller vidare få se *mig* så här."

"Icke för det, Ernst, att du ej alltid är den vackraste man, *jag* vet, men denna lilla vård om oss sjelfva är den enda lyx, vi kunna bestå oss, och säga hvad man vill, gör den all-

tid ett behagligt intryck... Nå, se, om icke lille Janne också kompletterar den oharmoniska familjtoaletten! Hans rock liksom halskragen var blänkande ren i dag morse, men sedan han varit med mamma i baket, har han icke blott blifvit koefferad med puder, utan ock fått hela förklädet öfversålladt med degpaljetter... Seså, du lille bakare, får jag håll på dig nu, eller skall du öfver till pappa?"

Hon måste släppa ned gossen, som under ropen "pappa, pappa" stultade omkring bordet till faderns stol.

Helmer upplyfte honom genast och satte honom på sitt knä.

"Nej, men, nu blir det för tokigt, käre Ernst.." och Edith började skratta med denna fulla hjertlighet, som är kännetecknet på ett friskt sinne.. "om du blickar i spegeln, ser du att äfven du nu blifvit en half mjölnare.. och sedan får du ju icke äta i fred."

"Det smakar mig dubbelt bättre med den här lille intressenten: han blickar så uppmärksamt och förtjust på hvarje potatis, att det just retar min egen aptit."

"Nå, i det fallet skall han få fortfara att besvära dig! Men i morgon, då jag hoppas ha något bättre att bjuda dig, skall han hålla sig på min sida."

"Hvad har du då i morgon, min vän? Det här är ju ganska godt."

"Jo," sade Edith med en rodnad, som ej

undföll hennes man, ”jag har då en rätt, som du tycker om ...”

”Aha, frikassé på höns! Du kokar den något bättre nu, än då du först började din husmoderliga befattning .. men sannerligen jag begriper huru hönsen räcka till: jag tycker att du har så få, att de längesedan bort vara slut.”

”Åh, förstår du ej, min vän, att det blir nya generationer!”

”Jo visst, men jag ser ej till några kycklingar.”

”Det får du snart se, ty den tiden nalkas nu ... hvad Janne skall bli road af det sällskapet ... Men”, tillade hon afbrytande, ”du får väl se hur trefligt jag skall ställa till åt oss i afton. Tänk dig de allra skönaste färska hvetebullar till tét!”

Utan att säga ett ord räckte Ernst sin hustru handen öfver bordet.

Edith tog den och tryckte den. Och om *han* icke hade mod att säga det han anade att en mängd småsaker, som hon nu broderade, hos grannskapets bondgummor gick i byte mot höns, ägg och smör (ty mjölken var knapp på våren), så hade icke heller hon lust att höra det han uppsnappat hennes lilla industrigren. Men den blick, de jemte handtryckningen utbytte, ehuru hans var lika fördunklad som hennes var klar, sade en hel hop.

”Ah,” utbrast Edith, småleende, ”jag säger med Ebba Brahe:

'Jag är förnöjd med lotten min
och tackar Gud för nåden sin.'"

Men *hur* förnöjd man än är "med lotten sin", nödgas man ändå stundom tillstå att det ej vore oangenämt, att vissa ögonblick kunna förflytta sig ur dess verklighet.

Edith höll på att helt glädtigt och graciöst lägga före vällingen, men hastigt stannade hon med slefven halflyftad öfver tallriken. Hon hade kommit att kasta en blick genom fönstret.

"Hvad är det här?" sade hon med dröjande, osäker röst, och en rodnad, först i rose, sedan i purpur och sist i skarlakan, betäckte hennes kind, panna och hals.

"En vagn!" svarade Helmer lugnt. "Nåväl, det är visst icke angenämt att utsätta sin fattigdom för främmande blickar, men efter vi ej ha några andra rum möblerade än det här och sängkammaren och följaktligen icke eldade, så..."

"Gode Ernst, låt mig i hast rafsa det här ut i köket!"

"Nej, älskade, det vore sämre: först kunde du ju möta dem i förstugan, och sedan skulle den qvarblifna lukten och hela detta utseende af hafs vittna om värdfolkets förskräckelse att bli öfverraskade vid sin tarfliga måltid. Låt hellre alltsammans vara.. vi äro fattiga, men vi hafva ännu vår värdighet."

Och detta råd var klokt, såsom Edith straxt fick se, ty hade hon följt sitt eget, skulle hon

träffat de främmande på sjelfva tröskeln.. så fort hade de kommit ur vagnen.

Men nog gick det både feber och kyla genom hennes blod, då Barbro med svassande artighet öppnade dörren och insläppte assessor Werner och hans fru.

Oberäknadt de vårdslösa toaletterna och den olyckliga middagen, hvilken i dag för det olyckliga bakets skull blifvit serverad i det enda sällskapsrummet, oberäknadt hela familjtaflan, som ännu ytterligare fått en anstrykning af slarf derigenom att lille Janne, då ingen mer gaf akt på honom, sträckt sig fram på bordet och stjelpt förläggsslefven ur skålen, hvadan den ganska hvita vällingen nu slingrade sig i en bäck öfver duken.. oberäknadt, säga vi, allt detta, hur genom-sårande var det ej för Ediths stolthet att återse dessa personer, som kände eller anade hennes tilltänkta flykt från sin make och hvilka åtminstone visste att hon på ett högst mystiskt sätt lemnat Lärkholmen, och att nu dertill återfinnas af dem i en, efter utseendet, vida tröstlösare belägenhet än den, hvari hon verkligen var — det blef för mycket. De kunde ej dömma efter annat än hvad de sågo: de kunde ej veta att hennes kärlek lånade ett rosenfärgadt sken åt all denna solförmörkelse.

Men stod Edith der lik en bild och utan all fattning (en öfvertygelse, som än mer ökade hennes bryderi), så blef det så mycket mer lif

i Helmer. Han visade genast hvad en god takt och en van sjelfbeherrskning förmådde.

Sedan han med den utsöktaste hjertlighet välkomnat sina gamla umgängesvänner, sade han leende, i det han blickade på sin hustru, som emellertid, vi måste erkänna det, skäligen svalt emottog Jennys varma omfamning:

"Nå, just som Edith och jag sitta här och göra hvarandra våra ömsesidiga ursäkter för bristerna i vår klädsel (hon skyllande på baket, jag icke blott på min långa, tröttsamma vandring i skogen, utan framför allt på min artighet, som ej kunde medgifva mig att genom en omsorgsfullare toalett ge min lilla hustru en vink om sin), komma ni liksom från skyn och visa oss vådan af att öfverlemna sig åt vårdslöshetens komfort, något som dock endast gäller mig, ty man kan ej begära att en fru på bakdagen skall förete flera behag än huslighetens.. Men, mina vänner, ehvad ni få sakna hos oss — vårt bo är, som ni kan finna, något förändradt, sedan vi lefde på Lärkholmen — så är det dock ringa i förhållande till det, som vi *då* saknade, men *nu* ega."

Helmer upplyfte sin son och lade honom i Jennys armar... "Med denna klenod", tillade han, "ha vi återfunnit icke blott den höga lycka, vi njöto i början af vårt äktenskap, utan en långt högre."

En blick glänsande af tacksamhet flög från Ediths öga till hennes make. Hur skattade

hon ej hans förmåga att finna sig, och hur mycket mer skattade hon ej den kärleksrika lättbet, hvarmed han öfverhoppat det tryckande förflutna och visat hela den vackraste dagern af det närvarande!

Jennys tårar föllo i den lille Jannes mjuka lockar. ”Ack,” sade hon med en röst, som smekte Ediths öra, ”er närvarande sällhet står himmelshögt öfver den förflutna.. detta sköna barn... jag har intet, jag!”

”Intet,” utbrast Edith.. ”din lilla flicka?”

”Borta.. borta för evigt!”

”Arma Jenny...”

Edith nästan ryckte sitt barn till sig, och medan hon häftigt tryckte det i sina armar, försvann för hennes själ minnet af det tarfliga rummet, middagsbordet och alltsammans. Hon var ju rik, hon! Det var Jenny som var fattig, som behöfde tröst, ty kunde väl vackra rum, praktfulla kläder och en beqväm vagn på något sätt ersätta förlusten af ett barn!

”Jag för min hustru på en liten lust-tur till Stockholm för att muntra och förströ henne,” sade assessor Werner, ”och då vi snappat upp att ni bodde i den här trakten, frågade vi oss för.. ty det är en sann njutning att träffa vänner, dem vi lika mycket kunna älska och högakta i alla skiften.”

”Och om j ursäkten bristfälligheterna i mina små arrangemanger, som verkligen i dag stå på klenare fötter än vanligt, liksom det är en

händelse att vi dukat härinne i vårt arbetsrum, så ären j tusenfaldt välkomna!" sade Edith och kastade en, man kunde nästan säga, behjertad blick öfver bordet... "Men", tillade hon rodnande, då hon fick se den revolution, lille Janne tillställt, "ni måste först tillåta att vi få duka om och skaffa någon tillökning... Se, Jenny, så den här rustaren begagnat sin frihet, medan vi kastade ögonen från bordet till vagnen."

Man smålog öfver Ediths bryderi å sin sons vägnar, och Jenny svarade:

"Efter jag hade en smula aptit, då vi kommo till gästgifvargården, åto vi middag der, men om vi få språka bort några timmar med er tills månen går upp (jag är ofta sömnlös om natten, och det är skönt att då resa), så blir det oss en dyrbar njutning."

"Stigen då in i vår sängkammare på en stund" — detta rum höll Edith fint som en helgedom, och sådant var det äfven i dag — "medan vi få sluta vår middag och jag hinner kasta bak-kostymen af mig!"

"Får jag då låna den här lille kärleksguden?" Jenny fångade den lille med sin urkedja, som blixtrade i hans ögon . . . . .

Så snart dörren var stängd mellan de båda äkta paren, räckte Helmer med en deltagande blick armarna mot sin hustru.

"Min stackars Edith, detta var en bitter

stund.. jag fruktar den smärtsammaste du på länge haft."

"Denna ömhet är oförtjent, Ernst, ty det var endast min fåfänga, min egenkärlek, som led.. men, du hörde det sjelf, vi äro rika mot dem! Om Jenny känner som jag, skall hon afundas mig."

En half timma sednare stod arbetsrummet väl städadt och anordnadt med lemningarna af sitt möblemang. En brasa i kakelugnen och ett uppdukadt kaffebord, der de nu af Barbro färdiggräddade hvetebullarna i en behaglig pyramid höjde sig från korgen, kompletterade trefnaden.

Värd och värdinna, hastigt omklädda, togo emot sina gäster på nytt, och de följande timmarna buro en lika synbar prägel af ett ljuft och förtroligt lugn som den första af tvång och bryderi... En aftonmåltid, der allt hvad Ediths inskränkta skafferi och Barbros bekanta kokkonst kunnat förena och åstadkomma, höjde och slutade festen.

Under en ensam stund, då Edith och Jenny språkades vid inne i sängkammaren, begagnade assessor Werner tillfället att erbjuda Helmer ett lån, men dennes sjelfkänsla kunde omöjligen tillåta honom, att begagna vännens tillfälliga besök såsom en ekonomisk vinst.

"Nej," sade han, då Werner med sin vänskapliga enträgenhet icke ville släppa honom, "vi äro visserligen i ganska inskränkta om-

ständigheter, men om nästa års skörd blott återgifver hvad denna tagit ifrån mig, så äro mina affärer åter fullkomligt redda, jag försäkrar dig det!"

Werner blef uppriktigt ledsen, men då han såg att Helmers beslut var orubbligt, lemnade han ämnet.

Samtalet föll derefter på hvarjehanda saker, och assessorn meddelade tvänne nyheter:

Den första, att grosshandlaren Mörnburg åter begifvit sig på resor.. den andra, att assessorn sjelf stod i ackord om kronofogdesysslan inom det fögderi i Wermland, der Dagby låg.

För Helmer voro båda dessa nyheter af intresse. Han hade ofta i sina tankar fasat för ett tillfälligt möte med den man, som hade en så stor del i hufvudorsaken till hans olyckor. Å andra sidan var det honom kärt, att det genom assessor Werner skulle blifva hofrättsrådinnan bekant huru modigt, klokt och värdigt Edith bar sin fattigdom. Åtminstone, så hoppades Ernst, skulle hon lättare nu, sedan baronen med sin unga fru och mamsell Octavie längesedan afflyttat till Odensborg, förmås att lemna örat åt dem, som hade något att förtälja om den förskjutna dottern.

Under tiden hade Edith, fullt uppvärmd af Jennys ömma deltagande, afhöljt nästan hela sitt lif och i klara drag tecknat de inre ljuspunkterna af denna i dess yttre så fattiga till-

varo. Hon hade gråtit och lett med Jenny, hon hade njutit den sällheten att för en annan få utgjuta dessa känslor, som äro ljufva att dela och som qvinnor sins emellan så gerna tala om i förtroliga stunder. Också var det med en oefterhärmlig blandning af stolthet och naivitet som hon berättade, att hon aldrig funnit sin behagsjuka nödvändigare och rikare belönad än nu, då hon under sjelfva de öfverhängande och tyngande bekymren ändock utöfvade sitt välde öfver Ernst.

Hela detta besök af deras vänner hade således från en pröfning blifvit förvandladt till en vinst för det unga paret. Det hade uppfriskat Helmers sinne och kommit Edith att djupare skåda ned i sitt eget väsende. Dessa sjelfbetraktelser buro frukt, och ehuru det samlade sig allt mörkare och mörkare skyar omkring deras hufvuden, speglade de sig ändå i ljuset af hvarandras blickar.

"Hvad de äro aktningsvärda i sin olycka!" sade Jenny till sin man, då vagnen rullade bort. "Edith är tusen gånger mera intagande nu, och Helmer har aldrig förekommit mig mera värdig och intressant."

"Ja," svarade assessorn, "hos dem, gudskelof, besannas icke ordspråket, att fattigdomen uttränger kärleken och fläckar sjelfva våra ädlaste känslor."

"Nej, *deras* kärlek' har förhöjts i stället, och de ingifva en rörelse, som gör både godt och ondt.. godt för det, man *ser*, fruktan för den framtid, man *icke* kan se.. dock hoppas jag godt för dem. De hafva ju dessutom en så dyrbar klenod i sitt barn."

"Men stolta, stolta i sina tryckande omständigheter!" inföll Werner.

"De ha rättighet dertill, min vän!"

"Nej, Jenny, jag tror icke det... Och du hade bort begagna ditt inflytande, att förmå fru Helmer att, medan ännu tid är, vända sig till sin mor. Måhända väntar hon blott på deras bön, för att..."

"Ack, säg ingenting mer!" försvarade Jenny, "Familjintressen eller, rättare, familjintriger skilde dem ju från friden och det lilla välstånd de egde. Försoningen bör således komma från dem, som hafva makten. Fattigdomen blottar sig ej gerna, när den vaktas af en redlig stolthet, och stoltheten kan ej lära sig tigga."

"Nå, gud låte det icke komma derhän, att det blir rent tvång! Men dessa fördömda arrenden, då otur följer på otur, äro icke narri: en enda olycka till, och all Helmers ansträngning skall ej rädda dem från fullkomlig undergång."

37.

Bref från friherrinnan Olga till sin mor.

Älskade mamma!

Mamma frågar mig så noga, så uttryckligt, att jag ej längre har mod till förställning.

Hvad jag emellertid tackar mamma för det att mamma icke mundtligen, då mamma var här, frågade mig om något! Jag vet icke *hvart* jag då skulle hafva vändt mina ögon.

När man skrifver, förmår man vara mera öppenhjertig... det fins ju dessutom ingenting som ej en dotter kan skrifva till sin mor. Till och med det, som hon gerna dolde för sig sjelf, törs hon hviska till den, som utgör hennes bästa samvete.

Fordom, så tycker jag nu (och vid tjugu år har man redan ett *fordom*), var jag ej så tacksam mot mamma som jag bort. Jag fruktar, att det från barndomen låg en afundskänsla i min själ, den Octavie underhöll och allt mer uppblåste. Edith, i så många afseenden högre begåfvad än jag, väckte ständigt en tyckmycken harmsenhet inom mig, och ofta gjorde jag på ett långt ifrån systerligt sätt mamma uppmärksam på hennes fel.

Arma Edith, hvarför känner jag nu ett så djupt deltagande för henne? Utan tvifvel der-

före att jag sjelf gjort så bittra erfarenheter, att jag ej mer förmår qvarhålla detta tomma sken, som var nog för barnet... derföre att.. att jag sjelf är *olycklig*.

O, min gud, mamma, detta ord kom så hastigt, att jag ej visste deraf, innan det redan stod der!

Jag hade ärnat att långsamt bereda mamma derpå, men kanske är det så bra att ej söka några omvägar. Således, älskade mamma, låt mig upprepa att jag djupt känner Ediths olycka, emedan jag känner min egen. Och när jag väger den, såsom jag ibland gör, så påminner jag mig alltid det yttrande, som assessor Werner en gång i fråga om Helmers hade till grefvinnan Rosalie, att "deras inbördes kärlek är så ojemförlig att den mildrar och jemnar alla motgångar", och så säger jag till mig sjelf: *Du* är rik, du befaller öfver allt hvad du kan önska dig, men det enda du icke eger, det eger Edith.. ett barn och sin makes kärlek.

Mamma förundras öfver detta sista ord, ty gudskelof i tre år, eller från så långt tillbaka som sedan mitt och Abbes äktenskap knöts, har mamma lefvat i den glada villfarelsen att jag varit älskad och högaktad af min man, att jag varit nöjd och lycklig.

Och om man skulle bedömma kärleken, aktningen och lyckan efter den utsida, som verlden ser, så hade jag heller ingenting att klaga öfver. Min man visar mig en lika full-

ändad som oafbruten uppmärksamhet: han söker förekomma mina önskningar i fråga om schalar och klädningstyger, han slösar med de allra mest förtjusande öfverraskningar i den vägen och behagar ännu stundom nedlåta sig att leka med mig som om jag vore ett barn, det man nödgas tvinga till den öfvertygelsen att det ännu icke vuxit från dockan, men man ser ej om tåren hänger i ögonlocket.. barnet roas ju, och det *måste le*.

Men mitt hjerta — hvilket, då jag gifte mig med Abbe, trodde på dessa glittrande talesätt — har vaknat till besinning: det finner sig ensamt, och mellan dessa språng från tårar och trånad till bullersam glädtighet kommer det öfver mig en trötthet, en liknöjdhet, en dödande nedslagenhet. Jag längtar endast efter att allt skall bli slut och förstår icke huru menniskorna orka att släpa sig igenom en hel sträcka af år ända till sextio, sjuttio, åttio.. jag, som tycker mig vara öfvermätt vid tjugu!

Om jag ändå icke egde mera att sörja och begråta än det jag aldrig egt, Abbes kärlek, så ginge det ändå an: det kunde då löna mödan att söka förvärfva den; men olyckligtvis skall jag aldrig bry mig derom, ty jag har längesedan insett att ej heller jag någonsin älskat honom. Måhända hade jag dock kommit att göra det, om *hans* känslor varit annat än hyckleri.

Nu — det är förfärligt att säga det, men det är sanning — har det redan kommit derhän, att jag intages af en djup *leda* vid hans fadda försök att spela förälskad man. Då jag hör hans steg, undrar jag öfver den glädje, de fordom åstadkommo hos mig: hans närhet besvärar mig, och jag söker vanligen en förevändning att komma undan.

När vi äro för oss sjelfva, söker han mig ej heller särdeles enträget. Liksom genom en tyst öfverenskommelse sällskapa vi då med hvarandra i minsta möjliga grad. Inträffar hastigt någon främmande, påsättas likväl genast maskerna.

Men detta lif är dock afskyvärdt!

Dertill skall jag kränkas i mitt eget hus, om ej i mitt hjerta, ty det känner väl harm och förakt, men tyvärr icke svartsjuka, af ett förhållande, som mamma med all sin stora skarpsynthet aldrig drömt om och det jag måhända gör orätt i att omtala. Men jag kan ej förtiga det, då jag lägger hela mitt inre lifs historia inför mamma.. och till detta förtroende är jag uppmanad lika mycket af mammas ömma frågor som af mitt eget behof att söka lindring för min outsägliga trötthet och dessutom för det parti, jag är i begrepp att taga.

Det förhållande, jag syftat på, är en hemlig kärlekshandel (troligen temligen gammal) mellan Abbe och Octavie, denna orm, som mamma närt och som stungit oss alla.

Hade icke hon varit, ja, jag måste med smärta säga, hade icke hennes komplotter med Abbe — hvilka jag först långt sednare rätt begripit, äfvensom jag sednare begripit att han med passion älskade Edith — blifvit så infernaliskt väl utförda, skulle det säkerligen aldrig kommit till den bedröfliga ytterlighet med henne som det gjorde. De, just *de*, uppeggade mamma på tusen sätt, mamma ovetande, och jag, barnslig, okunnig, afundsjuk, ett omedvetet redskap i deras händer, hjelpte flitigt till, ty den tiden tog jag gerna ton efter Abbe.. min värda guvernant hade förut gifvit mig sin... Men jag återgår till det ämne, som för mig är mest sårande: denna amurett inom hus.

Abbe *kan* icke gerna betvifla, att jag ej längesedan genomskådat denna hemlighet, ehuru jag aldrig kunnat förmå mig till hvarken en förebråelse eller föreställning, men han gör intet till dess afbrytande: han låtsar om intet.

Jag sade honom en gång, för ett par månader sedan, att jag ej längre behöfde mamsell Octavie. Han hade då den djerfheten att svara mig med följande ord: ”Min engel, du misstager dig säkert.. mamsell Octavie är ju helt och hållet oumbärlig!”

Och hon... att se hennes fala inställsamhet mot mig, att se huru oblygt hon spelar värdinna, när hon ser mig uttröttad draga mig tillbaka, och på hvilken ogenerad fot hon för

öfrigt rangerat sig i huset! Allt detta kan blott uthärdas af en engel, hvars fromhet går till sjåpighet eller — af en hustru, som i sin släpande liknöjdhet föraktar allting. Men ändå, för hedern och aktningen för mig sjelf, måste detta ha ett slut, innan det kan hinna att bli ett samtalsämne, hvilket mer än en gång förundrat mig att det ej redan blifvit. Men de äro båda kloka skådespelare.

Lofva mig nu, älskade mamma, att emellertid icke lägga hand vid denna sak! Jag ärnar sjelf försöka att utan uppseende afsluta den.

Se här, huru jag tänker göra:

Det är nu snart ett år sedan vi företogo någon längre resa. Jag har sagt Abbe att jag önskar komma till Stockholm, och som han vanligen säger ja till allt hvad jag begär, har han genast bifallit, och vi resa nästa månad.

Der, på en från våra trakter aflägsen ort, ärnar jag förklara mig med Octavie. Der kan hon finna ett passande tillfälle, en förevändning, att skiljas från vårt hus .. och i alla hänseenden är det min bestämda vilja, att hon ej skall följa oss tillbaka. Då jag talar öppet språk, kan Abbe ej våga att i detta fall göra någon invändning.

Efter allt det der skall han möjligen afsky, kanske hata mig .. lika mycket, det bekymrar mig ej hvilka känslor jag väcker: jag vore alltför lycklig om jag lede. Det vore dock något!

enda omständighet som skulle kunna rycka mig derutur, och den står ensamt i *mammas* makt. O, att mamma kunde och ville gissa det enda, som skulle bereda sällheten åt mammas öfvergifna, ensamma

Olga.

Den 16 februari 18 . ."

38.

En mor.

Då hofrättsrådinnan emottog detta bref, var det stor middag på Dagby: Ehuru hon ej mera hade sina döttrar hemma, lefdes der på lika präktig fot . . den stolta qvinnan skulle icke lätteligen förlåtit den, som vågat finna det Sternfeltska huset mindre angenämt nu än fordom.

Och visst hade gästerna roligt, emedan allting var utsökt, från sällskapskretsen till maten och vinerna. Dessutom voro baron Lindens så ofta på besök, att de lika mycket ansågos tillhöra Dagby som det tio mil från detta bruk belägna Odensberg, den ståtliga egendom, som hofrättsrådinnan afstått åt sin måg.

Ediths namn nämdes aldrig i hennes mors societet, notabene då denna mor var närvarande, ty blott en half anspelning på den gamla tiden kom hennes kind att blekna, hennes öga

att fördunklas, ehuru hennes kalla läppar förblefvo orörliga och slutna.

Blott under en enda period sedan Ediths giftermål hade isen kring hofrättsrådinnans hjerta mjukats upp: det var den, då modern hoppades återvinna sin förlorade dotter, återvinna henne genom hennes ånger.

Denna försoning kunde emellertid icke ske på vanligt enkelt sätt. Ediths uppstudsighet mot sin mor och dennas makt och vilja hade varit af så offentlig beskaffenhet, att hennes återvändande under det moderliga beskyddet måste ske lika eklat. Hon skulle välja emellan sin mor och sin make. Att denna idé småningom blifvit *inympad* på henne, visste aldrig hofrättsrådinnan.

Men sedan tärningen för andra gången blifvit kastad, sedan Edith ånyo afsagt sig sin mor och föredragit den man, hennes kärlek valt, då, i trots af att denna ståndaktighet vann hennes aktning, slöt sig hennes hjerta på nytt, och slöt sig så mycket hårdare som hon nu erfor en viss misstro till de underrättelser, hon erhållit angående Ediths ånger. Den tanken, att man intrigerat för att förmå dottern till ett steg, det modern fordrade af hennes *fria* vilja, af hennes kärlek, förtröt och sårade henne så djupt att de milda känslor, som vid denna tidpunkt uppsvallat i hennes bröst, åter, lydiga hennes jernvilja, sjönko tillbaka i

sina gömmor. Hon svarade ej ett ord på Ediths vigtiga meddelande.

De misstankar, som vaknat mot baronens och mamsell Octavies åtgärder, var ingen angelägnare än hennes nåd sjelf att glömma. Det var påkostande för hennes stolthet att minnas det *hon* i ett ögonblick af obevakad sinnesrörelse öppet tillstått, att deras oriktiga framställningar af Ediths äktenskapsförhållande kommit henne att sjelf fatta saken orätt.. Också förklarade hon, morgonen efter de uppträden vi sist bevittnade på Dagby, att ingen, vid straff af hennes högsta missnöje, dädanefter måtte våga att inför henne nämna hvarken Edith eller något, som med henne stod i beröring.

"Vägen till försoning", hette det i ögonblick då en inre röst ville höja sig, "stod en gång öppen.. nåväl, hon föredrog sin man och sin fattigdom: dessa saker bör hon således få behålla i fred. Måhända kommer dock den dag, när hon ångrar sig på nytt, ångrar allvarligt, och när hon bönfaller att erhålla, om icke en skärf af sin mors ömhet, så åtminstone en skärf af hennes öfverflöd.. ja ja, i stoftet skall du förödmjuka dig..."

Men dit hade det icke kommit.

Man kände emellertid ej om hofrättsrådinnan ännu uppsatt sitt testamente. Blott *en* visste att hon icke gjort det, och denne ende,

baron Abbe, bäfvade beständigt för detta uppskjutande.

En tid hade han haft det bästa hopp, att se den förtörnade modern utöfva denna lysande hämd, men som hofrättsrådinnan aldrig gjorde något i förhastande, så togs ej detta vigtiga steg straxt efter Ediths giftermål (den tid, då baronen stod som högst i gunsten); och sedan, hvarje gång denna sträng af honom försigtigt vidrördes, satte svärmodern på sig sin stora min, och då vågade mågen ej annat än i ödmjuk passivitet lemna allt åt henne sjelf.

Assessor Werners flyttning till orten samma höst bragte väl en god del tal i omlopp om Helmer och den sköna Edith, men hvad deraf kom till hofrättsrådinnans öron uppfångades ej af hennes hjerta. Ännu var Edith ej att beklaga: hon hade huslig lycka och bröd, om ej det sednare till öfverflöd .. ännu skulle hon icke söka sin mors barmhertighet.

Men klappade hofrättsrådinnans hjerta matt för den äldsta dottern, så klappade det så mycket högre för den yngsta.

Olga, som ej hade någon sjelfrådig ande, hade alltid varit tillfreds med att låta böja sig efter sin mors vilja. Hon älskade utomdess denna mot henne så ömma mor, och ju klarare Olgas kärlek alltid framstod, desto mera afstack den ock mot Ediths.

I detta afseende var det en temligen naturlig sjelfviskhet som kom hofrättsrådinnan att

sluta sig till den, som varmast slöt sig till henne. Men denna sjelfviskhet hade ingenting att skaffa med hennes stränghet mot Edith: här styrdes hon allenast af sina en gång som rätta uppfattade principer, och sjelfva Olga hade i den punkten ingen makt.. det hade redan förut visat sig, då hon på sista tiden velat försöka den.

Men det var icke blott dessa varsamma och oväntade försök å Olgas sida som fästat hofrättsrådinnans uppmärksamhet, det som isynnerhet väckt henne på den tanken, att en henne obekant förändring tilldrog sig med Olga, var den tröga stiltje, som allt mer och mer började röja sig i dennas lynne och väsende. Hon, som förr varit så intresserad af allt, så nyfiken att höra och se, satt eller låg nu helt likgiltig i sin hvilstol halfva dagen. Om hon läste och händelsevis fällde boken, upphörde hon hellre med sin lektyr, än hon gjorde sig besvär att upptaga den.

Sedan hofrättsrådinnan, såväl under sin dotters vistande på Dagby öfver julen som vid sitt eget sednare besök på Odensberg, blifvit fullkomligt öfvertygad att ingen för framtiden behaglig anledning kunde tillskrifvas Olgas förändring, fick hon verkligen känningar af en allvarsam oro; men då hon äfven märkte hur omsorgsfullt den unga friherrinnan undvek att blifva frågad, sparade hennes nåd sin forsk-

ning till första brefvet efter hemkomsten, och det var på detta bref som Olga nu svarade.

Icke kunde hofräftsrådinnan misstänka att "kusin Abbe", som ur stoftet blifvit upplyftad till rikedomens och maktens höjd, i ringaste mån skulle våga fela mot den kärlek och obegränsade tacksamhet, som han var skyldig sin hustru, genom hvilken han gjort detta hastiga språng.. nej, detta förkastades. Hon erinrade sig dessutom, att han sjelf med den ömmaste ton flere gånger yttrat:

"Om jag ej snart får se min älskade Olga lika glädtig som fordom, gör jag visst en olycka endera dagen! Denna engel är mitt lif."

"Stackars man," hade hofrättsrådinnan vid sådana tillfällen sagt till sig sjelf, "det är helt naturligt att han tillber detta älskliga barn, och hon rår ej sjelf för, stackars liten, om hon blifvit fattad af några små romangriller!"....

Det var just i det ögonblick, då sällskapet uppsteg från middagsbordet, som hofrättsrådinnan emottog sin dotters bref.

"Min lilla Hortense," hviskade hon åt den nuvarande unga majorskan H., "vill du vara god och åtaga dig mitt värdinne-åliggande tills jag återkommer! Se här min ursäkt: ett bref från Olga.. Låt nu servera kaffet, min lilla vän!" Hennes nåd aflägsnade sig majestätiskt.

Då Hortense vände sig om, varseblef hon tätt bredvid sig grefvinnan Rosalie och den unga assessorskan Werner — det var första

gången assessorns hade äran att vara bjudna till Dagby, ehuru de ett halft år vistats på orten och förtroligt umgingos i flera af de förnämsta husen.

"Ack, mina vänner," sade den lilla majorskan, "hvad det är förändradt här, fastän hofrättsrådinnan alltid är lika gästfri! Om du, Jenny, sett detta hus i Ediths tid ... ja ja, vi vore alltid litet afundsjuka på henne, men vi älskade henne ändå, åtminstone jag."

"Än jag då?" inföll grefvinnan. "Vi voro ju bägge hennes brudqvinnor .. Men fru Werners beskrifning på Helmers och Ediths inbördes kärlek är så romantisk och skön, att jag tror det väl lönar mödan att vara fattig, då man derigenom kan höja sig till känslor, som måhända eljest aldrig så utvecklat sig."

"Ja," sade fru Werner — de tre vackra qvinnorna hade under samtalet dragit sig in i biblioteket, detta rum, der Edith haft så många scener — "ja, tro mig, Edith är lyckligare i sitt tarfliga hem, hvarhelst det nu finnes, än hon på de föreskrifna vilkoren skulle ha varit här: *der* speglar hon sig i sin makes kärleksrika blickar .. i *dessa* lysande rum hade hon haft endast de kalla trymåerna att spegla sig i."

"Men emellertid," återtog Hortense, söndertryckande en tår, "att vara så fattiga som de nu äro! Detta läge tycktes icke anstå någondera af dem ... Säg, Jenny, passar fattigdomen för Helmer?"

Fru Werner, som hört hviskas ett och annat om Hortenses fordna böjelse, svarade öppet, men nu liksom alltid förtigande den melankoli, som hon funnit blandad i Helmers resignation: "Du skulle sjelf ha sett honom vid den tid, då jag sist träffade dem, och du hade blifvit öfvertygad att det finnes personer, dem bekymren ej kufva, utan höja och stärka."

"Och hela historien," inföll grefvinnan Rosalie, "den der om en tilltänkt enlevering?"

"Det blef icke hälften så romantiskt," svarade Jenny skrattande, "men ett förfärligt streck var det ändå af..." Hon afbröt.

"Åh, säg så gerna ut... af baron Abbe?" inföll Hortense, och hennes ögon lyste af harm.

"Ts!" förmanade grefvinnan.

"Lappri.. här hör oss ingen: man kan gerna säga ut hvad man tänker. Det var just han som öfvertalade den der herr Mörnburg att spela älskare, tror jag."

"Ingen *spelade*," rättade fru Werner: "Mörnburg skötte sin egen affär jemte sin väns. Men lika mycket hvarifrån planen utgick, så höll den på att erhålla ett olyckligt slut."

I detta ögonblick hördes en viss uppståndelse ute i salen, ett spring och ett prat, som bebådade något ovanligt.

"Hvad kan det vara?" yttrade de tre unga damerna sins emellan, i det de hastigt gingo tillbaka.

Derute ljödo om hvarandra följande utrop:

"Kors, i guds namn, så ledsamt!"

"Nej .. är det möjligt?"

"Sådant har aldrig förr händt."

"Nej, aldrig .. borde ej läkarn hämtas?"

"Men hvem är då sjuk? Kan man icke få ett redigt svar?" frågade grefvinnan Rosalie, som rakt i flykten snappade upp den beskedliga Lovisa Berntson, hvilken denna höst, på ryttmästarens rekommendation, erhållit husmamsells-befattningen på Dagby.

"Söta grefvinnan, hennes nåd har dånat på sängkabbarsoffan ... och dropparna .. nådiga grefvinnan, släpp mig .. dropparna, Hoffbans och Printzens!"

Och mamsell Lovisa flög bort.

"Min gud," hviskade fru Werner till Hortense, "brefvet var visst från Edith! Kanhända någon ny olycka ... kom ihåg att sedan i höstas har man inga spår af dem, och vi äro nu midt i februari."

"Ack nej, de skrifva icke. Brefvet var från Olga .. tant sade det sjelf."

Man hade aldrig hört omtalas, att hofrättsrådinnan någonsin under hela sitt lif haft en svimning. Hon svimmade ej vid sin makes dödsbädd, icke vid de rysliga scenerna, i hvilka grefve Herman var hjelten, icke när hennes förskjutna dotter lemnade hennes hus — hvad kunde då på denna qvinnas stål-nerver utöfva en så hemlighetsfull makt?

Sällskapet fick naturligtvis aldrig veta detta,

ty så snart hon återkommit till medvetande, tog hennes vanliga karaktersfasthet ut sin rätt. Hon sökte brefvet, som hon fann på mattan bredvid sig, och sedan hon emottagit det ur den ödmjuka mamsell Lovisas händer, begärde hon sitt schatull, inlåste det och visade sig en halftimma sednare åter bland sina gäster, förklarande att den alltför starka parfym, hvarmed mamsell Lovisa rökat i rummet, förorsakat henne en svindel.

Hvarje fråga af såväl deltagande som nyfikenhet afstyrdes än vidare genom hennes nåds vanliga kalla, men utmärkt artiga sätt. Man kunde icke alls komma åt henne, och icke så mycket som ens det lättaste moln hade skymt hennes panna, innan den sista vagnen om aftonen bortrullat. Men *då*, sedan hennes omgifning blifvit utvisad och dörren reglad, framtog hon på nytt Olgas bref, läste det och läste det om igen, och tårar af ångest, sorg, vrede och förödmjukelse frätte hennes hjerta.

Denna dotter, som hon älskade oändligt, denna dotter, som egde allt, skulle dock således sakna *allt!* Och denne usle hycklare, denne konstmakare och charlatan, som innästlat sig i hennes ynnest, som visat sig så tillgifven och undfallande, som lyckats dåra Olga, vinna hennes samtycke och sedan hennes hand, han djerfdes att kränka henne genom en vanhedrande förbindelse midt under hennes ögon! Hofrättsrådinnan måste stanna ett ögonblick under den

vilda stormen af sina tankar: de voro nära att på nytt döfva henne.

"Och denna Octavie, detta afskum bland qvinnor, som (jag måste nu verkligen tro det) utöfvat ett hemligt inflytande på mig, hon, som uppfostrat Olga, som försäkrat sig så varmt älska henne.. *hon* kunde bedraga både moderns och dotterns förtroende! Och ännu rysligare är den olyckan, att Olga med endast förakt ser ned på sin make. Det är blott hennes värdighet som lider: hjertat lider ej.. det har kallnat, tröttnat, nästan domnat."

Hofrättsrådinnan hade uppstigit och gått fram till fönstret, mot hvilket hon nu lutade sin brännande panna.

"Janne, Janne," mumlade hon, "du sade mig, när du sista gången gick härifrån, att icke blott mitt högmod en gång skulle straffas, utan att jag i mina egna sårade känslor skulle få känna straffet för min orättvisa mot... Nej," tillade hon häftigt, "det var ingen orättvisa: jag gaf henne ett fritt val, den otacksamma, och det är måhända hennes afund mot Olga som uppkallat de onda makterna... Nej, åh nej, det är tyvärr följderna af min egen blindhet: hvarföre lät jag snärja mig af den ränkmakaren? De hafva spunnit ett nät omkring mig, de hafva ledt mig.. mig.. ja, då jag strängt granskar dessa minnen, tror jag att första idén om skilsmässa kom från Abbe.. Ha, detta är för mycket: *ledas* af min måg, jag,

som icke lät ens min egen man inverka på mig . . Nå nå, herr baron, vi skola se hur spelet lyktas . . . Ingen skandal: Olgas namn får ej inblandas i en sådan . . . Låt se . . de resa till Stockholm i slutet af nästa månad . . det är bra tillstäldt af Olga. Om han då ej lyder sin hustrus vilja, blir det jag som blandar mig i saken."

Denna så ensidiga mor hade knappt gifvit akt på hvad Olga skrifvit om Edith. Hvad var för henne Edith nu, då Olga led? Edith hade ej sökt henne hvarken i lyckan eller olyckan. Ack, hon hade glömt alla de sökande blickar, som hennes äldsta dotters öga lyftat till henne under de tre månader pröfningen varat, och i sin grymma sjelfviskhet ville hon ej tro att Edith just nu, sedan hon sjelf blifvit mor, som mest längtade efter lyckan att hvila vid en moders hjerta . . om så förhållit sig, hade hon ju kunnat skrifva, tigga och tigga om igen, hur förgäfves alla böner än varit.

Och åter glömde hofrättsrådinnan att Edith efter sin sons födelse skrifvit ett ömt och outsägligt ödmjukt bref, på hvilket hon icke fått svar . . . Sedan hade hon icke skrifvit.

"Min arma Olga," utbrast den lidande qvinnan, "mitt barn, mitt dyra, enda hopp . . skall jag då ingenting kunna göra för ditt hjerta? Vid tjugu års ålder är du mätt på lifvet, och likväl eger din mor en stor rikedom . . rike-

dom till öfverflöd," upprepade hon i ett anfall af nästan vild förtviflan, "och ändå se sitt barn ohjelpligt olyckligt!"

39.

En födelsedag.

Klockan i S:t Katarinas kyrktorn hade nyss slagit 4 på morgonen.

Emellan djupa molnväggar tindrade stjernornå i högtidlig klarhet ned öfver hufvudstadens stora skådeplats, fullt upplyst af månen, som lät sitt skimmer falla öfver alla dessa på hvarandra uppstaplade amfiteatrar, som bakom Polhems slussar höja sig öfver den gungande scenen med holmar, torn och rika köpmanshus till ständigt stående kulisser. Strömmen låg, såsom alltid, fri och ofängslad af vinterns isiga bojor och satte här och hvar i sakta vaggning masternas långa alléer, Skeppsbrons aflöfvade skog.

Endast i fattigmans hus syntes, på spridda håll, genom fönsterrutorna ett ensligt talgljus blanda sitt matta sken med stjernornas glans. Och dit ett af dessa ljus vägleda oss, vilja vi gå för att uppsöka en man och en qvinna, som här för verldens blickar undangömt sitt armod och sin stolthet.

I ett litet hus långt uppe i Urvädersgränd återfinna vi nu den fordom så lysande fröken Edith.

Ljuset, som vi sett, lyser dock icke från den kammare, der hon ännu slumrar med ett barn, en fyra månaders gammal dotter, på armen och den lille Janne i en korgsäng helt nära sig.

Nej, ljuset kommer från kammaren utanföre, och det har redan sedan klockan 3 kastat sitt ängsliga sken öfver figuren af en person, som för icke så längesedan utgjorde typen af manlig skönhet, men hvilken nu, med sina bleka, infallna kinder, sina så djupt liggande ögon och sin dystra panna, snarare visar profilen af en kandidat, som söker öfverfart på Karons färja.

Det vore dock orätt, att säga det skönheten ej ännu fans qvar i sjelfva anletsdragen, men sedan friskheten och den bländande ungdoms-koloriten voro borta, syntes i deras ställe några skarpa linier, som antydde att själens och kroppens gemensamma strider qvarlemnat sin galla i Helmers blod. Det slutna, hårda draget kring hans läppar och den oroliga elden i hans fordom så lugna öga tydde ock på en märkbar förändring. Men icke minsta drag vittnade om någon förslappning i själen: tvärtom tycktes det endast vara *dess* herrskaremakt som uppehöll kroppen.

Helmer satt vid bordet och skref, skref

med stadig och lidande hand, ehuru kylan i rummet kom honom att då och då spritta till af en rysning.

Han födde nu sig och de sina dels med renskrifning, dels ock genom författandet af följetongsartiklar, för hvilka han, under en antagen signatur, lyckats få plats i ett blad. Men arvodet var, liksom alltid för nybegynnare, så ringa att det jemte renskrifningen ej skulle förslagit till en fjerdedel af utgifterna, om han ej vissa timmar hvarje förmiddag haft arbete på kontoret hos en kammarhandlare, en af Helmers fordna bekanta, och dessutom vid afflyttandet från den sista arrendegården egt en liten summa penningar i behåll .....

Med öppna händer och öppen famn hade farbror Janne ömt och enträget bjudit sina älsklingar att tills vidare bygga och bo i Grandalen. Men huru kunde Helmers hederskänsla hafva tillåtit honom något sådant! Vid blotta tanken att räknas till en innebyggare i patriarkatet brann hans blod i feber, och förgäfves talade farbror om arrende eller afträde: det tjenade till intet.

Då vände gubben sig med sin klagan till Edith och sökte öfvertyga henne att åtminstone *hon* och lille *Janne* borde taga sitt vinterhem hos honom. Men med fasthet svarade Edith:

"Nej, älskade farbror, jag vill lefva och dö med Ernst! Låt oss i denna punkt råda oss

sjelfva! Vi flytta dit, der man kan få vara så fattig som helst, utan att behöfva visa det."

"Jag skrifver till din mor, barn! Jag ber dig, låt mig vädja till hennes mensklighet... tänk på din närvarande belägenhet, tänk på att Helmer hela denna tvinlånga sommar förtärts af feber, tänk på att motgång efter motgång, haglet, boskapssjukan och denna så långvariga torka förstört era sista förhoppningar! Ernst ovetande bör du förödmjuka dig och, om det så skulle vara, *tigga* hos din mor om en skärf af hennes öfverflöd."

"Nej, så vill jag icke förolämpa Ernst och förnedra oss båda... Tigga, aldrig.. nej, aldrig, så länge vi kunna röra ett finger till arbete.. Och var lugn, farbror, det går nog bra! Vi ha nu blott oss sjelfva, intet hushåll. Afkastandet af dessa bekymmer skall redan verka godt på Ernst.. Gud hjelper oss..."

Så talade Edith. Och med tungt hjerta, sedan han skilts från sin sista sparpenning, tog farbror farväl, och hans sista ord blef ett löfte, gifvet åt både Ernst och Edith, att ej förråda deras tillflykt, ej tigga om almosor för dem.

Och såsom vi veta hade han hållit detta löfte . . . . .

Omkring en timma ännu fortfor Helmer oafbrutet att arbeta. Endast på morgonstunderna sysselsatte han sig med detta författar-

skap, som redan gjort lycka hos följetongens publik.

Men emellan det han på papperet sökte utkasta dessa glädtiga drag, hvilka tillsammans borde bilda humorn hos styckets hjelte, drogo sig hans läppar till en nästan hånfull krökning. Det var denna gång fråga om att skildra en sockenskomakare.

Alla Helmers skizzer utgjorde lyckliga kopior af de originaler, som här och hvar mött honom och hvilkas lif inneslöto den friska, raska glädtighet eller veka melankoli, som hans reflekterande sinne lätt uppfattat och bibehållit och nu gjorde fruktbärande för honom sjelf.

Men det hånfulla leendet, hvilket stod i så bestämd motsägelse till de lefnadslustiga resonemanger, som han lade på *skomakarens* läppar, härflöt från tanken på *de* leenden, hvilka måhända skulle belöna hans hjeltes egenheter och jovialiska infall, och vidare från tanken på de tårade blickar, som kanske med deltagande skulle följa denne, då hans bana börjar bryta sig mellan ljus och mörker, förlorande allt mer och mer af det förra, tills slutligen sylen för sista gången faller ur hans darrande hand och den sista sången klingar bort på hans darrande läppar . . ty skomakaren har förlorat sitt enda återstående goda, sin ende vän, sin mångårige, trogne följeslagare: sin *hund.*

"Ja," tänkte Helmer, "menniskorna le och

gråta vexelvis öfver bilderna i de taflor, som upprullas för dem, men kastar väl någon enda en deltagande tanke på den, som bakom skärmen sätter figurerna i rörelse? Om tårar fukta *hans* öga, medan han nedskrifver en lustig scen, om qvalen förtorka och förtära hans hjerta, medan han svärmar om hjertats sällhet, dess ovanskliga fröjder, om sjukdomen gnager på hans lifstråd, medan dessa fantasi-personer liksom vada i helsa och lifskraft eller poetiskt dö bort under publikens klander eller bifall, om slutligen han ser maka och barn för hvarje dag sjunka en tum djupare ned i eländets afgrund — hvem tänker på det, hvem bryr sig derom, så vida han ej deraf gör en skizz.. ty *tryckt* lidande har egenskaper, som det otryckta aldrig kan få!"

Det låg en krass och kall uppfattning i dessa dystra reflexioner: de vittnade om en inre förbittring, den naturliga följden af de otaliga motgångar, mot hvilka Helmer kämpat under loppet af nästan hela sitt lif, särdeles det äktenskapliga. Det förut passerade var endast en töcknig dröm, hvaremot det närvarande stod qvar, erinrande om att *inga* motgångar finge nedslå den kraft, som i sig måste uppbära så många dyra varelsers.

Med undantag af den enda gång, då hans lidelse för spelet uppflammat (timmar sedermera så rika på ånger och sjelfförebråelser) hade han, från det ögonblick han emottog

Ediths hand, ej begått någon handling, som han inför sitt eget samvetes domstol kunde tadla.

Han hade ej att förebrå sig hvarken bristande omtanke, oförnuftiga beräkningar eller efemeriska förhoppningar, hvilka kunnat inkasta honom i affärer, som voro öfver hans krafter och tillgångar. Han hade ansträngt hela sin skarpsinnighet för att på ett klokt sätt göra sitt lilla kapital fruktbärande. Men hade det ej varit liksom om yttre och inre omständigheter sammansvurit sig mot honom för att skrika honom i örat:

"Der ej föräldrarnas välsignelse byggt barnens bo, blifver ingen välsignelse beståndande!"

Mången gång sade han i sitt sinne, då hans tankar vändes åt hans obevekliga svärmoder: "Vore *hon* fattig liksom vi, då skulle vi gå till henne med våra barn och på knä tigga om hennes förlåtelse, tills hon gåfve oss den, men nu, nu är det omöjligt. Kunde väl hennes guld, om hon kastade till oss sådant, ersätta hvad min arma hustru under alla dessa år lidit af hennes grymma sjelfviskhet? Nej, endast kärleken kan ersätta henne det, och huru vore det väl möjligt, att tänka på att hoppas kärlek af ett hjerta, som så länge förblifvit slutet!"

Kanske anade Helmer att en okuflig stolthet låg i bakgrunden af hans resonemang, men han brydde sig ej om att öfvervinna den, ty

förr hade han velat gå som dagsverkare, än som tiggare träda inför sin hustrus stolta, andryga och rika moder . . . . .

Vi nämde ofvanföre att Helmer omkring en timma fortfor med sitt arbete. Hvad som då störde honom var det lätta bullret vid kakelugnsdörrarnas öppnande.

"Icke ännu, kära Barbro," sade han, utan att vända sig om, "det hinner eljest att brinna ned till min hustru kommer ut.. vi få icke elda, innan hon vaknat."

"Men hon är redan vaken!" svarade en mildt klingande röst, och i detsamma smög den nästan andlika skepnaden af hans unga maka fram till Helmers stol. En mjuk arm lade sig kring hans hals, en blick af trofast ömhet mötte hans.

"O, Edith, älskade, huru du plågar dig!" sade han ömt förebrående, och det kalla, dystra uttrycket på hans panna, det hånande uttrycket kring hans mun försvann genom kärlekens mystiska allmakt. "Vill du då ej göra afseende på mina böner, vill du ej minnas att det icke är mera än fyra månader sedan *du* sväfvade mellan lif och död och *jag* höll på att bli vansinnig! Du har ej medlidande med hvarken mig, dig sjelf eller våra barn."

"Om jag för fyra månader sedan sväfvade mellan lif och död,. så har jag deremot nu i tvänne månader varit fullt frisk," svarade Edith med ett leende, som egde hela sin fordna tjus-

ning, ”och jag begriper ej, min egen Ernst, hvarför jag icke skulle få begagna det öfvermått af lifskraft, som jag känner inom mig?”

”Ja,” sade han, ”du ser visst ut att ega detta öfvermått af lifskraft.. Ack, det är endast din hängifvenhet för mig och våra små, som gör dig stark!”

”Och är det icke samma gudaborna känsla som äfven gör *dig* stark: känner jag icke det orubbliga mod, hvarmed du försakar allt, intill nattens hvila, för att arbeta för oss! Då jag vaknar om morgonen och känner din plats tom, gråter jag ibland af både smärta och sällhet.”

”Du gråter?”

”Ja, af smärta deröfver, att denna smygfeber glöder i dina ådror utan att.. utan att du tror på möjligheten af någon fara.. af sällhet deröfver, att du oupphörligt offrar din tanke, din kraft, ditt lif för en maka, som... som du icke begärt och som ensam störtat dig i alla de lidanden, hvilka följt på vårt giftermål.”

”En maka, som jag icke *vågade* begära”, rättade Ernst, ”och som sedan trenne år (vi minnas nog båda hvilken dato vi i dag ha) beständigt gifvit mig allt större anledningar till tacksamhet! Ja, älskade, i dag för tre år sedan, då vår lille Janne helsade sin första morgonsol, omföddes äfven du sjelf till en ny varelse. Aldrig ett enda ögonblick har du sedan dess svikit mina förhoppningar.”

"Dina ord, min Ernst, falla på mitt hjerta likt himlens dagg på jorden. Och likväl..."

"Likväl?"

"... har jag någon gång tänkt... men jag vet icke om..."

"Du har då verkligen tänkt något, som du ej redan sagt mig?"

"Ack, jag är icke oförnöjsam!" Edith rodnade djupt af den rörelse hon erfor.

"Jag ser på dig, min Edith, att du vill göra mig en fråga.. om jag kunde gissa hvilken, skulle du ej behöfva fråga, innan jag svarade dig."

"Det är kanske icke så säkert som du tror, ty, ser du.. det är en samvetsfråga."

"Aha!" sade han småleende.

"Således en bikt, min Ernst!"

"Godt.. jag är färdig."

"Men i alla fall", tillade hon med ett uttryck omöjligt att återge, "är jag rädd att du icke får bli alltför uppriktig, för den händelsen att du ej kunde besvara den till min fullkomliga tillfredsställelse."

"Det är då en mycket kinkig fråga?"

"Obeskrifligt!"

"I den händelsen tillråder jag dig att stryka ut det sista vilkoret, ty du förblefve eljest alltid i en ovisshet, som torde komma att plåga dig. Du måste underkasta dig en full uppriktighet!"

"Må göra då!"

”Du frågar mig således...”

”Jag vill icke fråga dig direkt.. dertill har jag icke mod.. jag vill blott berätta att jag ibland tänkt så här: 'Det syns nog att Ernst älskar mig med en lika innerlig som oförgänglig kärlek, likväl skulle jag känna mig öfver all beskrifning lycklig, ifall jag visste.. ifall.. ifall...'” upprepade hon än en gång, och den blyga förvirring, som uttalade sig i hennes röst och hela väsende, lånade det skäraste jungfruliga behag åt hennes nu så sublima skönhet.

”Hvad vill du då veta, min dyra engel?”

”Ah, det är alltför barnsligt att vara så oförnöjd! Jag vill veta om du känner att denna nya, oförgängliga kärlek härleder sig från den *unga*, starka, brinnande låga, som du *före* den olyckliga aftonen egnade mig.. om, med ett ord, denna kärlek ännu är *ung*?”

”Ah,” sade han, i det han lade hennes hufvud mot sitt bröst, ”det hade jag aldrig kunnat gissa att du behöfde fråga om! Jag trodde att du såg det; jag trodde att du lika säkert som jag visste, att denna kärlek ännu skall vara ung, sedan den skilt sig från allt det jordiska, för att följa oss på vår sista flyttning. Fattar du ej att *den* kärlek, jag under ett lif af rikedom och lycka hemburit dig, aldrig fått ens en fläkt af den tillbedjande dyrkan, du under våra olyckor väckt hos mig! Det var just ett sådant lif som skulle fram-

kalla allt det herrliga, som slumrade i din själ. Och jag, som dag för dag följt denna utveckling, jag, som hämtat min styrka från din, *jag* skulle icke älska dig med en djupare och skönare kärlek än fordom? Gud hör det, min Edith, han hör att jag säger dig det denna känsla, som utgör min kraft, sjelfva mitt lif, ännu kommer att lefva, sedan de ljufva rosorna på din kind och hela denna fängslande skönhet, som nu tjusar mig, flyktat bort, ty jag har qvar din själs oförgängliga skönhet, din själs skatter!"

Medan de unga makarne så läste i hvarandras hjertan, hade Barbro inkommit och tändt brasan i kakelugnen.

Snart flammade den i hög låga, och om den än belyste mörka väggar och en torftighet i bohag, som nära nog kunde kallas full fattigdom, så belyste den äfven en tafla af ren och uppoffrande kärlek, af stort och sant mod .....

För den högtidsdag, som nu ingått, hade båda makarne gjort sina små besparingar, hvilka uppenbarade sig under loppet af dagen. Ediths blefvo först synliga. De röjde sig vid kaffebordet, hvarest hela öfverlefvan af deras fordna lilla lyx blifvit hopsamlad.

Det var nu länge sedan det hvita raffinadsockret lyste i silfverasken, enda qvarlefvan af det, som Helmer ärft efter sin mor, och nästan lika länge sedan man såg en *hel* korg

full med småbröd. De tvänne paren äkta koppar, som blifvit räddade undan auktionen, och den *verkliga* grädden i glas-snäckan utgjorde en ej stort mindre behaglig ögonfägnad.

"Jag har äfven ett grenljus," sade den unga modern med stolthet, "men det spara vi tills i afton: nu, då vi njuta ensamma, nöja vi oss med dessa!" Och Edith satte tvänne ljus på bordet, hvarefter Ernst blef inbjuden att komma och börja festen.

De satte sig, de smålogo åt hvarandra och medan Edith lutade sig ned för att genom inskjutningen af en liten framskriden träkloss få bordet att stå rätt stadigt, hann Ernst att torka en tår ur ögat.

Att se henne, hon, som varit uppfödd i öfverflödets sköte, van vid alla ett förfinadt lifs njutningar och beqvämligheter, genom sin kärlek till honom bragt i detta läge.. att se henne så englalik, så barnsligt säll i glädjen öfver denna lilla festlighet, och likväl nödgas tänka så många bittra tankar, tänka att måhända hans död vore det enda som skulle jemna framtiden för henne och hennes barn — ah, det var malört äfven i kärleken! Men denna malört var för honom ensam: *hon* hade nog.

"Ack, älskade Ernst, hvad jag tycker det här är präktigt!" sade Edith, åter resande sig upp.. "Nå, men så se då ett glas med blåsippor... tror du vi icke skulle ha blommor

på lille Jannes födelsedag! Och sådant kaffe... vänta bara..."

Men just som Edith skulle hälla upp kaffet i sin mans kopp, hvem få de väl se i dörren, vid Barbros hand, om icke dagens hjelte, strålande ljus, stampande och hoppande af förtjusning öfver all denna grannlåt! Och hvari är väl unga herr Janne klädd sedan? Jo, i den allra näpnaste lilla röda rock, i djupaste hemlighet stickad af Barbros egna händer och af garn inköpt för Barbros *egna* besparingar.

Också är det svårt att afgöra hvilketdera som lyste mest, antingen den röda rocken, med sin imiterade hermelinsbård af svarta fläckar på hvit botten, eller Barbros vänliga ögon, då hennes matmoder, efter att ha lemnat den raske, glade gossen ur sin egen famn i faderns, steg upp och med en rörelse af innerlig tacksamhet räckte Barbro handen, medan hon sade:

"Se, Ernst, hur denna goda och trogna själ visat sin kärlek! Den der lilla näpna rocken, som Janne ser så ståtlig ut i, har Barbro arbetat af garn, som hon *sjelf* bekostat. Åh, det kan locka hjertat upp i ögonen!"

"Du trogna hjelperska, vårt allt i alla," sade Ernst med en blick, som blef Barbros högsta belöning, "måtte det komma en dag, då vi förmå visa dig i mer än blotta orden den tacksamhet, du längesedan förvärfvat af oss och den vi i alla skiften skola minnas!"

”Barbro är snäll, Barbro är min Barbro!” afgjorde lille Janne, i det han åter ilade tillbaka till den kära vårdarinnan, som emellertid stod der på sitt bekanta sätt vid stora rörelser (med förklädssnibben för ögat) och, med en röst så kavat hon förmådde antaga, efterfrågade om kaffet var smakligt.

”Jag var så tyst!” pratade den lille, som helt yrvaken gick på och slamrade. ”Tig, Janne, sa’ Barbro, så får Janne se grenljuset, om Janne är snäll... Men Janne ser inte grenljuset, mamma, och Janne var så snäll, så snäll!”

”I afton, min lille engel, får du se det.. nu har du dessa stora kringlor.. och kaffe ur din lilla vackra kopp.. Seså, sitt stilla nu... du får icke stöta på bordet!”

”Janne tycker mycket, mycket om grenljuset, mamma! Söta mamma, Janne vill ge syster och missan kringlorna, om han får se det vackra ljuset.”

Edith såg på pappa. Hon hade nästan tårarne i ögonen. Men tändes ljuset *nu*, hvad skulle man då ha till aftonen?

”Han får icke göra sin första bön i dag förgäfves!” sade Helmer. ”Ljuset må brinna! Vi skola ha oss en liten gran för aftonen.”

Och grenljuset brann, och Janne fröjdades af hjertans lust och dansade rundt omkring bordet med katten, hans intima lek-kamrat och hans enda lek-kamrat... men så var ”missan” också, då hon blef utklädd med schalett på huf-

vudet, en ganska näpen dam, som gjorde Janne ett ofantligt nöje. Och Edith och Barbro hade visst icke mindre nöje af att se Janne och missan tillsammans dansa polkettan, hvilken båda utförde "con amore".

Men ännu var det långt tills solen gick upp. Och medan Janne, uttröttad efter den lysande dejeunén och morgonballetten, somnade på nytt för att vakna liksom till en ny födelsedag, satte sig Edith (sedan hon först tittat in till sin i vaggan slumrande lilla) vid bordet bredvid sin man. Under det hon flinkt förde synålen, läste han upp för henne sin skizz om sockenskomakaren, och Edith berömde, log, rättade och fällde äfven sin tår.

"Du skall få se".. sade hon, då Ernst lade igen manuskriptet och tog fram sin renskrifning.. "du skall få se, gode Ernst, att äfven jag en dag fullbordar *mitt* manuskript: Min handbok för unga hustrur. Nu har jag åtminstone *något* att lära dem."

"Det har du, min Edith, och vi skola skrifva till farbror efter det lilla häftet! Det blir dig en ljuf förströelse att arbeta derpå... Men, vet du, jag har just för i dag en förströelse att föreslå dig."

"Ah, du har någon liten plan, märker jag, att fira vår älsklings födelsedag?"

"Just det!"

"Låt höra.. du förstår hur nyfiken jag är!"

"Jo, ser du min engel, jag har haft en

särskilt liten inkomst, som jag just bestämdt för den här dagen."

"Den der extra inkomsten fruktar jag: du måste kanske för den sitta uppe ännu en timma längre om aftnarna?"

"Nej, oroa dig icke, älskade.. den *är* redan förvärfvad. En person behöfde i förra veckan mitt biträde för att genomgå sina räkningar."

"Gudskelof.. Din plan då?"

"Den består deruti, att som du under loppet af flera månader ej varit ute mer än på några helt små promenader och du så innerligt väl behöfver både rörelse och luft, så taga vi en släde och..."

"Hvad säger du, Ernst.. en släde?"

"Ja, visst!"

"Ack, det är så dyrt att åka i Stockholm!"

"Det nekar jag icke. Men det är ej lille Jannes födelsedag mer än en gång om året.. betänk hur han skulle fröjda sig!"

"Ja... ja! Vi ta då släden."

"Och derpå resa vi till något af de mindre besökta utvärdshusen och intaga en helt enkel middag."

"Du skämtar!"

"Långt derifrån.. du får se huru trefligt vi skola ha."

"Ack, fresta mig ej, Ernst.. jag inser det nog, men..."

"Hvad för men.. Är det ej åter födelsedagen vi fira?"

"Men besinna då hvilken oerhörd kostnad!"

Vid denna anmärkning suckade likväl Edith djupt (det var så längesedan hon hade fullt upp med sol och luft).. Och denna middag.. denna middag... Men hon visste nog för hvars skull Ernst gjorde denna uppoffring: hon borde ej samtycka!

"Kostnaden har jag på förhand beräknat, min Edith! Om du nu icke vill göra mig sorgsen, så har du inga flera invändningar!"

"Tyvärr eger jag ej styrka att framställa flera.. och ändå har jag ej gjort den vigtigaste: Ifall vi skulle behöfva denna lilla opåräknade inkomst till något oförutsedt behof.. men jag säger ingenting mer, ty äfven du, älskade Ernst, behöfver ett afbrott i detta för dig så ovana och instängda lif."

Och härmed var saken afgjord.

Sedan Barbro fått tusen förmaningar angående "lillan", reste de tre vid middagstiden, och svårt är att säga hvilken som njöt mest, Helmer och Edith af hvarandras glädje eller lille Janne af sin egen.

Denna dag var en solglimt midt i en skock af moln.

Men molnen sågo med afund på solglimten och gåfvo sig ingen ro, innan de trängt ut den.

40.

Sorgen.

Natten efter denna dag, medan Edith, trött af den glada färden, som så mäktigt uppfriskat henne, stilla slumrade i leende drömmar, uppväcktes Helmer hastigt vid ljudet af en sakta klagan.

Rädd att väcka sin hustru, reste han sig varsamt upp och lutade sig ned till lille Jannes bädd, som stod på *hans* sida, och frågade sakta och oroligt: "Hur är det med dig, min gosse?"

"Pappa, jag brinner.. alla ljusen i granen gör ondt i ögonen.. ta bort dem, pappa.. de sticka mig i hufvudet... Aj, aj, aj!"

Förfärad fattade fadern barnets hand.. den kändes glödande het. Gossen låg i stark feber.

Ett par ögonblick betraktade Helmer sin hustru... Nej, denna så uppfriskande sömn fick ej afbrytas. Sedan han klädt sig, tog han den lilles säng och flyttade den ut i andra rummet. Barbro tillkallades och rådfrågades, men vid blotta underrättelsen att Janne var sjuk tappade Barbro så helt och hållet hufvudet, att hon i förskräckelsen ej mindes en enda af alla de huskurer, hennes salig matmoder varit så hemma i vid hastigt påkommande febrar.

Efter några timmar började gossen yra.

Grenljuset, slädfarten, missan, lilla-syster och granen vexlade brokigt om i hans fantasier.

Då Edith vaknade, förnam hon med undran ett oredigt, besynnerligt ljud ifrån andra rummet.

Ett ångest-rop inkallade Ernst.. och ett glädjerop, då hon fick se honom, tillkännagaf att hon trott det något händt *honom*.

"O, lofvad vare Gud!" utbrast hon med hopknäppta händer. "Jag tyckte.. hu, hvad man kan skrämma sig.. att jag hörde en klagan derinne!"

Helmer tryckte hennes händer. Han förmådde ej svara.

"Ernst, se på mig.. Ja, nu märker jag det... du är blek, förfärligt blek.. *du* var sjuk, och *jag*..."

Hennes röst uttryckte en darrande ångest.

"Var lugn för mig, min Edith, jag är frisk.. O, lofva mig blott att söka lugna dig, ty..."

"Det är då något annat?" Hennes hand for till vaggan. Derefter kastade hon ögonen åt andra sidan... Jannes säng var borta.

Med en förfärad blick stirrade hon på den tomma platsen.

Hon kunde ej frambringa ett enda ord.

"Edith, min dyra, älskade, tänk på det barn, du ammar.. besinna att det blir *det* som får umgälla din sinnesrörelse, om du ej söker beherrska den!"

"Tala.. säg..."

"Janne har blifvit litet illamående, men du vet ju huru hastigt dessa åkommer hos barn uppstå: lyckligtvis försvinna de nästan lika lätt.. I morgon ha vi honom med Guds hjelp frisk igen!"

"Lefver han... är det säkert att han lefver? Men dessa ljud, som nyss skrämde mig, hvarför hör jag dem icke mer... Ah, mitt barn, mitt barn.. jag var ej värdig denna himmelska sällhet.. han är borta?"

Hon ville kasta sig ur sängen.

Ernst höll henne sakta, men allvarligt tillbaka.

"Jag svär dig att han lefver... Hör nu sjelf att han åter börjar jemra sig.. Så fort det blir dager, går jag efter en läkare. Men om du vid denna pröfning, som ligger bådas våra hjertan så nära, ej visar dig modig och stark, huru skall det då gå! Det är *vården* vid en sjukdom som gör så mycket: om du öfverlemnar dig åt förtviflan, blir du icke blott urståndsatt att se om honom: du beröfvar då äfven mig den fattning, jag så väl behöfver, både för att dela dina omsorger och förse våra behof. Derför, min Edith, lägger jag varmt min bön på ditt hjerta: utveckla all din kraft och tänk först och sist på detta lilla svaga väsende! Äfven *hon* kan ju bli sjuk och vårt lidande således fördubbladt."

"Jag har förmått att höra dig, Ernst, och jag skall bjuda till att fatta mig, för att kunna

dela mina heliga pligter lika.. Men hindra mig ej att stiga upp, att se mitt barn, ty eljest blir äfven jag sjuk."

"Bevare mig gud att hindra dig från din första pligt! Nu, sedan jag har ditt löfte, på hvilket jag litar, går jag tillbaka och väntar dig."

Med denna morgon började för Edith en strid, ett lidande, en kedja af uppoffringar, som inga ord kunna beskrifva, men som en mor i Ediths läge mången gång erfarit.

Här ett barn kämpande med döden, här ett annat barn, hvars helsa och lif bero på moderns lugn, här en make, som anstränger sig till en fördubblad verksamhet under dagen för att under nattens långa timmar ha tid att egna sin djupa ömhet, sina outtröttliga omsorger åt den älskling, modern då nästan alltid *måste* lemna! Och att se denne make, i hvars ögon ännu en beherrskande vilja lyser, stundom spritta till vid ett undertryckt kroppslidande, att se huru på hans kind vexla rodnad och blekhet, medan en sakta rysning då och då häntyder på att frossa och feber vexla i hans blod — att se allt detta och dock icke *våga* se, det var ett öfvermått af qval, men kanske just emedan det var ett öfvermått af så *många* qval, stod Edith undransvärdt emot.

En afton syntes det dem att dödsengeln tagit plats vid det älskade barnets sida.. Läkaren hade ej heller för dem dolt faran af denna natt.

Med en blick af lugn och fasthet, som Ernst ej fattat, hade Edith sagt: ”Jag måste bli qvar här!” Och nu sutto de der båda, stumma, orörliga, betraktande ömsom hvarandra, ömsom det lidande barnet, som nu slumrade.

”Jag ville önska”, sade slutligen Ernst, i det han fattade sin hustrus hand, ”att du liksom jag kunde gråta.. det skulle lätta den starka smärtan.”

”När allt är öfver, skickar mig Gud tårarnas lättnad, och då blir det ock skönt att finna dem!”

”Jag är nästan rädd, älskade, öfver det lugn du visat på de sista dagarna.”

”Det behöfver du ej vara, min Ernst, ty det är ej ett själ-löst lugn, en domning i sinnena. Jag har tänkt mig in i detta tillstånd. Dock hade mina tankar litet förmått, om ej Gud i sin oändliga barmhertighet hört min brinnande bön om en stor kraft, en kraft, som kunde bära mycket, det värsta, om det skulle komma.”

”Och huru förmådde du din själ att qvarhålla några tankar? Det fordras en fast vilja att *kunna* tänka redigt under dessa förhållanden, då känslorna vilja uppsluka allt.”

”Har jag ej ditt exempel! Vi skulle ju förgås i vårt elände, om icke du vore mäktig att både tänka och handla under smärtan. Men hör huru det var.. Ts.. han rör sig...”

”Nej, han sofver!”

"Jag satt en afton ensam härinne, och mitt hjerta var så bedröfvadt, att jag i min vilda sorg tyckte att jag ej kunde öfverlefva mitt barn. Då kom en tanke på farbror Janne, och jag fattades af ett varmt begär att läsa hans sista bref."

"Det var en lycklig ingifvelse, min Edith, ty dessa bref, uppfyllda af en så ren, enkel och kristlig anda, äro egnade att styrka och uppehålla en själ hemsökt af bedröfvelse."

"Också kom det öfver mig en anda af frid, af tålamod och undergifvenhet. Jag kände behof af att återkalla det förflutna. Jag tänkte på min felaktiga ungdom, på min oqvinlighet, min djerfhet, min nyckfullhet och mitt högmod. Dernäst tänkte jag på Herman och mitt förfärliga och syndiga lättsinne mot honom.. registret växte.. jag fasade för mig sjelf. Men ännu hade jag mycket qvar: de händelser, som förorsakade vårt hastiga giftermål, den skymf och sorg, jag förorsakade min mor, min stolta och kalla uppstudsighet mot henne och slutligen denna fläck på mitt lif, då jag, bedårad af en nedrig mans ränker och min egen eländiga fåfänga, stod färdig att öfvergifva dig, att..."

"Ack, dessa villor har du ju längesedan försonat!"

"Nej, det var icke så jag tyckte, när de en efter annan tågade förbi min andliga syn: tvärtom hörde jag en röst hviska.. och denna

röst var fullkomligt lik farbror Jannes: 'Du har visst lidit följderna af dina handlingar, men blott till en del, ty af alla dina motgångar har ingen rört vid ditt lifsblod.. du har haft din tröst i din make, ditt barn. Om Gud nu skulle kalla till sig barnet af ditt hjerta, detta lif af ditt lif, så bör du utan knot taga denna förlust och prisa Gud att du fick behålla honom så länge, att du hann begripa och lära dig din bestämmelse på jorden.. Knotar du ändå, så besinna om det i stället vore vid din *makes* dödsbädd du sutte...' Då denna erinring som en blixt slog ned i min själ, upplöste sig min ångest i en suck af helig tacksamhet. Genom denna engel" (hon visade på sitt barn) "har jag varit så lycklig, men om Gud toge honom tillbaka, har jag dig... Toge han deremot *dig*, då funnes ingen, ingen ersättning!"

Med oändlig rörelse slöt Helmer den älskade qvinnan till sitt bröst.

Häftigheten af hans egna känslor tillät honom ej att finna ord, ty då han kastade sin blick in i framtiden, kunde han ej hindra sig från att tänka på den stund, då Edith måhända sutte vid en annan dödsbädd. Och ehuru *den* skulle försona *allt*, visste likväl Helmer (och det var både hans högsta tröst och högsta smärta) att ingenting af hvad denna verlden kunde bjuda, skulle ur Ediths hjerta någonsin utplåna minnet af hennes första och enda kärlek, denna kärlek, som genomgått

fattigdomens och lidandets skärseld och som der blifvit så renad.

Men Gud hade miskund med Edith: hon hade blifvit förd till pröfningens yttersta rand. Der utsträckte han sin hand liksom han velat säga: "Det är nog!" Döden vek bort, och sorgen gömde sitt anlete bakom den himlaburna glädjen, hvilken slog ut ett friskt skott för hvarje ros, som åter började knoppas på lille Jannes kinder, för hvarje dag, då den smygande febern icke brände hennes makes blod. Och för denna heliga fröjd tackade hon, näst Gud, läkaren, en man med hjerta och upphöjda tänkesätt, som, sedan han en gång blifvit införd i den lilla familjen, egnade den sina omsorger af ett lifligt och varmt intresse, väckt af deras olyckor, deras undergifvenhet, deras inbördes kärlek.

Sedan han förklarat lille Janne utan all fara, förmådde han Helmer att undergå en ordentlig och ändamålsenlig behandling; och skött af denne man, icke blott utmärkt skicklig i sitt yrke, utan äfven skicklig i konsten att vinna menniskor och af dem göra sig älskad, rönte Helmer snart den mest välgörande verkan.

Utan denna händelsens lyckliga mellankomst skulle hans helsa ohjelpligen ha dukat under, ty han tyckte sig icke *ännu* behöfva rådfråga läkare, det vill säga att han, så länge han kunde gå uppe, tänka och arbeta, hade hvarken tid eller *råd* att vara sjuk.

Nu, under doktorns milda spira, uppfriskad af hans långa, trefliga samtal, befriad ifrån arbetet, njutande både medicin och rörelse och omhägnad af sin makas förutseende, nästan allseende omsorger, hon, som ej tillät honom ens fråga hvarifrån allt kom — kände han lifvet återvända och en ung och frisk kraft ånyo spänna nerverna liksom den öppnade själen till lif och helsa.

Och Edith, sjelf ett så utmärkt fint väsende, hur undransvärdt hade ej *hon* stått emot allt detta! Nu qvittrade hon som lärkan om våren, ty efter fem långa veckor fans ej mera hvarken sjukdom, medikamenter eller sorg i de små kamrarne vid Urvädersgränd: der fans blott tacksamhet, sällhet och glädje . . .

En afton, då brasan flammade i kakelugnen och Janne åter dansade polketta med missan, som blifvit helt melankolisk af den långa enformigheten under sjukdomstiden, yttrade Ernst till Edith, som nyss söft lillan och nu kom ut för att språka med sin man: ”Sätt dig här hos mig, älskade, och förtälj mig uppriktigt huru du burit dig åt för att bereda medel till allt det, som varit tjenligt för mig under denna tid?”

”Käre Ernst,” svarade hon rodnande och leende, ”du är verkligen alltför frågvis att vara konvalescent! Men för att taga dig ur den tron att jag gjort någon särdeles uppoffring, så får jag tillstå att saken är mycket enkel.”

”Låt höra då!”

”Jo, ser du, det förhöll sig så, att jag verkligen egde en tillgång, som jag aldrig kom att tänka på, men nu, då alla mina sinnen skärptes, hittade jag den lätt. Jag gjorde en generalmönstring med min garderob (notabene den afdelning, som numera var skrinlagd), och med häpnad och förtjusning räknade jag icke mindre än sex stycken sidenklädningar, som jag hade svårt att begripa hvad jag skulle göra med, ifall jag icke sålde dem, innan fukt och mal förstörde dem.”

”Min stackars Edith... då du en gång briljerade med dessa klädningar, huru litet kunde du förutse deras öde!”

”Nå, min Ernst, du säger det der med en ton, som verkligen är alltför högtidlig.. du vet icke, du, att de förskaffade mig en hel komedi. Nere hos vår beskedliga värdinna var en riktig konselj af klädståndsfruar, som hon hopsamlat, och dessa välsignade varelser, som åtaga sig att förvandla allting i penningar, bjödo den ena öfver den andra. Jag fick *så* väl betaldt, att värdinnan till och med kom i tillfälle att niga för sitt hyresqvartal.”

”Hvad säger du, älskade!” utbrast Ernst, som icke ville dölja den glädje, han erfor af denna notis.

”Jag säger, min vän, att du icke alls förstår dig på sidenklädningar, om du förundrar dig öfver det der!” svarade Edith helt stolt. ”Och sedan du nu narrat ifrån mig min lilla

hemlighet, så tro mig, dyre Ernst, då jag försäkrar dig att mitt kapital ännu räcker en tid och att du på minst ett par veckor icke behöfver möda dig, ty, ser du, det var diverse annat också som jag ej behöfde mer än klädningarna."

Ernst lydde denna gång sin makas bön, ty han kände att denna hvila, denna frihet från en rastlös oro, skulle stadga hans krafter och ge honom dubbel förmåga till nytt arbete.

Bekantskapen med den hederlige doktorn var af stor vinst för båda de unga makarne. Han fortsatte sina besök af vana och välvilja, ehuru han icke mera behöfdes som läkare. Med denna fina uppmärksamhet, som ej kunde såra, presenterade han Edith nästan dagligen några utsökta frukter eller en blomma från sitt "lilla orangeri", såsom han sade. Och med ett ljuft småleende, en innerlig tacksamhet emottog hon dessa artigheter.

Som det ej ens kunde komma i fråga att tänka på någon penninge-liqvid till en *sådan* läkare, företog Edith sig en ny generalmönstring med de "skrinlagda" herrligheterna och var nog lycklig att påhitta ett nära färdigt broderi, just detsamma som fru Werner för flera år sedan hjelpt henne med, då det skulle bli en syrpris, som dock aldrig blef af, emedan, efter hvad vi minnas, så mycket annat kom emellan. Och hvem var nu lycklig, om ej Edith, då hon, efter att ha färdigsytt sitt fåtölj-

öfverdrag, öfverlemnade det åt denne vän, med hvilken hon kände sig så obesvärad, att hon i hans närvaro ej ens mindes att han såg henne i mörker och fattigdom.

Sin makes, sitt barns räddare kunde hon ej nog visa sin tacksamhet . . . . .

"Du ser", sade doktorn en dag leende till Ernst, då de promenerade tillsammans, "att jag är litet smått betagen i din hustru? Jag vill icke nämna hennes skönhet. Jag talar om hennes inre värde, som jag haft tillfälle att både studera och beundra. Hvilken qvinna, hvilken maka, hvilken mor!"

"Och likväl", svarade Ernst, "var hon fordom den fåfängaste, stoltaste och nyckfullaste af qvinnor... Det är kärlekens triumf", tillade han med glänsande blickar, "att hon blifvit det hon nu är. Moderskärleken och det dyra kallet att vaka öfver de varelser, Gud gifvit i hennes hand, ha fullbordat hennes förädling. Hon sade en gång, och hon har hållit ord: 'Jag vill förvärfva alla dygder för att lära dem åt mitt barn!' Och hvilket hjerta, hvilken hängifvenhet sedan.. midt i mina bekymmer står också alltid en dörr till himlen öppen för mig."

Under denna förtroliga aftonstund fick doktorn en fullständig öfversigt af det unga parets förflutna öden.

"Hvad jag är nyfiken", sade han, "att få veta upplösningen på denna roman, ty omöjligt kan den slutas i Urvädersgränd!"

"Så slutar den väl i någon annan gränd," svarade Helmer halft melankoliskt, "ty till reel gata lär den ej hinna....."

41.

Bref från farbror Janne.

Just vid samma tid, hvarom vi sist talat, fägnades de unga makarne af en liten epistel från deras faderlige vän.

Det var svaret på det bref, som underrättat gubben om Ediths både sorger och glädje, ty hon skref ej om de förra, innan hon kunde fröjda farbror med den sednare.

Och så lydde detta svar:

"I den kammare, min du, der Gud förlänade dig den nåden att bli mor, har jag på mina knän prisat och tackat honom, som tog den bittra kalken från dina läppar, just då du var nära att få tömma den... Ser du, barn, huru rik Gud är på kärlek! Han gifver alltid mera än han tager. Och tager han ifrån oss det bästa, vi hafva på jorden, så gifver han de tåliga det bästa, som kommer från himlen: en fast tro och ett ödmjukt hopp.

Men det är icke jag ensam som tackat honom. Hela kolonien har delat min fröjd och

min tacksamhet. Och i glädjen öfver piltens tillfrisknande firade vi en liten fest sålunda, att, sedan vi öfvervägt huru mycket vi kunde indraga af vårt spanmålsförråd, vi en viss dag i lille Jannes namn gjorde utdelning åt tio stycken fattiga familjer. Och deras varma välsignelser lägga vi nu till våra egna. Deraf skall pilten hafva godt.

Ja, barn, jag tviflar visst icke på allt det som Helmer gjort. Men jag tviflar, det vill säga .. Seså, min du, oroa dig icke .. jag ville blott antyda att han behöfver vara försigtig! Du kan säga doktorn, den hedersmannen, att du har en gammal farbror, som till våren vandrar ända till Stockholm för att ta honom i famn.

Nå nå, barn, jag har väl ett annat ärende derjemte, ty, ser du, under den här vintern har jag känt att jag kanske icke gör så många stor-vandringar efter detta. Jag blir nu långa tiderna i ro vid min lilla koloni. Men till maj, om jag lefver, ärnar jag mig till Birgers stad, och då, såvida det finnes någon kärlek qvar hos er för er gamle farbror, så följer ni på ångbåten med mig tillbaka, och så bli vi hela sommaren öfver i Grandalen.

Uppriktigt, mina barn: detta är det enda hopp, som håller mig vid kurage. Ja ja, den svägerskan, hon får en svår räkning att afgöra med salig Frans!

Hade jag ej Primus, skulle det varit än

värre. Men han har ett sådant litet snällt manér att roa mig.

'Husbond,' säger han ibland, 'jag hade i natt, som var, en riktigt fager dröm. Husbond satt så ljusmunt i det gröna rätt utanför löfsalen och lekte med lille Janne, och unga-frun satt på sidan och hällde upp kaffe åt husbond.. herr Helmer stod bredvid och stoppade husbonds pipa och jag .. jo, jag satt en bit längre bort och hyssade den *lilla nya.* Nå, husbond, var det inte tafla som hade färg på sig: hon var så vacker som solen på midsommardagsmorgon, och det tyckte Bolla med, der hon stod och lutade sig mot stången af en liten korgvagn.'

När han säger allt det der (hans drömmar ha ett vänligt syskontycke), blir jag varm om hjertat och känner icke att vi ha vinter utomkring knutarna. Och sedan äro *alla* de här beskedliga barnen sådana, att de kunde bära mig på händerna. Vid aftonbrasan sitta vi lika lugnt och förnöjsamt som fordom: mor Sissa, mor Trina och Bolla på ena sidan, korpralen, Petter och Olle på den andra, jag i min länstol och Primus på pallen vid spisen tillsammans med Murre och Björn . . . . .

I förlidna veckan hade jag bref från vår käre grefve, som nu från sin lång-tur återkommit till Paris. Han säger att icke blott hans helsa är fullkomligt stadgad, utan äfven att hans lynne numera, gudskelof, är sådant

att han icke behöfver motverka den längtan, som drager honom hem till Sverge. I sommar tänker han söka fosterlandets luft och de gamla vännerna, och med Guds hjelp skall han finna dem församlade utanför löfsalen i Grandalen — efter Primus' dröm.

Och nu, min du, slut för i dag... Herren hålle sin skyddande hand utsträckt öfver dig, din make och dina barn! Var välsignad du, min dotter, öfver hvars ståndaktighet jag är stolt.... notabene, jag menar denna ödmjuka stolthet, som en kristen har rätt att känna, när Guds goda verk går framåt. Jag gret af sällhet, då jag läste din mans bref. Äfven om han öfverdrifver dina förtjenster, så står dock det väsendtliga qvar.

Din egen gamle farbror

Janne.

P. S.

Fastän du omtalar den tillräckliga förtjenst, Helmer nu har, skickar jag ändå den här lilla handstyfvern för gudsons räkning. Jag har nu blifvit sparsam för res-kassan till sommaren. Ty, kom ihåg, barn, det är *jag* som bjuder!"

I ett ytterligare post-skriptum stod, med stora bokstäfver, af Primus' hand följande:

"Jag får mjukast säga att jag mår mycket bra och att jag och Bolla skrattade i kapp af baraste glädje för det att lille Janne kom på benen igen. Korpralen helsar och säger att

han har färdig en trähäst åt honom, och mor Sissa och mor Trina ha fått sig en liten vacker get.. det är fasligt helsosamt, påstå de, att dricka sådan mjölk. Petter håller på att tämja en fölunge.. treårs-pilten skall väl rida på annat än trähäst, kantänka! Och Olle har gjort en liten kälke, ifall han stannar qvar till nästa vinter.. då, när han blir hela fyra åren, kan han nog börja den förlustelsen.. Det är inte anständigt att tala om sig sjelf... och Bolla har jag också lofvat att tiga, och derför tiger jag också. Men

erbödigst tjenare
Primus."

"O, min älskade farbror, vi skola komma!" sade Edith rörd och tacksam! "Och alla dessa vänliga själar, hur högt de älska våra små!"

Hon smålog så gladt åt Primus' post-skriptum.

Farbrors handstyfver kom också väl till pass för den ännu obetalta apoteksräkningen.

42.

Den 11 April.

Omkring fjorton dagar efter ankomsten af farbrors bref sade Helmer till sin hustru, en middag, då han nyss hemkommit:

"I morgon återvänder jag till mitt förra arbetslif, och du skall få se, min engel, med

hvilken frisk fart det skall gå, nu, sedan helsa och krafter kunna hålla jemna steg med viljan!"

"Om det endast kunde vara nog med dagarne," svarade Edith, smärtad vid tanken på det, som ånyo skulle komma, "men detta nattarbete tager all lifskraft ifrån dig."

"Nattarbete.. är det natt klockan 3 eller 4 på morgonen? Nu får du icke längre pjoska med mig, älskade! Och ej heller får du, om jag smyger mig aldrig så tidigt ifrån dig, stiga upp före 7... eljest börja våra små debatter igen."

Edith svarade endast med en lätt suck.

"Du är icke vid ditt vanliga glada mod i dag, och du tror att jag icke gissar orsaken? Nåväl, jag vill säga dig den: Din lilla skatt är slut, och du fruktar att jag ännu icke skall kunna åstadkomma hvad jag förut gjort. Men frukta icke du: jag känner hvad jag förmår! Slår *en* utväg felt, så öppnas nog en annan."

"Gudskelof, min Ernst, att du är så förtröstansfull!"

"Det är jag, och vet du att jag just föreslår att vi fira den här sista aftonen som jag tager mig ledighet... det är ju en evighet sedan vi i februari hade vårt lilla lustparti. Sedan dess har du varit så instängd, att en förströelse verkligen är af nöden."

"En förströelse — nej, älskade, jag behöfver visst inga andra förströelser än dem, mina barn ge mig, ditt sällskap och, vid någon ledig

timma, en bok... Dessutom kommer ju vår beskedlige doktor till oss emellanåt."

"Jag hoppas likväl att du icke motstår.. de här!" sade Ernst leende, i det han presenterade tvänne teaterbiljetter till tredje radens sida.

"Men... Ernst?"

"Men, älskade.. skall man då icke alls få bereda sin lilla hustru en öfverraskning! Du trodde att vi voro alldeles utan penningar. Du tog felt: jag fick i dag in arvodet för min sockenskomakare, som du vet var nära färdig, då lille Janne sjuknade, och som jag sedan fullbordat.. Se här... hälften till hushållet."

"Ack, Ernst" (glädjen strålade ur Ediths ögon), "jag vill tillstå fördig att dessa penningar komma obegripligt väl till pass.. Men teaterbiljetterna" — hon vände sig till hälften bort från dem — "måste vi ändå skicka tillbaka!"

"Huru så? Från i morgon återtager jag ju min befattning på herr H:s kontor, och om några dagar säger jag till om förskott, hvilket han gerna beviljar mig."

"Men ändå... Det är så, gode Ernst, att min hatt verkligen är bra gammalmodig och att jag ännu är nog fåfäng att icke vilja vara löjlig."

"Barbro!" ropade Ernst i dörren.

Barbro visade sig mysande på tröskeln med en ask i handen.

"Ernst... hvad vill då detta säga?" Edith ryckte locket af asken.

En liten helt enkel, men fullkomligt modern och smakfull hatt syntes der.

Förtjust och lycklig, såg Ernst hur en glädjerodnad uppsteg på hans unga makas bleka kind.

"Men jag fruktar att jag ordentligt får banna dig!" utbrast Edith, i det hon kastade sig i sin mans armar. "Hvilket slöseri, och dock hvilket nöje!".......

Granna ekipager, med dryga, förnäma kuskar och livrékläddda betjenter hängande bakpå, korsade hvarandra framför ingången till operahuset, då det anspråkslösa paret från Urvädersgränd sökte sig en väg genom trängseln.

Det gafs en af dessa pjeser, som kommit i rop — ett tillräckligt skäl för folk att trängas om att se den.

Ediths utsökt fina skönhet och alltid förnäma hållning skulle, i trots af toalettens kinkiga beskaffenhet, en modern hatt och en gammalmodig och urblekt kappa med bedröfligt garnityr, ha gjort det rätt svårt att bestämma till hvilken klass hon egentligen hörde. Med Helmer hade det kanske varit ännu svårare.

Hans stora eleganta figur, hans bleka, ädla ansigte, der ett drag af kallt, bittert högmod (fattigdomens högmod) så tydligt uppenbarade sig, stod i märkbar kontrast till hans luggslitna paletå, liksom till den svarta bonjuren, som han hade innder och hvilken äfven egde en smula förvandtskap med tiden. Helmer bar

emellertid både paletåen och bonjuren med samma värdighet som om de nyss kommit från skräddaren, hvilket gjorde afståndet mellan egaren och hans rock ännu mera märkbart.

"Hvad dessa kuskar köra vårdslöst!" sade Edith och drog med en liten förtrytelse bättre åt sig kappan.

"De skulle nog visa fotgängarne mera aktning, ifall deras herrar vore mindre likgiltiga."

"Detta är olyckligtvis sant, Ernst! Jag mins att äfven jag en gång satt helt beqvämt tillbakakastad i vagnen och väntade med otålighet att kusken skulle *köra på.*"

"Ifall du ännu en gång finge intaga en sådan plats," svarade Ernst, "skulle du visst ha mycket olika känslor!"

"Ja, helt säkert... Men se, hvilken lysande vagn der nu rullar fram, liksom om vi fotmenniskor endast vore ärnade till vägfyllnad!"

Som Edith sade detta, hade hon just med sin mans tillhjelp lyckats komma upp på närmaste stenarna invid kungliga teaterns förstuga, men som ingången var alldeles öfverfylld med menniskor, dröjde de några minuter utanföre.

I detsamma stannade den eleganta vagnen, och dess fotsteg nedfälldes af betjenten.

Liksom slagen af en förtrollning, blef Edith stående orörlig.

I vagnen satt, vårdslöst tillbakaböjd mot dess präktiga beklädnad, en ung dam med ett utseende liksom hon uppvaknat ur sömnen.

Hennes klädsel var den' allra utsöktaste. Men den ytterliga likgiltighet, hvarmed hon lät den vid hennes sida sittande mannen (det var minsann icke mera den anspråkslöse pajazzon, utan en dryg, allvarsam och förnäm magnat) fatta hennes hand och hjelpa henne ur, tillkännagaf tydligt att all denna ståt för henne var någonting så tröttande enformigt, att den ej kunde locka ens en half tanke från hennes flegmatiska själ.

"Säg till om vagnen klockan 9, Lundin!" yttrade hon med släpande röst och kastade en half blick på betjenten, som stod der med hennes nåds kikare i handen.

"Vill du ej se spektaklet till slut?" frågade den förnäme mannen, utan att det likväl låg någonting öfvertalande i hans ton.

"Nej, det orkar jag visst icke!" blef det korta svaret.

"Gå förut du, Lundin, och gör rum!" befallde herrn, hvarefter han bjöd damen sin arm.

"Åt den här sidan, herr baron!" Och Lundin gjorde sig just färdig att med armen skjuta undan de personer, som stodo närmast.

Litet anade han, att hans fordna unga matmoder befann sig bland dessa och endast skild från honom genom några fruntimmer, hvilkas led genast blef brutet. Men innan Lundin kom längre, hade Helmer, nedskjutande hatten i ansigtet, häftigt vändt sig bort.

"Om det här hederliga folket ändå ville ge sig af i tid!" mumlade baron Linden.

Edith darrade från hand till fot.. ja, hon darrade så häftigt, att hon ej skulle förmått hålla sig uppe, om ej hennes man stödt henne. Men äfven han darrade våldsamt. Instinktmässigt undveko de hvarandras blickar. Utan både ord och blickar kände de likväl, att detta var den mest förödmjukande stund under hela deras äktenskapslif.

Emellertid var det Edith som först gaf exempel på fattning.

"Kom, Ernst," hviskade hon, utan att häntyda på hvad de sett, "pjesen torde börja!"

"Icke vill du gå upp?" yttrade Helmer.

Den häftiga, korta andedrägten bevittnade tillräckligt styrkan af hans rörelse.

"Jo, visst böra vi det, Ernst! Det vore fegt af oss, om, då vi en enda dag kanske på många månader, på hela året, äro i tillfälle att skaffa oss en njutning, vi då af fåfänga och en falsk blygsel läte afhålla oss derifrån. *Vi* sitta på tredje radens sida, *de* på första raden eller öfra amfiteatern .. de se oss ej. Låt oss i alla fall gå! Som denna pröfning ännu återstod, vill jag ej undfly den."

"Du är starkare än jag, min Edith! Men du har fullkomligt rätt: det *vore* fegt att här låta fåfängan segra, och om jag hörde rätt, voro de två i den lysande vagnen fattigare än vi."

"Ja, så förekom det äfven mig. Hon hade ett utseende af tröghet och trötthet, som jag ej kände igen.. ack, hon är barnlös, hon!"

Under tiden hade trängseln fullkomligt upplöst sig: vårt unga par gick nu helt obehindradt till sin plats.

Det drog ut en liten stund, innan de fingo mod att luta sig fram och kasta sina ögon åt de nedre eleganta regionerna. Men de varseblefvo då ingenting, som kunde komma dem att rodna. Baron Linden och hans friherrinna sutto troligen på samma sida i första logeraden.

Efter denna upptäckt gick det ett lättande andedrag från de båda makarnas bröst. De sågo på hvarandra, smålogo och började studera affischen. Lyckligtvis var ingen vidare pröfning att befara.

Men nu öppnades logedörren. Ett ungt, välklädt fruntimmer med bart hår inträdde. Edith, som tillfälligtvis fästade sin blick på henne, gissade att det var en symamsell eller något ditåt. Hon hade sin plats bakom Edith.

Men knappt hade den nykomna tagit denna plats i besittning, innan dörren ånyo öppnades, och utan att vända sig om hörde Helmer och Edith följande ord uttalas af en bekant röst:

"Jungfru Marie.. friherrinnan reser hem klockan 9: försumma sig icke!"

"Tack, Lundin... han kunde vara snäll och titta upp, då han kommer igen med vagnen!

Om jag passar på och möter friherrinnan i förstugan, får jag visst åka."

Lundin drog igen dörren.

"Ah, Olgas kammarjungfru och *jag* i samma loge!" 'Edith tryckte hårdt sin mans hand.

Ridån gick upp.

De sågo ingenting, men det oaktadt glömde de aldrig detta spektakel.

43.

Den 12 april.

"Herre gud, hvad herrn är länge!" jemrade sig Barbro, i det hon för minst femte gången såg på klockan. "Janne, stackare, hungrar snart ihjäl .. fisksmulan går sönder, och potatisen kallnar!"

"Tål dig, kära Barbro," förmanade Edith, "klockan är ju icke mera än en qvart öfver 2, och Janne fick nyss en skorpa att vänta med."

"Janne är mycket hungrig, mamma, Janne vill ha en skorpa till!" ropade gossen, under det han på en käpp, förspänd med "missan", i full karrièr red omkring rummet, hvarvid alla missans invändande "am-jam" tjenade till intet, ty ehuru Janne älskade missan i den grad, att han kunde dela sin egen vällingskål med henne,

ja, till och med sitt eget kaffe, var han ändå på det hela en liten tyrann emot henne.

Emellertid fick Janne god tid att spela husbonde och missan att öfva sig i den älskvärdaste af alla qvinliga dygder, *tålamodet*, ty klockan blef både half, tre qvart till 3 och slutligen 3, utan att någonting störde deras nöjen.

Nu började äfven Edith blifva orolig, ehuru af en helt annan orsak än Barbro.

"Kan det väl vara möjligt," sade hon till sig sjelf, "att den lilla svaghet, jag i går afton röjde på spektaklet, skulle ha förolämpat Ernst.. nej, det kan icke vara så, ty han rönte sjelf samma intryck, och det i ännu högre grad. Men det hindrar ej, att han bittert kunnat bli sårad just för det att jag..." Och med vaknadt bekymmer såg hon nu från en annan sida än hittills den tystnad, han sednare iakttagit.

"Det var kanske icke af grannlagenhet, utan af missnöje, som han ingenting nämde i går afton, och icke heller i morse innan han gick ut. Min gud, så olyckligt att jag råkade fälla dessa ord! Om Olgas kammarjungfru eller någon annan satt i logen, hvad gjorde det mig? Men det vore förfärligt, om ringaste misstanke väcktes i Ernsts själ.. Ack, han borde likväl veta att jag äfven *här*" (hon kastade sin blick omkring de dunkelgrå väggarna och

det enstaka, dystra möblemanget) ”icke en enda sekund ville byta mig till Olgas läge!”

”Nå, hvad säger frun nu,” sporde Barbro, ”jag vill aldrig vara ärlig, om jag kan skaffa en enda hel fiskbit, och den har kostat en hel plåt ändå!”

”Fick du två marker gädda för sexton skilling? Då har du litet öfver på det jag gaf dig.”

”Visst har jag det.. en hel tolfskilling... jag är inte så galen att jag köper lefvande fisk heller.. ne-nej-men.. det skulle bli *dubbelt* det. De skäms inte för att ta en plåt marken, de otäcka käringarna!”

”Var du hos nipperhandlerskan?”

”Åh ja, men hon svarade att den der sömmen är gammalmodig nu och att hon inte kan ta flera kragar.”

”Ah!” Den bedragna väntans sorgliga uttryck blandade sig med den föregående oron på Ediths ansigte.

”Men så gick jag af mig sjelf in till en annan sådan der fru, och hon sa' att hon kunde ta några morgonmössor, om hon fick dem snart.”

”Förträffliga, beskedliga Barbro, jag skall lätt komma åt att brodera dessa mössor under förmiddagarne, då Ernst är på kontoret.. Ack, att han icke kommer!”

Nu slog klockan en qvart till 4.

Men också hördes i detsamma ett raskt språng i trappan. Nästa ögonblick ryckte Ernst upp dörren.

På hans kind lyste en yppig färg, och hans ögon strålade af lycka, då han, ilande mot sin hustru, nästan andlöst ropade:

"Edith, älskade, Gud har sett till vårt tålamod, vår kärlek ... se här!" Han kastade ett bref med svart lack på bordet. "Detta förvissar oss om att vi åtminstone sett våra mörkaste dagar."

"I himlens namn, Ernst," utbrast Edith med skälfvande röst, "det är väl icke ..."

"Ah, skulle jag komma så då!" svarade han förebrående.

"Jag vet icke hvad jag sade Ernst .. förlåt mig .. du förbryllade mig. Men hvarifrån kommer detta bref .. tala .. tala!"

"Jag skall göra det sedan .. var nu lycklig i vissheten, att vi redan om några dagar flytta från dessa kalla, otrefliga kyffen till en nätt och treflig, om än *liten* våning."

"*Våning?*"

"Just så .. jag har redan i tre timmar sprungit omkring efter rum, enligt de annonser jag fann i Dagbladet."

"Hvad säger du ... drömmer jag?"

"Jag säger, min engel, att jag redan har på förslag en lokal, som jag tror du skall tycka om. Så förtjust vår redlige vän doktorn kommer att bli, då han helsar på oss i vår nya bostad! Han skall emellertid ingenting få veta, innan vi flyttat. Blommor af dem, du föredrar, har jag redan påtingat till alla fön-

stren. Den vackra gruppen, som vi på vägen till spektaklet beundrade i gipsmakarns fönster, skall äfven göra oss sällskap. Och' det vore en orättvisa mot ödet att betvifla det jag icke någorstädes får tag uti en sådan der liten soffa, som du hade i sängkammaren på Lärkholmen.. o, du skall få se, du skall få se... Jag har också redan utsökt klädningstyger till dig och en ny uppsättning för mig sjelf. Vi skola komma helt förnyade i vår nya boning."

Edith var bländad vid alla dessa lysande utsigter. Och hvarken hon eller Ernst kände hvad eller huru de åto.

Ingen hörde på Barbros ursäkter om den söndergångna fisken. Endast Janne gjorde heder åt den stora gula potatisen, som figurerade nästan ensam på bordet, intilldess den fick sällskap af en stor spilkum nyponsoppa, som Barbro förklarade att herrskapet *måste* göra heder åt, emedan den just var kokad på de sista nyponen, som de fört med sig från landet.

"Ack, prata icke om dina nypon, kära Barbro!" svarade Ernst glädtigt. "I morgon skall du gå ut och köpa dig den vackraste schalett du får se, och så får du ändtligen den glädjen att styra ut Janne med gröna saffianskängor, som du alltid drömt om."

"Herre jesses," utbrast Barbro, "skulle någon utlands ifrån ha dött, såsom det står i papperen ibland, och herrn fått ärfva?"

Ernst nickade mystiskt, och sedan bordet blifvit afdukadt och Barbro och Janne retirerat till inre kammaren, satte han sig med sin Edith förtroligt på den rangliga spjälsoffan, denna verkliga gengångare från "rättesans" blåmålade soffor.

Edith var färdig att förgås af nyfikenhet. Hon hade knappt tid och råd att besvara sin mans kärleksfulla smekningar ... Ändtligen började Ernst:

"Se, älskade, hur undransvärdt försynen styr allt till det bästa! Den här händelsen är verkligen värdig farbror Jannes många exempel på ..."

"Men så skynda dig! Jag är icke böjd för att reflektera, min vän .. jag vill njuta."

"Otåliga, så hör då! När jag för tio år sedan tillträdde min ärfda egendom ..." Här berättade Ernst för sin hustru den upptäckta bristen i sin fars böcker, orsaken dertill samt den derpå följande nödtvungna uppoffringen, hvarefter han slöt med de vigtiga orden: "Jag uppfyllde en sonlig pligt, och den återbär mig nu genom mamsell Hermina B:s död mina 8,000 riksdaler banko, hvaraf hon uppbar räntan."

"Ack, Ernst, dyre Ernst, huru stolt jag är öfver dig!" sade Edith med tårade ögon. "Se der orsaken hvarför du ej kunde behålla din egendom ... O, hade blott din mor fått ana allt ditt ädelmod!"

"Hon fick veta den olyckliga hemligheten.

Under min utrikes frånvaro hade mamsell B. (troligen i hopp att göra någon mera vinst och förbittrad på mig, som ställt kapitalet så, att det var oåtkomligt för henne) besökt min mor, hvilken likväl först på sin dödssäng omtalade detta. Men hon sade mig då tillika några ljufva ord, som allt sedan utgjort min sällhet att minnas."

"Och dessa ord, min Ernst..."

"... innehöllo en försäkran att moderns sällhet öfver sonens grannlagenhet ersatt makans hemliga tårar."

"Det tror jag. Men emellertid, hvilket förfärligt lidande hon utstod att finna sig i tolf år ha varit bedragen, då hon trott sig ensam i hans hjerta... Ah, Ernst, om denna lott blefve min, skulle jag väl ha mod att öfverlefva den? Jag tviflar derpå."

"Om denna lott blefve *din?*"

"Var icke din mor skön, Ernst.. var hon ej mild, ädel... och hennes man öfvergaf henne likväl!"

"Min älskade, du glömmer en sak!"

"Hvilken då?"

"Att den kärlek, som förenade mina föräldrar, icke blifvit pröfvad som vår."

"Det är sant."

"Min far hade älskat min mor så som man älskar i den första ungdomen och så som man älskar, då man har ett eldigt, men flyktigt sinne. Jag har, under de år vi varit förenade,

småningom allt mer och mer blifvit genomträngd af denna stora och heliga känsla, som endast är möjlig för en man, hvilken icke är mäktig af mer än *en* kärlek."

"Nog, nog," sade Edith glädtigt, "jag är tillfreds ... Låt oss nu återgå till vårt kapital ... Det är ju oerhördt!"

"Ja, i vår närvarande belägenhet är det en liten förmögenhet."

"Och en som skall hafva välsignelse med sig, ty den är frukten af ett ädelt utsäde."

"Åtminstone", svarade han, "skall den hafva med sig *en* omätlig sällhet.. betänk blott mina känslor vid att åter kunna bereda dig ett skimmer af välstånd!"

Några dagar härefter hade den lilla familjen från Urvädersgränd inflyttat i en särdeles täck vindsvåning om hela tre rum, utom Barbros *egen* kammare — och det ändå vid *reel* gata!

44.

Hustrun, älskarinnan och mannen.

"Jag går på en ungkarlsmiddag i dag, min vän!" sade baron Linden, der han, stående framför en trymå i sin hustrus salong, som bäst höll på att vrida sina lockar och mustascher till rätta.

"Gör du?" svarade friherrinnan, som, begrafven i en hvilstol, icke vårdade sig att ens röra ögonlocken.

"Jag hoppas att du icke blir ledsen deröfver, min engel?"

"Nej, bevars!"

"Och att du icke skall ha alltför ledsamt?"

"Jag hoppas detsamma."

"Mamsell Octavie hittar nog på något att förströ dig med!"

"För den här gången ärnar *jag* åtaga mig att i stället förströ mamsell Octavie."

"Du är mycket god .. men hon förtjenar det ock!"

"Ja, jag vet."

"Hon älskar dig så oegennyttigt!"

"Fullkomligt oegennyttigt."

"Och nu farväl, min söta Olga ... Får jag kyssa din hand .. jag gör det med lika mycket nöje som morgonen efter vårt giftermål."

"Ja, ungefär!"

Den unga friherrinnan bibehöll sin orörliga ställning, men mannen syntes ej genera sig: han tog tre af sin hustrus fingerspetsar, vidrörde dem lätt med sina läppar och skyndade derefter ut, gnolande på en aria ur någon ny favorit-opera.

Olga förblef en hel qvart i samma tillstånd af tröghet, och enda tecken att hon erfor *någon* rörelse var den omedvetna harmsenhet,

hvarmed hon då och då kastade hvilstolens tofsar upp och ned.

Nu inträdde mamsell Octavie.

Hon bar sitt hufvud så högt som någonsin en allsmäktig sällskapsdam, men dertill hade hon antagit en vida mer fri och glädtig ton, än under den tid hon led af sin passion för Helmer, jemte tvånget att stå under hofrättsrådinnans uppsigt.

"Se, vår lilla nåd, så ensam och tankfull.. Jag har varit nere i staden och gjort några uppköp... Är icke det här ett smakfullt mönster? Jag har tänkt på en syrpris åt hofrättsrådinnan, när vi komma hem."

"Och mamma tänker på att syrprinera oss med en visit här i Stockholm.. vi kunna vänta henne i slutet af veckan."

"Men, min gud, det har jag ju icke hört ett ord om! Jag tror icke ens att baron vet det?"

"Nej, men han skall få veta det. Emellertid..." Olga gjorde ett uppehåll.

Mamsell Octavie syntes förvånad.

"Friherrinnan ärnade visst tillägga något?"

"Jag ville blott säga, att som jag har något att tänka på, ärnar jag äta ensam. Men om mamsell Octavie kommer tillbaka klockan 5, skall jag ha något att meddela."

Denna förnäma, kalla ton förbryllade just icke f. d. guvernanten, men den förargade henne dess mer. Hon hade ofta märkt att Olga var angelägen, att uppresa ett skrank

emellan sig och sin fordna lärarinna, men *så* tydligt hade det aldrig förut skett.. "Jag äter ensam!" Mamsell Octavies kinder blossade — att så hafva vågat förolämpa *henne!* Hon var likväl för stolt att gifva luft åt sin förtrytelse....

Middagen var förbi.

Friherrinnan satt nu vid fönstret och betraktade med likgiltig blick de åkande och gående, som på den vackra vårdagen rörde sig upp och ned på Regeringsgatan.

"Ack, hvad det här är tråkigt!" utbrast hon slutligen. "Hvad rör mig detta hvimmel, detta jägtande.. jag kan blott *afundas* dem, som hafva någonting att jägta efter." Hennes hufvud nedsjönk mot handen.

"Jag har ingen brådska, jag: jag väntar på ingenting, och jag tvindör vid denna enformighet. De der menniskorna derinne" (hon höjde sin blick och lät den halka öfver en rad af täcka vindskupor, tillhörande det lägre huset midtöfver) "äro säkerligen tusen gånger lyckligare: de ha troligen icke tid att gäspa.. kanske äro de vackra blommorna, som pryda fönstren, deras enda rikedom."

Hon fortfor att speja öfver till den lilla våningen.

"Ack," yttrade hon och lutade sig framåt, "de ha en vida dyrbarare rikedom... Hvilket engla-ansigte på detta barn, som så gladt tittar fram mellan de gröna växterna! Jag begriper icke att jag ej märkt allt det der förut."

Olga kunde naturligtvis icke känna, att våningen stått tom ett par månader och att den helt nyss fått hyresgäster.

Den rika, den afundade friherrinnan Linden var glad öfver att i de anspråkslösa vindskuporna hafva funnit ett föremål, som icke tröttade, utan förströdde henne.

Hon satt ännu qvar, då klockan slog 5 och mamsell Octavie inträdde.

"Jag är mycket precis på tiden," sade exguvernanten, "ty jag förstod att det icke var en vän, utan en matmoder, som behagade kalla mig."

"Det var ingendera delen, mamsell!" svarade Olga och såg med en blick af det djupaste förakt på den fullkomligt obesvärade Octavie.

"Hvem var det då?"

"Det var en förolämpad hustru, hvilken icke vill nedlåta sig till förebråelser, ännu mindre till förklaringar, utan helt enkelt ber att mamsell innan denna tid i morgon skall ha lemnat hennes hus!"

"Hvad betyder det här?" utbrast den djerfva qvinnan med en utmanande blick. "Skall jag till tack för alla mina bemödanden så såras.. det är, vid gud, för mycket!"

"Var tyst, mamsell! Det anstår henne ej i något hänseende att taga denna ton mot mig. Jag har länge insett det förhållande, som rådt mellan er och min man, och vet, att jag be-

slöt denna resa endast af den orsak, att ni utan allt uppseende skulle få tillfälle att lemna er befattning såsom *mlle* sällskapsdam."

"Åh, det ha vi icke sett ännu! Ifall jag efter ett sådant bemötande ville..."

"Lemna mig!" yttrade Olga med verklig värdighet. "Jag har sagt hvad ni behöfver veta, och jag råder er att efterkomma min befallning. I motsatt fall stannar skandalen icke dermed, mamsell, ty märk, min mor känner allt.. och hon torde bli mindre skonsam, då hon kommer."

Nästan qväfd af raseri, flög mamsell Octavie på dörren, och som hon ingalunda hade lust att nu möta hofrättsrådinnan, började hon genast med att kasta sina saker huller om buller, berättande för jungfrurna att hennes nåds odrägliga lynne ej längre kunde tillåta henne stanna qvar för att pinas till döds under den lilla tyrannen, den otacksamma, som hade henne att tacka för hela sin uppfostran.

Klockan emot 3 på morgonen hemkom baronen från sin ungkarlsmiddag.

Mamsell Octavies rum låg på andra sidan matsalen, genom hvilken han måste passera, och med undran såg han dörren stå öppen och ljus fläkta af och an. Den afskedade sällskapsdamen var nu ensam och i färd med att

packa sina koffertar för öppen ridå... hon visste väl hvad hon gjorde.

"Hvad i himlens namn står på?" hviskade baronen, som var en smula uppspelt, men ej öfverlastad. "Skulle du, min tröstande stjerna, ha företagit dig en liten revolution för att förströ dig till min återkomst... Svara, hulda engel, hvad står på?"

"Ja, fråga det! Våpet derinne har sagt mig de skamlösaste saker..."

"Hvad har hon sagt då?"

"Nog.. hon har genomskådat allt: jag har fått mitt afsked, och jag reser genast i morgon bittida."

"Prat, prat, min ljufva vän.. du reser ingenstädes!"

"Men jag säger ju att hon vet *allt*, att hon vetat det länge."

"Har hon vetat det länge, à la bonne heure, så mycket bättre: hon är då icke svartsjuk."

"Åhnej, visst icke: hon sätter ej mer värde på dig, min stackars Abbe, än jag på denna toffel".. och med ett försmädligt halfskratt sparkade Octavie den betecknade toffeln långt in i kakelugnsvrån.

"Seså, icke denna ton, vackra dam.. den misskläder dig! Lillan har sina små nycker, det må vara, men hon gör ändå hvad jag vill."

"Ja, emedan hon är så liknöjd, att hon icke ens besvärar sig med motsägelser. Men tro mig, hon tog ett sätt mot mig i går afton,

som... nå nå, jag gratulerar dig till den tête à tête, som väntar dig på morgonen."

"Reta mig ej, Octavie, hvartill tjenar det!"

"Nej, det är sant, min gode vän, det vore verkligen orätt af mig, isynnerhet som du kommer att helt beskedligt få gömma *din* retlighet."

"Jaså, du menar det?"

"Ack ja, hvad skulle jag eljest mena.. en man, som subordinerar under sin hustrus rikedom, måste ju alltid vara hennes ödmjukaste tjenare."

"Hör på, Octavie," sade baronen, medan en mörk rodnad färgade hans ansigte, "du känner mig icke, om du tror mig behöfva dessa styng för att eggas upp till känslan af min egen värdighet."

"Åh, bevars!"

"Jag har haft skäl att bemöta Olga väl, ty hon har städse visat sig förnuftig i sådana punkter, der en man har orsak att tacka sin hustru för hennes undseende, men ändrar hon *sin* taktik, då torde äfven jag ändra *min!*"

"Vi få se.. jag har ännu en nyhet... Hofrättsrådinnan kommer hit om ett par dagar!"

"Hvad tusan — min svärmor?"

"Och hon vet *allt.*"

"Annamma och regera!"

"Hela denna resa var arrangerad för att lemna mig tillfälle till en anständig *reträtt* utan uppseende."

På dessa nyheter nödgades baronen sätta

sig. Hans svärmor som domarinna... "Satan!" mumlade han mellan tänderna.

"Hjelp Samiel!" deklamerade hånfullt Octavie, infallande i sin tillbedjares fordna roll.

"Jaså," utbrast baronen nu verkligen retad, "*du*.. du, för hvars skull denna sakramenskade störtsjö kommer öfver mig.. du behagar..."

"Ja, jag behagar påminna mig att jag ej bjudit ut min kärlek, att *jag* är den i alla afseenden förolämpade och att jag föraktar den man, som icke i första rummet skyddar den qvinna, hvars ära han kränkt!"

"Blir icke detta något för starkt, ma chère amie? Du är verkligen.. verkligen..."

"Hvad för slag?"

"Jo, en smula oförskämd! Har jag icke nog med tvänne qvinnor mot mig, utan att äfven du gör uppror... Men du skall lugna dig: det fins många täcka våningar här i Stockholm, och..."

"O, blygd och vanära!" utbrast hon. "Bjuda mig, *mig* en *våning*.. nej, vet, att jag har så mycken heder, att samma stund som jag icke längre kan bekläda min sällskapsplats hos Olga, visar jag med afsky och förakt tillbaka allt, som kan kasta skugga på mitt goda namn. Om jag någonsin velat förmå mig till den eländiga roll, som du ärnar låta mig spela, så hade jag kunnat befalla öfver hus och landtgård, och ej blott öfver en fattig våning: det fans en tid, då Mörnburg skulle ha velat lägga

allt detta för mina fötter. Men nog: jag reser till min slägt i Norrland."

Baronen, ehuru ännu fängslad af denna listiga kokett, insåg dock att ingenting för ögonblicket kunde vara bättre än denna resa. "Octavie," sade han hastigt, "jag vill icke mer förolämpa dig genom en förflugen idé, framkallad af den smärta, jag måste erfara vid tanken på en skilsmässa från dig.. Res derför! En dag torde förhållandena förändra sig, och *då*..."

"... är jag glömd!"

"Aldrig..." Här inflöt en ömmare scen.

Men baronens förströdda sinnen (hans mäktiga svärmor stod jemt för honom) tilläto honom ej att alltför mycket lida af afskedets smärta. Härtill kom att han måste öfverväga den skymf, som han tillfogat Olga. Så länge hon ej visste det eller icke låtsade veta det, betydde en otrohet ingenting, men sedan hon upptäckt den, måste man göra afseende på "anständigheten".

Det var vid kaffebordet som den äkta mannen och hans hustru följande morgon träffades.

Baronen kunde, i trots af sin vanliga säkerhet, ej frambringa en min, som icke röjde förlägenhet. Olga åter visade sig precist sådan som vanligt.

Så länge kaffet dracks, tego båda, men

sedan servisen blifvit utburen, yttrade unga friherrinnan utan all inledning:

"Har mamsell Octavie underrättat dig om den befallning, jag gaf henne i går afton?"

"Hon har sagt mig.. det vill säga att jag med förundran..."

"Ja, du har skäl att vara förundrad öfver den passivitet, som tillåtit mig att så länge dröja med detta steg. Men i likhet med mamma hatar jag alla scener... och derföre väntade jag, tills en brytning kunde ske utan all eklat."

Baronen ville svara, men orden bokstafligen fastnade honom i halsen.

"Jag hoppas du är nöjd med den grannlagenhet jag visat?"

Ännu förblef den äkta mannen tyst: han kände sitt blod sjuda friskare än det på länge gjort. Icke en förebråelse, icke ett harmset uttryck, icke en tår, icke ett ack eller o, som kunnat röja att Olga kände sig sårad! Hon behandlade denna angelägenhet blott som en huslig affär.. ingenting vidare.

"Jag kunde neka till hela saken," svarade han slutligen, retad af hennes lugn, "men att dömma af det sätt, hvarpå du upptager den, skall du åtminstone icke dö af förtviflan öfver din mans fel."

"Olyckligtvis för oss båda," svarade Olga och nedslog sin blick, "har jag ej känt någon förtviflan.. det är beklagansvärda tecken, men

du bör åtminstone icke se illa på dem, ty om *dina* känslor talar det passerade tillräckligt."

"Olga, jag svär, att min ånger, mitt hela lif".. baronen insåg hastigt nödvändigheten af att upphjelpa sina aktier.. "ja, jag svär, dyra, sårade maka, att om det någonsin funnits en man, hvars hjerta midt under en förblindelse erfarit samvetsqvalens makt, så har det varit jag, som, alltid förföljd af din rena bild..."

Olga gjorde en rörelse af otålighet.

"Jag frikallar dig", sade hon, "från att svära vidare, sedan du en gång brutit den ed, som du svor mig vid brudpallen. Lef efter ditt eget behag, men respektera det hus, der din hustru bor! Vi ha inga barn, vi älska ej hvarandra, ha således inga ömma känslor att såra, ingen huslig sällhet att förlora, men vi ha deremot vår heder, vårt *yttre* anseende att vårda, och jag ber dig att du gör afseende på båda delarna!"

"Hvad är detta för fasans ord du med en så förfärlig köld uttalar... Älska ej vi hvarandra? O, tro ej att känslan af ett flyktigt sinnesrus förstör den ädla kärlek, som..."

"...du aldrig hyst för mig och som jag aldrig hyst för dig! Jag var ett barn, det du förledde genom konster och upptåg, som kunde vara lagom att roa ett barn. Jag visste då ingenting om hvad hjertat egentligen ville säga och tog således det falska mynt, som du gaf mig i dina kärleksfraser, för fullkomligt äkta.

Men ifrån den första stund jag uppfattade det spel, du drifvit och dref med mig, förstod jag af den köld, den likgiltighet, som jag erfor i stället för smärta, att mitt hjerta redan var utdödt, innan det vaknat... Och nu, låt oss sluta! Mamma kommer hit i denna vecka, men du kan vara lugn: sedan vi oss emellan uppgjort denna sak, skall hon ingenting säga.. allt blir vid den gamla enformigheten."

"Vid den gamla enformigheten!" upprepade baronen med en ton, hvilken skulle låta djupt bitter, men denna bitterhet hade han svårt att frambringa just nu, då hans hjerta hoppade af glädje vid den angenäma underrättelsen att allt skulle vara slut med detta.

Olga låtsade icke höra.

"Jag förstår" (baronen tog en tragisk min, i det han närmade sig åt dörren), "min dom är afkunnad, och jag *måste* lyda.. men var säker, Olga, att du aldrig i mina ögon egt ett sådant värde, ett sådant intresse som nu, ty det är först då vi äro nära att förlora en skatt som vi klart se dess rätta halt. Och hör mitt sista ord: *Om* jag nödgas tro att jag aldrig *egt* din kärlek, skall hela mitt återstående lif bli en enda oupphörlig tanke på att förvärfva den!"

Och lika majestätiskt som skådespelaren efter en stor scen lemnar teatern, lemnade baronen sin hustrus rum.

I sjelfva verket hade också hans hustru aldrig ingifvit honom ett sådant intresse som nu, då han ej kunde inverka på henne.

45.

I vagnen, i vindsvåningen och i salongen.

Några dagar hade förflutit, hvarunder följande passerat.

Mamsell Octavie hade, hals öfver hufvud, hörsammat sina kära anförvandters kallelse och gett sig af till Norrland.

Hofrättsrådinnan var anländ. Mor och dotter hade förklarat sig och den förra, på Olgas enträgna böner, lofvat att icke skrifta sin måg.

Denne måg åter hade genom den slafviska ödmjukhet, hvarmed han sänkte sig ända ned i stoftet för sin nådiga svärmor, till den grad sjunkit i hennes aktning, att hon med djup leda vände sig ifrån honom.

Han hade icke saknat mod och oblyghet att såra sin hustru, men nu liknade han en hare, der han gick i darrande fruktan att denna hustru icke skulle kunna uppfylla sitt löfte att skydda honom för den räfst, som han sjelf medgaf att han förtjente.

Denna räfst uteblef likväl. Men det var icke ensamt den som uteblef: det gamla för-

troliga förhållandet emellan mågen och svärmodern var äfven försvunnet. Hofrättsrådinnan förenade sig med Olga om nödvändigheten att undvika offentlighet — hon var visst icke angelägen att äfven hennes andra dotters giftermål skulle ge anledning till prat — men hon kunde efter detta aldrig mer tåla denne måg, aldrig förlåta honom, äfven om ej Olga kände det gifna stynget.....

Klockan var omkring 1 vid middagstiden, då friherrinnan Lindens eleganta vagn, förspänd med de stora svarta hästarna, hvilka från Odensberg blifvit uppförda för ståtens skull, stannade framför det hus, der baronens bodde.

Hofrättsrådinnan och hennes dotter hade åkt omkring, för att göra sina upphandlingar i bodarna, och skulle just stiga ur, då Olga, vänd till modern, hastigt yttrade:

"Ack se, mamma, sådan liten gudomligt söt gosse der står i porten midt öfver.. jag har förut sett honom i fönstret."

"Ja, det var verkligen ett sött barn!" svarade hofrättsrådinnan och fästade en ovanligt deltagande blick på gossens lifliga ansigte.

"Jag undrar hvem han tillhör?" återtog Olga. "Säkert något tarfligt herrskap, eftersom de bo i vindsvåningen... Hör hit, jungfru!"

Dessa ord riktades till vår värda Barbro, som jemte lille Janne stod och förlustade sig i porten till den nya bostaden.. det var så

nytt för båda att se allt detta lif, detta åkande och farande.

Behagligt öfverraskad och helt stolt öfver att ha blifvit tilltalad af fruarne i den granna vagnen, steg Barbro fram med Janne vid handen, under det den sednare helt betagen ropade: "Hopp hästen, hopp granna hästarna!"

"Ack, kära jungfru," bad Olga, "var så god och lyft det vackra barnet upp i vagnen till oss... Vill du komma hit, du lille pilt!"

"Janne åka, hopp, Janne åka!" ropade han helt ljudligt till svar, då Barbro transporterade honom upp i vagnen.

"Han heter *Janne!*" sade Olga och såg med en egen blick på sin mor.

"Än se'n, kära du.. det fins knappt något vanligare namn."

"Han är oppkallad efter fruns farbror!" inföll Barbro, som tyckte det rätt väl kunde anstå henne att säga något. "Tala om vackert för det granna herrskapet hvad du mer heter!" tillade hon i den berömvärda afsigten att educera pilten, men denne hade ej uppmärksamhet för annat än de präktiga hästarna.

Vid Barbros första ord: "Han är oppkallad efter fruns farbror!" hade en djup blekhet hastigt spridt sig öfver hofrättsrådinnans ansigte. Hon tycktes vilja fråga något mer, men teg ändock.

Olga åter hade blifvit purpurröd. Hon vände häftigt gossens ansigte intill sitt och yttrade

sedan med en röst, som var så osäker att hon knappt kunde få fram den: ”Hvad heter jungfruns herrskap?”

”Jo, di heta Helmer!” svarade Barbro . . ”Så, säg då nu, Janne lille, efter herrskapet är så beskedliga och frågar, hvad Janne heter!”

”Janne heter: Johan Frans Ernst Helmer.. Får jag nu detta?” ropade han och fattade i Olgas briljanterade ur.

”Låt oss i himlens namn komma ur vagnen!” stammade hofrättsrådinnan, skälfvande som ett asplöf. .

Fotsteget nedfälldes, och med så vacklande steg att hon måste stödja sig på betjenten (baronen var för tillfället icke till hands) kom hon ur och uppför trappan.

Olga hoppade efter. Men i trots af Barbros ideliga: ”Herre gud, gif mig då igen barnet, kära hjertandes!” ryckte hon den lille Janne med sig, och Janne sjelf var så förvånad och lycksaligt betagen i uret, som han alltjemt qvarhöll, att han tog sitt parti att tiga.

Slutligen tog äfven Barbro sitt, att vända tillbaka tvärs öfver gatan för att hos sin matmoder aflägga räkenskap öfver det, som passerat.

Edith, som hade sängkammaren åt gården, till hvilken äfven arbetsrummet hade utsigt, uppehöll sig i sitt nya hem merendels på denna sidan, ty utom det att gatan icke hade någon-

ting lockande för henne, var det just dessa rum som vid anordningen gifvit mest att göra och som intill närvarande stund upptagit hennes omsorger.

Men minst behaglig var ej den vänliga salen med sina tre täcka vindskupor, ordentliga små kamrar, dem vårt glada, lyckliga par prydt med en mängd krukväxter. Framför hvardera af de båda pelarne, som skilde dessa "vinterträdgårdar" från hvarandra, stod en vacker hvit gipsgrupp med anor från olympen och derför också insvept liksom i ett guldmoln, då solen genom det röda draperiet, som sträckte sig längs alla tre fönstren, behagade titta in och för en stund göra sig hemmastadd.

Och dessa gröna träd, dessa olympiska afbildningar, dessa röda gardiner, framför allt detta solsken (de hade aldrig haft solsken i Urvädersgränd) var ju en verklig ståt. Också kunna vi försäkra, att de hvarken voro få eller innehållslösa de blickar, som från inre rummen i hvar handvändning riktades utåt salen, hvilken man, emedan den minst behöfdes till matsal, möblerat som förmak, enkelt, men i alla fall med ett ståtligt divansbord framför en beqväm soffa, den likväl Janne strängeligen blifvit förbjuden att stiga upp på eller ta till tummelplats för sina lekar med missan.

Straxt innan Barbro kom upp, sade Edith, som just då ordnat sista vecken på gardinerna i arbetsrummet:

”Seså, älskade Ernst, nu ha vi hela vår festliga inredning i ordning... Jag ser hvad doktorn skall få stora ögon, då du i morgon söker upp honom och för honom hit! Jag vet ej det minsta som nu fattas, och aldrig tycker jag mig ha bott beqvämare... Salen liknar härifrån en liten park.”

”Ack, hvad din glädje förtjusar mig!” svarade Helmer, i det han från ställningen under fönstret emottog sin hustru i sina armar och lyftade henne ned.

”Och då jag sitter härinne i ditt rum i den lilla soffan, så lagom för oss båda, med Janne inklämd emellan oss, då, vet du, tycks det mig som om jag tagit i besittning en bit af paradiset.”

”Kom då och tag ditt lilla paradis i besittning... seså, vi sitta förträffligt. Janne lärer icke dröja att infinna sig. Ack, hvad du nu väl behöfver hvila dig, älskade, efter allt det du sträfvat under de här glada och kära dagarna.. Låt mig se om dina små händer farit illa?” Han kysste med ömhet dessa händer, som så gerna beredde trefnad åt honom.

”Ernst”, sade Edith allvarligt, ”huru skola vi nog kunna tacka Gud för hans nåd emot oss! Jag tycker mig just ha behof af att gråta.”

”Och jag känner mig jemt frestad att le i min förtjusningsfeber, ty om du kunde fatta hvilket qval det är för en man att nödgas

se den qvinna, som han skulle vilja bespara intill ...”

”Nej, Ernst, det der vill jag icke höra!”

”Nåväl, jag skall då i stället säga, att jag hade kunnat skaffat dig en ännu bättre boning, men att jag anser det vi bevisa den högsta tacksamhet emot försynen, då vi akta oss för alla öfverflödiga utgifter.”

”Hvad du häri har rätt!”

”Vi ha nu gjort vår bosättning, vår enskilta ekipering, furnerat vårt hushåll och aflagt några hundra riksdaler för påkommande behof. Hufvudstoden skall jag placera mot säker inteckning. Detta är vida klokare, än att lägga dem i någon affär, som åter torde misslyckas, och på räntan af vårt lilla kapital jemte inkomsten af mitt arbete kunna vi lefva rätt anständigt.”

”Gud vare lof, älskade Ernst, att du beslutat sätta ut penningarne! Vi äro skyldiga att tänka på våra barn. Hvad de små englarne i sommar skola njuta af att vara på landet hos farbror! Och nu kunna vi resa med dubbelt nöje. Jag ser farbror, då han erhåller vårt bref!”

I detta ögonblick inträdde Barbro helt röd och ifrig och afgaf följande rapport:

”Nå, käre herrskap, det var något roligt, minsann! Jag stod nere i porten med lille Janne och hörde på paradmusiken, då en vagn, så blankad att den riktigt sken och med ett

par bålstora svarta hästar, som en nog begrep hörde till förnämt folk, stannade vid det här höga huset midt emot.”

Ernst och Edith sågo småleende på hvarandra, men Barbro lät sig ej bekomma, utan fortfor:

”I vagnen satt två granna fruar eller hennes nåder, och den ena, den yngsta, ropade till: ’Ack, sådan gudomligt söt liten gosse, mamma!’ — det var väl mor hennes, förstås, den stora madussan med fjädrarna i hatten — och så sa hon: ’Jungfru lilla,’ sa hon (för de ä’ nu så höfliga här i Stockholm), ”var så god och kom hit och lyft den lille upp i vagnen!’ Nå, jag gick fram och gjorde som di bad, och Janne fann sig alltså väl, han, för han fick den ungas klocka att leka med .. och di var alldeles förgapade i pilten och frågade hvad föräldrarna hans hette, som jag också sa och hade Janne till att säga ut hela namnet så som jag lärt honom. Men just som det då var som allra bäst, så blef den långa med fjädrarna sjuk, blek som ett lik och ville gevalt ur vagnen, som hon också kom ur, för der stod, gudbevars, två *livrister* till hands på eviga fläcken, och den unga hon svepte efter som en vind och ryckte i hastigheten pilten med sig, fast jag neg och sa: ’Kära hjertandes, ge igen barnet!’ Aldrig ord hörde hon, och Janne skrattade rätt förnöjd, han.”

De båda makarna sågo på hvarandra, och

liksom de gissat hvarandras tankar, sade de nästan på en gång:

"Det är icke möjligt!"

"Men om det likväl vore möjligt?" upprepade Edith med flammande kinder... "Barbro svara.. var det längre fruntimret mörklagdt.. såg hon mycket förnäm ut?"

"Ja, hon var dugtigt svartmuskiger i synen och såg ut som om hon tyckte att inte många hennes likar fans i verlden."

"Och den unga," återtog Edith med svagare röst, "var hon ljuslätt, liten och fin?"

"Ackurat!"

"Gå dit upp om en stund och hör efter gossen," sade Ernst.. "hör också efter hvem som bor i huset!"

"Det skall jag!" försäkrade Barbro trovärdigt, i det hon på en vink af husbonden försvann och, på en annan vink af sin matmoder, skyndade in i sängkammaren för att lyssna efter om "den lilla nyaste" ännu sof.

Rodnaden på Ediths kind hade nu lemnat rum för en ytterlig blekhet. Hennes hufvud hade sjunkit mot Ernsts axel.

"Lugna dig, min dyra, älskade Edith!" bad Ernst, sjelf icke mindre upprörd. "Måhända är allt detta åter Guds finger, och vi torde få skäl att dubbelt prisa den lycka, som satte oss i tillfälle att flytta hit. Barnet är den bäste förespråkaren för modern.. kunna vi ej af den omständigheten att de togo lille Janne

med sig ha rättighet till den ljufvaste förhoppning?"

"Dåra mig ej med detta fåfänga hopp! Mitt hjerta klappar så att det vill springa sönder..." Och Edith snyftade högt vid tanken på att hon endast några steg var skild från sin mor och att kanske just i detta ögonblick hennes barn var slutet i dennas famn.

"Gråt, älskade, gråt! Jag vågar tro mitt hjertas aning, att dessa tårar skola förvandlas till glädjetårar."

Hofrättsrådinnan satt flämtande i schäslongen. Olga stod framför henne med en flaska droppar i hand. Lille Janne hade stigit upp på en stol, roande sig med ett par kinesiska porslinsgubbar. Dörren var tillsluten.

"Hur är det nu, lilla goda mamma?"

"Bättre."

"Gudskelof! Och gudskelof för det jag på en gång fått alla sinnen så upptagna, att jag känner mig lefva... Se nu på barnet.. är han ej så lik, så lik..."

Olga fullbordade ej meningen, men hon skyndade bort, tog Janne på armen och bar honom till moderns fötter.

"Låt bli mig, du.. Janne vill se på gubbarna!" Och helt ogenerad vände pilten åter om till bordet.

"Du får ta dem med dig: du får behålla

dem. Men se nu på denna fru och kyss hennes hand.. hon håller snart lika mycket af dig som din mamma gör.”

Janne, van att kyssa sin mors hand, då han erhöll någonting, följde lydigt den gjorda uppmaningen, men ögonen stodo likväl hela tiden oafbrutet fästade på de oförlikneliga porslinsbilderna.

Ännu spelade hofrättsrådinnan endast en passiv roll, ehuru man väl såg att nya stormande känslor arbetade inom henne.

Olga lyftade gossen upp på mormoderns knä, der lyckligtvis Janne fängslades genom åsynen af en ny briljanterad ”klocka”, hvilken för en stund afledde hans uppmärksamhet från kineserna.

Hofrättsrådinnans darrande armar fasthöllo gossen, men hon tryckte honom ej intill sig.. hon talade ej.

Men Olga talade:

”Är du mycket kär i din pappa, lille Janne.. är han god och snäll?” Och med ett uttryck, som oändligt klädde den unga qvinnan, lade hon barnets arm kring hofrättsrådinnans hals.

”Pappa är alltid snäll.. pappa var sjuk, när Janne var sjuk, men lilla-syster var inte sjuk.”

”Lilla-syster.. du har då en liten syster?”

”Janne har missan också och en stor ask med soldater, och till sommarn får Janne en liten hund och en trähäst att rida på.”

"Huru lycklig du är!" sade Olga leende med tårarne i ögonen... "Men, säg mig, hvad heter lilla-syster?"

"Hon heter Arura!" abbrevierade Janne, men de, som hörde honom, förstodo nog namnet bättre.

"Hör, mamma, Ediths dotter heter Aurora.. detta namn är henne så kärt och heligt, att hon dagligen vill uttala det."

En lindrig sprittning gick genom hofrättsrådinnans lemmar. Tvänne tårar föllo på gossens panna.

"Gråt inte.. du är ju snäll!" sade den lille Janne, och i det han mot mormodern upplyftade sina stora mörkblå ögon — tvänne himlar — klappade han henne tröstande med sin lilla hand i ansigtet.

Vid dessa ord, vid denna rörelse böjdes hofrättsrådinnans kalla hjerta och stolta, styfva sinne. Hon tryckte barnet häftigt mot sitt hjerta.. hon höljde det med kyssar... Hon kände, kände i sin själs djup, att det var sitt första *barnbarn*, sin förskjutna dotters barn, som hon höll vid sitt bröst.

Nu kastade sig Olga på knä och slingade sina armar om modern.

"Älskade, älskade mamma, låt mig genast ila ditupp och hämta dem, ty sedan mamma nu tryckt Ediths barn i sin famn, blir allt försonadt! Lille Janne har ej suttit på mormors knä för att åter bli utstött."

I detta ögonblick öppnades en sidodörr, och baronen inträdde. Men förstummad genom sin egen oförmåga att förstå den scen, han hade framför sig, stannade han midt på golfvet.

"Abbe," utbrast Olga, i det hon flög upp och fattade sin mans hand, "allt det bittra, som varit mellan oss, skall jag för evigt glömma, ja, allt skall måhända ännu kunna bli godt, om jag denna enda gång finner dig ega ett hjerta!"

"Ah, min vän, är det endast fråga om mitt hjerta, så befall öfver det, mig oåtspord, ty det är ju din egendom!" svarade baronen, glad öfver det tillfälle han fått att visa sina *känslor*.

"Bevisa då med handling dina ord ... Ser du detta barn, som sitter på mammas knä?"

"Jag förstår dig, min lilla Olga! Du har hittat en liten vacker gynnare, den du vill upptaga som din skyddsling, din fosterson .. du har ju nämt något sådant förut .. och kan du väl tro, att *jag* skulle lägga mig emot en handling, som, på samma gång den förströr dig, är så ädel!"

"Nå, det var ändå något, Abbe ... Men detta barn lära vi visst icke få. Gissar du då ingenting? Det är Ediths, hör du, Ediths och Helmers barn ... Hjelp mig nu att hos mamma bönfalla det vi få hämta dem ned i detta ögonblick! Inom de der tarfliga vindskuporna midt öfver bor *hon*, som har lika mycken rätt till lyx och öfverflöd som jag."

Ett ögonblick stod baron Abbe slagen af denna nyhet, som gaf mer än *ett* styng åt hans sjelfviska hjerta.

Derefter återtog han med en fattning och en fintlighet, som vittnade om att han sökte behålla partiet ännu i sista hand:

"Min gud, min söta vän, så du ansätter vår dyra mor! Ser du då icke att hon lider alltför häftigt, hon, som har skarpsinnighet och erfarenhet nog att uppfatta det listiga i denna intrig — i sanning, den är väl uttänkt — att, med ens de se svärmors ankomst anmäld i tidningarna, genast hyra den der lokalen, som jag vet var ledig för några dagar sedan!"

"Och detta är allt hvad du gör för att återvinna din hustrus aktning?" återtog Olga föraktligt.

"Men, min bästa vän..."

"Allt hvad du gör", tillade hon med blixtrande ögon, "för att lätta ditt samvete, hvilket åtminstone borde säga dig huru stor del du har i deras olyckor?"

"Jag förlåter din häftighet, Olga, och är till och med i stånd att skatta de vackra känslor, som hänföra dig.. men, tro mig, de kunna gå till en för stor ytterlighet! Behöfver väl dessutom mamma *våra* uppmaningar? Skulle hon sjelf förblifva neutral i denna fråga, om hon beslutat sig till att frånträda sina grundsatser, sin en gång utstakade vilja..."

"Min gud, Abbe, hvad du i denna stund

synes mig elak!" afbröt Olga med afsky. "Det är klart att du vill bringa mamma tillbaka i de hätska tankar, som voro på väg att vika. Men mamma afhör dig blott derföre, att hon vill se huru långt du kan gå."

"O, min vän, hvad du förolämpar mig! Så hör då sanningen, efter du tvingar mig till denna uppriktighet, hör huruvida denne man, som du vill försvara och beskydda, är värd detta beskydd.. Han har icke blott spelat bort den smula förmögenhet, han ärfde efter sin mor, utan sedan de till och med hade så godt som *intet* och han for omkring på marknaderna för att vingla bort de enda kreatur, han egde qvar till brödföda åt hustru och barn, kunde denne romanhjelte icke förmå sig att afstå från spelets frestelser. Af en person, som jag känner, vet jag specielt att han spelade bort hvarenda styfver, som han fått in för de försålda kreaturen, och när det var slut, spelade den ursinnige på sitt hedersord. Följden blef, att sedan de hållit på att svälta ihjäl, måste de slutligen lemna arrendet som tiggare... Och en sådan usling skulle förtjena hjelp?"

"Och du har vetat detta och tegat!" yttrade nu hofrättsrådinnan med en röst, för hvilken Abbe ryste, ryste dubbelt, emedan den lät honom begripa hur genom-dumt och opolitiskt han handlat i sin framställning af saken. Och hvad hade han ej nu velat gifva, om han icke

låtit sin hetta, sin oro för utgången besegra sitt förnuft!

"Min goda, vördade mamma," svarade han krypande, "huru kunde jag våga uppröra mamma med detta ämne.. det hade ju kunnat ansetts som blott förtal af mig."

"Hör, mamma!" sade Olga med en förfärlig köld. "Då Abbe icke ville räcka sin svåger en hjelpsam hand, så höll han i stället spioner på honom.. o, min gud, hvilken vanära!"

"Min dotter har lidit nöd, kanske hunger, och hon har ändå icke vändt sig till sin mor!" sade hofrättsrådinnan nästan mer till sig sjelf än till de andra.

"Kunde hon då det," medlade Olga, "sedan hon visste det pris, mamma satt på försoningen, ack, kunde hon tigga och emottaga penningar *utan* att erhålla mammas förlåtelse? Skulle de icke hellre uthärda allt! Det är hennes kärlek, hennes aktning för sin make, som gifvit Edith styrka att lida.. och hur mycken eller liten grund det ligger i Abbes anklagelse, så är likväl säkert att det aldrig gått till en så stor ytterlighet. Låt oss blott betrakta detta barn.. är det ej fullkomligt väl klädt.. och ser den lilla trefliga bostaden deruppe ut som den beboddes af tiggare... Låt oss gå dit, låt oss se åt!"

I detsamma knackade det på dörren.

Olga sprang sjelf dit.. hon tänkte... men ehvad hon tänkte, bedrog hon sig: det var be-

tjenten som underrättade om att en jungfru var derute och frågade efter den lille gossen.

"Bed henne vänta litet!" svarade friherrinnan och tillslöt dörren.

"Nu, mamma, nu!" ropade Olga, åter kastande sig på knä. "I mitt eget . . i pappas . . i farbror Jannes . . och i detta stackars oskyldiga barns namn, förlåtelse, förlåtelse! Låt mig bli den första som förkunnar den, och jag skall aldrig, aldrig begära någon sällhet för mig sjelf, ty jag har hunnit den högsta, om jag får se Edith än en gång sluten i mammas armar!"

"Min egen Olga, du är för varm, för häftig . . gif mig nu rådrum . . jag *måste* ha det. . . Skicka emellertid tillbaka den lille!"

Hon kysste gossen flere gånger efter hvarandra och lade honom derefter i hans unga tants armar.

Janne hade under tiden, ehuru naturligtvis ingen gaf akt på orsaken till hans lugna tystnad, roat sig med att öppna och plocka sönder det dyrbara uret . . och nu, då han hörde att han skulle gå, ropade han med en röst, som på ett eget sätt afstack mot alla de stormiga rörelserna, de stridande orden rundt omkring:

"Janne vill ha sina gubbar!"

Midt i utbrottet af känslornas svall måste Olga nu le. Med en öm blick på modern reste hon sig upp, tog gossen och de kinesi-

ska porslinsgubbarne med sig och gick mot dörren.

"Olga," ropade hofrättsrådinnan, då hon redan var på tröskeln, "intet budskap.. lemna barnet åt betjenten!"

Olga lydde.

Hon hade varit starkt frestad att skrifva en rad till Edith, men hon insåg att hon ej borde det, innan modern tagit sitt beslut.

Skakad af en dödlig fruktan, afvaktade Edith Barbros återkomst.

"Gudskelof," tänkte Helmer, "ehvad som händer, träffa de henne ej i den förfärliga belägenhet, som nyss omgaf oss!" Och aldrig hade han lifligare än nu tackat Gud för återbekommandet af sitt kapital. "Tänk, om," upprepade han oupphörligt för sig sjelf, "tänk, om denna stolta qvinna uppsökt sin dotter i det kyffe, vi lemnade.. ah, jag hade dött af blygsel och förödmjukelse!"

Ändtligen gick det i dörren. Barbro öppnade, och lille Janne kom inrusande med gubbarne på armen.

"Se, mamma, se hvad Janne fått!"

"Hvem återlemnade gossen?" frågade Helmer.

Edith förmådde icke tala ett ord.

"Betjenten, och han bad om ursäkt på deras nåds vägnar att de tagit upp den lille."

"Det var ingenting annat?"

"Nej, bevars.. Men tro mig, bränner inte steken vid, om jag inte springer!"

Och Barbro sprang.

"De hafva återsändt honom utan ett ord.. du ser sjelf, Ernst... Men denna himmelska sällhet, huru kunde jag också våga hysa en tanke derpå?"

"Misströsta icke än, älskade.. förhör först den här lille postiljonen!"

"Ack, hvad skulle han veta!"

"Låt oss höra... Hade du roligt, min lille gosse?"

"Janne fick två gubbar!"

"Och många kyssar?"

"Många kyssar!"

"Ser du!" sade Ernst med en liflig blick på sin hustru.

"Var det en ung fru som höll Janne på knät?" forskade Edith.

Men nu fick Janne ögonen på sin söta missa, och nu vaknade lilla-syster, och dermed voro hans sinnen så distraherade, att man ej kunde få någonting vidare ur honom än hans första rapport:

"Janne fick två gubbar."

46.

Skuggspelet.

Hofrättsrådinnan förblef flera timmar ensam med sig sjelf.

Det hade längesedan i hennes sinne blifvit afgjordt, att Edith ej skulle förlora sin arfsrätt. Men först ifrån det vi sist lemnade henne (så uppskakad af Olgas bref, att hon i begynnelsen ej hade ens en tanke för den framställning, Olga gjort om Edith), hade en för henne sjelf knappt märklig förändring föregått med henne.

Småningom hade det oupphörligt återkommande minnet af de ord, hvarmed hennes yngsta dotter afslöt sitt bref, sällat sig till de påminnelser, vi förut nämt att hennes samvete då och då låtit höra; och följden häraf hade blifvit att Ediths bild ofta framträdt för hennes inbillning, och icke blott Ediths, utan äfven bilden af den man, hon med sitt af naturen så flyktiga sinne blifvit ståndaktigt trogen, jemte bilden af den varelse, som hofrättsrådinnan nyss hållit i sina armar, hade kringvärft henne och fyllt de stora tomma rummen i hennes ensamma granna våning, då främlingar och resande vänner ej funnos der för att fylla dessa tomma rum.

En gång öfverraskades hon till och med af den tanken, att det aldrig sedermera varit *så* som i Ediths tid och i den tid, då farbror Janne hade Dagby till sin hufvudstation. Fåfängt qväfde hon vid minnet af honom en suck. Hon längtade efter gubben, denna del af hennes bortgångne make, men att be *honom* återkomma vore detsamma som att öppna famnen för alla dem, som voro förskjutna. Och dithän hade hon, i trots af de hemliga rösterna och Olgas enträgna böner, visst icke hunnit — åtminstone var det hennes fasta öfvertygelse. I denna sinnesstämning ankom hon till Stockholm.

Ställningen inom hennes mågs hus förtröt och smärtade henne öfver all beskrifning, och det qval, hvarmed hon hos Olga upptäckte samma liknöjdhet i *verkligheten*, som denna förrådt i brefvet, gaf en fördubblad näring åt de hatfulla känslor, som baronen väckte hos henne. Det var ett *intet*, att han lismat sig till hennes egen gunst och fått dispositionsrätt öfver en så stor del af förmögenheten, men att han bedragit Olga, att han tröttat ut henne, att han gjort hennes hjerta tomt och glädjelöst, det kunde hon *aldrig* glömma, och ändock *måste* hon bemöta honom höfligt.. ty hvad kunde man göra?

Men nu, just i detta *nu*, kunde man göra *något:* man kunde draga ett stort tvärstreck öfver hans nedriga beräkningar.

Det var denna tanke som tyvärr korsade tillsammans med de varma och rättrådiga intryck, hvilka den oförmodade händelsen på förmiddagen, åsynen af Ediths barn, väckt hos henne. Denna tanke, så lumpen att den ej bort intränga bland de heliga känslor, som börjat sätta hennes bröst i en nästan alldeles ny svallning, förmådde hon ej bortvisa, ty i denna qvinnas ädlaste känslor inblandade sig alltid något af ett lägre stoff.

Sålunda kunde hon, i stället för att genast följa den instinkt, som drog henne till sin dotter, med en ton af hånfull och särdeles behaglig hämdlystnad säga till sig sjelf:

"Den eländige, han visste *mitt* barn, sin hustrus syster, lida verklig nöd, och han teg likväl.. Då han kunde skada dem, teg han icke! Ah, hur han skalf af fruktan, när han ändtligen begrep sin missräkning, och hvilken pina han nu utstår mellan hopp och ångest... Godt, vi få se om du kan berömma dig af att *leda* din svärmor, du charlatan, som smickrade din hustru, så länge du trodde att det ingenting var att förlora, men tog en helt annan mask, då du märkte att hälften af det i din förflugna inbillning påräknade arfvet skulle ta en annan kosa och att den så outsägligt hatade rivalen kunde bli lika stark som du sjelf. Godt, min måg, vi få se.. vi få se!"

Men i trots af alla dessa "*vi få se*" blef hofrättsrådinnan likväl orörlig på sin plats.

Detta återseende.... De hade ju ingenting begärt! Hade väl Helmer någonsin förödmjukat sig.. Kanske kunde de umbära en mors kärlek, liksom de genom sin ihärdiga tystnad bevisat att de kunde umbära hennes allmosa... skulle hon *bjuda ut* denna kärlek — och om hon gjorde det, *hurudana* skulle hon finna dem? Kanhända skulle hon träffa Edith så försjunken i och förslafvad af fattigdomens många vanliga följder, att hon ej mera förmådde höja sig till den plats, hvilken hon en gång innehaft, och Helmer måhända med denna anstrykning af "slusk", som man alltid finner hos afsigkomna herremän, nedböjd af bekymren, med försvunnen skönhet, förlorad elegans och spår af spelsjuka och nattvak på sitt glåmiga, rödsprängda ansigte, der kanhända, till råga på allt, man torde upptäcka spår äfven af den döfvande ressurs, som plär vara dessa "afsigkomnes" allra sista.

Hofrättsrådinnan ryste för den målning, hon sjelf framkallat, och hennes *"vi få se"* uttalades allt tystare, ty hon hade fått en ny tanke — måhända passade här ej annat än *penningehjelp*.

Middagen var passerad. Det hade blifvit afton.

I hela våningen voro ljusen tända och gar-

dinerna nedfällda, men i hofrättsrådinnans sängkammare var mörkt. Hon hade satt sig så, att hon genom jalusien kunde blicka in i den lilla våningen midt öfver, hvilken ännu icke fått rullgardiner åt den sidan.

Till en början syntes äfven der skumt.

Men något sednare tändes i kakelugnen en stor brasa, och när den lustigt flammade upp och kastade sitt sken öfver det enkla, men om ingen fattigdom vittnande rummet, inträdde från en sidodörr en qvinnogestalt, smärt, fin, ädel, lika förträffligt uppburen som någonsin.

Hofrättsrådinnan började darra.

Den unga qvinnan, som höll ett helt litet barn på armen, nalkades sakta, blott steg för steg, till midten af golfvet, hvarifrån hon med oro tycktes speja uppåt våningen tvärs öfver gatan. Och utan tvifvel var det dess nedfällda rullgardiner som gåfvo henne mod att gå fram, liksom det kanske var någon hemlig dragningskraft som föranlät henne att stanna inuti just den vindskupan, som låg midt emot det rum, der hennes mors ögon nu bevakade henne.

"Hon vet nog hvilka som bo här!" tänkte hofrättsrådinnan. "Det är tydligt att de efterfrågat namnet på de personer, som togo upp barnet... Ack, om hon ville vända ansigtet hitåt!"

Och i samma stund vände den unga modern både sig och barnet, intill hvilket hon

lutat sin panna, just åt den sidan, från hvilken hofrättsrådinnan kunde se henne klarast.

Ediths ansigte, lätt purpradt af den starka rörelse, som hela dagen hållit hennes själ i spänning, hade i detta ögonblick ett uttryck af himmelsk undergifvenhet. Och aldrig hade hon i sin mors ögon egt en mera ren, fulländad skönhet än just nu, der hon stod och blickade än mot fönstren midt öfver och än uppåt den stjernbelysta himlen. Hastigt tog hon barnets händer mellan sina, hopknäppte dem och sträckte dem uppåt.

"Ah," hviskade hofrättsrådinnan helt sakta i sitt hjerta, "hon beder, hon lär sitt barn att bedja och bönfalla hos den hårda mor, som stött henne ifrån sig ... Min dotter, min dotter, jag kommer!"

Och nu var det en *mor* som talade, en mors tårar som strömmade. "Min dotter," upprepade hon ännu en gång, "denna natt skola himlens englar stiga ned i din själ, ty innan du somnar, skall du hafva hvilat vid din mors bröst!"

Hon reste sig häftigt upp.

Den stolta damen hade gudskelof en gång i sitt lif glömt att hon var den stora, rika hofrättsrådinnan, som blott ville ha *lydnad*. Nu behöfde hon kärlek, ville hon *gifva* kärlek, ty känslorna svallade öfver. Hon ärnade springa ut och med Olga utan omständigheter skynda öfver gatan.

Men hon stannade liksom fasttrollad på stället, då hon nu såg en annan dörr öppnas och en annan person inträda.

Det var Helmer.

En lätt blekhet, beslägtad med en öfverstånden kroppslig sjukdom, hvilade öfver hans ädla och manliga ansigte, men intet spår tydde på förfall eller förslappning. I dessa lika bildsköna drag visade sig mera själfullhet än fordom, och en lugn, behagfull hållning, en osökt värdighet, så olika baron Abbes tillgjorda manér, uppenbarade sig i hela hans person.

”Gud ske pris!” Hofrättsrådinnan drog en lättande suck. Hon trodde ej på baronens historia.

Edith vände sig till hälften om, då hennes make nalkades, och nu såg modern i den blick, makarna bytte, och i den tröstrika ömhet, hvarmed Helmer lade armen om sin hustrus lif, att hos dem *båda* kärleken ren och helig hållit profvet.

Nu behöfde hon ej veta mer....

”Mamma,” hviskade Olgas röst utanför nyckelhålet, ”jag känner mig dödssjuk .. för guds skull, släpp mig åtminstone in!”

Hofrättsrådinnan öppnade och trädde ut.

Olga behöfde blott en enda blick för att begripa allt.

Med ett glädjeskri störtade hon i sin mors famn.... ”Få vi gå nu, mamma?

”Ja, genast!”

47.

Ett uppträde, som farbror Janne borde ha bivistat.

"Spela, pappa lille .. Janne vill dansa med missan och gubbarna!" ropade den glade gossen, som kom insättande i salen, hållande porslins-kineserna i famn och i handen ett band, vid hvilket den motsträfviga missan blifvit fastbunden.

"Det skall jag göra, min son!" Ernst tog ned fiolen. Och borttorkande den tår, som hängde i hennes ögonfrans, satte sig Edith med en stickning i soffan.

Ljudet af fiolen, som lät höra sig i en lämplig valsmusik, ackompanjerad af lille Jannes egen sång: "Tu tu tu tu, missan . . tu tu tu tu, snälla gubbarna!" borttog hvarje annat ljud på samma gång det vägledde dem, hvilka utifrån sökte göra sig förtroliga med lokalen.

Tamburdörren, som ännu ej fått ringklocka och som Barbro glömt tillsluta, emedan det var henne fullkomligt nytt att ha tambur, gled helt sakta upp . . Om det också skett hårdare, skulle ingen derinne hafva hört något.

Men nu öppnades sjelfva salsdörren, och tvänne qvinliga gäster visade sig.

En stor och ståtlig kom först, derefter en liten, fin och späd.

Vid denna så oförmodade syn stannade både musik och lek.

Men i stället klingade på en gång liksom en enda ton från Ediths och Helmers läppar: det var en sådan ton som måste finnas i de saliga andarnas symfoni.

Båda hade farit upp.

Men Ernst såg sin hustru vackla, och det var han som, tagande henne i sina armar, lade henne i den mot henne utsträckta modersfamnen.

De följande sekunderna upptogos af tystnadens betydelserika vältalighet.

”Min dotter, mitt barn, min Edith, det är jag, *jag*, som ändtligen kommer att uppsöka dig.. att välsigna dig.. och bedja dig förlåta din mor att hon så länge straffat dig!”

”Och det är jag,” snyftade Edith, som, i det hon slet sig ur sin mors armar, kastade sig för hennes fötter, ”det är jag som borde ligga här i ännu lika många år och afbedja min skuld, ty hade jag varit tålig, hade jag ej trotsat och sjelf brutit mig väg, skulle jag säkerligen icke i fyra och ett halft år behöft begråta min brottslighet.... O, ljufva, heliga, tröstrika ord, som jag hör lik en röst från Gud: *förlåtelse*, *försoning*, *välsignelse*.. och min moders tårar på min panna”... Hon böjde sitt hufvud och gret sakta, medan hon tryckte sitt ansigte intill moderns hopknäppta händer.

”Sådan,” hviskade Olga till Helmer, sedan

hon hastigt räckt honom sina läppar till en systerlig kyss, "vill jag tänka mig uppståndelsens fröjd, återseendet i himlen. Lycklig du, min gode svåger, för hvilken denna uppståndelsens högtid, denna nya morgonrodnad randas här!"

Dessa ord af Olga icke blott öfverraskade Helmer, de föllo välgörande på hans själ. Han hade alltid, vid tanken på en möjlig återförening, fruktat den fordom så tanklösa och smädande Olgas sårande eller nedlåtande skämt. Huru annorlunda mötte han ej henne nu åter i verkligheten!

"Äfven i ditt hjerta, min ömma syster," svarade han med ett uttryck af fin och innerlig aktning, "har en ny morgonrodnad randats. Jag skall nu våga älska dig, våga hoppas att genom *dig* alla länkar förenas!"

Innan Olga hunnit gifva ett svar på dessa ord, hvilkas betydelse hon väl förstod, men för hvilkas realiserande hon, som kände olikheten i svågrarnes sinnen, ej kunde våga hoppas något, lyfte hofrättsrådinnan sitt hufvud från sin dotters axel och sade med en lätt rodnad, en ännu i rösten vibrerande vek dallring:

"Nu, min värdige son, kommer turen till dig! Jag har länge nekat dig en sons rättigheter. Men från denna stund tillhöra de dig."

Mäktig var Helmers rörelse, öfverströmmande hans känslor, då han böjde sitt knä för denna stränga mor, som han nu plötsligt kände

sig älska och vörda, emedan det var *hon* som känt behof af att förlåta, *hon* som sökt honom .. icke tvärtom — en märkbar skilnad, hvilken från denna försoning borttog all förödmjukelse.

Denna så ljufva öfvertygelse gaf ock ett obeskrifligt rörande uttryck åt hans ton:

"Min mor, min älskade, dyra mor," sade han, "då jag nu erhållit den heliga rättigheten att få visa en sons vördnadsfulla tillgifvenhet och obegränsade tacksamhet, så låt det första prof, jag gifver på denna tacksamhet, blifva ett ödmjukt erkännande af min skuld. Jag hade bort" (vid dessa ord sänkte han likväl rösten till en hviskning), "jag hade bort lemna Dagby, så snart jag insåg att jag ej längre kunde beherrska mina känslor, ty *nu* vet jag att det var en djup förolämpning mot den, jag då nämde min patronessa, att höja mina blickar till hennes förnämsta klenod. Ack, skall jag väl någonsin kunna våga hoppas en *fullkomlig* tillgift?"

"Min käre måg," svarade hofrättsrådinnan, hvars ögon genom tillfredsställelsen med denna förklaring erhöllo en ökad glans, "då jag förlåter, sker det helt och hållet! Och jag mins mycket väl att jag, äfven då du gjorde mig den förtreten att korsa mina planer, alltid fann att titeln af brukspatron anstode dig vida bättre än den af bruksförvaltare. Dessutom" (och nu hviskade äfven hon) "har jag ständigt misstänkt att du ej hade annat val, så vida du ej

skulle visat dig så oridderlig att ge det stackars barnet korgen."

"Min mor!" svarade Ernst rodnande, men med en blick full af leende och lycksalighet.

"Nå nå, icke tänker jag sqvallra.. Men låt mig nu få välsigna barnen! Den käre, söte pojken, som vi kanske till slut ha att, näst Olga, tacka för hela denna sällhet, har redan stulit mitt hjerta.. Men ack, se de der båda" (hon visade på systrarna, som stodo slutna i hvarandras famn), "äro icke *de* också barn!"

"Ack, mina små.. de vänta ännu, de!" ropade i detsamma Edith, och ilande in i sängkammaren, återkom hon med en leende engel på armen, och denna engel lade hon under stolt och helig förtjusning i moderns armar, medan lille Janne, efter några tysta ord af fadern, sjelf sprang fram och klängde upp på mormoderns knä.

Från denna grupp hördes inga ord, men de båda mödrarnas hjertan klappade liksom det varit blott ett enda........

Hela denna afton stannade hofrättsrådinnan qvar i det *lilla* hemmet hos sina barn.

Och under dessa timmar, så rika på allt hvad jorden eger skönt och fröjdrikt, var det isynnerhet *en* tanke som möttes i deras hjertan, *ett* namn som ofta flög öfver deras läppar, nämligen farbror Jannes.

"Jag vill ha hans öfverraskning i stor skala!" sade hofrättsrådinnan. "Nu skrifver jag till

honom härifrån och ber honom i början af maj möta mig på Dagby, emedan jag önskade få rådföra mig med honom angående uppsättningen af mitt testamente. Några mystiska ord skola vidare ge honom vid hand, att hans medverkan *nu* kunde komma i lagom tid, och jag ansvarar för, att vid första kallelse, som ljuder på den melodien, skall gubben komma.”

”Och då han kommer?” inföll Edith, der hon med glänsande blickar satt på en pall vid sin mors fötter, hållande hennes händer fast slutna i sina.

”Då förer jag honom in i biblioteket, der han i stället för testamentet finner sjelfva arfvingarna.. Nå, jag vill se honom vid denna tablåvivang! Jag tänker, jag, att han efter den stunden verkligen skall hålla af mig en smula. För min del kommer jag att erfara liksom ett nytt lif, då jag än en gång får skåda hans persikofärgade sammetsväst... ty,” tillade hon med ett djupt och ömt småleende på kretsen omkring sig, ”*den* signalerar återkomsten af allt annat godt.”

Medan dessa glada och saliga utgjutelser egde rum i vindsvåningen, gick den helt och hållet afglömde baron Abbe upp och ned i den stora våningen, der hans själ våndades och pinades i hans kropp värre än en mask under fängslet af en allt mer och mer påtryckande fot.

Och lika underbart som det är, då masken icke qväfs af denna tryckning, lika underbart var det att baron Abbes själ icke qväfdes under den tryckande pina, han led, då, emellan hvarje slag han gjorde på golfvet, han af en oemotståndlig makt drogs till fönstret, der han alltid, alltid möttes af någon obehaglig syn, som öfvertygade honom att ingenting kunde vara fåfängare, än att *numera* hjelpa ödet att rulla fram dess hjul. Der stod han overksam och förgäten: icke ens hans egen hustru hade en tanke för honom.

"Hvad blir följden?" var den första rediga fråga som han gjorde sig, och svaret utföll sålunda:

"Jo, att den mannen, som stulit det enda hjerta jag någonsin i hela vida verlden eftersträfvat, som har den oförtjenta lyckan att tillbedjas af en qvinna, för hvilken till och med *jag* kunde hafva begått den dårskapen att gifta mig utan hemgift, att denna af mig in i döden hatade menniska till råga på allt skall genom mitt eget fel nu och för alltid bli herre på Dagby. Ty efter Odensberg är upptaget och den andra egendomen icke i ordning — Landsvik är dessutom intet bruk, och vår ömma svärmoder vill naturligtvis ha en titel åt sin måg — så blir det den *tredje*."

Vid detta sista ord knöt han händerna i vanmäktigt raseri.

"O, Octavie, fördömelse öfver dina konster,

som förförde mig till den dumheten att lemna det säkra insteg jag hade! Hvad betyder det att vara herre på Odensberg mot att vara herre till stora Dagby... Octavie, jag borde vrida halsen af dig! Var det ej för din skull jag förolämpade min obändiga svärmor och glömde nyttan af att bibehålla min turturdufvas kärlek... Nå, *ett* försök är att göra.. går icke det, så måtte tusan åskåda de rörande scenerna vid ankomsten till Dagby... jag har en resa till.. lika godt hvart.. Det blir tids nog att komma efter om en månad."

Han började åter sin forcerade marsch.

48.

Förmiddags-scener dagen derefter.

1.

I friherrinnan Olgas kabinett.

Baronen knackade på dörren till sin hustrus rum. "Tillåter du, min ömma vän, att din slaf uppvaktar dig?"

"Stig in, om du behagar!"

Baronen hastade att efterkomma tillåtelsen. Han var klädd med utmärktaste sorgfällighet och elegans, och efter att ett ögonblick ha synts liksom betagen af häpnad, nästan

störtade han till sin hustrus fötter, i det han med en ton af icke blott den lifligaste öfvertygelse, utan i en, som tillkännagaf fortsatt förvåning, häftigt utbrast:

"Min gud, drömmer jag eller är det du sjelf.. tolf timmar ha så förändrat dig, att din egen make med häpen förtjusning frågar: 'Är det verkligen *hon*, kan lyckan ha en så djup och öfversinnlig verkan, kan själens reflex så himmelskt försköna kroppen?' Jag har verkligen hört sägas det många gånger, men jag har aldrig förrän nu trott det. Ack, Olga, jag svär att, om jag någonsin förut sett dig sådan som du synes mig i detta ögonblick, mitt hjera alltid skulle hafva tillbedt dig med samma låga som nu!"

Döljande en lätt gäspning svarade Olga:

"Jag satt just och såg mig i spegeln, då du kom in, och jag fann att den genomvakade natten helt och hållet beröfvat mig den smula färg, jag annars har, och du finner väl att, då jag erhållit min spegels omdöme *innan* jag fick ditt, jag är stålsatt mot ditt utsökta smicker."

"Ha, denna bitterhet.. jag ville hellre att du hatade mig, än att du hånar mina känslor!" Påsättande sin stora min, reste han sig hastigt upp.

"Jag orkar icke hata, min vän," sade hon, "och beträffande dina känslor har jag ju alltid skonat dem."

"Och detta skonande, hvaraf kom det..

jo, af din egen köld, denna köld, som just är den egentliga, den enda skilsmässan mellan oss... Men, det är sant, jag är ju vansinnig som vågar anklaga dig, engel, då jag endast bör anklaga mig sjelf! Du var ett barn, då vi gifte oss.. och du *kunde* ej då ingifva mig sådana känslor, som uteslutande behöfva fylla mannens bröst, om deraf skall blifva en passion, nog upphöjd och stor att beherrska de lägre elementerna i hans natur. Nu, Olga, står du som fullbildad qvinna framför mig. Din köld, din likgiltighet retar och sårar mina känslor på samma gång. Jag känner nu, känner djupt, att ett annat lif kan begynna för oss, ett lif af okända skatter.. Stöt mig då ej tillbaka, då jag kommer och med hjertat på läpparne ångerfullt säger till dig: Låt allt vara försonadt, låt oss börja en ny tillvaro!"

"Det var jag som i går sade ungefär samma ord. Jag visade dig ett sätt att återvinna min aktning.. ett sätt att försona.. hvad gjorde du då... Men nog af fraser: jag förstår att de utgöra inledningen till det hufvudsakliga, som du vill säga mig och hvilket förmodligen rör Helmer?"

"Hårda hjerta!"

"Till saken, min vän!"

"Nåväl, efter du så helt och hållet syns tvifla på mig, så öfvertyga dig nu att, sedan mamma tillåtit en försoning, det åtminstone icke blir jag som visar mig missnöjd deröfver."

"Ah!"

"Hvarje menniska kan fela af förvillelse, men hvarje menniska kan ock erkänna sina fel och reparera dem."

"Förklara dig närmare!"

"Min önskan är att du, om det anstår dig, för mamma ville framställa min förhoppning att, sedan hon haft den godheten att förlåta det framfarna, hon täcktes bevisa mig den ynnesten att få betyga henne min tacksamhet."

"Och denna tacksamhet?"

"Består deri, att (på det Helmer *genast* må kunna blifva bosatt så som det anstår mammas nu med henne försonade måg) jag är villig att afstå Odensberg sådant det befinner sig."

"Hvar skulle då vi bo?"

"Anar du icke att mitt hjerta äfven tänkt på dig, att jag, i det jag erbjuder mig att återtaga min uppsigt öfver Dagby, vill liksom ställa mig under denna stränga, men ömma mors uppsigt! *Du* skall dagligen ega tillfälle att vara hos den, du högst på jorden älskar: din mor.. och jag skall inför bådas era ögon aflägga dessa prof på ståndaktighet, som äro nödiga för att återvinna eller, bättre sagdt, förvärfva dina ömmare känslor."

"Min vän," svarade Olga med ett leende så spetsigt, att baronen väl begrep sig vara genomskådad, "din artighet mot din svåger är oförliknelig, men jag betviflar att mamma har styrka att sätta dig på ett så hårdt prof."

"Åter misstroende!"

Ett uttryck af resignerad undergifvenhet spelade öfver baronens anletsdrag.

"Långt derifrån! De vackra tänkesätt, du uttryckt, äro mig tvärtom en fullkomlig borgen för den vänlighet, du lärer bevisa våra slägtingar, med hvilka vi dagligen bli tillsammans, ehuru de ej, medan vi äro qvar i Stockholm, vilja lemna sin lilla våning... Apropos, följer du med i afton? De skola ha en liten fest derinne för att öfverraska sin läkare, en menniskoälskande man, den de äro förbundna lika mycket för hans omsorger såsom läkare som för hans särskilta vänskap."

"I afton.. låt se.. ah, det är alldeles omöjligt: jag är förtviflad att icke få njuta en så vacker familjscen! Men redan i förgår lofvade jag grefve H. att supera med honom och några vänner... Emellertid får jag vid middagen här tillfälle att uttrycka återseendets glädje."

Med dessa ord lemnade baronen sin hustru.

2.

Klockan 12 i hofrättsrådinnans rum

"Nå, min käre son, sedan vi nu gjort en kurs genom det förflutna och sett dess skuggsidor, är det i sin ordning att vi slå om bladet och tala några ord om framtiden. Då jag emellertid önskar, att ett öppet förtroende alltid blir rådande mellan oss, är det så godt att

börja dermed från början.. Ser du, jag **ville** ännu gerna göra dig en fråga."

"Fråga allt hvad mamma behagar, jag **skall** ingenting dölja!" svarade Helmer, der han förtroligt satt bredvid sin svärmor i soffan.

"Utan omsvep då.. man har sagt mig att du spelar, spelar med passion, och olyckligt."

"Som ungkarl, långt innan jag kom till Dagby, hade jag verkligen en böjelse för spel, som ganska lätt kunnat öfvergå till lidelse, om ej den ömmaste mor genom sina milda föreställningar hållit mig tillbaka. Sedan den tiden spelade jag aldrig annat än obetydliga sällskapsspel, intills..."

Helmer gjorde här ett uppehåll... detta ämne var ganska smärtande för honom.

"Intills.. Vidare, min son!"

"...intills en dag, för hvilken jag under hela min lefnad skall rodna, hvar gång jag tänker derpå. Men den dagens följder räddade mig också för alltid."

"Är du säker derpå?"

"Döm sjelf, min dyra mor!"

Och nu omtalade Helmer med fullkomlig uppriktighet, och utan att i minsta mån söka öfverskyla sin brottslighet, den olyckliga händelsen vid marknaden. Men de misstankar, han förrådt för sin hustru i afseende på sin medspelare, förteg han för sin svärmoder: de förringade ej hans eget fel. Upprörd af de minnen, han återkallat, slöt han med dessa ord:

"Måtte jag aldrig i min lefnad mera upplefva de qval, jag erfor, då jag, utkommen från spelrummets rusande luft, uppvaknade till sans, till känsla af min förnedring! Och likväl voro dessa qval blott en början till det straff, som vidtog, då jag nalkades hemmet, då jag trädde inför min hustrus ögon, denna hustru, som jag tillbad och det oaktadt nu störtat i ett än djupare elände. Hennes ömma, frågande blick förkrossade mig. Men ännu återstod det värsta: bekännelsen. Betänk, min mor, hvad denna bekännelse skulle kosta mig, kanske hennes kärlek, hennes aktning! Men det var då jag lärde känna hela storheten af min Ediths hjerta, hela ädelheten och styrkan i hennes ömhet, och det var då hon af mig erhöll ett löfte, som jag aldrig kan bryta, ty hör..."

"Spara dig resten, min son! Du vet att Edith varit hos mig hela morgonen, innan hon reste ut med Olga.. hon har beskrifvit allt och sagt mig huru fullkomligt du upprättat detta enda fel. Hon har äfven förtäljt mig om det obegränsade tålamod, det stora förnuft och den sanna kärlek, hvarmed du" — här rodnade hofrättsrådinnan starkt — "bemötte henne under den olyckliga perioden, då den der Mörnburg spelade ett mig fullkomligt obekant spel i ditt hus. Nog, min son.. hela ditt handlingssätt (när jag säger *hela*, förstår du att jag känner *allt*) har vunnit min fullaste aktning, och när jag hörde huru ni i fattigdomen genom er kär-

lek, ert tålamod förädlat hvarandra, huru ni arbetat, varit tacksamma och förnöjda vid minsta solglimt, då har jag gråtit af tacksamhet, ty det är *du* som skapat Edith till det hon blifvit."

"Min mor ..."

"Och tillgif nu att jag upprört dig genom frågan om spelet! Jag ville höra denna sak af dig sjelf, och den samvetsgrannhet, den ånger och fulla öppenhet, hvarmed du omtalat den, stadgar både mitt förtroende och min aktning. Nu, min son, är allt klart och rätt mellan oss."

"Jag eger inga ord för uttrycket af mina känslor, men jag har ett hjerta, och så länge det slår, skall jag aldrig, min dyra älskade mor, förgäta denna stund!"

"Godt, jag skall så icke heller.. Låt oss nu öfvergå till min andre måg!"

Helmer rodnade lätt. I trots af allt sitt bemödande var han ej i stånd, att genast kufva de bittra känslor, som han så länge närt mot sin svåger.

"Jag förstår din rörelse, min käre Ernst, och jag kan ej undra på den! Men säg mig.. Edith nämde några ord, hvilkas innehåll jag fruktar kan ega en verklig grund ... den der mannen, som du spelade med, tror du att han var utsänd att fresta dig?"

"Ack, denna misstanke hade hon ej bort nämna för mamma... dock, sedan hon nu gjort

det, måste jag hålla mig vid sanningen: jag tror att mannen var ombedd att uträtta hvad han gjorde, men så mycket sämre för mig att jag föll i en utlagd snara."

"Ja," återtog hofrättsrådinnan, "misstanken är trolig, ty det var han som i går, då han fick höra talas om en försoning, förrådde sin kännedom om denna sak. Denne man skrämmer mig för Olgas framtid: under den halaste yta smyger han på lönliga vägar med det onda, han gör, och dig ville han åt både af snålhet och svartsjuka. Du vet att han var din rival?"

"Det har jag nog fått erfara, och jag vill hellre tro att hans hämdlystnad mot mig härrör från det agg, som qvarblifvit i hans hjerta, än från en låg egennytta."

"I alla händelser kan ingen förklaring er emellan ega rum.. hör du det, min son.. jag vill icke att mina mågar skola visa sig som två stridstuppar mot hvarandra. För verldens skull bör man alltid respektera skenet."

"Åh, frukta icke, goda mamma.. om vi också ömsesidigt aldrig komma att hysa några vänligare känslor för hvarandra, hvilket visst är sannolikt, så respektera vi säkerligen båda framför allt annat mammas vilja och vår titel af svågrar. I hvarje förhållande kan man visa hvarandra den *yttre* aktningen."

"Denna försäkran lugnar mig fullkomligt, och delade jag ej din sista åsigt, så skulle jag qväfvas, när jag ser den karlen!"

Hofrättsrådinnan sade dessa ord med ett uttryck af så djup hatfullhet, att Helmer fattade det hon hade något ännu mäktigare skäl att beklaga sig öfver denne måg.

"Vet du," sade hon med blixtrande ögon, "vet du väl hvad han varit i stånd till?"

"Nej, jag begriper icke!"

"Du ser att Octavie saknas... hon har flyttat för alltid."

"Ja väl?"

"Denna qvinna.. ah, jag erfar verkligen ännu en rörelse, som jag knappt kan dämpa.. hon var hans älskarinna. Midt under sin hustrus ögon bedref han denna intrig."

"Hvilken usling!" sade Helmer med flammande kind och häftig röst. "Arma Olga!"

"Tack, min son.. jag ser du känner som jag... Olga är i sanning arm, ty hon kan icke ens erfara svartsjuka: hennes hjerta är utdödt, och denna sorg lägger mig i grafven."

"Min ömma, goda mor" (Ernst fattade med sonlig vördnad den stolta qvinnans hand och förde den till sina läppar), "vi skola förena våra bemödanden och göra allt i verlden för att fylla tomheten i hennes lif. Hvad vi skola älska henne!"

"Ja ja, icke sant, j skolen göra allt för henne... Men nu ett ord om affärer. Abbe har redan — den egennyttige — gifvit mig en vink om att han såsom ett prof på sina vänliga känslor vore villig att afstå Odens-

berg åt dig och sjelf med sin hustru återflytta till Dagby. Men då han var så enträgen om att få egen bosättning, för att dess lättare kunna sköta sina hemliga nöjen, och Odensberg med stora kostnader blifvit iordningstäldt efter hans hufvud, så sker ingen ändring i den saken. Min stackars Olga kan jag ändå få hafva hos mig hela långa tiderna... Hans broderliga bekymmer för *er* bosättning förstår du naturligtvis?"

"Jag kan i det fallet icke tillåta mig någon gissning."

"Jo, ser du, han är en slug man, och derföre räknade han lätt ut, att den af mina mågar, som redan under min lifstid emottager öfveruppsigten på Dagby, säkerligen kommer att behålla det efter min död. Nå, så länge han icke förnam någon synlig medpretendent, fann han att jag väl kunde hjelpa mig utan mina barns sällskap, och han tyckte då om att representera på Odensberg, men så snart han började frukta att han skulle få representera der till sin egen död, då.. Nu förstår du ju, du, min käre pretendent, som icke var påräknad?"

"Ack, jag förstår blott *en* sak," sade Helmer med en glädjeblixt i sina ögon: "min Edith och jag skola ständigt få vara tillsammans med mamma. Alla dessa smärtans år skola ersättas af en fördubblad sällhet: våra barn komma att leka på detta samma kära Dagby, der de-

ras föräldrars kärlek knoppades. Min gud, denna sällhet var lika skön som oväntad!"

"Nå, gudskelof att du tycker om detta arrangemang, som just var det jag ärnade föreslå dig! Landsvik skulle annars tillfallit min andre måg med en skade-ersättning i penningar, ty Landsvik är ej så stort... men, uppriktigt sagdt, det är ganska ensamt för mig på det stora Dagby: jag vill se det lifvadt af mina barn, och en husbonde behöfs der också.. jag är trött på bördan. Vi dela stat-våningen: ni få ena hälften, den andra ha vi gemensamt för påkommande tillfällen."

"Stat-våningen, bästa mamma? Vi äro oändligt väl logerade i högra flygeln."

"Min måg," sade hofrättsrådinnan med en viss ängslig högtidlighet, "jag ber dig att du *väl* kommer ihåg en sak, nämligen att det icke vidare är fråga om *bruksförvaltaren*, utan om *brukspatron* Helmer, som bekommer hundratusen riksdaler i hemgift och Dagby i arf!"

"Detta låter visst icke glömma sig!" svarade Helmer leende.

3.

Under en promenad i Haga-parken.

"Ja," sade Olga, medan vagnen långsamt och för andra gången fortsatte sin färd förbi

de poetiska dammarne vid Haga lustslott, ”*så* har mitt lif förflutit!”

Edith satt med sänkt blick och tåradt öga.

”Om du vetat allt detta”, återtog Olga, ”den der aftonen, då du stod bland fotgängarne framför opera-förstugan, under det jag gungade i min engelska vagn, så hade du icke afundats mig.”

”Det gjorde jag ej ändå,” svarade Edith, ”ty mot *ingen* glans vill jag hafva bortbytt den lycka, som jag alltid satt framför hvarje annan... Men, Olga, älskade syster, af allt det du meddelat mig förvånar mig mest en sak.”

”Hvilken då?”

”Denna djupa, obeskrifliga likgiltighet, hvilken ej synes behöfva det varma deltagande, som strömmar från mitt hjerta. Du berättar dessa lidanden liksom de anginge en annan: du tycks ej känna smärtan, ej lida af skymfen.”

Olga smålog bittert.

”Jag skulle tycka långt bättre om att se tårar, förtviflan, framför allt en rättvis vrede öfver hans nedriga handlingssätt.”

”Kors, om jag egde allt det der, hade jag ju en verklig lyx af känslor! De skulle nog förströ mig.”

”Hvad menar du?” frågade Edith förvånad.

”Jag menar att jag icke är van vid någon rikedom i den vägen: jag är blott van att ha tråkigt.. dock icke nu... nu är jag lycklig. Men jag fruktar...”

”Hvad?”

”... att, då jag hunnit vänja mig vid den sällhet, jag erfar med dig, din make och era små englar, jag återfaller i min vanliga trötta sömnaktighet.”

”O, nej, vi skola hitta på något medel mot denna förfärliga sjukdom... Hör på!”

”Jag hör.”

”Är du besluten att framlefva ditt lif tillsammans med din man?”

”Hvad skulle jag annars göra?”

”Nå, min gud, finnes icke samma utväg för dig, som han en gång lät föreslå mig!”

”En skilsmässa?”

”Alldeles!”

”Hur tycker du jag skulle orka med ett sådant bråk! Jag får svindel, blott jag tänker på alla de knäfall, ömma fraser och romantiska anklagelser, hvarmed han då skulle öfverflygla mig.. Nej, kära du, det är då verkligen mycket bättre som det är. Han är beskedlig emot mig, och han må lefva som han behagar!”

”Jaså,” sade Edith rodnande, ”du sjelf gifver honom en sådan frihet?”

”Ja visst, icke bryr jag mig om hans enskilta nöjen! Då jag icke kan göra något för *hans* lycka och han icke något för *min*, så är det icke lönt att ha pretentioner.”

”Vet du, Olga,” sade Edith med obeskriflig rörelse, ”det är syndigt att så behandla äktenskapets helgd! Och efter du ej vill skil-

jas vid honom, föreslår jag dig ett mål, som vore värdigt att rycka dig ur din domning."

"Låt höra!"

"Du tror ej huru mycket den ena makan kan förbättra den andra. Tänk, om en stor del af Abbes fel vore en följd af din köld och lojhet... Ifall du ännu kunde vinna hela hans hjerta och hos honom uppväcka egenskaper, som skulle göra honom värdig din aktning, då kunde du äfven småningom lära dig att älska honom."

"Det du föreslår är vackert. Likväl..."

"Det är icke blott vackert, det är en pligt, ty det är alltid en pligt att söka förbättra vårt läge."

"Jag skall åtminstone tänka på detta ämne.. Men, säg mig på samvete, är det väl möjligt att älska af annat än *vana*, då man varit gift i flera år?"

"Och det frågar du *mig!*" svarade Edith, medan blodet steg henne öfver ansigtet.

"Jag vet att du och din Ernst älska hvarandra högt, men..."

"Om oss får du ej begagna några *men*, och du skall det ej heller, min goda Olga, då du får tillfälle att se vår kärlek på nära håll. Vet, att om jag fordom älskade Ernst till ytterlighet, så tillber jag honom nu i lika grad.. och han", tillade hon med ett förskönande leende, "är ännu lika mycket älskare som make."

En suck undföll Olgas bröst.

"O," utbrast hastigt Edith, "om du visste huru bittert denna suck föll på mitt hjerta! Du, min dyra, dyra syster, du, som jag nu så varmt älskar, som jag förnämligast har att tacka för min närvarande höga sällhet.. huru skall jag åt dig kunna bereda sällheten?"

"Du gör det redan, då du visar mig denna kärlek, och sedan så..."

"Hvad sedan?"

"Åh, ingenting... Kör på, Torsson!"

Tanken, som qväfdes på Olgas läppar, var denna:

"... och sedan måtte väl tröttheten och ledsnaden kunna döda lika väl som hvarje annan sjukdom!"

50.

Sista skiftet i Ediths roman.

Det var åter en afton på kyrkogården vid Dagby.

En ljuflig maj-vind spelade genom de unga bladen i trädens kronor och smekte ömt de små växterna, som uppstucko från grafvarnas kullar. Göken lät höra sina fröjdrika toner, öfverröstande skatorna, som skrattande drogo hem till sina bon, forsen dånade majestätiskt,

stångjernshammaren bullrade och gnistor från smedjorna dansade långt utåt älfven.

Vid postamentet öfver salig hofrättsrådets graf satt, liksom för nära sju år sedan, en enslig man, och på den klara, varma blicken, på den fridfulla pannan, på det lugna, milda, halft jovialiska leendet känna vi väl igen mannen. Han syntes likväl icke nu, såsom den aftonen, då vi först gjorde hans bekantskap, vidrörd af sorgens smärta.

Han hade kommit hit för att, innan han efter fyra och ett halft års frånvaro återsåg Dagby och sin brors hustru, på salig Frans' graf bedja Gud om den nåden att fullkomligt förmå uppvärma det hårda hjerta, som ändtligen syntes gifva tecken till någon känsla för den förskjutna dottern.

Denna gång hade farbror Janne kommit åkande till Dagby. Huru skulle han kunnat försinka sig med en fotvandring! Spjäl-kareten hade farit upp förut, men utanför kyrkogårdsmuren sutto, troget väntande, de gamle följeslagarne.

"Jag räds jag får stöta på honom, du!" sade Primus till Murre, då han tyckte att husbonden bad alltför långa och många böner.

Murre tillkännagaf med ett litet kort skällande att han hade ingenting emot att fortsätta vägen.

"Ne-nej," återtog Primus, som förstod svaret, "du menar som jag, att en inte kan komma

tids nog, då det än en gång i verlden bär till Dagby. Jag tycker också att jag känner lukten af sötgröten ända hit... Kan just undra hur Lotta mår nu för tiden med sin långe kusk-räkel.. kanske hade det kräket haft'et bättre, om hon vetat ställa klokt till! Men, strunt, jag har blifvit gammal och stadig nu, och hon får min själ inte se ut som 'fy-skam', om jag skulle nedlåta mig till att spela den drummeln, man hennes, något litet puts. Men jag tror inte jag gör'et ändå, för på det hela taget är det skräp med qvinnfolken... Nå, nu glömmer husbond alldeles bort sig!"

Primus klef in på kyrkogården och nalkades med små gravitetiska steg den plats, der farbror Janne satt.

"Husbond.. seså, husbond, var så beskedlig och se sig om nu och tänk på om vi inte skulle gå fram... Hennes nåd tör bli ledsen, om husbond med flit dröjer."

"Du kan ha rätt... Nå, fort i väg!"

"Bli vi här länge, husbond?"

"Vi få se!"

"Det vore godt jag fick se't.. jag har aldrig trifts så väl någonstans som på Dagby, och i den tiden, när fröken Edith..."

"Tyst, nämn icke detta kära namn.. jag blir då upprörd och jag behöfver hela mitt lugn!" Och under tystnad fortsattes vägen.

Vid gallerporten emottogs farbror af en medelålders korpulent man af ett raskt och

slugt, men ej särdeles behagligt utseende, föreställande sig sjelf såsom bruksförvaltaren.

”Aha,” tänkte farbror, ”det var en annan bruksförvaltare, det, än Helmer! Den här hederliga själen — ty det är han visst — skulle icke åstadkommit några oredor.”

Sedan farbrors nya bekantskap, som likväl nu var gammal på Dagby, under flerfaldiga bugningar och välkomsthelsningar följt farbror till dennes fordna rum, förklarade han att hennes nåd yttrat den lifligaste önskan att så fort som möjligt sjelf få emottaga sin käre gäst.

”Jag tackar, jag tackar... jag skall bara putsa mig litet!”

Fordom skulle farbror icke brytt sig om en sådan ceremoni, men då han mindes svägerskans svagheter, så ville han visa henne all möjlig uppmärksamhet, och sålunda uppdykade ur kappsäcken det ena plagget efter det andra af den eleganta fordna res-garderoben.. till och med den persikofärgade västen, denne odödlige vän, lades med en suck å sido för att lemna rum för en, som var modern för *endast* fem år sedan.

”Nå nå,” tröstade sig gubben, ”det här gäller blott för i dag!”

Och nu begaf han sig uppåt stora byggningen. Hofrättsrådinnan täcktes sjelf emottaga honom ute i förstugan, der de, till farbrors högsta förvåning, utbytte inga ceremo-

nier, utan en omfamning, långt varmare än någon, som de fordom gifvit hvarandra.

Snart sutto de ensamma och helt förtroligt tillsammans i salen, försäkrande hvarandra med stor ifver och hjertlighet, att tiden ej gjort *synnerlig* skada på någondera. Men sedan alla dessa försäkringar blifvit uttömda, började farbror att hosta och hofrättsrådinnan att se förlägen ut.

"Nej, svägerskan, det här duger icke!" utbrast slutligen gubben och ryckte sin stol tre steg närmare hennes nåds soffa. "Det är så godt att med ens hugga af knuten."

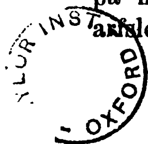
"Käre svåger!"

"Jag märkte genast på brefvet, att minnet af salig Frans återvaknat och med det äfven några andra minnen, som det storligen hedrar svägerskans hjerta att icke längre kunna emotstå."

"Jag fruktar att du gör för hastiga slutsatser, min gode Janne!"

"Hastiga.. det må vara, men sanna: det känner jag på mig, och jag skyndade hit för att i mitt eget och den bortgångnes namn hembära dig en evig tacksamhet. Jag kommer nu från hans graf, och jag tyckte mig höra en mild röst uppstigande derifrån hviska en välsignelse öfver ditt förehafvande."

"Nåväl, svåger, jag tillstår att vissa erinringar trängt sig på mig. Derför vill jag nu tänka på mitt testamente.. hon skall ej förlora sin arflott."

"Godt och väl med arfslotten, kära svägerska! Jag har aldrig en sekund tviflat på din fulla rättvisa i den vägen. Och det är sundt och godt, att en och hvar tänker på sin hädanfärd; men stannar det dervid, får hon ej åter hvila vid ditt hjerta — en lycka, som hon aldrig högre förtjenat än nu — då går jag härifrån med själen uppfylld af sorg. Ty det är din kärlek, försoning och tillgift hon framför allt behöfver. Och jag svär dig, min du" (ett så ömt ord hade aldrig varit begagnadt till *svägerskan*), "att Helmer är den ädlaste och värdigaste måg, du vill önska dig, liksom han blir den tacksammaste! Jag kan berätta dig drag om honom, som skola locka tårarna i dina ögon, och nu, då ditt hjerta börjar känna dessa heliga rörelser, som äro sjelfva naturens insegel på vår bättre natur, skall jag också berätta dig allt."

"Nej, min gode svåger, du får icke öfverrumpla mig: hvarje sak måste ha sin tid... Men följ mig in i biblioteket, så får jag visa dig ett utkast till testamentet."

"Det är vackert att börja med, kära Aurora! Men finge jag en dag i de här rummen se Edith och Helmer och deras små guds-välsignade englar, då skulle jag vilja knäfalla inför svägerskan såsom jag hittills blott knäfallit inför Gud."

Hofrättsrådinnan svarade ej, utan gick förut

genom tafvelgalleriet. Framför dörren till biblioteket stannade hon, och bleknande af den starka rörelse, hon erfor, såg hon på sin svåger med en blick så olik henne sjelf, att farbror, gripen af en svindlande tanke, häftigt stötte upp dörren.

Och der störtade nu jublande till hans bröst hans så högt älskade brorsdotter, hans Edith, och Helmer, ja, verkligen hans son Helmer, och gubbens ögonsten lille Janne. Nej, det var för mycket, för mycket.. Farbror nästan dignade under bördan af sin sällhet.

Men nu sökte hans tårfyllda ögon svägerskans. Nu var det mot henne han utsträckte sin famn, i det han med en röst, darrande af tusen heliga känslor, sade:

"Må Gud förlåta mig, älskade syster, att jag aldrig intills denna dag känt eller begripit ditt stora värde! Nu först fattar jag salig Frans' ord: 'När du lär känna henne *så* som *jag* känner henne, skall du ock älska henne.'"

Och gubbens tårar föllo droppvis på den hand, som han för första gången i sin lefnad kysste.

Det var en skön triumf för hofrättsrådinnan att ha besegrat farbror Janne. Och efter den dagen rådde ock mellan dem det mest vänskapliga förhållande. Gubben sade ej mera *svägerskan:* han sade *syster.*

Angående den utomordentligt glänsande fest, hvarmed hofrättsrådinnan firade sin dotters återvändande till fädernehemmet (en fest så fullkomligt olik Ediths tysta bröllop), kommo alla gästerna samfäldt öfverens att den ej gerna kunde finna sin motsvarighet i *något* annat, än i sjelfva dess intressanta ändamål.

Man hade blott att beklaga det man vid denna stora högtidlighet saknade hofrättsrådinnans andre måg, den älskvärde baron Abbe. Men hvad var att säga! Man kunde icke få njuta det nöjet att se svågrarne tillsammans, ty *affärer* qvarhöllo ännu baronen i Stockholm, hvarifrån han sedan skulle göra en resa till Hamburg.

Denna flyktiga saknad hindrade emellertid ingen från att vara så glad och förtjust som möjligt, ty återseendet af Edith och Helmer slog mäktigt an på alla deltagandets strängar. Detta deltagande, denna förtjusning yttrade sig isynnerhet för lille Janne, som (en verklig Amor) i damernas krets vandrade hand ur hand eller, rättare, från famn till famn.

Och Edith, huru väl uppbar hon ej sin återvunna värdighet, sin lysande ställning!

Då hon ännu en gång, i en toalett lika utsökt och smakfull som fordom, genom denna sal valsade omsluten af Ernsts armar, var det endast de två som mindes att de för kort tid sedan sutto i den mörka, kyliga kammaren i Urvädersgränd med sjukdom, fattigdom och

död omkring sig. Men detta minne, som de läste i hvarandras blickar, slöt deras händer liksom deras hjertan ännu hårdare tillsammans. De hörde musikens brusande toner, men det förekom dem liksom om en rusande dröm bortfört dem på sina vingar.

"Ännu alltid lika ståtliga, lika sköna!" hviskade gästerna. "Ingen menniska kan väl på deras ansigten upptäcka spår af lidande och behof. Det kan aldrig ha varit så illa som det berättades. Brukspatronen är en alldeles syperb figur med den noblaste värdighet och hans unga fru ännu vår yppersta skönhet och tusen, tusen gånger mera behaglig än fordom."

"Nå nå," svarade en filosofisk matrona, "hon har också gått i *lifvets skola!*"

"Men är det ej underligt," tillade en annan, "att vår unga friherrinna, som *ej* gått i någon sådan skola, ser ut som om hon afsvurit hela lifvet! Ingen förmår henne, efter första françäsen med svågern, att dansa: hon sitter som en gammal fru i soffan."

"Det kommer deraf," svarade den filosofiska damen, "att magneten drager jernet till sig och att magneten blef qvar i Stockholm."....

Bland det ljufvaste för Edith vid denna fest var återseendet af hennes så kära vänner Hortense och grefvinnan Rosalie, hvilka följt henne till brudstolen, ingången till det lif, som varit henne så rikt på både qval och glädje, samt Jenny, hvilken sett henne i hennes husliga

lyckas morgonrodnad, men äfven i dess aftynande. Ack, omkring alla dessa flätade sig rika och dyra erinringar! Också kommo de fyra unga qvinnorna öfverens om ett så lifligt umgänge, att dessa erinringar ej skulle få tillfälle att någonsin förblekna.

"Törs jag nu valsa med den vackra Jenny?" hviskade Helmer, med en skälmsk blick, sin hustru i örat.

"Hvad är att göra!" svarade Edith skrattande. "Med *tre* gamla rivaler omkring mig nödgas jag väl afvärja svartsjukan, så framt den vänskaps-allians, jag nyss ingått med dem, skall kunna fortfara."

"Gudskelof för lugnet!" sade farbror, då de stora tillrustningarne voro öfver och hela familjen en afton husligt och trefligt satt på den gamla kära platsen framför glasdörrarne i salen.. "Men hvad ser jag," tillade han med en ojemförligt mindre glad ton... "kommer der icke nu igen en vagn i allén!"

"Ja, minsann!" svarade Olga och sjönk, efter den stora ansträngningen att hafva upplyft sitt hufvud, åter ned i länstolen.

"De komma att tacka för sist, mamma lilla!" menade Edith.

"Knappt så tidigt, du!" inföll hofrättsrådinnan.

"Nej, det är ingen af våra grannar!" yttrade Helmer, som, lutad mot ryggstödet af

sin hustrus stol, riktade sin blick utåt. "Det är en dammig resvagn... och bedrar jag mig ej, sitter der en gammal kär bekant på kuskboeken."

"Nilman!" utropade alla på en gång.

Och detta utrop efterföljdes af ett annat:

"Ack, min gud, det är... grefve Herman!"

Och grefve Herman var det.

Han kom icke nu tågande med den fordna trossen af ett kompani vakthundar och en hel laddning af flyttsaker. Ej heller begagnade han sig af ett litet tillslutet hus i stället för vagn: han åkte i en öppen kalesch, och redan första åsynen af hans person (så fördelaktigt förändrad) tillkännagaf att han, efter den stora andliga revolution han upplefvat, måtte ha förlorat en stor del af sina underbara griller och med dem alla dessa barnsligheter, som gerna vilja innästla sig i ett sjukt sinne.

Det vissa var, att grefven i sjelfva verket blifvit en annan menniska, ty sedan både hans kropp och själ nu fullkomligt tillfrisknat, hade han ej mera dessa förfärliga besök, som fordom marterade honom: aldrig sedan den tragiska natten på Dagby hade han återsett sitt dubbel-jag.

Det var ett lika högtidligt som rörande ögonblick, då grefve Herman för andra gången inträdde i den familj, inom hvilken han upplefvat de qvalfullaste tilldragelserna i sitt lif. Men smärtan var nu öfver, minnet bleknadt: endast

vänskapen för dem, som på en gång älskat honom och gjort honom så mycket ondt, hade blifvit qvar i hans hjerta. Och nu, då han liksom ingått i en ny varelse, hade han kommit för att säga dem detta.

Han hade likväl äfven haft en annan afsigt. Genom farbrors sista bref på Paris underrättad om den långa botöfning, Edith måst undergå (något, som gubben ej längre kunnat dölja, då grefven skulle återkomma), hade han påskyndat sin hemresa för att hos hofrättsrådinnan, med åberopande af fordna ömma förhållanden, söka tillvägabringa en försoning.

Men med innerlig sällhet fann han denna försoning redan fullbordad. Och när han i sin djupa musikaliska ton sade: ”Tag emot den stackars pilgrimen, som under alla sina färder ständigt tänkt på den dag, då han åter skulle bida bland er!”, då öppnades för honom både armar och hjertan.

”Alltid, alltid,” sade hofrättsrådinnan, ”finner du här en mor!”

”Och en kärleksfull syster!” tillade Edith, i det hon gaf den återkomne en systers ömma omfamning.

”Blott ej Helmer misstycker min ankomst?” hviskade grefven sednare till farbror Janne. ”Jag har likväl noga ransakat mitt hjerta: det är blott en älskad vän jag återser.”

”Låt oss fråga åt, bror!” svarade gubben leende. ”Sådant bör man alltid ha på klar fot.”

Och vinkande till sig den unge brukspatronen, lade farbror Janne grefvens blyga bekymmer på dennes hjerta.

"Ack, misskänn mig ej!" svarade Helmer med ett trofast handslag. "Hennes ömhet skall räcka till för oss alla."

Och så gjorde den ock.

Grefven inflyttade icke i sina gamla rum: det motsade grannlagenheten. Han bosatte sig i kavaljersflygeln och hörde från den tiden till familjen.

Bref från Edith till farbror Janne.

(Ett år sednare.)

"Stora nyheter, älskade farbror!

Men innan jag kommer till dem, så låt mig erinra farbror om hvilken datum vi i dag ha, på det vi riktigt må kunna eftersinna huru underbart det går till med våra öden här i verlden!

Vi skrifva den 30 maj. Den tillfälligheten har dock ingen mer än jag kommit ihåg i dag.. och jag tiger nog. Farbror erinrar sig huru vi en morgon, straxt efter vår käre grefves ankomst, sutto tillsammans och språkade vid frukosten, då postbudet anlände... ah, detta bref från Stockholm, vi minnas det alltför väl! Det inneböll underrättelsen om Abbes häftiga

insjuknande och död. Denna hjernfeber, hvarifrån kom den? Blott Gud känner det. Jag har alltid varit glad för det han kallade *vår* läkare, så att han blef ömt vårdad, och för det han hade sans att skrifva de der tre kärleksfulla raderna till Olga. Detta afsked vittnade ändå godt om honom.

Nu sofver han i frid med en präktig marmorsten öfver sig... Men hvad tror farbror att hans unga enka gör just i dag? Det gissar farbror aldrig, ty farbror har sjelf bevittnat den fullkomliga och långsamma melankoli, som följde på hennes frihet. Nåväl, i denna aftonstund pröfvar hon sin nya — förlofningsring.

Seså, farbror, det var min ena nyhet, och den andra har starkt syskontycke med den första, ty den förtäljer om bröllopet, som blir till midsommar.

Med nästa post kommer från mamma, fästmön och fästmannen den officiella underrättelsen jemte inbjudningen till faderlig värdighet för farbror. Men icke kunde jag vänta till nästa post: dertill är jag alltför lycklig, ty märk, älskade farbror (utom mitt eget bröllop kunde intet röra mig närmare), brudgummen är ... *grefve Herman!*

Nu inser jag att farbror släpper brefvet.

Ser man på bara, hvad slut det tog på det evinnerliga schackspelet mellan herr grefven och unga enke-nåden och på de evinnerliga promenaderna!

Och vi, som aldrig kunde gissa något, utan så förnöjda sade till hvarandra: 'Huru vackert af grefve Herman att visa detta deltagande, denna uppmärksamhet, han, som icke är särdeles böjd för att göra sig artig!'

Efter farbrors afresa på nyåret märkte väl både jag och Ernst, att schackspelet stundom gick på tok, att hela tio minuter kunde förflyta emellan det någondera flyttade sina figurer och att, när de sedan plötsligt sågo upp, det blef ett rodnande och ett stammande och ursäktande, som syntes rätt konstigt. Emellertid trodde vi ändå icke, att han skulle knipa drottningen så hastigt... vi smålogo i tysthet, vi och mamma.

Men i går kommo båda helt upprörda hem efter en vandring i parken. En stund derefter fingo *vi* bud att stiga ned. Och allt befans då klart: grefven och unga friherrinnan voro förlofvade. Melankolien hade dragit dem till hvarandra, men nu se de sannerligen allt annat än melankoliska ut.

Himlen vare prisad att Herman ändå fick sitt lifs lycka från Dagby och att Olga ändtligen orkar lefva!

Hon sade mig i går dessa ord, som ännu värma mitt hjerta:

'Gud vare lof, kära Edith, att du lemnade Herman åt mig, ty han och jag passa alldeles förträffligt för hvarandra!' Jag kunde sedan ej låta bli att sqvallra om dessa ord för Herman,

och med ett mildt och lycksaligt leende svarade han: 'Jag begär ej mera någon engel, utan en öm och huld följeslagerska. Och en sådan har jag funnit. Hela mitt lif skall ej vara nog att egna henne min tacksamhet.'

Mamma säger hvart ögonblick åt Ernst, som alltjemt fortfar att inneha sitt höga gunstlingskap: 'Kära du, jag är alldeles förtjust öfver detta parti!' 'Det var ock', tillägger jag, 'en hel samvetsbörda som aflyftades.'

Nilman är ej den minst lycklige .. den redbare, den förträfflige Nilman!

Men i ifvern att tala om andras lycka har jag ännu ej fått tid att förtälja det min egen alltid är i stig ... Men, ack, nu kommer Ernst med lillan på armen (lillan gråtande), och nu smög Janne genom dörren med missan ... och nu blir det stor rapport om att lilla-syster förstört en *half* stad och en *hel* häst och att hon derföre af den unge despoten fått en passande husaga ...... Aj, aj, mitt bref!"

Post skriptum af Helmer:

"Kom, älskade farbror, och hjelp oss att uppfostra den unga generationen! Ingen har ett sådant manér som farbror."

SLUT.

